Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

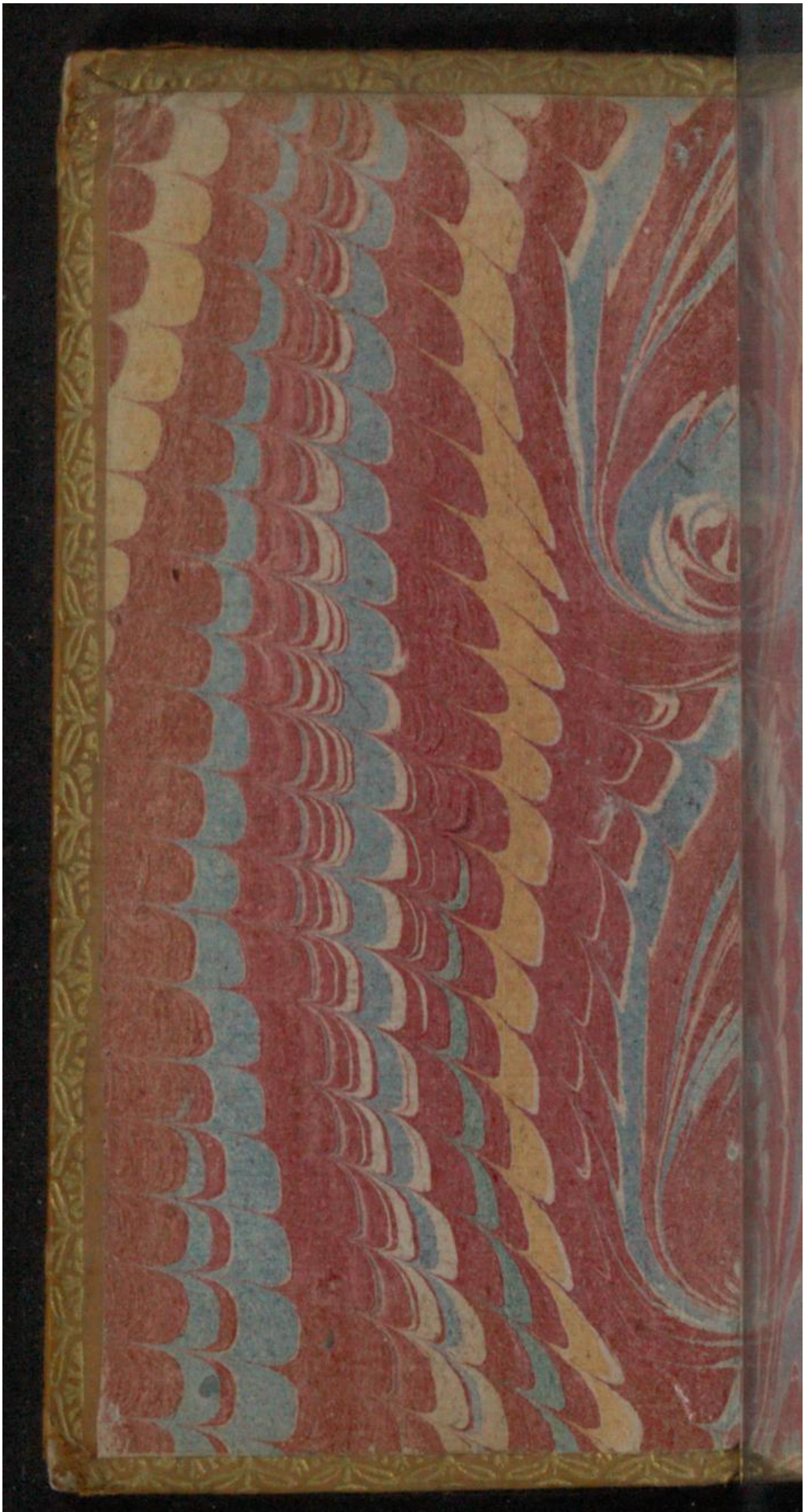
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

~~[illegible]~~

~~A. 108~~

KW 224
D 63

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ANGELII faciem ſi vis noviſse IOHANNIS
WERDHAGIDVM decus, hac, cernis, in effigie
Andr. Cramerus Iun. Magdeb

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

CONTENTORVM

In hoc generali tractu conſpectus.

1. IDea vera & vivida totius Imperii Romano-Germanici cum omnibus membris ſuis.
2. Societatis cuiusvis univerſitas & communio unde ſit, quid ſit, ac quomodo inter ſe differant.
3. Societatis privatæ & publicæ diverſarumque utriusque ſpecierum enumeratio cum neceſſaria declaratione.
4. Quot Politicorum in his inveniantur errores, & in quantum à ſcopo veritatis fundamentalia eorum devient.
5. Libertas vera & falſa quid? Sic & ſervitus vera & falſa quid? Ac num ſervitus ſit à natura?
6. Quinam primi ſervitutis in Germaniam introductores & auctores eius?
7. Quam fortiter per tot ſecula Saxones ſuam defenderint & ſuorum Libertatem.
8. Hiſtoricorum nonnullorum errores deteguntur in plurimis.
9. Imperatoris in definitione iuſta ſervitutis defenſio.

10. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

19. *De iuſtitia belli & ſervitute eius examen.*

11. *Defenſio Platonis iuſta & eius Reipublicæ cum Chriſtianiſmo comparatio ſolida.*

In parte Secunda.

12. *Contenta locorum, & variæ eorum appellationes ac determinationes ſedium.*

13. *Reſpublica quid propriè ſit, & quomodo ab Univerſitate & corpore differat.*

14. *Civitas quomodo effectum Reipubl. exprimat & quod eius dentur veræ ac ſolidæ ſpecies.*

15. *Privilegia quid ſint, ac quod ſpecies eorum.*

16. *Fœderis explicatio ſolida 12. continet capita , quibus variæ etiam de Civitatibus Hanſeaticis inſeruntur quæſtiones, & documenta antiqua.*

17. *Mercatura & negotiationum in commerciis ratio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

INTER INCLVTAS RESPV-
BLICAS HANSEATICAS

Maximè principalium & ce-
leberrimarum quatuor
Metropoleων,

LUBECCÆ, COLONIÆ,	}	Dnn. Conſulibus, Syndicis,
BRUNSVIGÆ, ET DANTISCI,	}	Camerariis, ac Senatoribus,

Viris generis, munerisque

NOBILITATE, EX-
perientia, doctrinæ ac
rerum uſu

Clariſsimis, eminentiſsimis,

Dnn. FAVTORIBVS AC
Amicis inſigniter colendis.

S. C. P.

IOHANNES ANGELIVS
WERDENHAGEN,
I. C. C.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

INGENS quidem, viri, Amplissimi muneris dignitate cō-ſpicui, & Fautores optimi, gloria ſemper virtutis venditatur; nec ipſis ſapientibus Ethnicis quidquam precioſius in æſtimio fuit, ſi verba & tot ſplendida eius encomia reſpiciamus: nec optatius aut dulcius quippiã inveniri, aut dici poterit, pręſertim ſi piè hęc & juſtè in quavis regiminis forma refulgeat. Verum ut nunc ſunt tempora, & mores id ferunt perverſi mortalium, in aprico medii diei foro meritò quis Diogenes prodeat novus, & inveſtiget cum lucerna; quas ita ſyncerè applicet ſtudio virtutis, ut cum pietate verè Chriſtiana congruant. Ita omnis integritas ex cordibus reciſſit

hominum, ut ſaltem tot linguæ pigmenta confecerit, quę perpetuos blateratione vana fucos paſſim coloret. Si quæratur, Virtus ubi ſit? Quilibet in eius commendatione gloriosum Pyrgopolinicem ſe protenus oſtentabit. Si Chriſtianos expetamus; nemo non eius tituli ſalutiferi ſectatorem ſtrenuum ſe profitebitur. Ergo, quantum in fronte apparet huius theatri, & Virtus & Pietas nuſpiam non locum apud omnes ſuum ſortita eſt. Ex verbis & ſermocinationum crepitaculis, qui mundum cenſere velit, ille cogetur profectò confiteri, templum ubivis eius obvium in pompoſis picturis viderier. Namque ita magnificè, ſi ad aulicas ceremonias & manuum oſculationes politicas flectantur oculi, ſe extollunt omnis elegantiæ

faſtuo-

factuoſæ expliciti cenſores; ſi æmulatores eorum notentur nobiles, non minorem ſibi illius adſcribunt uſum; ſi civici commeatus diſpiciantur, quis eſt talium , qui non virtutis præcellentia commendari ſe magnoperè adamet? Sic nunc ædium expolitā munditiem, nunc contractuum firmitudinem, nunc honeſtatis accuratioris culturam venditant. Nec coloni & infimi generis plebs hanc gloriam ſibi inæqualiter attribui ſomniat. Præ reliquis cunctis tamen ſummas & omnium rerum primas partes ſibi attribuunt ſacri ordinis artifices, qui ſe propterea à politicorum ſorditie exemptos putant, quod aliis diverſas exactè vivendi regulas præſcribere aut communicare noſcant. Quis non omnium vitia penitus faſtidire & extremè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mè odiſſe ſe dicat? Vbi igitu ſumus illepidi? Vbi hæremu inquinati, ſi omnes ex virtu tis ſtudio adeò cultiſſim ſplendeant? Quisnam è pleb Chriſtianæ pietatis nome exhorreſcat? Quis non indi gnetur, ſi neges? Quisque i eo honore vult magnus habe ri, ubi virtuti & religionis cul turæ laudes altiores adſcri buntur. Taceo, *inquit Scrib. i in Politico-Chriſt. lib 1. cap. 21.* dignitatum nomina, neſcio, è qua barbaria mutuata. Sed taceo: præcipitia heic imminent: & ruſticus habebor, ſi non integrum nominum Calendarium memoriæ impreſſero. Non opus pluribus. Sciunt, qui norunt. & qui vocari volunt. Cave, vel tranſverſam acum decedas; ſi peccatum. --- Turgeſcit vitrea bilis. Ac nimis heû multa, &c.

Ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ta undiquaque ex titulo vir-
utis quisque ſibi ſplendorem
eputat, & colligit. Verùm ſi
ucerna Chriſti adhibeatur,
Matth. 5. quæ itimè perluſtret
orda mortalium, adeò denſæ
runt tenebræ, ut ne quidem
mbra minutiſſimæ lucis uſ-
iam queat admitti. Luceat,
it Salvator, lux veſtra coram
ominibus, ut videant veſtra
ona opera, glorificentque Pa-
rem veſtrum, qui eſt in cœlis,
Matth. 5. 16. At ſi cor tantis te-
ebris ſit obrutum; quomodo
oſſit inde ſplendor alicuius
xultare luminis? Indumen-
o ſe pellis rapinę tam comiter
mnes indui amant, ut ſo-
ummodo inde cenſeri velint
abiles virtutis miniſtri. Id-
oque rectè nuper mecum vir
præclaræ experientiæ, quum
obis de vera pietatis ſolidæ
nformatione eſſet ſermo, hoc
mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mihi reſponſum dabat. Ah
res quidem ſancta eſt vera vir
tus ; ſed ubinam eius veſtigi
integrè apparent? Nullibi, am
plius eam invenias , niſi i
verbis , aërem inanem ſpiran
tibus , & in libris aut charti
calamo & atramento delinea
tis , uſque adeò ab omnibu
hominum exulat cordibus
Ideoque qui hypocriſi ſe neſ
cit veſtire, cunctis ſe ſtatim ex
ponit nudum variarum perſe
cutionum periculis, præſertim
ſi veritati aliquod ſubmini
ſtrare velit patrocinium per
tinacius. Mundo enim & mun
danis nihil acerbius obiici po
teſt , quàm quod veritas ipſa
docet, & docendo monendovè
exprimit. Continuò videas
homines in furorem furen-
tem adigi , ſi minutiſſima eo-
rum tangas vitia ; nec tunc ra-
bies talis ſuis caret calumnijs
inju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

injuriis, & nugis invidioſis. Nec raro videbis facies fingi, & ad auſteram quandam maturitatem compoſitas, intus libidine, crudelitate, invidia inæſtuantes. Si quid ſimulatur, ut ſimulationes hodiè hypocritarum ſunt omnium, caveas maximè. Gratia enim malorum, tam infida eſt, quàm ipſi, *ait Plin. 1. epiſt. 16. Et Cic. in Ver.* rectè ſentit, ubi dicit: Nullæ ſunt occultiores inſidiæ, quam eæ, quæ latent in ſimulatione officij, aut in aliquo neceſſitudinis nomine. Nam eum, qui palam eſt adverſarius, facilè cavendo vitare poſſis; hoc verò occultum, inteſtinum, ac domeſticũ malum non modò non exiſtit, verum etiam opprimit, antequam perſpicere, atque explorare potueris. A nullis igitur inſidiarum cuique bono &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſimplici tenditur , quam a
his, qui ſe ſimulant amare ma
ximè. Nec minus pernicio
ſunt, qui omnia ad nutum cu
jusvis approbant; ſic pars no
infima apud Principes & Reſ
publ. per ſcelera viam ſibi a
magna ſternit, quum per vir
tutem ſolidam non poſſit, qua
etiam pridem evanuit : Im
pars per laudata principum
crimina, *ait Scrib.d.l* 2,*c.*18, a
dignitates conſcendit; impro
bitatis facti auctores, quia lau
datores : pars etiam improbi
tatem ſuam probitatis palli
tegit : pars ſub ementito pu
blici boni zelo, publici bon
interitũ velat. Et quando pu
blicam fortunam bonam val
dè inclamant, privatã ſtruunt
Detrahunt omnibus, digniſſi
mi in quos ſecuribus (caſtiga
tionibus ego dicam) inſurgan
omnes : & quum ſceleribu
tan-

tanquam rupibus integantur, raram præ ſe modeſtiam ferunt: Impietatem emendicatâ quadam vultus pietate veſtiunt; libidinem nocendi, frontis maturitate, & verecunda oculorum deiectione contegunt; ſimul ſubrident clanculariè, ſi quid ſit ridendum, & fucatam gravitatem ſupercilio paululum compreſſo præ ſe ferunt, ut eò rectius malitiam occultent ſub ſpecie pietatis. Sunt etiam alii tàm impudenter maligni, ut ex malitia non vereantur quævis confingere mendacia & calumnias. Quid? an teſtimoniis, vel exemplis opus? Quid frequentius in hoc mundi theatro? Examinemus ſaltem tacitè nobiſcum noſtram ætatem; repetamus parum, quæ turbulentiſſima hæc tempeſtas nobis detegerit, videbimus affatim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

fatim exemplorum, quibus quaſi virulentiſſima peſte infectæ, atque penitus corruptæ ſunt actiones omnium. Vidi, atque idem partim ita noſtratium veſtratiumque alii deprehenderunt mecum, quod novi, præcipuum ſic quendam à plurimis quoq; digiti monſtratione ſæpius indicatum eſſe, qui tanta ſibi ex boni publici nomine confecerit commercia. An non perpetuus audiebatur ex ore eius ſonus de bono publico ita extremè periclitante? An non Euangelica res ipſi uſque adeo in agone iam iam expirando ultimũ ducebat halitum? An non ſe ſatis volubilem præſtitit obſervantibus intimiora? An non etiam ſubriſit ſæpius ad ſanguinum tot ſævas effuſiones, & clades publicas? Quàm circumcurrunt tales ſæpius, ut

tur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

turbatum rerum ſtatum in cõfuſiones inextricabiles præcipitent ? Nec tamen eo nomine ſalutari volunt, quum omnes pietatis zelo poſſint palliari machinationes. Ac ne videantur, ſe quid ſiniſtri tractaſſe, ſuam in alios, per ſæviſſimas calumnias & mendacia, detorquere laborant culpam & noxam. Nunquam certè tam impudenter nugaces, mihi imaginari potuiſſem magni nominis viros, niſi id experientia me cum damno extremo nuper docuiſſet. Nec pudet ipſos taliũ, qui ad clavũ ſedent? Nimium eſt deteſtabile. Obſtupui haud raro ad impudentiam talem, & linguam plusquã nugatoriam alterius, quoties vera ſubmiſcere non verebatur. Notoriè quæ conſtant omnibus, ſic tamen ad ſilentii tenebras condemnata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

fuerunt. Idiotæ ſi quid ex ig-
norantia peccent, merentur ju-
re veniam, quum dolus abſit:
at ſi quis publicæ auctoritati
ſtipendium merens bonū pu-
blicum ſub eius ſpecie propri
lucri, aut invidiæ cauſſa ſic mi-
ſerè flagellet, non impunè id
auferet, licet aliquo uſque res
perfida tot poſſit colorari &
diſtrahi calumniis & aliorum
ſuppreſſionibus. Prudentis &
pii Magiſtratus tamen offi-
cium eſt, rectè omnia diſpice-
re, ne veritati vis inferatur:
Calumniarum enim tanta eſt
potentia, ut innocentiſſimus
fictione criminis poſſit ſæpius
ſub mole tanta confundi. Et-
iam heic exempla vidi ſatis a-
trocia. Sed quales in Republ.
moderatores ſunt, tale quo-
que regiminis ſpecimen edāt.
Omnis prudentia politica fal-
lax eſt, niſi ſubſit pietas, &
uni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

unicus ad Deum ex Verbo eius reſpectus. Ita facilè in noſtris confundimur negotiis, quamvis magiſterium ſapientiæ nobis adſcribamus temerarij. Pietas enim unica vera & ſolida informatrix eſt omnium Virtutum, ſi cordiales & verè vividæ ac minus fucatæ eſſe debent. Aliàs prorſus idololatricâ deformatæ jacent hypocriſi, nec veritatis baſi nituntur. Etenim veritas comes adſidua & inſeparabilis eſt veræ virtutis, ita, ut fundamentum ſolidum pietati ſubſternat, & quicquid eidem ſuperſtruitur. Ideo quoque Regius Proph. David nolebat unquã in ſtatu regiminis deprehendi absque ductu & tramite Iehovæ, à quò hoc toties anxiè ſibi exoptabat in Pſalmis, ut nuſpiam greſſus aut pedes moveret, vel ad dextram aut ſini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtram, niſi veſtigia viæ teſtimonium cœleſte illud & juſſio Iehovæ monſtraret. Et tamen exclamat, Ah quis novit quoties in errorem concidat! Quis poſſit numerare deviationes ſuas! Quantò magis his periculoſis temporibus id cuique Chriſtiano Magiſtratui cõpetet, ut cautelam hanc in pietate debita obſervet! Tanta enim paſſim eſt rerum diſcordia, ut bellorum tot tumultu omnia in ruinam detrudier meritò videãtur. Quis heic non in infinitos abripiatur errores & lapſus graviſſimos? Præſertim quum tot periculoſæ & perplexæ hodiè formentur quæſtiones, quæ meras inferant conſcientiis torturas & morſus. Tum quoque turbatores Chriſtianiſmi, non tantum obſtruunt aures, ſi quis belli rabiem diſſuadeat,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſed etiam tales prorſus conti-
nuo condemnant, tanquam
ordinis politici oſores infen-
ſiſſimos. Nolunt enim bellum
eſſe contra pietatem: ſed mi-
ras heic confingunt & conſar-
cinant diſtinctionum ſubtili-
tates, ut eludatur illud Chri-
ſti: Diliges proximum tuum,
ſicut teipſum. Quaſi amor
charitatis Chriſtianæ (ex quo
unicum ſignum & notam veræ
Eccleſiæ ipſe Chriſtus facit
Ioh. 14.) in ſanguinis cruenti a-
morem truculentum poſſit
converti. Sed, exclamant,
quid? An non Deus peculiaria
mandata dedit Moyſi, Ioſuæ,
Gedeoni, Samueli, Davidi de
ſuſcipiendis & gerendis bel-
lis? *Num.* 10. *&* 31. *Deut.* 2. *Ioſ.*
6. 8 10. 11. *Iud.* 1. 6. 7. *&* 11.
1. *Sam.* 17. *&* 25. Abigailnè ad
Davidem ait; Prælia Domini
præliaris. Certè mandata Ie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

hovæ ſunt ſervanda: Sed q
fuit Moyſes? Ioſua? &c. A
noſtrates ſunt illi Patriarch
qui tunc vixerunt, & quib
ſpeciale impoſitum eſt ta
mandatum? Sanctitas & cr
delitas, quomodo cõveniun
Quo medio duo contradicto
ria conſpirant? Regnum iræ
regnum gratiæ Chriſti quo
modo conglutinantur? Qu
illatio aut conſequentia à ſpe
cie ad genus? ut ipſi confiten
tur, quod nulla ſit. Nihilo
minus ita argumentantur &
concludunt illi Logicales ſo
phi contra proprias regulas
Qui concidit in regno irę Dei
an ille hoc furore collapſu
tranſeat in regnum gratiæ, &
recipiatur à Chriſto, proxim
necator? Quàm metuo arbo
ris caſum, ceu factus eſt? Ita
gladium *à D. Paulo ad Rom* 13.
4. magiſtratui pro vindicta

exer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

xercenda attributum malè nterpretantur. Sed videant gloſſatores tales, quomodo ſcandalis ſeductionum talium ſe exolvant, *ait ille, qui Idæam ſeculi egregiè deſcripſit.*

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Melior, inquit, certa pax, quàm ſperata victoria. Quid enim miſerius, quàm vili ſalario jugulare hominē, à quo nunquam ſis læſus, & capitis quoque tui periculo, & ſiquid eſt manubiarum, nequiter profundere, in luxus & aleam. Obiiciunt porrò: Pium eſt tamen, & dulce pro patria mori & pro tranquillitate publica &c. Imo multi tamen (ſic pergit ille) heic præcipites ruunt in exitium, nec parentum, nec liberorum rationem habent; ſed mercedula conducti in militiam proficiſcuntur. Simile:

le : (ſic concludet)

— Pax optima rerum,
Quas homine noviſſe datum:
Pax una triumphis
Innumeris potior.

Quippe in pace liberi parentes ſepeliunt; in bello parentes plerumque liberi. Sic meminiſſe oportet, Patres patriæ nulla re propius ad Deum accedere, quàm ſalutem hominibus dãdo. &c. Sed quid prodeſt, fruſtrà ſe defatigare monitis? Tamen hoc cuivis competit, ut ſymbolon ſuum ad communẽ conferat uſum Reipublicæ; quod etiam maxime incumbit Chriſtianis. Quæ aliter nequeunt corrigi, votis piis voluntati Iehovæ rite committimus anxij.

Ad vos autem, viri Ampliſſimi & Fautores optimi, nunc heic revertor, ut paucis explicem, quæ rationes me convicerint,

rint, ut V. A. & F. huncin-
ripſerim libellum. Illi, qui-
is ex tot annorum converſa-
one vera cognitus ſum, qui-
ie boni naturam non abnue-
nt, mirum videri non poteſt.
amqne quùm pars ante hac
x pluribus aliquot annis con-
liorum Hanſeaticorum fue-
m, coactus ſum gratitudinis
ndem aliquam ſignificatio-
em demonſtrare. Varia qui-
em diſpicere non deſii; ſed
amen materiam veſtro ſtatui
ccommodatam ſeligere de-
ui. Ideoque animi cauſſa, in
ſto meo exilio ſatis duritet
dverſo, colligere volui hoc
puſculum, cuius materia non
deo ingrata A. V. & F. eſſe po-
terit, quum ſatis reminiſci
queam, quoties hoc in pleno
conſeſſu deliberatum fuerit,
ut tandem aliquis eſſet, qui
Hanſeatica veſtra ſpecie ali-
qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qua hiſtoriarum & tranſacto-
rum ſuis cum Iuribus &c. de-
linearet. Veluti memini anno
1607. 8. Aug & poſtea an. 161
non tantum per publicum pla-
citi communis concluſum eam
commiſſionem Clariſſimo vi-
ro Dn. Iohanni Dauthio Sen.
Conſiliario tunc Magdeb. Rei-
publ. & amico meo ſingulari
oblatam eſſe, qui etiam per
octennium in eo magnopere
deſudavit, & peculiare opus
de Iuribus Civitatum Infe-
rioris Saxoniæ pro uſu publi-
co, & maximè Camerali deci-
ſionibus ſolidis applicato, cō-
ſcripſit, quod ſuam aliquando
videbit lucem, ut maximè à
plurimis expetitur: ſed etiam
vidi tunc poſtea, quod expreſ-
ſè ſimul quid ea in re deman-
datum fuerit Clariſſimo viro
Dn. Iohanni Domanno Socie-
tatis Hanſeaticæ Syndico, qui
idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

em ſimul quid conſcribere
tentârat: ac niſi in Legatio-
e incluti Fœderis huius Han-
atici ad Illuſt. Ord. Con-
æd. Belgii anno 1618. Hagæ-
omitum diem ſuum obiiſſet;
am pridem telam inceptam
ertexiſſet. Hunc animum
uum veſtrum noſcam ex cō-
uni placito certum; aggredi
le quid auſus fui. Præſertim
utem mihi heic ſtimulo fuit
mor Patriæ & ſolida affectio-
a, quam ſemper erga Bonum
ublicum geſſi promptiſſimā.
on curo, quicquid alij ina-
is alicuius gloriæ aut vanæ
ſtentationis cauſſa ſuſcipere,
inde paginas complere ſtu-
ent. Etenim integri hominis
ſt, ea percolere, quæ ad veri-
atis promotionem faciunt, &
oni publici ædificationem
olidè curant. Quippe nemo
ibi natus eſt; ſed quicquid
ſumus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſumus, id Deo, & proxim
debemus noſtro, ſi verè Chri-
ſtiani id eſt Chriſti imitatore
dici velimus. Ethnici ſuo mo-
re vivant Ethnico, nos Chri-
ſtianos id exprimere re, verbo
& facto decet, quod Magiſte
noſter Sancta Crucis morte a
effuſione ſanguinis largiſſima
pro redemptione noſtra, me-
ritus eſt nobis. Id nos maxim
omni tempore diſpicere ſedul
debemus: ac ne ignari ſimu
officii noſtri, propterea quo
que ad exempla maiorum no-
ſtrorum nobis recurrendum
eſt. Invidi ſunt, qui in eo ne
fas aliquod committi putant
ſi ea inquirantur, quæ non
ſemper guſtum virtutis præ-
beant. Hiſtoriæ quaſi ſpecul
faciem nobis porrigunt, ut in-
de diſcamus maiorum & pa-
rentum facta, qualia fuerint,
aut miranda, aut maximè ca-

venda.

venda. Etenim ſi ſpeculum rugas & maculas frontis cuique proponit in conſpectum, quur non eadem vis ſit hiſtoriæ? Imò in eum finem ſcriptæ, & quoque in ipſa S. Scriptura connotatæ ſunt hiſtoricæ imagines, ut regulas præbeant nobis, quibus exactius nos ipſos ad exempla majorum metiri diſcamus, & omnia in melius corrigere. Et quur etiam non dulce ſit poſteris, maiorum perſcrutari acta & facta? Vtinam modò nobis omnia ritè conſtarent! Sed vix corticem lambimus, ita veritas omnis ſuppreſſa eſt, ut vix aliquid debitè prodere queamus. In hac priori autem tractatu, quē vobis, Viri Ampliſſimi, dedicavi, maximè ea continentur fundamenta, quæ ad defenſionem jam antiqui & incluti fœderis noſtri faciunt, quum tot oſores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

potentes ſemper & etiamnu
fortè invenerit tam nobile ii
ſtitutum, ut videant omne
cum ipſa natura hoc congru
re, nec à iuſta corporis dig
ſtione eſſe alienum, ceu id pa
tim ex præfatione, & ipſa ſp
cialis tractatus applicatior
ſatis patet. Vtilitatem tan
fœderis, quâ non tantum In
perio Romano toti, ſed etia
omnibus vicinis regnis, & pro
vinciis circumiacentibus, a
in ultima terra apud antipoda
diſſitis regionibus inſervi
qui rectè intelligit, facilè cl
mentius iudicium de re opti
ma hac concipere poterit. Cu
minus quid in hoc placet; ill
prodit liquidiſſimè invidi
ſuæ importunitatem. Hac ſp
& favore A. V. fretus, laudab
le hoc ſtadium decurrere vo
lui, invitante me petitione ſi
mul amicorum, quibus cor
ſtabad

abat, quod plurima mihi eſ-
ent in ea re cognita. Non ta-
nen omnia, quæ in medium
dferri poterant, attuli, ſed
uum in virtutes quoque col-
ocet Fabius, quædam neſcire;
a in his diligentiæ partem
utavi, nonnulla præterire.
os, Ampliſſimi viri, & Fau-
ores exoptatiſſimi, ſi munuſ-
ulum hoc benevolè accipia-
s, non tàm me, quàm voſmet
ſos in eo exaltabitis: nihi-
minus veſtrum nomen cla-
ſsimum, velut amuletum,
averruncandam invidiam,
oſvis malevolorum morſus
nenatos pro tali oblatione
cubabit. Æquanimitati ve-
æ omnia ſint commiſſa, cui
iam mei defenſionem obni-
devoveo. Si quid ſit, quod
pluribus A. V. Servitiis
eis gratum præſtare poſsim,
eo nunquam vobis aut ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtratium cuiquam deero V-
lete, & Reſpubl. veſtras hi[...]
periculoſiſsimis temporib[...]
feliciter & providè in pieta[...]
Sancta ad gloriam Iehovæ r[...]
gite; ſic extra omnem ſort[...]
viciſsitudinem certum in c[...]
lo locum poſt fata hujus vi[...]
conſtituetis, quod vobis [...]
animo precor fervidus. D[...]
tum Lugduni Batavorum 2[...]
Iunij anno 1629.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

N. B.

tolidum quis corrigat Orbem?

Nihilominus tamen

ietas ad omnia utilis. (1 *Tim.* 4. 8.)

Si neſcis: addit D. Paulus;

lamque ea eſt, ut quæ promiſsionem habeat vitæ præſentis & futuræ.

Ergo Symbolum unicè optimum,

EHOVA SALVS MEA.

*** 3 COR.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

CORDATO ET BENEVOLO LE-CTORI S.& A.C.

AMice Lector, Societat
Hanſeaticæ nomẽ qu
dem iam ab aliquot ſ
culis celebre admodum
& gratiosè clarum fuit: ſed per
quam ſæpius edidit fragores, quum
tam nobilis Societas tot potentu
nõ rarò tempeſtatum impetus v
ſtos pertulerit, & feliciter tame
evicerit. Non omnes eius intell
gunt commoditatem & uſum
pauci ſentiunt, quod ex ipſo natu
ræ dictamine illos ſentire fas eſſe
Ideoque non mirum, quod tà
varias huius Societatis inclutæ in
terpretationes multi inſcitè ver
ditarint. Si quis communis patr
& Germanici Imperii commodu
ritè cenſere velit, præſertim quo
ex communi commercio ubertim

i

n omnes incolas abundè profluit,
n non immeritò ſuccenſeat iis, quĕ
ihil boni de uſu civitatum pro-
ferre ſolent, ſed ſemper calumnias
e tam charis & claris Rebus-
ubl , quas tanto cum ardore &
plico pietatis zelo erigi, ædifica-
i, condique Imperatores ſummè
urarunt, & tot privilegiis inſu-
er laudatiſſimè ornarunt? Nonnè
pſum Imperium pulchris ſuis de-
ſtitueretur fulcris externis , ſi
nembra tot tàm nobilis Fœderis
danſeatici paululum conciderent,
eu multi iniqua illis incogitanter
mprecantur fata? An non ipſi
mperatores tales urbes & civita-
es ſuis egregiè obduxère & obiecê-
e hoſtibus? Nonnè propterea ſuis
itarũt maximè privilegiis? Qua-
o, unde tot incurſiones & crude-
iſſimæ invaſiones diverſarum
entium potuiſſent repelli, aut ad
ninimum retardari, niſi tales
ivitates iuſto coiiſſent fœdere pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mitus, & ſe cuivis fortiter oppo-ſuiſſent devaſtatori? Quum igi-tur neceſſum eſſet, ut populos di-verſis in locis in talibus viverent fortalitiis, etiam alimentorum cauſſa ipſis patrocinium ſuſten-tandi vitam porrigere debuit. In-de commercium & commercii exi-mia libertas tantam iisdem peperit coniunctionem, ut inde utilita-cius in omnes ſeſe effunderet par-tes & membra primitus, & inde in totum derivaretur imperium & omnes eiusdem fines. Non at-tinet talia pluribus explicare, quum res ipſa id ſatis teſtetur, nec quiſpiam id negare auſit, quod in oculis eſt omnium. Nihilominus ea eſt perverſitas huius ſeculi ca-lumnioſiſſimi, ut nuſpiam deſint, qui etiam optimè facta & geſta non in ignominiam & probrum nobis convertere audeant. Etenim duo ſunt ſemper malorum invido-rumque extrema, ad qua tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

d anchoras firmas confugere ſo-
nt; perſecutio clandeſtina, aut
ontemptus virulentus, quas ta-
nen nequitias, omnis generis colo-
e fucatas egregiè noſcunt oppal-
are, ne quis ſit, qui technas ma-
gnitatis aut iniuriæ perfida ſen-
at. Si quid minus placet, aut a-
cubi veritati nimis propè acceſ-
um eſt, & ulcus conſcientiæ ali-
uius inde forſitan dolorem acrio-
m nonnihil ex nimio percepit con-
ctu, continuo aperta aut inſi-
ioſa perſecutio remedium exhi-
et, quod ultimo quem mactet
alo, aut damno non minimo
uem afficiat. Si verò id nequeat
btineri, & vires vel auctoritas
lterius technas malevolorum ex-
perent, contemptus & calumniæ
ugis ſpecioſis adornatæ ſubſidium
nprobis præſtant promptiſſimum.
Iundi nequitiam tantæ malitio-
tati nunquam accenſere potuiſ-
em, nec unquam tam perditam

 putaſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

putaſſem horribilitatis monſtrum, niſi experientia me in hoc doctiorem reddidiſſet. Ita enim ſinguli propè ab omni pietate abſunt, ut nihil magis odio ſit cunctis, quàm veritatis ſolidum ſtudium & amor. Nihilominus omnes & ſinguli eius maximè cupidi videri ſatagunt; ac niſi quis in eo numero talem comprehendere velit, hoſtilitas illi extrema denunciatur. Interim tamen ſunt, qui uſque adeò magnificè veritatis divæ teſtimonium extollere poſſunt, ut, ſi ſaltem homines ex tono & ſono verborum pompoſo & blandiloquo cenſere velis, cogaris confiteri, hominem eſſe quantivis precii qui ipſius pietatis mereatur faſtigium. Aſt ſi paulò ad mentem eius penitius introſpicias, vix quid vanius in ipſo invenias facto, ſic ubi neceſſitas id requirit, quidvis ſimulare & ad cuiusvis nutum ſe comptè componere geſtiunt. Num igi-

tur

tur in talibus amor veritatis inveniatur? Veracis certè eſt, nuſpiam in loco veritatis confeſſionem negligere. Etenim qui, poſtulante id ita occaſione, veritati aperta fronte patrocinium præſtat ſyncerum & verum, is eius coronam cum victoria meretur. Non itaque Chriſtianum eſt, in gratiam alicuius magni aut potentis viri id culpare, quod nunquam non ſua ſingulari gloria extollendum venit. Abuſum rei bonæ taxare quidem licitum eſt, & iuſtum hoc cenſetur ab omnibus: attamen propterea non ipſa res condemnari debet. Sic etiam Civitatibus Hanſeaticis multa imputantur ex invidia, odio, & ſuſpicione prava. Qui concitatiori ſtimulo offenſiones inde ſibi irritatas putant, ſævius ingentem illis adiiciunt ſuperbiæ molem. Quid verò non imaginatio vana ſibi fingit? Quas non conſutis dolis connectit tunc
impor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

importunitatis ſagittas, ſi ſeme
in quem tela veneni ſui proiicere
decreverit pertinacius? Si qui
heic auſim ingerere, id rogo, n
quid nimiæ imputetur confidentiæ
Sed homo ſum, nec expeto hoc, u
mihi quid, præter veritatis amo
rem aliquem, attribuatur. A
vero hominem me appellem, quum
ipſe David regius Propheta ver
mem ſe dicat? Profectò in tali um
bra viliſſima ſpiraculo latitar
geſtio: nec aberrabit, qui me inte
vermiculos ad poſtremam in hac
mortalitate reiiciat partem. Ni
hilominus hoc affirmare non ve
reor, quantum ego terrigenarum
acta & conſilia non è longinquò, ſe
tanquam vicinior quis, tam apud
Reges & principes rerum potente
aut alias Reſpubl. introſpexi, ho
atteſtari liquidò poſſum, quod
nuſpiam moderatiora & pro nata
rerum occaſione, ut fert hæc mor
talitas varios caſus, æquiora con
ſilia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ilia, quoties ſaltem ſepoſitis par-
ium proprii commodi ſtudiis af-
ectus reprimi potuerunt, nun-
uam viderim nec deprehenderim;
a ad communem hominum uti-
itatem & tranquillitatem dulciſ-
imam reſpexerunt ſemper plera-
que civitates. Ipſe memini, quã
apius intercepta & averſa fue-
int damna ex adiumento conſilii
moderatius formati. Vt plurimum
nim eventum futuri rectius ex-
minant, quam ſe temerè praci-
itare velint, licet ſint, qui nonni-
il haud rarò obſtinatius ſuum
ntendant lucrum, unde multa
iſſolvuntur aut in maturitate
ua impediuntur, quæ longè felicio-
i uſu in praxin ſuam dirigi po-
uiſſent. Nam quænam actiones
ominum lite careant ſua? Et
quis ab impuritate ita purus, ut
nihil omnino macula inveniatur?
Ideoque quod comparativè infer-
ur, abſoluti nominis cultura nihil
ponit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ponit. Æquus rerum æſtimator hoc ſemper ubique agere ſtudet, ut ne tranſeat nimium limites. Proinde etiam D. Petri Bertii ſententiam ab æquitate tali, præ reliquis cunctis ſcriptoribus, non deviantem inveni. Quamvis vir ille optimus ex aliorum commemoratione ea conſcripſerit, nec ipſe vivus ſpectator aut conſultor interfuerit, tamen non ſine laude veritati hoc fert ſuffragium, ubi in commentarii ſui lib. 3. cap. 4. de Vrbibus Anſeaticis tale introducit teſtimonium, poſtquam nomina Civitatum Hanſæ recenſuerat: Harum omnium, fœdere inter ſe iunctarum, dici non poteſt, quanta ſit potentia. Multarum illarum præclarè geſta refert Crantzius: Hoc conſtat, illarum ope gravia bella olim fuiſſe compoſita, diſcordias vicinorum regum Principumque ſopitas, pacem reſtitutam, quod magnum crederetur momentum ipſo-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

um potentia allatura, ſi ſe alteri arti adiunxiſſent: meritò ut Soietas Teutonica ſequeſtra pacis, ublicaque per Germaniam tranuillitatis procuratrix multis iam culis habita ſit. Earundem ope ad elgas, Anglos, Gallos, Hiſpanos, talos merces deferuntur neceſſaie, triticum, ſiligo, lana, cera, coium, canabis, linum, pix ſolida & quida, chalybs, ferrum, piſces ridi, ſalſamenta, trabes quernæ & ab abyegenæ, mali, & quicquid raeterea terræ ſeptentrionales ad ſum humani generis benignè ppeditant. Vtque commodior ſet mercium iſtarum per reliuum orbem diſtributio, impetraunt diverſis in locis ius inſtitoium, extractis illic ad commercia gitanda ingentibus aulis, & obentis variis privilegiis. En haes, Amice Lector, quaſi in tabula epictam Societatis huius nobiliſſiæ utilitatem omnibus communem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nem. Et tamen acris invidiæ & malevolentiæ ventus hanc quare Societatem bono publico inſervientem non deſiit. Atque quum fundamentum ipſum huis fœderis acutiores aliquoties pridem ſubvertere tentârint, coactus ſum paulò accurratius & altius rem à principio uſque arceſſere, præſertim quum viderem, quod multorum Politicorum ſcripta in plurimis & quidem fundamentalibus aberrasſent, ex quibus alii non deſierunt adeò firma ſibi conficere axiomata, ut error errorem procrearit gravioribus. Inde tot enata ſunt ſcandala in politicis actionibus, ut propè vitia ipſa & crudelitates in virtutum caſtra palliatis ſpecioſitatibus deducta appareant. Nec aliter fieri poteſt, ubi opiniones humanæ veritati cœleſti præferuntur, & omnia cœcæ rationis involvuntur blandimentis. Sic enim impudentia in glorioſis diſputa-

tio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

onibus, quæ omnem veræ luci
odtè ſplendorem abſtulerunt, ſi-
ſemper imperii primas attribuit
artes. Diu mecum hæſitavi, an
liquo uſque inter ingeniorum tot
arios prodirem cœtus, in primis
uum antea expertus fuiſſem,
uantum periculum ſubſit, ſi quis
eritatis cultorem ſtrenuum ſe
erere vellet: ſed, ut quod res eſt,
berè ac ingenuè dicam, patriæ
aritas, Hanſeatici nominis glo-
a, & amicorum meorum conſi-
um verecundiam meam expu-
arunt, & invitum huc prepu-
runt, ut iudiciis tam variis me
ponere coactus fuerim. Erat in-
r præcipuos, qui generalis huius
actatus conſignationem ſuam
erebat. Quam quùm materiæ
ndamentali accomodatam de-
ehenderem, eius hoc beneficio uti
lui, quod inſtanter quoque ur-
bat. Namque ea continebat
ncta, quæ ad Societatis Hanſea-

tica fundamentum in univerſum ita facerent, ut etiam ex illa quæ libet obiectiones Cavillatorum omnium, quotquot nonnihil inconſideratius & ferventius tam nobilis Societatis conſuetudines & fœdera impugnarunt, facillime poſſint refutari. Tum quoque in memoriam mihi revocabam, Societatis Hanſeaticæ concluſum, quod anno 1607. 8. *Aug. quum Andreas Knichius in gratiam Ducis Guelphici ex odio erga civitatem Brunsvicenſem concepto uſq; petulanti calamo eas perſtringere ſuſceperat, huic optimo corpori nil aliud niſi meras conſpirationes, factiones & molitiones perverſas adſcribendo, in publicum Receſſum pleno conſenſu coniecerant. Illius Decreti Hanſeatici verba in Latium tranſlata, ita ſe habent:* Vltimò in communi conſultatione hoc ventilatum fuit; Vtrum conducibile ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

t Andreæ Knichen publicis ypis divulgatorum Tracta-uum & calumnioſarum char-arum, (in quibus Civitatum Hanſæ privilegia, libertates, & jura multis modis in du-bium vocantur) à civitatibus efutationes & deterſiones a-iquæ ſuſcipiantur, vel non? Vbi hoc concluſum, quod ex nomine communi Civitatum Hanſeaticarum ille Knichius non debeat ulla refutatione dignus cenſeri. Si quis verò privatus eſſet, qui onus confu-tationis contra hunc tracta-um ſubire vellet, quod com-muni Civitatum ſumptu huic recompenſatio refundi debe-ret, &c. *Vbi ſimul in commiſſio-ne hoc propter Ioh. Dauthium ſeni. aut alium quemcumque ido-neum civitati Magdeburgenſi & Brunſvicenſi concreditum fuit, ut hoc quàm citiſſimè expeditum red-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

derent. Audaciæ aut temerita
nimiæ meæ hoc quidem adſcri
poſſit, quod rem tanti momen
ſubierim. Imò iudicia, præiudici
obtrectationes, reprehenſiones, co
fertim, quaſi ſub ſignis, in pr
cinctu undique me circumſtare
proſpicio. Fortè etiam alii curi
ſitati alicui vana hæc adſcriben
Sed talium auctoritatem ſive in
nem prudentiam non magnope
curo, nec admiror. Nec mihi r
tiones deſunt quibus bonis & co
datis, qui communi patriæ ſalu
rectè cupiunt, hoc inſtitutum fac
lè probare, & oblectationem liber
homine non indignam docere
poſſim. Si qui vero in commod
ſuo hoſpites domi, & in patri
ſua peregrini, aut potius in ſpecu
lationibus futilibus & terminiſti
cis ſubtiles, at cognitione ſolida re
rum & actionum pueri eſſe adop
tent, per me illi ſibi vigilent au
dormiant, ſibi placeant; cum tal

bu

*es nihil mihi erit negotii. Inte-
im tamen hoc quiv noſcat, quod
um nemine mortalium in litem
llam ſim proditurus; nec aliter
uid, in hoc priori Tractatu gene-
ali profertur, quàm quod ad in-
rmationem faciat ita, ut ali-
uando ipſe quis controverſias
mnes, quæ temerè toties & iisdem
utologicis ſcriptis Civitatibus
anſeaticis à Knichio & aliis
otæ ſunt, dijudicare queat; ſi
ant fundamentalem informatio-
em partim amici partim meam
tè penetrare didicerit. Etenim
ntinetur heic nobiliſſima mate-
a, quæ toti Societati mortalium
Fœdere aliquo aut extra Fœdus,
Republ. aliqua, aut in liberta-
plena, vel ſemiplena, in ſervitu-
verè cenſenda, aut privilegiis
ec non aliàs in communi vita &
mmerciorum negotiis, aliisvè
ctionibus humanis competat. Vix
liquid nobilibus & libero homine*

 dignius

dignius explicari poterit. Omn-
heic perſpicis, quaſi in delineati-
nibus ſynceris depicta, ut prepar-
tionem ſolidam percipias, ſi de re
ipſa huius antiquiſſimi Fœder-
verum tibi conficere iudicium, c-
tra calumnias aliorum, velis. Ide-
que fieri non aliter potuit, quà-
ut interdum aliorum deprava-
opiniones removerentur è medi-
Vnde & neceſſum fuit, ut Platon-
divini illius Reſpublica non alite-
quam vivis ſuis coloribus tibi d-
ſcriberetur. Namque quum eſſen-
qui tantum Philoſophum, quo n-
mo unquam rectius de Amore
ſyncero & vita Christiana accom-
modando ſtatui quid ſcripſit, n-
veriti fuerint uſque ad impuden-
tiam inſolentius refutare, & ſu-
ipſi affingere nugas, vindicari-
hunc à tot perverſis oportuit ca-
lumniis: quod tamen omne eò ver-
git, ut cuivis & maximè iuventu-
in tempore ſanioribus doctrin-
indi-

dicium informare diſcat. *Abſit*
iuria omnis, & venia ſit prola-
s. Exempla ſunt clara, quæ pro-
nuntur alicubi, quando inve-
es, quod etiam ſint, quos ipſum
peratorem in optima ſententia
definitione Libertatis non pu-
it refutare, & eidem optimo
piti noſtro (qui tamen ita benè
is cupit ſubditis, ut ſervitutem
aximè libertati naturæ contra-
am dicat) mendacia in os refun-
re non dubitant. *An non etiam*
tis craſſus eſt error, quod tot po-
ici non viderint, cuius naturæ
Civitas? Si populo alicui Reſ-
blica ſua ritè inducatur, an non
nc confeſtim Civitas inde profi-
? Quomodo igitur inter ſe dif-
runt? An non ut cauſſa & effe-
us? Quis verò Civitatem Effe-
um antehac dixit, aut puta-
t? Quis non ſubiecti aut finis
am ipſi attribuit? Et tamen res
m manifeſtè heic incurrit in

 oculos

oculos omnium, ut nemo, niſi pro- ſus pudorem cunctum eiuraveri aut prorſus inſanus dici velit, queat negare. Sic olim quoque illis ultra pilos ſubtiliſantibus & philoſophis falſis, monſtravi aper- tè, quod neque primas neque ſe- cundas Notiones, aut Noëmata a quibus tot cōfingebant gloriatione post lapſum Adami in ſuis futili- bus invenirent terminis, quum ne internum Eſſe rei, animam, ſpiri- tum, nec in commiſtione ele- mentari graduum differentiam in- telligerent: Unde nunc multi tan- dem alia ratione philoſophari inci- piunt, quum tam diu ſe inanite in logomachiis phantaſticis fru- ſtrà ſeductos deplorent. Sed, A- mice Lector, te ad probam & ſa- nam cognitionem huius tractatus remitto. Videbis, ne præcipites te- met ipſum in præiudicio ullo pro- cacius formando. Fortè inveni- es, quod te olim iuvare poſſit, &

maxi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ximè inde expedire poteris feli-
s queſtiones, Civitatibus Han-
ticis ab adverſariis ſuis oppo-
as, quas propterea in ultima
rte collectas invenies, ut ipſe il-
ex Generali hoc tractatu eò
mmodius refutare poſſis. Ipſe
ſor Iudex & deciſor eis rei Hæc
, benevole Lector, quæ te præ-
re volui, ubi ſimul memineris,
od hominem verè Chriſtianum
c requiram, & qui noſcat, quæ
ra pietatis ſtudioſum deceant.
le, fave, & in Chriſto ritè fue-
tali labore.

*** 5 Iohan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Ioh. Angelio

WERDENHAGEN,

I. C. C.

Quùm ex gravi Hamburgi perſecutione & vitæ periculis Liberatus eſſet.

Gratul.

IOHAN. SCHVLTETVS

Eq. Divi Marci & Potentiſſ. Reg. Dan. Conſiliarius &c.

QVis, ANGELI, te funeris & tuum
Tantis periclis expediit caput?
Cunctum, quis, amiſſum per ævum
Iã propè, reſtituit ſaluti?

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſic ſubactus terribili manu
t improborum viſus es omnibus,
Et morte cōdemnatus atra,
Crederet ut tibi nemo vitam.
nere captum num ſocios ita
nſæ decebat, non decus ultimum
Queîs geſſeras, te tot per annos
Cōſiliis animoq; rectum.
d qui ſupremo Numine temperat
bem, revulſit vim violentię,
Cuſtode, dū iuſſit, remoto,
Ritè patere tibi viam Albis.
liberatum, nunc precibus piæ
ntis ſodalem reddit amabilem,
Vxoris & charum redonat
Fletibus innumeris maritum.

Divi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Divina virtus nîl habet i
vium,
Perrumpit acris per remor
ſuas,
Nulliq́ue non vivo perac
Præmia reſtituit labori
Nempè illa ſancti pectoris i
doles
Suæ recordans ſemper orig
nis
Inſueta tentat, eq́ue duris
Ad decus æthereum reſu
tat.
Vultus minaces, atque calum
nias,
Nugasq́. ſævas tu facias nihil
Ceu quisque vindictam Ie
hovæ
Nequitia ipſe ſua reponi
Hinc cura Chriſto es, ſeu ro
ſeo dies
Arridet ortu, ſeu medio magi
Incandet æſtu, ſive cœlum
Nox tacitis operit tene
bris.

Te

, ſi voceris per iuga Caucaſi
riſti favor, vel torrida ſolibus
Per teſqua Maurorum, per æquor
Puppibus indomitum ſequetur.
 te ſequetur candidus undique,
tumq́ue habebis, perge modò pius,
urare nec velis nefaſtos,
Quos ſatagit decorare mundus.
magna reddes commoda patriæ,
væ ſupremæ auctus honoribus,
more juris quando ſancti,
In pietate fideq́ue, ferves.
tas popello currere ſemitas
rnens, viarum diligis aſpera;
upraque mortales caducos
Exeris ingenii vigorem.

Te

Te cura Chriſti provida
creet,
Reddẽs ſolutũ diſſidiis ma
Vt diſſipetur quisque te
nis
In propriis, tibi quas n
natur.
Tu, qui potenti Numine ſ
plices,
Iniuſta rumpens vincula, li
ras,
Serva benignus reſtitut
Angeliũ patriæ, Iehov
Serves miniſtrũ porrò, De
tuum,
Calũniatores ut videant ma
Quã turpiter nugace ling
Se dederit rabies ma
gna.

Ad Eundem.

Calumnias, injurias, & perſe-
ctiones multiformes & plus
quam diabolicas in & cum
Chriſto fortiter per-
ferentem.

IOHANNIS SCHERBETI
Doct. Med. Lubecenſ.

EPIGRAMMA.

Palma virens velut ipſa magis
ſe attollit in auras,
Quò magis impoſitum ponderis
urget onus;
Tu; vipereis quò Te mage mun-
dus iniquus
Atque Sathan linguis, viquedo-
lisque ſuis
Undere iam ſatagit; maiores ſuſ-
ſcipe vires
In Chriſto, à Chriſto nec mo-
veare tuo:

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Sed Chriſto plures lucrari perge [...]
nendo ;
Sic poteris mundum vincere [...]
Fidei.

Ad Eundem.

Anagrammatiſmus gemin[...]
non infeliciter natus, ex[...]
Nomine hoc

IOANNES ANGELIV[...]
VVERDENHAGEN. IC.C.[...]

I. *Anagramma.*

AH NON-IGNAVVS ; INDE[...]
VERE ELEGANS.

DE ſe , ſuaque glorianti[...]
plurimi
Arte inſolēter, futili ac inuti[...]
Faſtu tumentes : Non ag[...]
IAN ANGELVS
Sic VVERDENHAGIVS, Iehov[...]
floſculus.

Nam[...]

Namq. Alpha doctos inter
hic quum ſit viros,
riſtas tamen non erigit pro-
cacior:
iſſimulat eruditionis copiã,
ſcrinium cordis, refertum
floribus
rtutis, & ſcientiæ fragran-
tibus
ſtanter ipſe haut prædicat:
Modeſtia
al vitæ) eum commendat &
Solertia:
udet tamen prę cæteris per-
enniter
eſſe cuivis Nomine & Facto
pius,
cleſiæque Verna Chriſti di-
cier.
Plus ſemper in receſſu ha-
bet, quàm primulum
fronte præ ſe fert: ſub om-
ni ſcibili
mam eripit (tabeſce, Mo-
me) maximis.

***** IGNA-

IGNAVVS AH NON eſt ſop-
rum in atrijs ;
Sed Veritatis veriori in ſer-
ta!:
Nec eſt Dices Ignavus in co-
flictibus;
Aſt quæ Iehovæ comproba-
legibus.
Inde ELEGANS-VERE S-
LENTIARIVS
Nunc incolis vocatus à Ma-
deburgicis,
Et perpetim vivace lucet Gl-
riâ.

Mittebat Halâ XI.*Cal.Mart.a*

Te, DeVs ô, præſtet ſanV
aſpera qVæqVe repeLLa

II. *Anagram.*

OH, VERNAS È LAVDE INC
NVA INGENS.
&
OH INGENS INGENVA LA
DE ENERVAS!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

G enua ingenui LAVDE è
candoris es INGENS;
Doctrina OH-VERNAS judi-
cijque fide!
vidiæ ſputum ſic atque Ca-
lumniæ amarum.
ENERVAS, NERVOS dat tibi
Ihova ſuos.

M. IOHANNES BERGERVS
Hal-Sax. P.L.C.

Eidem.

uum Legatum apud inclutas Ci-
vitates Hanſeaticas ageret,
Annis aliquot.

Itâ, IANE, tuâ gaudent nunc
Elmus & Albis,
Eloquioque tuo, conſilioque tuo.
tecum pariter colerent ſacra cœ-
lica cuncti,
anctior inde foret gloria Par-
thenopes!
thiacis quod enim Cothmannus,
Grothius oris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Belgarum, Italiæ quod Sado[...]
erat;
Hoc tu Saxoniæ præſtas feliciter [...]
Vt Te vix noſtri ſanguinis [...]
putet.
A N G E L E, *ritè places, Decu[...]*
que manesque piorum.
Tutorem nè ferat Clara ea V[...]
G O *parem?*

M. IANVS VICOSTAD[...]
Hamburgi F.

Aliud Eidem.

Quum legationes publicas
ſubiret toties,

Per Anagramma.

IOANNES ANGELS
VVERDENHAGEN.

Eheu; Ingens Iaſon, dignus Lau[...]

FIndere tetrificas Symple[...]
das auſus Iaſon
Æſonides, fulvæ vellera [...]
citovis,

T.

u, VVERDENHAGIDA, ô patriæ ſtudioſe ſalutis,
Ad loca præſidijs, i, peregrina bonis.
uſpiciis juvet ire bonis, ſi poſtulet uſus,
Pro patria felix teſqua ſalute ſubi.
aticinor, vinces ingentia monſtra laborum,
Sæpè viatori quæ remoram pariunt.
NGENS DIGNVS, EHEU! victrici LAVREA IASON,
Vellere cum fulvo laudis aroma feres.

HVBERTVS SPRIMONTIVS
Belga Iur. Stud.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Aliud de ęodem

Et Eius ſtudijs ſacris ac Poë-
ſi ſacra.

Si Deus pro nobis, quis
contra nos,

QVid faſtuoſus mundus, & infe
Orcusvè ſævus cogitet, omnib
Nos viribus petens, remittas
Quærere; nec trepides ad æſt
Tardantis ævi Sacra. Fugit retri
Ditis poteſtas, & Deus excubat,
Pellente cuſtoditi amore
Agminis ex oculis ſoporem.
Non uſque vanis eſt tenor impijs
Idem; nec uno fors facilis nitet
Vultu. Quid infectis paventes
Conſilijs animi fatiscunt?
Quur non ſub ædis fornicibus ſacris
Commune votũ fundimus, aut dom
Pœnas ruentes deprecamur,
Dum licet, ac pietate corda

Muta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

utamus ultrò. Oratio diſſipat
ras edaces. Sed tibi cœlitus
Largitur ardorem Iehova
Pectoris, & cytharã Davidis.
ot malis finẽ hinc dabit: ultimum
dventũ ab alto Dux Michaël polo
Maturet, ac contra malignum
Chriſticolas tueatur agmen.
nos Iehovam ſupplicibus modò
ſcamus imi pectoris è ſinu,
Vivâ Fide ardentes, minus quid
Inſidijs ſuberit perîcli!

IE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

IEHOVA

Arx fortis piorum.

Ex Pſalm. Davidis.

TE Satan frendens rabi
canum vi
Cingit? infeſtat? ſua tela
brat
Dira? Proh! quantum eſt
tanæ furenti
Vellere barbam
Sed fremat Dis, Styx, ruat
bis axis;
Ignis abſumat mare, flam
terram:
Quid times geſtans valido
poſtum
Corde Iehovam

I. Scherb. M.D.

DI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

DE REBUS-PUBLICIS HANSEATICIS,

Et earum

CELEBERRIMÆ CONFOEDERATIONIS SOCIETATE,

Tractatus primus, generalis.

Opera IOHAN. ANGELII WERDENHAGENI, I.C.C. editus.

INTRODVCTIO SIVE PROOEMIVM.

Imperij Romani Germanici duratione, fundamentis & columnis veris, eiuſdemque ornamentis illuſtrioribus, & munimentis.

SI IMPRRII ROMANI MAIESTAS, etiam juxta hodiernum ſtatum Germanicum maxime, quæ in eius auctoritate, dignitate, potentia, amplitudine, regalibus, firmitu-

dine, qualitate loci, divitiis, mun
tionibus, ſapientia & virtute incol
rum conſiſtit, rite oculis acutiorib
perſpiciatur, examineturve; aut
quis cum aliis mundi Regnis & p
tibus cum eadem comparationem
ſtam, abſque affectuum perturbat
ne iniquiore, inſtituat; is profec
huic præ cunctis aliis gloriam ſple
didam & felicitatem primariam a
ſcribere, atque ſimul ingenue (mo
ſolido non careat iudicio, & rer
humanarum in hoc ſeculo haud p
ne ſit imperitus) confiteri coge
quod nullius Imperii aut Regni æc
durabilis aut invincibilis, iuxta
ternam & eſſentialem eius diſpoſit
nem, ratione omnium Statuum, co
nexus aut conſtitutio inveniri poſ
Etenim extra controverſiam eſt o
nem, quod huic Verbum Dei un
quartam attribuerit monarchiam
lem, quæ extremum mundi ſit con
cutura terminum. Velut etiam ex
de divinus ille Propheta Daniel,
ſoli cum Divo Eſdra inter om
iſtorum ſeculorum vates Ieh
ſummus cœli & terræ Dominus ſu
morum Imperiorum orbis uſque
extrema tempora, quæ nunc pr
conſecuti ſumus, ordinem ſucce

riu

rium in viſionibus ſanctis revelavit, hoc ultimum Regnum vere ferreum, in explicatione Imaginis & Statuæ, eſſe futurum pronunciat; *Dan.* 2. Quicquid heic ex opinione aliorum Pezel. *in Mellificio ſuo ad Sleid. lib. de 4. monarch. pag. m.* 292. *part.* 1. obiiciat ex queſtione Nabuchodonoſoris Regis, quaſi ille ſollummodo de ſuo, non alieno & longiſſime remoto regno ſollicitus fuerit: Quum tamen non tantum Propheta, *in dicto cap.* 2, *verſ.* 29, 44, *&* 45, liquidiſſime de futuris temporibus cuncta hæc explicet; adeo, ut etiam ea omnia uſque ad Chriſti adventum ultimum ſive Iudicij extremi diem, quo Chriſtus ex cœlo quaſi ex monte ſummo delapſus, propria maieſtatis ſuæ auctoritate, quæ ipſi à Patre cœleſti data eſt, cōminuturus & conſumpturus omnia illa regna ſit cum ipſa ſtatua in ſecula, *v.* 45, extēdat; ſed etiam ipſe Salvator noſter Ieſus, *Marc.* 13, *verſ.* 14, in prænunciatione ultimorum temporum ad Danielem Prophetam hunc manifeſte ſe referat: Vt clare inde pateat, quam latiſſime ſe exporrigant vaticinia huius inſignis Prophetæ, veluti etiam ad accuratam attentionem talium non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

fruſtra ibidem à Chriſto exſuſcita
mur ſinguli. Nec enim Iehova ad ſol
licitam quæſtionem alicuius morta
lis ita ſtricte alligatus eſt , ut no
profundiora & penetrantiora in re
velatione ſua per Prophetas retegere
debeat , quàm cor cœcum & in cogi
tationibus ſuis vana mens aſſequ
poſſit. Imo ſi Iehova in omnibu
oraculis ſuis Eccleſię, tanquam Spon
ſæ Filii Dei, maxime ſatis facere cu
pit, ut ipſe ibidem confitetur Pezelius
atque is ſcopus perpetuo Spiritui S
ſtet propoſitus : quur non maxim
vaticinia talia univerſalia ad Eccle
ſiam Chriſti in novo Teſtamento ex
currant? quum novum Teſtamentum
finis ſit veteris ; atq; propterea in No
vo εἰδικῶς & efficaci demonſtration
exprimatur, quod in Veteri τυπικῶ
adumbratum nude fuerat? Velut pro
inde ſparſim in Prophetis ea nobi
præfigurantur , quæ in regno Chriſt
nunc conſummationem ſuam adi
piſcantur vel accipiant. Tum quo
que Nabuchodonoſoris inſomnium
non ex naturali influentia Spiritu
ſyderei profluxit , ſed ex diviniori in
fuſione in eo concitatum fuit. Alia
Sophi aut Magi Ægyptiorum facil
interpretationem eius aſſequi potuiſ
ſent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſent. Omne enim, quod naturali in-
fluxione communicatur animæ cor-
poris, hoc facile pertingit aut invenit
Magia, ſive Sophia illa realis , quæ
minus verborum inutilibus terminis
& phantaſticis obſcurata habetur
conceptibus. Quum vero inſomnium
Regis hoc ſupernaturale eſſet, atque
altiorem ſive ſublimiorem originem
ex æternæ naturæ regno, à quo vera
Eccleſia Chriſti ſive populus Dei ſan-
ctus regitur, traheret, non erat hoc in
poteſtate Magorum aut ſapientum
horum poſitum, quo inſomnium hoc
myſticum aut reperire ſive explicare
potuiſſent. Quippe nullatenus eius
principia in Firmamento nata aut
ſcripta inveniebantur. ut ait Daniel,
2. 27; Myſticum ſive Arcanum hoc,
quod Rex petit, non Sapientes, Aſtro-
logi, Magi, Haruſpices poſſunt indi-
care Regi: Sed eſt Deus in cœlo re-
velans arcana, qui notum facit Regi
Nebucadnetzari id quod futurum eſt
conſequentibus temporibus, &c.
Quoniam enim Daniel, velut olim
quoque Ioſeph, Cabaliſticæ ſcientiæ
gnari erant, id eſt, Spiritus Iehovæ:
hic utrumque, theodidactos effece-
rat: quare & ſublimiora ex Spiritu ſa-
piebant, ita ut vera & cœleſtis lux in

iis reſplenderet. inde oblivione extin-
ctum inſomnium uterque reſuſcitare
ſecum in Spiritus cœleſtis virtute po-
terat; quod aliàs nullatenus in vires
hominis extra regenerationem divi-
nam cadit. Vnde patet, quanta ſit dif-
ferentia inter eos, quos divus Paulus
ſapientes carnis vocat, & qui Spiritu
regenerationis in diverſis donis ſan-
ctis ornati ſunt. Quare tria omninò
luminum dona & munera inter ſe
diſtinguenda ſunt, non tantum habi-
tualiter, ut communis incompta fert
opinio, ſed vivide ſecundum effica-
ciam Spiritus. Magia enim ſive vera
Sophia exprimit verum lumen natu-
rale eiuſque Spiritum: Cabala vero
ſupernaturale lumen Spiritumque
in Angelica domo: Theologia conti-
net in ſe lumen divinum munere Spi-
ritus ſancti expreſſum. Quas tres am-
bitu ſuo Theoſophia complectitur.
Quemadmodum igitur Iehova vero
Theologo ſui colloquii aut eloquii
genuinum communicat intellectum
per Spiritum S.; quod etiam ſecũ tali
revera percipit Theologus: Ita Natura
in omnibus rebus creatis externis per
ſuum Spiritum vero Sophico, quem
priſci illi Magum dicere ſoliti ſunt, ita
oſtendit, ipſi ſignaturas ſuas rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

firmamenti per influentias con-
uas oſtendens. Ita quoque Cabalæ
r virtutis angelicæ angelicum In-
en Sopho ſuo idem præſtat , quod
l hancfacit ſapientiam : veluti per
le lumen Moſes ſuum à Iehova ac-
pit reſponſum. Tria hæc inſignia
generationis dona & lumina Spi-
tus , quæ tamen uniformiter ſe
bent in ſuo centro , & Sacroſan-
amTrinitatem egregiereprææſentant,
on ita præcipitanter confundenda
nt, ut communis fert Habitualiſta-
m error ;ſed longe ſanctiorem &
blimiorem merentur reverentiam.
uod ideo à principio heîc ſtatim
onemus , ne quis temerè ita ſua fa-
tica opinione amplius profanet
æleſtia Dei Effata , quemadmodum
hoc cernimus factum ſenſu. Vti
cra Scriptura ſive Eloquium Dei
anifeſtè proponit , & nobis omni-
us ſanctè ſui diſpoſitionem muneris
tegit : ſic etiam longè ſanctiora ex-
onit myſteria , quæ cœca hominis
tio cœcâ ſuâ habitualitate neque
ercipere neque cenſere ritè poterit,
ibi ipſi noxium præparat Iudicium
Dei , qui carnali arbitrio divina ita
eviter æſtimat iuxta propriæ phanta-
iæ terminos. Simpliciſſima locutio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ne non raro profundiora continen
tur & ſacratiora, quàm ſapientiſſim
mortalium in abſtruſiſſimis percēſe
noſcat. O quanta profunditas ſapien
tiæ ! merito exclamat divus Paulus
Quemadmodum quoque libri Moiſ
interna alia, quæ totius mundi
Eccleſiæ Chriſti curſum præfiguren
continent, uti B. Teutonicus egreg
in ſuo Commentario, quem Magnu
Myſterium (quo libro nihil du
vidi in eo genere abſolutius, & pro
pterea in manibus omnium ver
Chriſtianorum optarem) vocat, ho
luculenter demonſtrat. Nec hucu
que inventus eſt, qui talia unquam
in Moſe deprehenderit, quod merit
omnes, eruditiſſimam qui ſibi to
habitualitalibus profanis vendicar
arrogantiam, pudore afficiat. Se
hoc etiam propterea dico, ut cernan
omnes, quæ duratio cœleſtis in ipſ
ſua imbecillitate adiecta ſit à De
Imperio Romano, quod certe nem
ſuis viribus convellet externus; ſit
quicumque velit. Iehova huic Mo
narchiæ ſuum terminum uſque ad
montem Sionis extendit. Licet lutum
myſteriale huius Regni cum ferro ſi
commixtum; tamen firmiter per
ſtabit ſuffultum ſuis adminiculis

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

æ ipſi non ſine ſingulari Iehovæ
dita ſunt beneficio & miſericor-
e gratia. Etenim quos non ſæpius
tulit hoc Imperium motus, quot
ncuſſiones, quot perturbationes &
ſidia interna! Ex Iehovæ tamen
nignitate ſingulari ſemper inventa
nt talia remedia, quæ robur no-
m ipſi addiderint.

*tationes & paroxyſmi Imperiŋ Ro-
mani.*

quis ſaltem ad notabiliora recur-
at tempora, quibus tranſlatio Im-
ii Romani ad Germanos deputa-
, an non ingentes concuſſerunt
c tempeſtatum procellæ? an non
io, invidia, perſecutionibus inter-
& externis mire ſæpius dilacera-
n fuit? an non toties idem armo-
n violentia & belli tumultibus va-
terribiliter diſtractum ſenſerunt
iores? Quas non incurſiones gen-
m aliarum, & proprias rebelliones
diris ſeditionibus pertulit? Verum,
ita facile expugnari aut in ruinam
quam præcipitari poſſet, firmi &
ti inventi ſunt Ordines & Status,
bus ſemper in quavis adverſa for-
na conſtanter niteretur. Quorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

alii principales fundamentaleſq
ſunt, alii ornamenta conſervant
& neceſſaria habentur huius corpo
ris.

Comparatio Imperij Romani cum corpo
re humano generalis.

NAM veluti viridum corpus hu
manum non tantum ex ſuis pa
tibus eſſentialibus integris internis
exteznis, ſolidiſque membris, nervi
ac oſſibus conſtat: ſed etiam toti
univerſi & macrocoſmi centrale r
ceptaculum atque ideam vividam r
fert: ut merito homo extractum ſi
miraculum mundi, ac proinde m
crocoſmus, à ſanioribus & veris ph
loſophis appelletur: Ita quoque Im
perium Romano-Germanicum, qu
unicum aptiſſimis ſuis conſtitution
bus & commodis diſpoſitionibus ſ
tis æquabilem temperiem durati
ni temporum maxime convenien
tem refert, reſpectu omnium Regn
rum mundi vere centrale illud mir
culum repræſentat. Vnde merito m
crocoſmicum appellites illud regn
rum Regnum. Quod in his paulo d
lucidius explicari & percipi poterit

Comp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[Com]paratio Imperij Romani cum corpore humano ſpecialior.

[In] Principio igitur, homo ex ſpiritu, [ſ]ive ſpiraculo vitæ (ut non fru-[ſtra] S. Sciptura loquitur) & corpore [hum]ano conſtat. Sic etiam Imperium hoc [Ro]mano-Germanicum ex ſpiritu a-[nim]ã ſuam ducit: & propterea in cor-[por]e ſuo ita radicaliter vivit: Corpus [au]tem ſua membra ſive partes inter-[nas] & externas iuſte continet & alit. [Qu]emadmodum autem deinde ani-[ma] tribus eſſentialibus operationibus [ſua]m domicilium & vitam inde pro-[ven]tem exhibet, quas vulgo trium [fac]ultatũ nomine exprimere ſolent: [Ita] quoque tria ſunt, quæ vitam aut [ſpir]aculum vitę huic Imperio inſigni-[ter] ſuppeditant. ut ſunt: 1. Chriſtiana [Rel]igio, in vera Verbi cœleſtis cul-[tur]a & vitæ ſanctitate ſolida, aut [imi]tatione Chriſti conſiſtens; pro-[pte]r quam unicã maieſtas monarchię [qua]m in ſacris Litteris tam curioſè [in] duratione ſua, ſi Chriſto modo [no]n reponat ingratitudinẽ, attribui-[mus]. 2. Leges fundamentales. & 3. Iu-[ſti]tiæ ſolidæ forma. Singula hæc adeo [mu]lta in ſe continent, ut unumquod-que

que eorum vix ſingularis libelli co
ſcriptione explicari poſſit: ſed nec
huius loci, quum talibus & his ſui
aliquando Iehova auxiliante medi
mur locum.

Membra Imperij Romano-German
alia interna, alia externa.

QVOD ad Corpus ipſum attin
compoſitum rite eſt ex ſuis p
tibus internis & externis, quas Sta
ſive Ordines communi nomine v
cant. Iſti autem ſunt Electores
ptem, Principes & qui eorum acce
ſentur ordini, ac Civitates. Velu
autem in corpore humano tres pa
tes maximè internæ principales, qu
etiam in ipſa generatione homin
iuxta omnem Medicorum ſententia
primitus ſe exerunt, cernuntur, ſic
ti ſunt Cerebrum, Epar & Cor: I
etiam Electores merito memb
principali Cerebro, Principes, & i
qui huic Statui nobilitatis cau
annumerantur, Epati, & demum C
vitates Cordi non incommode offic
& vigoris ratione adſimilari po
ſunt. quod ſuo loco plenius explic
bitur cum fundamento. Elector
enim officio ſuo proprio conſtituu
Capu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...at certum, tam tempore interre-
..., aut vacantiæ, quam in electio-
...conſtitutione. Principes cum re-
...is in ſuo generoſitatis ſtatu ſup-
...tant quidem robur, ſuccum &
...uinem in dignitatis auctoritate;
...amen maximæ vires fortitudinis
...munimentis Civitatum inſignio-
... & earum fidelitate ſitæ ſunt.
...e apparet, quam graviter illi pec-
...nt in publicum bonum & com-
...em totius Imperii ſalutem, qui
...b ſtudio, & conatu malevolentiæ
...o, hucuſq; diſcordias inter Prin-
... & Civitates ſerere, & extrema
... fomentare auſi ſunt, æmula-
...em neſcio quam inanem con-
...ntes: Quum tamen in his om-
...s nil effecerint aliud, quàm
...d communis calamitatis, qua
... miſere Germania diſiecta fuit,
...motores fortes & Iuris exemptitii,
...unt, oſores invidioſos ſe prodi-
...at. Rectius Imperator *in Novell.*
.... urbium & civitatum eiectio-
...e ac munitionem quæſivit, quum
...terea quoque ita ſeverè præcepit,
...facile eius intentio in conſerva-
...e Imperii dirueretur, nec tales qui
...ates ſolo iterum adæquatas cu-
...nt, audirentur. Pulchrum qui-
dem

dem eſt, ut ille Imperator diceret
tus eſt, Regibus imperare, (ſic v
vit ſuos Principes:) in quo etia
omnibus vicinis prætulit: ſed l
pulchrius, pietatem cum funda
to in duratione conſervare ; c
munitio civitatum exhibet, u
gnum excurſionibus hoſtis c
vis & devaſtationibus minus fi
noxium.

Membra externa Imperij quæ

EX iſtis igitur partibus princip
ribus, ut iam dictum eſt, pro
tæ aut editæ ſunt partes externæ
pus hoc ſolidè integrantes.
iterum ita ſunt diſpoſitæ, u
fundatam prærogativam in c
ſuo præ reliquis habeant à Capit
determinatam, quum earum
ſterium fulcra externa exhibere
dam Imperatoriæ maieſtati vi
tur, ceu rectè eas Matth. Steph
lib. 2, part. 1, cap. 4, num. 10 *&*
enumerat, ordine ſingulas propo
quas tamē priori loco propterea
ponimus, ut inde nobis anſa ſit
qua rectius deducēdi. Verba eius
Priuſquam autem de Statibus pl
dicatur, illud præmittendum e
ſit

gulis ordinibus Imperii quatuor
os conſtitutos; adeoque Imperium
manum ſuper certis gradibus no-
itatis, nec non etiam communita-
us opulentis, provida ſagacitate
datum eſſe; de quo ita poſt ſui in
manos translationem convenie-
, ut maior Sacri Romani dignitas
naieſtas eſſet, & ne ſtatus & vires
s paulatim labefactarentur, ſed
ialibus munitum præſidiis, prin-
buſque firmatum, iiſque ut firmis
umnis innixum, adverſæ tempe-
is procellis & turbinibus validius
ſtere, & ſuæ potentiæ mucronem
ge lateque vibrare poſſet.
t quidem primo fundatum eſt ſu-
quatuor Ducibus. Primus, eſt Dux
viæ. ſed cum hæc domus primi-
defecerit in ultimo duce Conra-
o, Friderici II Imperatoris filio;
ſ. *in annalib. Suevic. lib. 2, par. 3,*
19: poſtmodum titulum Sueviæ
ratus Sereniſſima Domus Auſtria-
uſurpat. Secundus, eſt Dux Brunſ-
enſis in Saxonia. Tertius, Dux
haringiæ in Gallia. Quartus,
x Bavariæ, qui hodie dicitur Pa-
nus Rheni, de magno Palatio Tre-
nſi.
Deinde fundatum eſt ſuper qua-
tuor

tuor Vicariis. Primus, eſt Dux B
bantiæ. Alter, Dux veteris Saxon
cum equulo albo. Tertius, Du
Weſterreich. Quartus, eſt Dux S
ſiæ.

Tertio ſuper quatuor Marchio
bus præeminentioribus. Vt eſt M
chio Brandenburgenſis: Marchio
ravienſis: Marchio Miſnenſis, & M
chio Badenſis.

Quarto fundatum eſt Imperi
Romanum ſuper quatuor Illuſtri
Comitibus Provincialibus, qui vu
appellantur Landgravii. Primus
Landgravius Thuringiæ: Alter, La
gravius Haſſiæ: Tertius, Landgra
Alſatiæ: Quartus, Landgravius Li
tenbergenſis.

Sunt & quinto Generoſi Com
Caſtrenſes quatuor; qui vulgo Bu
gravii dicuntur. Primus, eſt Burg
vius Nurnbergenſis: Alter, Burg
vius Magdeburgenſis: Tertius, Bu
gravius Strombergēſis: (Hodie eſt
tionis Palatinæ:) Et quartus, Bu
gravius Reineckenſis, qui hodi
Comitum Hannovienſium dition

Inſuper fundatum eſt Imperi
ſuper quatuor Magnificis Comitib
Maiores quidem in ſuo gradu, ſed
ter Principes minores. Primus
Co

omes Schwartzburgenſis : Alter, omes Clivenſis ; qui hodie eſt Dux: rtius, eſt Comes Ciliæ ; cuius Dous defuncta in Præluſtres Auſtriæ uces, de anno Dom. 1456, feudali re devoluta eſt: Et quartus, eſt Coes Sabaudiæ, qui in Conſtantienſi ncilio ab Imperatore Sigiſmundo, ucali titulo eſt inſignitus. Hodie tem ſola Domus Schwartzburgica ulum & nomen Sacri Romani perii Comitum gerit.

Nec non ſuper quatuor nobiliſſis Baronibus. Primus, eſt Baro nburgenſis : Alter, Comes Weſtergenſis; quem Leimugenſes iam reſentant : Tertius, Comes Aldewnſis : Quartus eſt Baro Tuſſenſis, de Dous ; (dictus eſt de Kar.)

temque quatuor Strenuis Militi. Primus, eſt Miles de Andlo in atia : Alter, Miles in Strandeck: tius, miles de Meldingen : Quar de Frowenberch, in Bavaria. At niam agnatio Militiæ Meldinſis exſtincta & mortua eſt ; in eius m per Maximilianum Regem in itiis Auguſtæ ſurrogatum eſſe lfgangum de Weiſſenbach, notat ningus Gæden, *conſ.* 1.

ræterea ſunt quatuor Inſignes

Civitates. Prima, eſt Augusta: Alter[a]
Moguntium: (quidam ponunt M[...]
tim:) Tertia, Aquiſgranum: Quart[a]
Lubeca.

Itemque ſunt quatuor Magnific[æ]
Villæ. Prima, eſt Bamberga: Alter[a]
Schletſtadia: Tertia, Hagenovia[...]
Quarta, eſt Vlma.

Et denique, ut nullus gradus præ[...]
termiſſus videatur, accedunt præmi[...]
ſis quatuor Famoſi Ruſtici: ut ſun[t]
Colonia, Ratisbona, Saltzburgu[m]
& Conſtantia.

De aliis Comitibus, Baronibus [...]
Nobilibus Sacri Romani Imperii, [...]
hæreditariis Officialibus, eorumq[ue]
miniſteriis, plura tradit aurea bul[la]
Caroli IV. Qui Principes, Comite[s]
Barones & Nobiles ad Imperii aſ[ſi]
ſtentiam potiſſimum quidem fu[...]
electi: Sed tamen omnis German[...]
rum potentia totis viribus eo co[n]
tendere debet. Et, ſi Germani Princ[i]
pes Imperatori fideliter aſſiſteren[t]
prout olim facere conſueverunt: tu[m]
non ſolum Græcia, ſed Ægyptus [...]
Chaldæa contremiſcerent, ac ultim[...]
regiones Saracenorum trepidaren[t].
Nam ut aves inter ſe volantes & ca[n]
tantes ad aquilæ intuitum ſilent [...]
fugiunt: ſic omnes barbaræ nation[es]

ali[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[...]iorum inſignia vexillaque deſpi-
[...]unt, Romanorum vero ac Germa-
[...]orum aquilas timent naturaliter, &
[...]horrent. Protendente nempe A-
[...]uila Romanorum ab Europa alas
[...]as, nec gryphones Aſiæ atque Africæ
[...]is tutæ erunt. *Sunt verba Pet. de*
[...]ndlo in d. Tractatu lib. 1, cap. 16, in
[...].

Vires Germaniæ.

[H]ACTENVS Dn. Stephanus. quæ
[...] ita ſe veriſſime habent. Præſertim
[...]c, quod ille heîc inſerit, bene ani-
[...]dvertendũ de potentia & viribus
[...]ernis Germaniæ, &c. quæ tam na-
[...]a loci, quam ſolida membrorum
[...]nexio abunde ſatis Imperatori &
[...]iti ſummo ſuppeditarent, ſi ita in
[...]na ſua conglutinatione nervorum
[...]etuo ad amuſſim fundamenta-
[...]n legum operationes fideles ſeſe
[...]erent, nec tam multi in contra-
[...]n pro diſſolutione continui labo-
[...]nt.

Situs & natura Germaniæ.

[...] ENIM quod ad naturam loci
[...]ttinet; in Germania ea omnia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quæ ad vitę ſuſtentationem & ſplen-
dorem eiuſdem faciunt, non tantum
pro neceſſitate ubertim inveniuntur
ſed etiam ſingulorum copiam in tan
abundanti numero genitrix ea feli
effundit, ut quæ natura ſparſim pe
diverſas regiones terræ diſſipavit, hei
in unum congeſſiſſe cumulum videa
tur. Ceu nec ulla prope datur in ter
ris hodie natio mortalium, quæ ſu
ita contenta viribus in tranquillita
vitam tranſigere poſſit, veluti hæ
gens optima, & maxime induſtrio
ſa, modo ſatis ſua agnoſceret bon
nec nimium indulgeret genio, und
tanta diſſipatio ingenii, rerum, actio
num & negotiorum oritur; ceu ta
exemplum non ſine cauſſa nobis i
deſcriptione egregia Conſtantinop
litanarum deliciarum Iohan. Bot
rus, *in ſecunda parte Coſmograph. ſi
cap. de Imper. Romano & impruden
tranſlatione ac diviſione Imperij Co
ſtant.*, proponit. Rerum omniu
tanta eſt affluentia, ubique per om
nes Germaniæ provincias diſſipat
ut nihil non propè ſit, quod n
in magno cumulo ad exteros & vic
nos inde per commercia mutua tran
portari poſſit: niſi quod duæ tantu
res ſint, quarum penuriam quide
re

ꝛcte obſervavit & indicat D. Bote-
us; nimirum quod nulla oliveta in
llis reperiantur, & minus feraces ſint
ombycum, ut ſericatæ poſſent quo-
ue dici: ſed talia non tam ad neceſ-
tatem, quàm potius ad mollitiem
t ſplendorem vitæ ſuperbæ faciunt.
oh dolor tamen hodiè nimis oliſe-
 & ſericati in iis conſpiciuntur ho-
ines! quod utinam nunquam eſſet
troductum! quum duæ res ſint ad-
 peſtiferæ, ut inde non tantum ſuo
uantur auro & argento, & earum
ommercio nimis importuno ſuas
lapident imprudentiſſime divitias
que alias effundant regiones; ſed
uoque illi iiſdem mediis velut olim
onſtantinopolitani in delicatiſſi-
am & omnis generis ſuperbiæ de-
tam vitam pelliciantur, cumula-
nque abripiantur. Sed juvat heîc
dire Boterum, *lib.* 1. *Geograph. de*
erm. pag. 94. Multitudo ingens c-
norum eſt in Germania, quorum
us maximus aratro & agriculturæ
ſtinatus eſt. Tum quoque omnis
neris pecora ibi inveniuntur; ſicuti
iam omnigena animantia aëris,
quæ & terræ. Grana ſuperflua pro-
icit. Vini proventus maximus in Al-
tia, ad Neccarim fluvium, ad Rhe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

num conſpicitur, & ſe extendit uſque
ad Coloniam Agrippinam, & in Au-
ſtriam. Serica haut profert hæc terra
parum velleris, & tamen craſſi ſati
nec eſt olifera Germania. Abund
metallorum fodinis: quippe ferrum
chalybem, ſtannum, plumbum, cu-
prum ubertim profert. Auri & a-
genti fodinæ putantur in proventi-
bus ſuis quotannis ultra decem mi-
liones excurrere. Multis etiam loci
ſulphur, ſal nitri, & vitriolum effod
tur: velut etiam in multis locis ſpa
ſim eximiæ in magna copia ſalin
habentur, &c. Hæc quidem Boter
ſatis accurate ita recenſet: quamv
item in eo aberret, quod parum nu
triat velleris; quum copia eius tan
ſit undique, ut magno commercio
ad exteros tranſportetur; unde ex
mii conficiuntur omnis generis pan
ni; velut in maximo habetur prec
propter ſubtilitatem, quod ex Pom
ranicis tondetur & colligitur greg
bus. Eodem modo divitias vari
Germaniæ noſtræ commendat, *par*
2. *cap. de Imp. Rom. viribus*; ubi ſic d
cit: Maxime abundat frugibus, pec
dibus, piſcibus: id experientia con
pertum ſæpe fuit. Carolus enim Qui
tus, ut Turcis reſiſteret, habuit ſu
ſign

gnis ad Viennam 90 peditum,& 35
quitum millia ad Tavarinum con-
a eoſdem Turcas; nec tamen cati-
s ibi experta fuit. Bello inter Caro-
m V & Proteſtantes per aliquot
enſes abunde ſe ſuſtinuerunt in
mpis fere 150 militum millia. Di-
s quoque eſt mineris auri, argenti,
mniſque generis metalli, ſuperat-
e alias Europæ provincias: natura
oque largita eſt ei in regionibus
ngiſſime à mari diſſitis fontes &
teos aquæ ſalſæ, ex quibus exco-
itur ſal perfectum. Nec minus
ercatrix eſt, quam fertilis. Indige-
e enim, pluſquam ulla alia natio,
cant opificiis, faciuntque artificia
iratu digna: eſtque Germania tam
obe à natura dolata, ornataque
agnis fluminibus, quæ ubique na-
gantur, ut commeatus & merces
ciliter ex uno loco in alium deve-
ntur. Fluviorum omnium maxi-
us eſt Danubius; ab illo Rhenus,
i Germaniam à meridie ad ſepten-
ionem tranſgreditur; ſicut Danu-
us ab occaſu ad ortum: Albis oritur
Bohemia, lambit Miſniam, Saxo-
am, Marchiam antiquam: Odera
itur in Moravia, lavat Sileſiam,
as Marchias, Pomeraniam. Weſara,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Neccarus, Moſa, Moſella, Iſara,
nus, Varta, Mœnus. Hic German
in ſuperiorem & inferiorem divi
Superior eſt, quæ à Mœno ad A
uſque ſe extendit. Inferior, qu
Mœno oceanum verſus excurrit. (
mania in plures provincias diviſa
Sed præcipuæ ſunt, (loquor de
quæ viva membra Imperii ſunt,),
ſatia, Suevia, Bauaria, Auſtria, Bo
mia, (quamvis hæc multis privile
gaudeat, quæ eam ab oneribus
munt,) Moravia, Sileſia, Luſat
duæ Marchiæ, Saxonia, Miſnia, T
ringia, Franconia, Haſſia, Weſtp
lia, Clivia, Megapolis, Pomera
Ex quibus ſingulis apparet, qu
ſit Germaniæ & Imperii huius ub
ma fertilitas, quæ etiam ab opt
quibuſvis terræ partibus non po
vinci in tali beatitudine ſua, ut
lo prope externo adiumento indig
Luxuria tamen incolarum quum
mia ſit, fit inde, ut novitate re
omnium ſemper ibi homines præ
liquis vicinis populis gaudeant;
quum voluptuoſæ vitæ ſtudio
mium accurato attentoque difflu
arripuêre ex hac cauſſa circumia
tes gentes occaſiones miras & va
quibus Germanis ſuas ſubducer

vi

ias, & omnem vim auri aut argenti
tio commerciorum prætextu & ar-
cio in ſe transferre poſſint. Quam
rem olim Div. Carolus V. Impera-
Auguſtus, anno 1530 cum Statibus
p. egregiam reformationem poli-
communis, in publicis comitiis
guſtanis conſtituit & publicavit,
æ laudatiſſime omnem vitæ luxu-
m in victu & amictu perſtringit,
normam iuſtam cuivis Statui &
vatis ſingulis præſcribit. Quod non
ntum idem Imperator in Comitiis
guſt. anno 1548 repetivit ſeveriſ-
me; ſed etiam optimus Imperator
dolphus II in reformat. Polit.
nſtitutionibus Francofurti anno
77 confirmavit, additis corre-
ionibus & monitis. Vtinam tales
es publicæ rite in uſu obſervaren-
r debito; res Germanorum longe
eliori eſſent poſitę loco, & vita un-
que ſanctior vireſceret in gratia
hovæ, rectiuſque quiſque, Chri-
aniſmo animæ & vitæ puritate ad-
ctus, vivere poſſet.

Status Imperij quid & qui?

VERUM, ut ad Status Imperii
nunc revertar; Tenendum hîc ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

dulo eſt, quid Status propriè ſint, quæ eorum differentia, tam in ge quam ſpeciatim diſtributa, rat officii, honoris, dignitatis & ſive ſedis, & poſſeſſionis ac do nii.

Vocantur autem & ſunt Status perii, ait *Steph. lib. 2, part. 1, cap. num. 28*, qui ſolum Imperatorem cognoſcunt immediate, & Cæ communique procerum conſenſ album ſive matricem Imperii rec ea lege, ut imperio, occurrent ceſſitate, certum cenſum, in albo matricula expreſſum, penſitent ſubſidiũ militare præſtent. *ſec.* *Gall. lib. 1, obſ. 21, n. 2.* At proprie perii Status eſſe & dici, qui cum peratore *als ein Chriſtlich corpus verſamlung*, [*id eſt, tanquam Chri num corpus atque congregatio,*] vel defuncto, ſoli, ſtatuendi de repu vel ius ſeſſuræ & dicendæ ſenten in comitiis vel conventibus Imp habent, notat *Tob. Paurmeiſt. l de Iuriſdict. cap. 8, num. 3.* vi *Stände des Reichs; Decreto Aug anno 1555 Dievveil aber.* Ἐν πλ tamen τῆς δυνάμεως, ſive potentia tione, etiam in collegium Imp cooptati, licet nullam adhuc in

mu

iis actu ſeſſionem conſecuti ſint.
us dicuntur: *Decreto comit. Ra-*
n. anno 70, Nach dem auch, Petrus
aiſius in iure camerali, tit. 287,
. Seßio, num. 3.

Numerus Statuum in generali diſtributione.

Statuum numero, inprimis poſt
nperatorem & Regem Romano-
,continentur Electores tam ſecu-
s quam eccleſiaſtici. Deinde om-
Principes Germaniæ, tam ſecula-
quam eccleſiaſtici, Abbates, Præ-
, Comites & Barones. Idem qui-
n ſtatuunt de Nobilibus Imperio
mediate ſubiectis, quod, coniun-
m maxime, poſſint dici Status Im-
ii, cum nimirum feuda regalia ab
perio Romano recognoſcant, & in
um Imperii prædicto modo & fi-
ſint adſcripti. Quin & eaſdem
uliares ſuas *Auſtregas* habere, patet
Ord. cam. par. 2, tit. 3, & 5, & ſup.
lib. 2, part. 1, cap. 3, memb. 3. Con-
utiones quoque Imperii de arre-
, de pignorationibus, item ſuper
gioſa poſſeſſione, nec non de pace
gionis fracta, Nobiles iſtos Impe-
immediate ſubiectos expreſſe per-
ſtringunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtringunt & comprehendunt; *d. O. cam. §. Vnd in ſolchen frieden. Rul. de commiſſ. pag. 1, lib. 5, cap. 4, lit. ſub. num. 51; Meland. in proceß. part. 1, pag. 487.* Sed ſeſſuræ & ctionis ſententiæ actuali commu cacione, non tantum Nobiles de dis ligiis inveſtitos, ac præter In rium alios ſuperiores non agnoſc tes, ſed Barones quoque, Comit Principes, (licet hi ſint variores,) mediate ſive immediate Imperio diant, nullum tamen ſuffragii iu ſenatu Imperii obtinentes, diſtin ex decretis comitialibus, in qu nobiles immediati non cenſen Comites autem & Barones com tes comprehenduntur, oſtendit P meiſter *d. loc. num. 4.*

Tertio loco civitates Impe les liberæ etiam inter Status m to referuntur, vigore aureæ bu Caroli IV. ubi civitates liberæ ſ ſeſſionem & vota in iudiciis hab runt, ſub Friderico Imperatore, in formatione Francofurtenſi, & d ceps iuxta ordines Imperii Mog tiæ expreſſis. Hinc & hodie adhu omnia Imperii comitia vocantur vitates; itemque earum legati cum Imperatorum, Electorum

Pri

cipum legatis , ad exteros Reges Principes in cauſſis graviſſimis untur. Denique civitates libe- eadem incommoda ferunt , quæ tores & Principes. *Georg. Ob- . in tract. de iurisd. cap. 6 , num. & ſeqq.* Præterea illæ habent iura oriaIia , non etiam iura Princi- de quo inferius , ſuo loco , *tit. de atibus liberis.* Qui autem in al- ſeu matriculam Imperii eſt re- , ille imperii Status habetur, do- exemtio probetur : nam pro ma- la præſumitur . *l. matriculam , de agentib. in reb. lib. 12. ubi Bart.* atricula probat quem eſſe de nu- o qui debent immatriculari. *in l. petit. C. de advoc. diu. Iud. Al- de præſumt. reg. 3 , præſ. 17. Gail. erv. 21 , num. 6 , & 7.* Et in ſpecie, d feudum probetur per regiſtrum cipis, in quo bona deſcripta ſunt, uam feudalia, tradunt *Barbatia, 18 . num. 38. l. 2. Cravett. 27 , 6. . Grammat. deciſ. 77 , num. 12. & quos refert Menoch. lib. 3 , præſumt. num. 42. Maſcard. de probat. lib, oncl. 768. num. 10.* Idem *num.* ta pergit:

Diſſe-

Differentia Statuum Imperij generalis.

SED generatim Status Imperii c[illegible] ſtituuntur in duplici differen[illegible] Alii enim ſunt eccleſiaſtici; ut [illegible] ctor Colonienſis, Moguntinus, [illegible] Trevirenſis; itemque Abbates & P[illegible] lati; Alii ſunt ſeculares; ut Electo[illegible] & alii Principes ſeculares, item[illegible] Comites & Barones. Omnes hi [illegible] que differentia ſubſunt Imperat[illegible] ratione bonorum feudalium, eade[illegible] que Regalia in ſuis terris obtin[illegible] Epiſcopi, quæ Principes, Marchion[illegible] Duces. *Mod. Piſt. conſ.* 49, *num.*[illegible] *vol.* 2. Vnde à ſententia Archiepiſ[illegible] pi vel Epiſcopi devolvitur appella[illegible] ad cameram. *Geil.* 1. *obſ.* 30, *num*[illegible] & condemnantur ob fractam pace[illegible] *ibidem. Geil. lib.* 1 *de pac. pub. cap.*[illegible] *num.* 13. Sane illud conſtat, ſecu[illegible] res Principes & Status Imperii p[illegible] iuris habere in ſuis territoriis, plen[illegible] tique adminiſtratione frui, quam [illegible] cleſiaſticos; ut qui ſuos Ducat[illegible] Marchionatus, Comitatus ad prim[illegible] genitos deferunt, ob conſtitution[illegible] Friderici, qua dividi prohibiti ſu[illegible] *cap. Imperialem*, §. *præterea, de p*[illegible]

k

feud. alien. per Frid. & ibi DD.
moribus noſtris Germaniæ in-
liberos dividantur. *Henn. Goed.*
19, n. 163. Gail. 2, obſ. 153, n. 2.
unuſquiſque in ſibi obtenta
rincia iuriſdictionem iuraque
erii in ſolidum habeat & exer-
at. iuriſdictio quippe tanquam
ncorporalis per ſe dividi nequit;
que ad plures ſucceſſores in ſoli-
tranſit. *Huron. à Monte de fi-*
eg. cap. 11, num. 13. Hart. Hartm.
. obſ. tit. 1, obſ. 15, num. 1. Andr.
b. in com. ad ius Sax. verb. Du-
Saxoniæ, cap. 3, per tot. Covar.
. q. 40. in pr. & num. 1. Schneid.
20. num. 30. ſeqq. Inſt. de act. &c.
uibus patet, ſeculares Principes
atus Imperii transferre Ducatus
omitatus ſuos ad liberos ſucceſ-
; quibus non niſi legitimis cauſ-
rivari poſſunt. At ſecus eſt in
ſiaſticis, qui, quando renun-
Capitulo, ſive morte decedunt,
nus in eorum locum alius eligi-
quitamen non electione tali fit
opus, niſi quatenus Regalia
mperatore obtinuerit, vt homa-
ſive fidelitatem præſtiterit, &c.
etiam ſeculares feuda habent,
enius adminiſtrant: Aſt eccle-

ſiaſtici

ſiaſtici vere nudi ſunt tantum
penſatores & fructuarii .
de dom. lib. 3, tit. 13, num. 7.
de arte teſtandi, tit. 1, caut. 3.
ad ius Sax. verb. Duc. Saxoniæ
2. &c.

Differentia Statuum ſpecialis iux
poſitionem claſſium.

ATQVE hæc eſt generalis
rentia Statuum . quorum
ſpecialis ex parte (uti idem
ibidem etiam ponit) hæc eſt
Primo ſeptem Principes Elect
Ex Archiepiſcopis tres : Moguntin
ſis, Trevirenſis, Colonienſis. Ex
cipibus politicis quatuor : Rex
miæ , Comes Palatinus Rheni
Saxoniæ, Marchio Brandeburgen
Secundo præter Electores qu
Archiepiſcopi : Magdeburgenſis,
burgenſis, Bremenſis, Veſontinu
Tertio Epiſcopi : Auguſtanus
leenſis , Brixienſis , Conſtant
Cameracenſis, Eichſtadenſis , Fri
genſis, Hildeſienſis , Halberſtad
Leodicenſis , Lubecenſis , Met
Mindenſis, Monaſterienſis, Oſn
genſis , Paſſavienſis , Padeborn
Papæbergenſis, Ratisbonenſis, Sp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

,Straſburgenſis,Schuerinenſis,Tul-
nſis, Tridentinus, Wormatienſis,
irtzburgenſis, Verdunenſis, Ver-
nſis, &c.
Eccleſiaſticis hiſce Principibus ex
reri Prælatorum ordine aſcripti
at, Abbas Fuldenſis, Abbas Hirsfel-
nſis, Abbas Murbacenſis, Abbas
mpidonenſis, Abbas Corbeienſis,
bas Purmenſis, Abbas Stabulenſis,
giſter ordinis Equitum Teutoni-
rum ſive Marianorum, Magiſter or-
nis Equitum divo Ioanni ſacro-
n, Præpoſitus Elbangenſis, Præpo-
us & Archipresbyter Berchtelsga-
nſis.
Quarto Principes politici: Archi-
cum Auſtriæ utraque linea, Au-
iaca & Burgundica: Ducum Bava-
itidem utraque linea, Bavarica &
atina: Duces Saxoniæ, Marchio-
Miſniæ, & Landgravii Thurin-
: Marchiones Brandeburgenſes,
ces Brunſwicenſes & Luneburgen-
, Duces Iuliacenſes, Duces Pome-
iæ, Duces Megapolitani, Duces
rtebergenſes, Landgravii Haſſiæ,
rchiones Badenſes, Duces Saxoniæ
eriorís ſive Lavenburgenſes, Duces
lſatiæ, Landgravii Lichtenbergen-
, Duces Sabaudiæ, Principes Anhal-
C tini,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tini, Duces Lotharingiæ, Com
Arnbergii ab Imperatore Maxim
no inter Imperii Principes ſuſcept

Quinto Prælati: & primo Ab
& Præpoſiti ſecundum matricul
dinem: Reichenavienſis, Weiſſen
genſis, Præpoſitus Weingartenſis
mens-Weilenſis, Walckentiede
Weiſenavienſis, Schuſſenritenſis,
genburgenſis, Ochſenhuſanus,
genbacenſis, Marchalenſis, Ode
menſis, Elchingenſis, Irſinenſis,
huſanus: Præpoſitus Petershuſ
Keiſersheimenſis, Heimerani, R
bonenſis, Monaſterii Vallis Greg
næ, Munchenrodenſis, Mon
Corneliani, Werdenſis, Vſiperg
S. Vlrici, & Abbas Artæ, Auguſt
& alii adiecti.

Abbatiſſiæ ſunt, Quedlenbu
ſis, Eſſenſis, Herverdenſis, Mon
inferioris Ratisbonenſis, Mon
ſuperioris Ratisbonenſis, Linda
ſis, Gerentodenſis, Rotmunſter
Heckbacenſis, Gutten-Cellenſis,
tenſis.

Prælatis annumerantur Com
datarius Provincialis Confluen
item Alſatiæ & Burgundiæ.

Sexto loco ſequuntur Comi
Barones, de quibus agit *aut*

2. *de iurisd. part.* 1, 6, *num.* 110, *uſ-*
e ad finem.

Septimum & ultimum locum oc-
pant liberæ Imperii civitates, de
ibus mox inferius agemus ple-
us.

Enumeratio autem hæc ſtatuum
. Stephani non eſt vere ſecundum
dinationem Imperii & matriculæ
poſitionem abſolute compoſita,
omnes in plena enumeratione
ntinet ſtatus; veluti alicuius ma-
culæ docet copia, quam in Atlante
nore deſcripſit ſuo auctor ille, *pag.*
2. Quippe Epiſcopi numerantur
; quum Dn. Stephanus tantum 28
cenſeat. Ita etiam matricula 26
ces & Principes cõtinet, quũ heic
um 22 ponat. Sic & in ſerie reli-
orum eccleſiaſticorum, quibus di-
itas *Illuſtris* adiecta eſt, ultra 83
merantur, quorum vix dimidiam
tẽ hic recenſet: Velut eodem mo-
in ordine Comitum & lib. Baro-
m (qui in duobus ſubſelliis Impe-
, Suevico & Wetterovico, ſeſſiones
as habent, & ſuffragia publica duo
ggerunt) ultra 144 nomina in ma-
cula continentur, quos obiter heîc
tum tetigit, dum ſuo loco eam
ram reſervavit. *Conferatur huc*

 Reinh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Reinh. Konig. olim amicus meus ſi-mus, in pol. ſua, part. 1, cap. 25, p. 428, 429, &c.

De Civitatibus, tanquam tertio m-bro.

QVOD autem ad tertium m- brum matriculæ attinet, in q- deſcribuntur civitates liberæ; earu- numerus quidem ponitur ibi 83. - rum, quum in iis non exigua ſit c- fuſio; & multæ ab Imperio ſeceſſ- fecerint, ut ſunt maxime Helveti- & finibus Galliæ adiacentes; at- ad annum 1525 non exiguus e- refertur; Nicol. Reusnerus *in E- ſuo liber. civit. & urbium Ger- niæ* tantum 65. congeſſit, quas o- ne ibidem recenſet. Interim ta- nos ductum matriculæ merito ſe- mur: Ac, quum duo in ſeſſion- publicis habeantur ſubſellia, ſcam- ſive latera; quorum prius dic- ſcamnum Rhenanum; alterum, ſ- ſellium Suevicum: iuxta eorum - poſitionem ita recenſebimus, uti - mum locum in ſcamno Rhenano - beant.

Enu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

meratio Civitatum iuxta ſubſellia Imperij.

Olonia Agrippina, Aquiſgranum, Wormatia, Spira, Turckheimium, genovia, Weisbergium Sebuſio-n, Argentoratum, Ober-Eberhæ-um, Roshæmium, Seleſtadium, maria, Altachium, Baſilea, Cæſa-Mons, Mulhuſium Suntgoviæ, naſterium S. Gregorii, Metis, Tou-Verduna, Landavia, Kaufmans bruckia, Beſancona, Camericum, ncofurtum ad Mœnum, Fridberga tteroviæ, Gelnhuſa, Wetzlaria, Ala, ecca, Hamburgum, Dortmunda, lhuſium Thuringiæ, Northuſium, laria, Gottinga, Brakelium, Wart-gum, Lemgovia, Duyſburgum, tiſcum, Elbinga.

n latere Suevico ſequuntur iſtæ itates: Ratisbona, Norimberga, enburgum ad Tauberum, Weis-gum Norici, Donawerda, Win-hæmia, Schweinfurtum, Wimpi-Heilprunna, Hala Sweviæ, Nord-a, Dunckelſpüla, Vlma, Auguſta delicorum, Gienga, Boptinga, nunda Swevorum, Eslinga, Reut-ga, Wila, Pfulendorfium, Kauf-

 beurum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

beurum, Northuſa, Vberlinga, Wa-
gena, Yſui, Leukircha, Memmin-
Campidonum, Buchorna, Raven-
burgum, Bibracum, Lindavia, Co-
ſtantia, Rotwila, Offenburgum, Ge-
genbachium, Cella in Hamersbac-
Schafhuſium, S. Gall, Buchavia.

Maximus eſt ita quidem ampli-
marum & opulentiſſimarum in G-
mania civitatum numerus; ſed h-
omnino obſervandum eſt ſedul-
quod matricula non omnes con-
neat; ſed patet, *ait recte Matt. Ste-
in lib. 2. de iuriſd. part. 2. cap. 1. nu-
62*, in Imperio Romano Status re-
riri, qui iuxta ſtylum & obſerva-
tiam Imperii atque cameræ indu-
tanter Status ſunt; ſed tamen ad co-
ventus Imperii non vocantur, licet
ipſo, quem Statum Imperii eſſe, -
ctum ſit *ſupra, lib. eod. cap. 4, nu-
46.*

*Vera diviſio Statuum ex dignitate pri-
legiorum deſumpta.*

QVOCIRCA omnis Status Imp-
recte dividitur in Statum priv-
giatum & non privilegiatum. *de -
late in conſul. collegij ICtorum T-
bonienſium, nuper Typis excuſo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

maxime tamen inde iudicatur,
od mutatio matriculæ anno 1525
a ſit.

itatum vera diviſio, iuxta moder-
am Imperij Germanici formam.

eoque cõſtat hinc, nõ ſimpliciter
io, ut vulgariter antehac factum
, ſed tria genera maxime civita-
n dari; quum iuxta modernum
erii Romani Statum etiam civi-
es diſtinguendæ ſint. Alia enim
nova exiſtit Reipublicæ forma à
pore Imperii in perſona Caroli
gni ad Germanos tranſlati; *aſſeve-*
ante id ita Steph. lib. 2 de iuriſd.
. 2, cap. 1, num. 17. Proinde aliæ
itates ſunt liberæ Imperiales &
ncæ; aliæ Imperiales tantum, aliæ
ctum ſtatum obtinentes. Imperia-
liberæ ſunt, quarum aliæ ſolum
eratorem immediate recognoſ-
it, & ab eo plenam & omnem
ceſſam vel præſcriptam iuriſdi-
onem habent, neque quenquam
um præter Imperatorem Domi-
m ſuum agnoſcunt. Imperiales ve-
quæ ſunt civitates, & iure exem-
io quodam gaudent, partim Im-
atorem quoad Regalia, quæ ab eo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

dem habent, partim Electores, [illegible]
Duces Imperii, quoad territoria [illegible]
quibus ſunt ſitæ civitates, recogn[illegible]
cunt, quas tamen à principalior[illegible]
vitates Imperiales rectius dicim[illegible]
Geil. 2, obſ. 54, *num.* 10, *& obſ.* [illegible]
num. 8. quum non niſi certis c[illegible]
pactis territoriorum Dominis ſ[illegible]
ſint. *Mynſ. Reſp.* 13. *num.* 10. Mu[illegible]
cipales autem, ſeu mere provin[illegible]
les, ſive Ducales, ſunt, quæ in to[illegible]
territoriorum Dominis parent & ſ[illegible]
ſunt. *Mynſ. d. loc. & Matt. Steph.* [illegible]
loc. Quæ diſtinctio civitatum i[illegible]
ſtri præiudicio Caroli IV Impera[illegible]
ris confirmatur inter Duces Holſa[illegible]
& civitatem Hamburgenſem. *ut* [illegible]
tat ex Crantzio Hotom. in diſput [illegible]
Feud. cap. 24. ceu litem hanc dir[illegible]
ptam dicit Crantz. *lib.* 10. *cap.* 2. Q[illegible]
le præiudicium quoque Camera [illegible]
perialis exercuit in cauſſa Brun[illegible]
cenſi contra Ducem Henricum [illegible]
lium, anno 1599, die 27 Sept[illegible]
bris, *in decreto aperto.* Quemad[illegible]
dum idem in civitate Magdeburg[illegible]
videre eſt, quæ ſua Regalia ſol[illegible]
modo ab Imperatore recognoſcit, [illegible]
ulla in parte alligata eſt ad Arc[illegible]
piſcum, niſi quod iuramentum em[illegible]
dæ, propter ſingularem caſum a[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

, inque Burchardum commiſ-
,præſtet ei tum, quum Regali-
Imperii ſit inveſtitus, & ab Im-
tore receptus, ut ita commiſſa-
Imperii agat. Ex quibus & ſi-
bus ſatis luculenter convincitur,
imperfectam modo hanc eſſe di-
onem; ſed & ſacræ Cæſareæ Ma-
tis & Imperii ſupremam auctori-
m ea convelli; atque acceptas iu-
theoricas de Regaliis, à ſola Cæ-
Maieſtate dependentibus, ever-
iſi tertium, de civitatibus mix-
ſtatum obtinentibus, membrum
tur. *Matth. Steph d. loc. num.* 46.
it etiam Nicol. Reuſnerus, *in d.*
de Elog. civit. Imp. pag. 24, id ſe-
inculcat, ita id ſecundum gra-
in omnibus diſponens: Ex civi-
bus vero, ait, quædam ſunt muni-
les, quæ ſuis Dominis parent: ve-
, quæ Principum, Ducum, Mar-
onum, Comitum aliorumque
erum ditioni ſubiectæ ſunt; de
bus alias dicendi locus. Quædam
civitates ſunt liberæ, & à juris-
ione alterius, præterquam Impe-
ris, immunes; quæ in ditione
oteſtate ſunt Imperii Germanici;
le & Imperiales dictæ. Ex his rur-
aliæ ſunt liberæ, quæ ſuis utun-

 tur

tur legibus ad morem rerumpub-
carum; cuiuſmodi ſunt civitates pl
ræque Helveticæ, & Saxoniæ in e
tremis oræ illius partibus Oceanu
uſque. Aliæ vero ſunt Imperator
quæ ſunt veluti quoddam patrim
nium Cæſaris & Imperii, ſtatime
creati Imperatoris ditioni ſubiec
eſſe intelliguntur. quarum ſane n
merus ſeculo ſuperiore haut paru
eſt imminutus: non paucis ex his
à Cæſaribus magna vi pecuniæ opp
gnoratis: nonnullis etiam vel be
devictis, vel alio modo à ditione I
perii Germanici alienatis, ut vix u
ſpes earum recuperandarum reliq
eſſe videatur. Sunt ex earum num
ro præcipuæ Metis, Veſontia, Co
ſtantia, Verodunum, Tullum, Cam
racum, Bodobriga, Noviomagu
Veſalia, Daventria, Swolla, Briſacu
Rhenifeldum, Neoburgum Rhe
Mosbachium, Oppenhæmia, Ingelh
mia, Ceſaris Lotharia, Lavingia, Gro
ninga, & aliæ nonnullæ. Hacten
Reusnerus. Sic etiam Boterus, *lib*
coſm. ſuæ, cap. de Imp. Rom., luc
lenter oſtendit, unde orta ſit tan
mutatio, quod tempore Rudolp
prope tota Italia in viribus ſuis ſu
rogandis defecerit ab Imperator
ad

ut illi nihil niſi nomen prope
nſerit. Atque quum alii Domi-
t Principes Vicecomiteſque ſibi
aperent dominia; tamen maxi-
civitates, precio licet interdum
exiguo, libertatem plenam rede-
unt; velut Lucenſibus non pluſ-
n decem millibus aureorum, Flo-
inis ſex millibus, ea conſtat.
mvis autem ita partim vi, par-
clancularie, partim titulo aliquo
loſo, tam Principes quam civita-
mperio ſe ſubtraxerint, ita ut Im-
um præſenti tempore fere in Ger-
nia concluſum ſit; tamen, per le-
fundamentales & interna iura ſua
otentiam communicatam invi-
, ita arcte per membra ſua cohæ-
, ut non tantum ſolidum corpus
e referat capiti ſuo devinctiſſi-
n, ſed & propter religionis con-
ntiarumque libertatem unice
ne & ſolummodo veram reipu-
æ Chriſtianæ formam repræſen-
præ cunctis aliis appareat; licet
ie Belgium & unitæ Provinciæ
perio Germanico prope palmam
hoc ſummo bono præripere, &
inde omnem fortunam proſperi-
temque in ſe derivare videātur aut
piāt, modo non nuper inutili diſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

cordia ab hac laude parum devi-
ſent.

Optima & boni Imperij nota, ex Diſtin-gavio.

ETENIM regnis alias & imperiis a-
rebuspubl. nihil æque inimicu-
eſt, quam conſcientias mortaliu-
contra mandatum Chriſti conſtri-
gere velle, ait Diſtingavius; quu-
Chriſtus ſolus paſtor ſit anim-
rum unicus, & ille ſibi ſoli iud-
cium cum pleno dominio in eas r-
ſervarit. ut aperte id declarat erga di-
cipulos ſuos, quum nimis fervid-
evulſores zizaniæ præſtare ſe cup-
rent. *Matth.* 13. ideoque inhibiti-
ne ſeria illis hoc imponit, ne coll-
gendo zizania, eradicent ſimul cu-
eis triticum. atque propterea vult, u-
utrumque ſimul creſcat uſque a-
meſſem, quum ipſe tunc iudiciu-
condemnatorium cum execution-
mandato ſit exercitaturus; ut habe-
v. 29, *&* 30. Sicut & ipſe Chriſtus ple-
nius id ita expreſſis explicat verbis a-
petitionem diſcipulorum, eodem i-
loco, *verſ.* 37, 38, *uſque ad* 44. ubi di-
ſertam interpretationem talem addit
quod filius hominis miſſurus ſit an-

gelo-

ſuos, qui ex ipſius regno omnia
dicula, & eos qui dant operam
itati, colligere debeant, ac pœ-
ternali eoſdem mactare, &c.
adeo verum quoque pronun-
ut nec ipſe pater cœleſtis quen-
propterea iudicare velit; ſed
iudicium filio commiſerit,
, *verſ.* 22, *&* 23. ideoque eum
rem non concedit alii ulli:
uum diſcipuli ex Samaria rever-
ur, & de infructifero doctri-
æ labore conquererentur, vin-
nque peterent, propter duritiem
i, ut ignis cœleſtis conſumeret
incredulos; revocat eos ad pa-
& manſuetudinem, dicens: An
is cuius Spiritus filii ſitis? *Luc.*
ſ. 54. *& ſeqq.* filii enim ſecun-
Spiritum, *Gal.* 4, *verſ.* 29, ſunt fi-
is. *Luc.* 3, *v.* 6. & Chriſtus nemi-
upit perdi, ſed ut omnes ſerven-
vitam; *Luc.* 9. velut propterea
ſuam impendit pro cunctis;
.20, *Marc.* 10, *Luc.* 22. Vnde ne-
mortalium heîc alia iuriſdi-
quam doctrinæ competit; non
i. velut ipſe Chriſtus ſedulo &
d præcipit, inquiens: Nolite iu-
, nec iudicabimini. *Matth.* 7,
. Nolite condemnare, nec con-
demna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

demnabimini, &c. Quippe (
regnum non eſt huius mundi;
26. ſed eſt regnum occultum
rituale; in quo Spiritus Dei i
fidelibus operatur ſuo modo
Proinde Ioh. Nordermannus,
ſert. ſua de iure Principatus,
verbis hanc formavit quæſti
th. 26; ubi ita eam ponit: Erg
quis, Princeps habebit imper
conſcientias? Nequaquam.
enim maior tyrannis eſt, qua
hominum conſcientiis ſibi in
præſumit. Iudæi ad Pilatum
Ieſum ita clamabant *Ioh.* 19, *v*
Quicunque ſe regem facit, cont
Cæſari: Multo magis igitur
conſcientiis imperare cupit, ſe
co conſtituit, ac ſe Deum fac
non igitur Deo & Chriſto co
cat? O abſit talis idololatric
humano corde! Quilibet ſe
potens Chriſto inferiorem ag
ne ſimilis ſit Nebucatnezari.
ſcientiæ enim libertas Dei &
opus manet in operatione
Dei. Mentium enim rex, D
Curt. lib. 8. Quis mihi impo
ceſſitatem credendi (*inquit L*
lib. 5, *cap.* 14. *Inſtitut.*) quod
vel non credendi quod velim

lenda eſt, non imperanda; & ma-
tollitur vana opinio, quæ ſenſi-
inſidet, docendo, quam iubendo;
nendo, quam minando. *Aug. in*
. Monſ. de Lanſac. in orat. ſua, ha-
nomine Caroli IX *Reg. Gall. in*
Concilio. Nulla commodior eſt
, *inquit Carolus* V *Imperator in*
m. legum publ. iud. §. 7. à fide Chri-
alienos, aut in avia delapſos, in
n reducendi, & ad ſpontaneum
cultum revocandi, quam ſi verbo
piritus potentia hæreſes convin-
tur, errantes ſanabileſque cum
ſuetudine tractentur. Minime
quiſquam vi, carcere, tormen-
flagris, ferro, fune, flumine, flam-
ad colendum numen, cui non ni-
oluntaria mentis noſtræ & labio-
ac pectoris victima, non thuris
ue hecatombes ſacrificium pro-
ir, à noſtris iudicibus cogetur &c.
infra, theſ. 27, *lit. b. ubi reliqua*
a Imperatoris citantur. Errat, (*in-*
Rex Navarræ, in epiſtol. ad Ordi-
Galliæ Chaſtelraud, 41. *Martij anno*
89 *data,*) ita me Deus amet, & res
clamet, ſiquis credat, vi & minis
bis aliud extorqueri poſſe. Sæpe
religionem meam mutare volue-
t; ſed quomodo? Adhibitis ſem-
per

per minis, tanquam ſub carni
manu. Etiamſi meæ conſcientiæ
lam habuiſſem rationem, honori
men mei reſpectus, quo minus i
cerem, deterruiſſet. Quis unq
fando audivit, Turcam vel Ethni
aliquem, propter religionem, p
quam an poſſet converti tenta
eſſet, occiſum fuiſſe? Non puto
ſtium quenquam eſſe, qui me
gius à vero Dei cultu & cogniti
quam Turcæ abeſſe exiſtimet: S
rius tamen mecum, quam cum
baro agitur. Iam pridem edo
veram & unicam rationem pop
ad cultum Dei conciliandos, p
tem ſtabiliendi, eſſe clementiam
cem, ſalutaria exempla: non bel
neque omnium rerum promiſc
confuſionem, ex quo omnium
rum & flagitiorum propago re
dat. Huc etiam referri poteſt (
ſtitutio Imperii ſub anno 155
Setzen demnach. §. vndt damitt ſo
§. damitt auch obberuhrte. verſ. S
die Geiſtliche &c. De illo igitur
ſimpliciter errat ex humano mo
non loquor. Hic enim mitioribu
mediis, ut convaleſcat, curar
l. 3. C. de apoſt. Hunc itaque m
corditer corripiat ut hominem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

d poteſt lugeat. *Auguſt. lib. 3. cont.*
men. Cyprian. ad dictum Chriſti
tth. 13, 19. Calv. lib. 4, cap. 12, ſect.
Inſtit. D. Lutherus de formula Miſ-
om. Ien. & in adſert. omnium artic.
Bullam Leonis X. damnatorum, fol.
, adſert. 33. Neque de infideli-
qui ſunt extra Eccleſiam, aut hy-
itis, vel etiam hæreticis latenti-
, (qui omnes Dei iudicio ſunt re-
quendi;) ſed qui blaſphema im-
ate, Dei maieſtatem & concor-
n Chriſtianam violant, pœnas
ere licet. *Conſtitut Imper. ſub anno*
o, §. Darouff ordenen. v. vnd ob
drittenmahl. & in d. procem. con-
t. crim. Carol. V, §. 9.
elut igitur Chriſtus ſui interni &
ni ſive ſpiritualis Regni Impera-
eſt adſiduus & unicus, atque ma-
; Ita quoque in externo Chriſtia-
Jmperator & corporeo huius
di regno, quod alteri habitacu-
ſuum tutum præbet, dominus
t: unde Imperatoris gloria eo
or eſt undique, & apud omnes
e incolas habetur, ut nemo eum
itate vel auctoritate hac ſuperet.
quidem, *ait Steph. lib. 2 de Iur. part.*
p. 1, memb. 1, num. 3, debet Impe-
r, & ita Imperio præeſſe, & con-

 ſulere,

ſulere, *l.* 2, §. *noviſſime. ibi*, reipubli[illegible]
conſ. D. d. orig. Iuris, eiuſque curam [illegible]
rere, & ſubiectorum commoda ad [illegible]
ſtar tutoris inveſtigare, *d. l. qui ſi* [illegible]
7, §. *ſi tutor* 27. *l tutor* 27. *D. de* [illegible]
min. & peric. tut. l. interdum 56. § [illegible]
D. de furt. C. monemus. ibi, ne Eccl[illegible]
Dei ad nihil redeat, 12. q. 2. ut im[illegible]
rii utilitas maxime incorrupta pe[illegible]
ſtat; *ut eleganter Fridericus Imper*[illegible]
præfatus eſt in tit. de prohib. feud. al[illegible]
per Freder. Videatur heîc Bened. Car[illegible]
in pulcherrimo libello ſuo de leg. Reg. G[illegible]
man. cap. 3. *num.* 17, 18, *uſque ad* 2[illegible]

Imperium Rom. Germanicum und[illegible]
Circulos diviſum.

SED ut ad deſcriptionem ordi[illegible]
riam revertamur, id ulterius [illegible]
obſervandum eſt, quod, quum c[illegible]
Imperii huius ſumma ſit, & eius [illegible]
bertas in ſingulis membris cum ta[illegible]
amplitudine diſperſa, ut prope cui[illegible]
provinciæ ſuæ mores in regali[illegible]
competant, & nihilominus ad m[illegible]
tuam Germaniæ defenſionem ac [illegible]
cem conſtringantur, diviſæ ſint P[illegible]
vinciæ in ditiones aliquot, quas C[illegible]
culos appellant, inque iis inſtit[illegible]
ſint particularia Imperii conſilia. [illegible]

Cir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Circuli ſive Provinciæ quot.

TQVE primo omnium totum
hoc Imperium Germanicum ſex
deſcriptum provinciis, *ait Rouen.*
le Vrb. Imp. quas Orbes ſive Cir-
s vocant : Nimirum in Franco-
h, Bavariam, Sueviam, Saxoniam,
tphaliam & Rhenoniam. Quod
um eſt anno Chriſti 1500 Augu-
n Comitiis, imperante D. Maxi-
iano I Cæſare. His finibus omnes
ue Principes ac Civitates in Im-
comitiis antiquo more cenſen-
poſt, eodem Imperatore regnan-
oloniæ anno 1512, §. *darauff ha-*
bẽ §. ſequent. Saxonia ſuperiori per
ionem in Superiorem ac Infe-
m, ac deinde adiecta Belgica pro-
ia ſive Burgundia & Electorali
nana, & Auſtria, decem Regio-
s ſeu Circulis Imperium circum-
i cœptum : quod & à Carolo V
in comitiis Wormatiæ anno
1, & Norinbergæ anno 1522,
entientibus omnium Imperii
um ſuffragiis, confirmatum eſt.
rung des Landtfridens zu Nurn-
anno 1522. Ex his Imperii Ger-
ici Provinciis Senatus ſive Con-

ſilium Imperii XXII virorum, [illegible]
bus ſumma Reipub. ob conveni[illegible]
difficultatem commiſſa eſt, ſub[illegible]
legitur ſingulis trimeſtribus fere [illegible]
rimbergæ (niſi aliud ſuaderet re[illegible]
ceſſitas) haberi ſolitũ hactenus: C[illegible]
Princeps eſt Imperator eiuſve L[illegible]
tus: ſenatores ſive adſeſſores ſex [illegible]
ctores: principes Imperii duod[illegible]
partim eccleſiaſtici, partim ſecul[illegible]
Ita ſcilicet, ut ſingulis trimeſtrib[illegible]
Electoribus ſinguli, ſex Princip[illegible]
bini, per vices interſint Conſilio. [illegible]
diti ſunt his ex cæteris ſtatibus I[illegible]
rii Senatores duodecim: Impera[illegible]
duo: duo item Auſtriæ & Bur[illegible]
diæ provinciæ nomine Legati. [illegible]
terea ex quatuor Prælatis delecti [illegible]
guli, ſingulis trimeſtribus more [illegible]
cipum invicem ſibi ſuccedentes: [illegible]
mes item, vel Baro unus nomine [illegible]
mitum & Baronum Imperii: [illegible]
quoque Senatores ex octo liber[illegible]
vitatibus, ſimiliter per trim[illegible]
mutuas vices ſubeuntes. Deniq[illegible]
Equites aut Doctores ex totidem [illegible]
perii Circulis ſingulariter deſti[illegible]
Nempe ex Franconia, Bavaria, [illegible]
via, Rhenana, Weſtphalia & Sax[illegible]
Qui autem Principes, Epiſcopi, P[illegible]
ti, Comites, Barones, Civitates, [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Circuli Imperii ſubiecti ſint, ſe-
…us docebit recenſio. Namque in
…itatum diſpoſitionibus is nunc
… obſervatur, *ut Conſt. habet Ne-
…erg. Paurm. lib. 2. de Iur. cap. 2.*

Circuli cuiuſque contenta quæ?

…V B Circulo Auſtriaco ſunt, Au-
…ſtriæ Exarchatus, & Tirolis
…itatus; cum omnibus ſubditis
…nibus ac Epiſcopatibus, Triden-
…, Brixiano, Viennenſi, Secavien-
…abachienſi; Comitatibuſque Har-
…, Wolkenſteyn, Loſenſteyn, Ro-
…dorf.

… Burgundico ſubſunt tota Bur-
…dia, cum omnibus ditionibus
…ectis ultra Moſam citraque; ac
…inciæ Belgii, & Comites Eg-
…ndt, Naſſau, Breda, Iarme, Iſel-
…n, Bergen, Walen.

… Rhenanus ſuperior Electoralis
…tinet quatuor Electores ad Rhe-
…m, cum Prælatis, Comitibus, Baro-
…us, & Civitatibus ſub iiſdem ſe-
… ſuas habentibus.

… Saxonicus ſuperior complecti-
… duos Electores, Saxonicum, &
…ndeburgicum; Epiſcopos ſeptem,
…nenſem, Mersburgenſem, Naum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

burgenſem , Brandeburgenſem ,
velsbergenſem , Libuſienſem , &
minenſem : Principes , Saxoniæ ,
meraniæ, Anhaltinos ; una cum
latis, Comitibus , & Baronibus
rum ditionibus ſubiectis. Abb
ſunt , Salveldenſis , Walkenride
Abtiſſæ, Quedlinburgenſis , Geri
denſis. Comitatus, Schwartzbur
ſis, Mansfeldenſis, Holbergenſis, H
ſteinenſis, Regenſteinenſis, Barb
ſis, Gleichenenſis. Barones, Schon
genſis , Tautenbergkenſis.
5. Saxonicus inferior habet ſu
Archiepiſcopos Magdeburgensē &
menſem. deinde Epiſcopos Hildes
menſem, Halberſtadenſem, Lubec
ſem, Ratzeburgenſem , Suerinen
Mindenſem , Werdenſem, &c. D
Brunſvicenſem , Lunæburgenſ
Megapolitanum, Holſatiæ, & Lov
burgicum ; una cum Prælatis, Co
tibus, Baronibus, & Civitatibus,
becca , Mulhuſia , Northuſia, G
ſia, &c. uſque ad Mare Balticum.
6. Francicus continet Epiſco
tres , Bambergenſem , Wurtzbur
ſem, Aichſtadienſem : Magnum M
ſtrum Teutonicum : Burggrav
Noribergenſem : Prælatos Cam
genſes : Comites Hennenbergen
Ca

ellanũ, Hohenloenſem, Schwart-
bergenſem, Erpachenſem: Baro-
Civitateſque liberas eius circui-
, Nurnbergum, Rotenburgum
b., Winsheimum, Schweinfur-
, Weiſſenburgum Neccariæ.
. Bavaricus ambit Archiepiſco-
Salisburgenſem; Epiſcopos tres,
sponenſem, Friſingenſem, Paſſa-
ſem; Duces Bavariæ utriuſque;
dgravios Leuchtenbergenſes; Præ-
s; Comites Ortenburgenſes; Ba-
s; & Civitates liberas, Ratisbo-
, &c.
. Suevicus complectitur Epiſco-
tres, Curienſem, Conſtantienſem,
uſtanum; Duces, Wirtenbergen-
, & Teccæ; Marchiones Baden-
Societatem S. Georgii; Equeſtrem
inem Hegaviæ; una cum cæteris
atis, Comitibus, Baronibus, & li-
s Civitatibus maxima ex parte
ntifex, quum hic Circulus ſit am-
imus.
. Rhenanus inferior habet Epiſ-
os, Wormacienſem, Spirenſem,
ntinenſem, Baſileenſem, Luſa-
em, Metenſem, Tullenſem, Ver-
enſem: Abbates Fuldēſem, Hirſch-
enſem, &c. Duces Bipontinos
immerienſes; Ducem Lotharin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

giæ; Landgravium Haſſiæ; Co
Auſtraſiæ & Wetteraviæ; una
cæteris Prælatis, Comitibus, Ba
bus, Civitatibus liberis circum
ibi iacentibus, numero vigint
bus.

10. Weſtphalicus habet ſub
piſcopos quinque, Padeborne
Leodienſem, Traiectenſem, Mo
rienſem, Osnabrugenſem; Duc
liacenſes, Bergenſes, Clivenſes
driæ; Comites Naſſovienſes, S
ſes, Viernburgenſes, Iſenbur
inferiores; & cæteras regiones
ad Moſellam; una cum cæteri
dem ditionis Prælatis, Comi
Baronibus & liberis Civitatibu

Ordinatio Circulorum in quis
conſiſtat.

IVXTA eam conſtitutionem
hæc Circulorum ordinatio
ta & in ſuas claſſes quaſi diſt
fuit, æquum quidem eſſet, ut o
rie ſingulis annis ſemel, vel etia
pius, ſi neceſſitas id flagitaveri
aliqua Imperiali aut magna
ſubiecta civitate convenirent
contributionibus, monetis p
dis, vel reprobandis, præſent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſſorum Cameræ, executionibus
tra contumaces à Statibus facien-
agerent: (quibus duo Principes
Duces, qui conventus indicunt
litteras, vulgo *Kreysdags auſſ-*
eiben, præficiuntur; vulgo *auſſ-*
eibende Furſten; quorum alter ec-
ſiaſticus alter ſecularis eſſe debet:)
um, quum in aliquot locis res
gligentior habita ſit, multum de-
vit iſte mos. In comitiis autem,
ando circulariter quid deliberan-
m concluditur, in ſex tantum con-
hunrur. *Cammergerichts Ordnung*
Conſtentz, *anno* 1507. *Rutg. Rul.*
r 1 *de Commiſ. lib.* 5, *cap.* 4, *num.* 54.
nich. ad ius. Saxon. pag. 71. *Matt.*
eph lib. 2. *de iur. part.* 1, *cap.* 4, *num.*
8. Atque ſi alicui Circulo bellum
feratur, hoc peculiare ipſis ius eſt,
t præfectum quendam generalem
eu dictatorem ſibi conſtituant; &,
non ſufficiat unus Circulus, tenen-
ur proximi aut viciniores, ad ſollici-
ationem alterius, ſtatim in periculis
ærenti omni ſubſidio ſuccurrere, ne
acile alicuius partis diſmembratio
iat, & ita eo promptius ſalvari poſ-
ſit. Ad cuius rei expeditionem faci-
iorem illis conceſſum eſt, ut contri-
butiones particulares exigant à ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtatibus: Ac, ſi quis in mora ſit ſta-
tutum eſt ab Imperio, & appr...
tum, quod debitor poſſit ad tem...
monitoriale emanatum vi aut re...
ſaliis; cogi; pro ſolvendo eo, quod ...
us loco fuit expoſitum, cum ...
eſſe & ſumptibus additis.

De conventibus & Comitiis Imperii.

DVm heic de conventibus ...
publicis agimus aut com...
neceſſum eſt, ut paucis etiam ...
ordinem Imperii pertexamus ...
monebimus paucis, quid comiti...
quotuplicia ſint.

Comitia quid & quotuplicia.

GEneraliter autem Comitiorum ...
verbum accipitur pro omni...
tam univerſorum Ordinum, qu...
partis eorum, ad conſultandum ...
decernendum de Reipublicæ ſal...
conventu. Atque is conventus ...
eſt generalis, aut particularis, pro ...
poſitione & neceſſitate rerū ad qu...
pertinet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Univerſalis Conventus ſive comitia in quibus conſiſtant.

Eneralis, eſt Principum & Optimatum pro ſalute & incremento ... convocatio & conventus; un... etiam univerſalis dicitur, & vul... *... Reichs-dag oder gemeyne Reichs-ſamlung*. Quæ in conſtitutione ... diſſolutione ſua conſiſtit. Con... tio continet ſolemnitates & res ...tandas ſive negotia; quæ aut or...aria ſunt, aut extraordinaria.

Cauſſa & negotia comitiorum ordinaria.

Rdinaria autem negotia, quorum cauſſa comitia haberi ſolent, ho... ſunt omnia, circa quæ poteſtas ...itica ordinarie verſatur: legum ...nirum ferendarum, belli gerendi, ...derum faciendorum; ſolvendo...n tributorum, iniungendorum; ...iciorum exercendorum, & rerum ...perii alienationum cauſſæ: item ... formanda & conſtituenda pace, & ...nquillitate publica, de monetis, de ...atriculæ Imperialis redintegratio...s, ac avulſis ab Imperio provinciis

civita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

civitatibus, & ordinibus recupe[...]dis; aliisque pluribus negoti[...] conſervationem Imperii & ſalu[...] publicam pertinentibus.

Extraordinaria comitia quæ?

EXtraordinaria autem haberi ſo[...] propter cauſſarum controverſa[...] cognitiones aut deciſiones, item [...]plicationes, aut Statuum inveſt[...]ras, vectigalium novorum con[...]ſiones, aut prorogationes veterum [...] certos annos, &c.

Conventus particulares.

PArticularia autem Comitia ſu[...] quibus pars Principum & Opti[...]tum convenit. Suntque duorum [...]nerum. Namque aliquando ex u[...]verſo Imperii collegio quidam ſel[...] conveniunt; aliquando vero c[...] pars aliqua vel claſſes, vel certi l[...] ac regiones Imperii. Ex univerſo I[...]perii collegio ſelectorum & depu[...]torum olim *conventus* erat *Regime*[...] *de quo eſt tit. 1 decreti Auguſt.* *den zvvantzigē ſo zue der Konigl. M*[...] *vnd des H. Reichs Regiment geordn*[...] *item tit. vō des H. Reichs Regiment, &*[...]

Qui[...]

m enim univerſi ordines Impe-
isque ingenti ſumptu ac mole-
commode pro neceſſitate occur-
conveniren on poſſent, placuit
mitiis Auguſt. anno 1500 Maxi-
ano & Ordinibus, ut præter Im-
orem & eius Legatum viginti
næ ex Ordinibus eligerentur, qui
t loco Senatus Imperialis. *d. de-
Aug*. Et his ab Imperatore & Or-
bus coniunctim plena poteſtas
fuit, ius & iuſtitiam admini-
di, ac de quibuſcunque ſubdi-
m querelis plene cognoſcendi ac
endi, pacem ac tranquillitatem
icam tuendi, &c. *Ordin. Regi-
i Auguſt. anno* 1500, *tit*. 1, 2, *&*
Hæc Regimenti conſtitutio creſ-
e Caroli auctoritate in deſuetu-
em abiit. *Paur. cap*. 2, *n*. 48, *&c.*
x eodem genere hodie conventus
utatorum & Viſitatorum Ca-
æ eſt, ex Decret. Aug. anno 1551
itutus. qui itidem ordinarius aut
aordinarius, &c. *Paur. d. loc.*

Conven-

Conventus Electorales.

CErtæ claſſis, eſt Electorum
ventus. cuius cauſſa habet
modus in aurea bulla Caroli I V
itidem aut eſt ordinarius , & pr
electionem Imperatoris habetur
extraordinarius, iuxta dictam au
bullam. & dicuntur etiam co
Imperatoria , quæ aut libera au
acta habentur.

Conventus Circulares.

SEd demum ex certis locis ac r
nibus cógregatorum ordinum
cóventus Circulorũ;vulgo,ut dic
Kreyſdage. Circulorum vel regio
prima mentio in ordinatione I
menti *Auguſt. Maxim.* I, *anno* 1
tit. vvie zvvantzig perſonen &c.
ubi ſex circuli conſtituti ſunt , I
conicus , Bavaricus , Suevicus ,
nanus, Weſtphalicus, Saxonicus,
rum ſimul quiſque binorum a
ſorum Cameræ nominationem
bet. *Ord. Cam. Maxim.* I *Conſtant*
no 1507, §. 1. & *Ord. par.* 1, *tit.*
deſsgleichen. De horum autem
ventuum auctoritate & iuriſdi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[..]e modo exequendo iam ante
[..]um eſt. Vnde vere profert hæc
[..]rus *part.* 2 *Coſmogr. tit. de Imp.*
[..], quando ait: Neceſſitate exi-
[..], contribuit Imperium maxi-
[..]pecuniarum ſummas, colligun-
[..]ue extraordinarie. Vt eæ contri-
[..]ones facilius colligi poſſint, eſt
[..]mania in decem Circulos diviſa,
[..]uibus fiunt conventus particu-
[..], pro executione edictorum, quæ
[..]ætis Imperii facta ſunt, & aliis
[..]libus incidentibus. Sic etiam
[..]n *part.* 1, *tit. de Germ.*, integrè de-
[..]bit proceſſum comitiorum uni-
[..]alium & electionis in Imperatore
[..]o conſtituendo. *pag.* 95. additque
[..]mnitates, quæ in actu corona-
[..]is atque feſtivitatibus aliis obſer-
[..]tur; uti tales ipſe oculis annota-
[..]quum anno 1612 D. Matthias II
[..]e coniuge coronaretur.

[O]fficia publica Electorum in comitiis Electoralibus quæ.

[V]erum ante omnia hoc loco meri-
[..]o annotandum eſt, quod officium
[..]uſque Principis publicum in hiſce
[..]ibus maxime queat obſervari; ve-
[..]i unuſquiſque Electorum deputa-
tum

tum munus tam tempore inter [illegible]
quam electionis cogitur exer[illegible]
Namque Moguntino tanquam [illegible]
cancellario Germaniæ intra [illegible]
ſpaciū indictio & cōvocatio c[illegible]
tus, nō aliter quā ex Principis E[illegible]
ralis poteſtate, competit; ut po[illegible]
archivum Imperii totius ſibi co[illegible]
ditum habet ita, ut præſes e[illegible]
conſervator ſit perpetuus: unde [illegible]
aulæ Imperiali Vicecancellari[illegible]
eſt qui nomine huius Electoris [illegible]
Imperii publicis ſubſcribat. [illegible]
renſis & Colonienſis quidem i[illegible]
Cancellarii ſunt; ſed non Germ[illegible]
Quippe Trevirenſis Galliæ, & [illegible]
me Arelatenſis regni, ad qu[illegible]
baudia & Burgundia refere[illegible]
olim erat; & Colonienſis I[illegible]
quorum officium tum erat in [illegible]
rio, ut, quoties Imperator It[illegible]
ingrederetur, Colonienſis diplo[illegible]
Imperialia ſubſignaret, eiuſqu[illegible]
mine & conſenſu ederentur: q[illegible]
vero ſe conferret Imperator i[illegible]
liam, tunc idem ius eſſet Trevi[illegible]
Quæ poteſtas huc uſque à Fride[illegible]
temporibus fermè acquieſcit; n[illegible]
minus officii huius dignitas r[illegible]
tur, ut veteris iuriſdictionis v[illegible]
adhuc declarent & monſtrent [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

memoriæ teſtimonio. Atque,
m conſtet, hoſce Principes comi-
tempore Caroli Magni inter-
e, Electuræ dignitas *illis* merito
ſit; adeo ut in votorum colla-
e priorē tueantur locum. *Arum.*
bul.p. 125. Ideoque aurea bulla,
4, vocem primam Trevirenſi de-
t: ſecundum vero ſuffragium
iepiſcopo Colonienſi attribuit;
etiam hoc ſimul obtinet offi-
n, ut diadema regium regi Ro-
o imponat primus.
ter reliquos Electores antiquitus
es Palatinus Rheni primum lo-
merebatur, quum præter eligen-
egis & Imperatoris poteſtatem
ium hoc ipſi ius eſſet, quod, va-
e Imperio Romano, Comiti Pa-
o Rheni, nec non Electori Saxo-
, incumberet, ut vices Imperato-
omani in omnibus & per omnia
nerent. *Aur.bul.t.* 5. Velut etiam
uſus firmiter adhuc obſervatur;
m Vicariatus non aliunde, quam
& iure præfecturæ Palatii veteris,
Maioratus domus, ſub regno
corum deſcenderit; & præ aliis
Palatini, Rhenenſis, & Saxoni-
, (quippe & ipſe Palatinus olim
llabatur, *ut ex veterum actis apud*
E *Magde-*

Magdeburg. conſtat) totius Im[illegible]
vicariam adminiſtrationem, di[illegible]
inter ſe limitibus, meriti fue[illegible]
Nam Imperium Romanum tu[illegible]
viſum erat in duo regna, Lomb[illegible]
cum, & Teutonicum. Iſtud [illegible]
Teutonicum duplici iure regeb[illegible]
Francico, & Saxonico. Hoc ge[illegible]
Saxonicam, uſque ad Mare Balti[illegible]
& Sarmatiam, ſive Poloniam: [illegible]
tractum Rheni, Franconiam, [illegible]
viam, Bavariam, Auſtriam, ad [illegible]
uſque, complectebatur. Conve[illegible]
itaque viſum fuit, ut duo illi P[illegible]
ni, ceu proximi à Cæſare, eo abſ[illegible]
vel mortuo, vice ſacra Regnu[illegible]
tum Teutonicum gubernarent. [illegible]
à maioribus inſtitutum Carol[illegible]
in comitiis Imperatoriis Norim[illegible]
confirmavit, & aureæ bullæ inſ[illegible]
& Cæſares tam ante, quam p[illegible]
lum, peculiaribus diplomatis, [illegible]
alia regalia, Palatinis Princi[illegible]
confirmare conſueverunt. *Ha*[illegible]
Clut. in ſyll. rer. cot. th. 24, lit. L. Q[illegible]
vis autem olim Rex Bohemi[illegible]
noviſſimus, *Krantz. lib. 4. Sax,* [illegible]
Palatino dictas ob cauſſas pri[illegible]
Saxoni medius deberetur ubiq[illegible]
cus; tamen Carolus IV, quum [illegible]
ret, Imperii ſalutem, niſi in [illegible]
Oth[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

onica ſanctio revocaretur, con ſi-
e minus poſſe, tranſmutavit ordi-
n; & Marchioni Brandeburgen ſi
nario, quia filius, ultimum tri-
. *Clut. d. l. & Ioh. Baptiſt. Egnat.*
lib. 3 Rom. Princ. de Ott. 3. Ter-
n itaque in electione ſuffragium
aureæ bullæ conſtitutionem Re-
ohemiæ, ea de cauſſa, quod is in-
eculares ex Regiæ dignitatis faſti-
iure & merito primariam obti-
et, adſignatum eſt. Qui enim ma-
em dignitatem habet, iure quo-
non tantum priorem vocem
debit, *Fab. de Anna, conſ. 40. num.*
Marzur. conſ. 26, num. 9. Sed et-
Regi Bohemiæ privilegium da-
eſt ab Imperarore Philippo, in
nitiis Moguntiæ anno 1200.
s fuit hæc Otthonica conſtitu-
, ut Rex Bohemiæ præeminentia
dam prævaleret quidem, & ſeſſu-
eliquos anteverteret, atque una
n Coëlectoribus electioni inter-
t; ſed tantum, ſi paria eſſent vota,
arbiter & Palæmon exiſteret.
o nomine etiam Rex Bohemiæ ſi-
otum reſervavit in præfata aur.
la. *Clut. d. ſyll. L.* Dehinc quarto
o ſuccedit Comes Palatinus, qui
um ſuggerit ſecundum juramenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

formam. Quinto loco Dux Saxon
ſive alter Palatinus. Sexto vero M
chio Brandeburgenſis rogandus e
Talique ordine votis omnium p
quiſitis, dicti Principes Moguntinu
viceverſa requirunt.

Præterea in Curiis ſolemnibus,
& in coronatione Regis vel Impe
toris, comitiis Imperii & aliis pa
gyricis Conventibus, aliud illis ſec
laribus eſt munus. Vnde Rex Boh
miæ Archipincerna ſive Pocillato
Palatinus Pomifer, & Dapifer; Sax
niæ Dux Archimareſchallus & En
fer; Marchio Brandeburgicus Arc
camerarius & Sceptrifer dicitur. E
nim Rex Bohemiæ in celebratio
Curiæ Imperialis primum potu
Imperatori afferre tenetur; quem t
men ſub corona regali, niſi libe
voluntate voluerit, non tenebit
miniſtrare, *Hartm. Maur. lib. de c*
Car. V. Palatinus Rheni pomum
globum aureum crucigerum in pr
ceſſu ſolemni Imperatori præfe
quod eſt Imperii inſigne præcipuu
& ab omni fere antiquitate glob
ille ſignum univerſalis imperii; que
etiã Auguſti ſtatua manu tenẽs Ro
viſitur, notat *Vid. Cl. d. l. th. 24, lit.*
In Curia vero cibum afferre tenet
Elect

ctor vero Saxoniæ Portitor enſis
Mareſchallus ,in proceſſu regio
um nudatum & ſtrictum Impera-
præfert , in ſignum iuſtitiæ ; cu-
etiam inſigne ſunt duo gladii de-
atim compoſiti ; uti olim apud
antinos fuerunt Spatarii & Pro-
atarii , atque ceu præfectus præ-
o , gladium Imperatori præfere-
in ſignum meri imperii. Dehinc
que officium Mareſchalli exerce-
netur , avenam in conſpectu Im-
toris metiendo. Aſt Elector
adeburgicus , ceu cubiculi regii
os , fiſcique præfectus , ſceptrum
n etiam clavem) in argumentum
ernationis , Imperatori , quando
natur , præfert ; & etiam in in-
bus ſuis notam hanc gerit ; ad
ſam vero aquæ exhibet miniſte-
.

De vicariis Electorum , qui ſint .

vero Elector aliquis abſit, abſen-
s officium is , qui vices eius ge-
adminiſtrabit: quod etiam noviſ-
in coronatione Auguſtiſſimorum
eratorum Matthiæ & Ferdinan-
factum eſt, ut vidi ipſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Sunt autem hodie vicarii & ſu[b-]
officiarii Principum Electorum: B[o-]
hemi R. Pincerna de Limpurg: Pal[a-]
tini Dapifer de Walpurg: Saxon[...]
L.B. de Pappenheim: Brandeburgi[...]
Comes de Hohenzollern.

Ex his patet quidem aliquo mod[o]
quanta ſit Electorum dignitas, [...]
quæ iura illis præeminentiæ comp[...]
tant. Sed & alia privilegia obtinen[t]
quæ huius loci non ſunt.

De origine Electorum Imperii Romano-Germanici.

SAltem non prætereundum eſt, qu[od]
multi Politici & Hiſtorici ſe m[i-]
torqueant de origine huius ſtat[us]
quum tamen non adeo difficile ſit, [ſi]
recte id advertatur, & quis ad vera[m]
hiſtoriæ Saxonicæ cognitionem [re-]
currat, rituſque antiquos German[...]
ſecum rite reputando examinet. E[vi-]
dentia rei id facile ſuggerit, ut non [...]
opus, adeo ſollicite inquirere, qu[od]
temporis momentum primam E[le-]
ctoribus originem dederit. Vel[...]
Arniſæus *in relect. pol lib.* 2, *cap.* 6,
9, 10, 69, 70, 73, & 74, in hoc [...]
contradicentia ſtatuit: dum mu[ta-]
tionem iurium & legum Imperii [...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

potiſſimum momento quæren-
eſſe aſſeverat , quo invaluerit
oritas Electorum; *num.* 9, & 41.
uamvis *num.* 74 expreſſe confi-
ur , tempore Caroli IV diviſum
Imperium inter Imperatorem &
tores; quum Carolus IV *cap. ult.*
bull. illos in partem ſollicitudi-
conſtitutos aiat ; item eoſdem
umnas & latera Imperii vocet , *in*
ult. , quibus baſis totius ædificii
tur; item palmites Imperiales, &
tem candelabra lucentia in uni-
ſpiritus ſeptiformis, *in Præfat. au-*
bullæ, vocitet , &c. quibus tribue-
poteſtatem in ipſam Curiam Im-
alem , ut iis incumbat cura & fa-
as errores Imperii corrigendi: &c.
men *num.* 69 in præcedentibus po-
pro certo , Electorum poteſtatem
do invaluiſſe poſt Carolum IV.
nim quæ mutatio iurium & le-
n Imperii maior dari poteſt, quam
, qui ſupremus eſt , & caput re-
m omnium refert, auctoritatem &
entiam ſuam ita penitus exuat aut
minuat , ut iura ſua ſumma cum
oribus dividat, iisve ſe æqualem
ſtituat? Nihilominus addit, quod
plitudine auctoritateque magis
patientiam ſequentium Impera-

torum creverint; quum tamen co
trarium verum ſit, quod ante ea &
iis temporibus magis eorum poten
& auctoritas floruerit, quam nu
aut in ſequentibus ſeculis tunc p
ſtea, ubi maxime legibus adſtricta
netur. Namque quænam maior p
teſtas? num quæ libera, aut leg
vinculis impedita? Sic quænam a
plior dignitas illis obferri potu
quam quum ab ipſo Imperatore
dimidiatis Imperii iuribus celeb
rentur & confirmarentur æqual
Tum etiam quis ſublimior locus
potentia illis obtingere potuit, qu
quum duo, inter eoſdem, vic
ipſum locum Imperatoris, temp
interregni occuparent? adeo, ut t
abſolute, iuxta conſuetudinem ve
rem utriuſque Palatinatus, etiam
te auream bullam, quam ipſe Im
rator, gubernarent. quæ poteſtas m
tũ per intervalla aliquo modo dec
vit in poſterioribus temporibus. Lo
gum foret exempla allegare. Qu
quid vero ſit, *ait Koning. in pol.*
part. 1, *cap.* 31, *num.* 14, illud in co
feſſo eſt, vacantis Imperii admi
ſtrationem vicariatus iure Comiti
Palatinis, ex antiqua & inveter
conſuetudine, etiam ante aure
bulla

...um, competiiſſe. ut etiam con-
...ex confeſſione *apud Criſpin. in vita*
...*v.* ubi Ludovicus IV Imperator
...omitiis Francofurtenſibus de an-
...1339, ante conſtitutionem A.B.
...li IV, ita loquitur: Longa &
...obata conſuetudine inconcuſſe
...aiorum ordinatione hactenus
...rvata, vacante Imperio, ius ad-
...ſtrandi Imperii, iura, feuda con-
...idi, & negotia cætera diſponen-
...a Palatino Rheni debetur. Cuius
...ca privilegii quoque extant apud
... dom. Goldaſt. *in conſtit. Imper.*
...3, *de anno* 1339; & Iohan. Wolf.
...16. *lect. memor. fol.* 650. Privile-
...nque hoc vicariatus confirmavit
... ſolum Carolus IV in aurea bul-
...a ſed etiam Maximilianus I, &c.
...d etiam merito M. Freherus *de*
... *Palat. lib.* 1, *cap.* 15, *pag.* 109,
...otat; quum Elector Saxoniæ non
...ior fuerit vicarius ex veteri Palati-
...bis dignitate in ſuis territoriis, ubi
...onica iura ſervantur, ex Bohemia
...ue ad Balticum mare, quam Pala-
...us Rheni; quamvis ſtudio quaſi
...nihil heîc *ex textu aureæ bullæ*,
...dita nude loquatur, Gerl. Buxt.
cap. 5 *A.B. th.* 56, *l. B*, hærere velit.
...ut etiam Arnilæus, *d. l. num.* 48,

 ipſi

ipſi Palatino Rheni ſuam aucto[illegible]
tem ſatis arcte conſtringit ad ve[illegible]
tempora. Aſt ipſa naturalis reru[illegible]
hiſtoriarum ratio id dictitat, q[illegible]
tum longè abſolutior fuerit pot[illegible]
Vicariorum & Coëlectorum, qu[illegible]
nondum conſtitutionibus legum[illegible]
ſet alligata, quam poſtquam d[illegible]
minatum modum ipſis præſcripſ[illegible]
leges. uti id *ex tit.* 5 *A. B.* apparet; c[illegible]
quædam regalia iura ſoli Imper[illegible]
ſint reſervata exercenda; velut i[illegible]
xillari inveſtitura, & aliis. Vi[illegible]
igitur Arniſæus, quam belle hæc c[illegible]
veniant. Si mutatio iurium & le[illegible]
Imperii in eo momento quære[illegible]
ſit, quando invaluerit auctorita[illegible]
potentia Electorum; ut *dict. l. nu*[illegible]
aſſerit; atque ea vires tum dem[illegible]
ſumpſerit poſt Carolum IV per[illegible]
tientiam ſequentium Imperator[illegible]
uti *eod. l. num.* 69 expreſſe aſſerit: [illegible]
loco haberi debet ipſa aurea Im[illegible]
bulla, & Electorum origo cum [illegible]
ctoritate eorum? quum tamen e[illegible]
gie confeſſus fuerit antea, *num.* 42 [illegible]
44, quod ætas Electorum ante C[illegible]
li IV imperium, & quidem in ſe[illegible]
nario numero, longe retro excur[illegible]
Obſecro, an non tum mutatio i[illegible]
veteris & monarchiæ Imperii c[illegible]
red[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ta eſt potius, quum Electorum
erus ad certum & quidem ſepte-
m numerum redactus eſſet,
n circa illud tempus, quo inva-
eorum poteſtas poſt Carol. IV;
nc modo vera eorum origo ſit
enda? ſicuti *ipſe num.* 42 ponit.
quur non magis origo Electorum
t referri ad ea tempora, quibus
t electio invaleſcere, & ſucceſ-
em ſupprimere? Alterutrum enim
us debet conſtitui, aut quo ab-
ta per electionem ſucceſſio, aut
ſeptem Electorum conſtitutio
rdinata ſive introducta eſt; quum
Caroli IV ætatem ſeptem Ele-
es prerogativa dignitate uſos fuiſ-
æ cæteris Principibus, ipſe confi-
ur *num.* 48. Nec quid prodeſt ea
inctio, quam ponit, quod ab in-
non iidem extiterint Electores,
od tamen ſatis evidenter acuteque
ardius *in tractatu ſuo de Orig. E-
c.* 6. *&* 7 refutat;) quum ſufficiat
e, quo tempore deſierit ſucceſſio,
quo primum electionis ſubſtituta
forma. Ibi enim vera mutationis
æ origo abſque difficultate ſta-
nda eſt, ubi Imperium ſtatim in
mo actu formam ſucceſſionis de-
uit & electionis continuationem
in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

induit. ut abſurdum merito h
tur, ſi quis prius ad momentum
Electorum auctoritas poſt Car
IV invaluerit, recurrere, & tu
mum exinde eorundem orig
cenſere velit. Tam inanis eſt hæc
tilitas, & ſubtilis ſcrupuloſitas,
temere rem claram involvit, &
dum vanum in ſcirpo nos qu
docet: ut res controverſa æque c
reddatur, ac ſi nunquam in diſ
tionem fuiſſet protracta; niſi qu
magis dubia efficiatur, uti ipſe
dem poſt longas logomachi
ambages concludit. Quemadmo
etiam fruſtra Bellarminum ibi
det: & tamen *num.* 37 expreſſe p
Pontificibus relinqui laudem i
ductæ Electionis: quæ tamen re
Ottoni III ſic adſcribi poſſet, q
is ab avo Ottone I didiciſſet
promulgationem, ne Imperato
geretur, niſi ex Germanis & ab iiſ
Sigon. lib. 7 hiſt. Stal. Arn. d. l. num.
Mira ſic quidem fuit interruptio
mæ in Imperio Romano, ut
ſucceſſio hæreditaria, mox vero
ctio prævaluerit. Heîc vero qua
eſt de originali illa electione,
adhuc per Electores continuatur
tot ſeculis, donec numerus plur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

titudinem ſeptenarii redactus
quum antehac omnes omnino
pes æqualiter elegerint. *Otto*
. lib.6, cap.27, & 28. quæ ele-
, ceu legitima conſuetudine ex
e ſtimulo innata, æquivalen-
legum ſortita eſt, adeo ut nulla-
cum tumultuaria electione il-
qua militum, qui ne quidem
erant Reipublicæ, ſed precio
fenſionem loci conducti erant,
ndi queat.
um vero electio, quaſi peculia-
ſquoddam, apud Germanos ab
uiſſimis uſque temporibus fue-
qua tunc, quum illis, & maxi-
axonibus, nondum rex eſſet, ſed
taparum nutu viverent omnes,
acquieſcerent; ſemper huic
uetudini optimæ, ſub cuius di-
one maxime virtus ſe exerere &
s vigeſcere ſolet, addicti manſe-
. Teſtis eſt heîc nobis Ammianus
ellinus, *lib.13, & 18, pag. Ale-*
. Vti quoque de Conventu &
ione tali Wernerus Rolevin. *ſuo*
atu de laudibus antiquæ Saxoniæ ita
it: Regem antiqui Saxones non
bant, ſed per pagos (id eſt, tractus
num, vel regiones alicuius po-
) ſatrapas conſtitutos; Moriſque
erat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

erat, ut ſemel in anno generale c
cilium agerent in media Saxo
juxta fluvium Weſeram, ad lo
qui dicitur Marklo. Solebant ibi
nes in unum ſatrapæ convenire
pagiſque ſingulis duodecim e
nobiles, totidemque liberi, & l
Renovabant ibi leges: præcipuas c
ſas adiudicabant; & quid per an
eſſent acturi, ſive bello, ſive in p
communi decreto ſtatuebant.
verſus in hiſtoria Caroli Magni:

Sed variis diviſa modis plebs o
habebat
Quot pagos, tot pœne duces,
unius artus
Corporis in diverſa forent hinc ind
vulſi:
Sed generalis habet populos diviſi
nos, &c.

Quod itidem Cornelius Tacitus,
de moribus Germanorum, his ve
approbat: Eliguntur in iiſdem co
liis Principes, qui iura per vico
goſque reddunt, &c. Quæ rati
forma electionis uſque ad Caroli
gni tempora poſſet deduci; ubi ec
ſiaſtici ſimul ſecularibus ſunt ad
nec prætériri potuerunt, quin ſe
comitiis intereſſent: ut inter alio
ſtendit Gunth. *lib.* 1 *in Ligur. de*

E

Friderici agens; & Guilhel. Brit- Philippidos, dicens:

etenim talis dynaſtia Teutonicorum,
nullus regnet ſuper illos, niſi prius illum
at una nimis cleri procerumque voluntas.

idem Arum. ſentit *in diſ. 3 ad th. 8.* nec non chronicon Sca- Magdeburg., & quidam anna- nuſcripti, quos Cruſius & Dreſ- llegant. *Col. de iure Imp. Germ.* Proinde hic meus amicus recte , quod ſenſim Electores cœpe- eu idem ex ipſo probat Dreſſe- Quemadmodum quoque ante nem III Henricus Auceps an- r. 920 Friſiariæ in conventu pum Franconiæ à Moguntino onum Duce, *Peuc. lib. 4, fol.* Otto I ab ordinibus Imperii oniæ & Saxoniæ; Otto II Wor- anno Chr. 961, electi ſunt. omni, *inquit Heig. quaſt. 4, num.* 1., veterum Principum in Re- e devotio fuit, ut ſine Sacerdo- & Epiſcopis nihil magnum fe- abſolvere ſe poſſe ſperarent; & emum omnia recte proceſſura ent, ſi religionis antiſtites ſuis conſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

conſiliis præſentes haberent. a
zelo religionis in tantam eve
potentiam, ut non tantum a
marum ditionum domini ſi
rum etiam Archiepiſcopi El
omnibus privilegiis, *ait Lup*
benberg. cap. 10 *de Zelo Germ*
Principum, conſuetudinibus
gularibus honoribus, quibus
Principes ſæculares, in electio
gis ſeu Imperatoris Romani
bentes, qui præ cæteris Prin
Germaniæ multis ſpecialibus
legiis, conſuetudinibus & h
bus ſunt muniti, perfrui ac g
noſcantur. Omnes quoque
chiepiſcopi & Epiſcopi eccle
& Abbates monaſteriorum
niæ, à regno & Imperio Reg
nentium, eisdem privilegiis,
& honoribus perfruuntur,
cæteri Principes ſeculares Ger
in electione prædicta ius non
tes, communiter perfrui con
runt, &c. Sic conſuetudo un
rit aliam, ut tandem Eccleſ
Electoribus dignitas Electuræ
ut Eccleſiaſticis, ſed tanquam
cipibus præcipuis Imperii at
ſit. *Arum. diſc.* 3 *ad A. B. th.* 8.
pari ratione conſuetudo talis i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ius certum familiis illuſtriori-
acquiſivit, quod adſiduis acti-
in uſu conſervarunt vegeto. Quæ,
et impetum aut violentiam intro-
cantur, vix unquam illud robur
rahere poſſint; ſi vero cum gratia
tillentur, velut arbor, occulto
o longe in fortiores excreſcunt vi-
. Quæ enim paulatim irrepere ſo-
t, vix unquam percipiuntur; ſe-
, ſi converſio fuerit ſubſecuta; *ait*
ig.
Quum igitur Carolus IV, *in Aur.*
tit. 2, §. Vnddievveil &c. & tit. 4
fine, & tit. 5, §. Vnd vvuevvool &c.
tit. 9, ac paſſim alias, fundamen-
m conſuetudinis inveteratæ præ-
ponat, nec de alia ſit ſollicitus baſi
t origine primordiali; ſupervaca-
us labor tam operoſæ huic ſollici-
dini & digladiationi impenditur,
a tot ſcriptores ſe mirè divexant
vicem. Sufficit enim ſatis abunde,
od conſuetudinis ius dignitatibus
familiis acquiſitum, pro evitanda
cordia multiformi, & mutatione
riculoſa ulteriori, per Carolum IV
liquide ſit confirmatum, ut in eo
undum Heig. merito ſit acquieſcen-
m. Quippe Conſuetudinis hoc
oprium eſt eſſe, ut temporis diutur-

nitate, & quaſi latentibus incre[illegible]
tis, introducatur; unde legis vi[illegible]
ſortitur. *l. 3. ff. de ll. Eichrod. de iu[illegible]
ſcript. th. 6, 7, & 42.* Initium [illegible]
huius non ſolet conſtare eo, qu[illegible]
vetuſtis origo ignoretur. *l. ſi* [illegible]
28, *ff. de Prob.* Vnde regulari[illegible]
conſuetudine non conſideratur [illegible]
ſit orta, *VVeſemb. in par. de ll. n*[illegible]
quum eius natura ſit, ut ignc[illegible]
Conn. 1 iur. civ. c. 10, num. 3. Qui[illegible]
iam habemus firmam originis [illegible]
tudinem, quum legis fundame[illegible]
naturam in Imperio per conſti[illegible]
nes A. B. & auctoritatem Imp[illegible]
ris induerit; quæ abſque conv[illegible]
ne Imperii & eius ſtatuum ir[illegible]
nunquam poterit. ut iam eſſe[illegible]
in hoc regnum, conſuetudinis [illegible]
tionis ſit concurſus. Velut[illegible]
D. Conſtantinus Imperator ex[illegible]
tionem atque comparatione[illegible]
rium ita inſtituit inter conſu[illegible]
nem, legem, & rationem; ac reſc[illegible]
non eſſe maiorem vim conſu[illegible]
nis, quam rationis & legis; u[illegible]
licet intelligeremus, illa, qui[illegible]
quitas ac ratio contrariantur, [illegible]
lege induci nequeant, neque c[illegible]
tudine confirmari poſſe. *Eich*[illegible]
iur. non ſcript. th. 303. Sed t[illegible]

vice de Electoribus; de quorum
ne, quum tam mira ſit inter
tores digladiatio, hæc paucula
ere volui, ut agnoſcant multi
tatem ſcrutinii non neceſſarii,
propriæ nimis ſtudent gloriæ.
rum ut tandem ad ſcopum per-
amus, Ducum ſecularium reli-
rum ſtatus ordine paucis ſubii-
. Proximum igitur heîc ab Ele-
ibus locum in tali ſerie merito
ntiſſimi Archiduces Auſtriæ ob-
nt; veluti etiam à dextra eorum
imam habent ſeſſionem in co-
iis; ut primi ſint inter Duces; qui
m ob id Archiduces appellantur,
ſi ſupra Duces locum ſummum
incipalem ex ſingulari privilegio
conceſſum poſſideant; ſicuti Ar-
piſcopus eſt ſupra Epiſcopos.
z. in tract feud. t. de his qui feud.
voſſ. num. 16. *Don Garſ. Mant. de*
iſt. lib. 4, *cap.* 4, *num.* 15. Atque
dignitas regalis Domus Auſtria-
deo propria eſt, ut Duces alii, li-
d ſerio ambire aliqui ſtuduerint,
undem præeminentiæ gradum
quam evehi, aut ab Imperatori-
impetrare potuerint. *Sixtin. de*
cap. 4, *num.* 31. Quippe habent
dam privilegia ita peculiaria, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quibus ex parte ſuperiores ſunt
ctoribus; quum nova vectigalia p
pria auctoritate inſtituere, & non
lum nobiles, ſed etiam Comite
Barones creare, iisque inſignia
poſſint: veluti etiam ius Archivi
bent. *Rutg. Rul. de Commiſſ. cap*
num. 23. Quod privilegium ver
tenus in coſmographia Munſter
cenſetur, *lib. 3, cap. 599, & ſeqq. G*
Receſſ. Cam. lib. 2, deciſ. 54, *num.*
Atque, uti famæ quem reſtitu
ſpurios legitimare; ita quoque
nes dignitatibus conceſſis abute
privare iiſdem poſſunt. Sic & ex
pti ſunt à iurisdictione Cameræ
perialis. *Munſterus d. l. Thom. Mic*
de iuriſd. concil. 23. Fuit autem
ſtria olim Marchionatus, quum
ſet eo commodiſſimo loco ſita, u
telam Germaniæ exhibere poſſet,
inde vero à Friderico Imperato
anno 1158 Ducatus titulo eſt d
rata. Tandem, quum ad tantas
& fortunam adſcendiſſet, ut cæ
omnes Ducatus exuperare vider
dignitate Archiducatus Fridericu
cundus eam inſignivit. Si tamen
milio Veronenſi *lib. 3 hiſtor. F*
credimus, *ait Don. Garſ. Maſtril.*
num. 8, nomen hoc Archiducis
n

Brunus frater Otthonis I Im-
ptis adſumpſit; &id deinde Prin-
Carinthianorum uſurparunt:
is extinctis, ad Auſtriam prima-
familiam una cum ditione per-
; & inde ſucceſſu temporis ad
olphum I Imperatorem & Co-
m Habspurgenſem, qui, dum
nciam prædictam Alberto filio
poſt Imperator factus eſt) do-
, & Imperiali dignitate fulge-
ucatum Auſtriæ Archiducatum
navit. *& ita communiter habe-*
e multis, & præcipue Mart. Cro-
n hiſt. Polon. lib. 9, in fin. Ioh. Can-
hiſt. Aquil. l. 5. Carol. Sigon. de
Ital. lib. 12. & noviſsime Dn. Ca-
Borel. de præſtant. Reg. Cath. cap.
um. 237, & ſeq. Arumæ. in diſc.
Aur. Bul. num. 16, pag. 201. Vn-
iam Regem Hiſpaniarum, quum
linea ab Alberto ſuam repetat
nem, hoc titulo gaudere & uti,
mat Garſ. Maſt. *d. l. num.* 12. Ha-
ur etiam alias Magni Duces,
ds ducz, ad imitationem huius
itatis regalis, quam Coſmus Me-
quoque Florentiæ Dux olim in
a cum habitu, inſignibus atque
na regia, cum titulo Sereniſsimi,
tifice Pio V accepit, ſalvo tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

iure cæterorum Ducum, &c. *ut*
Garſ. Maſtr. d. l. num. 19.
Poſt Archiduces ponuntur reg
titer Duces; à gubernando exerci
ita dicti; velut etiam Germanica
ſonat *Hertzog*, quaſi *Dominus ce*
rum aut *exercitus bellici*, *eyn Herr*
zeugs. Inter quos non quidem eſt
ferentia, niſi quod ordo in ſeſſi
bus teneatur; unde alii *Duces Imp*
alii vero ſimpliciter *Duces* vocan
Schonbor. 5. *Pol. cap.* 38. *Gloſſ. ad*
58. *iur. Sax. De Ducum dignitate c*
ſcatur Don. Garſ. M. lib. 4, *cap.*
Mag. Caroli Magni tempore D
erant, quibus duodecim Co
ſubeſſent. *Heig part.* 1, *q.* 2, *num*
At nunc res aliter ſe habet, quum
rita in Imperium accreverint.
Ducum dignitatis quoque parti
ſunt Principes Sileſiæ; qui in
tuordecim Ducatus dividuntur;
rum ſinguli nomen à Metropoli
impoſitum gerunt: 1. Ratiborr
ſis, 2. Tropavienſis, 3. Teſchni
ſis, 4. Oppolienſis, 5. Brige
6. Nieſſenſis, 7. Vratiſlavie
8. Olsnicenſis, 9. Lignicenſis,
Monterbergenſis, 11. Sucinidie
12. Taurenſis, 13. Glogovie
14. Saganenſis. Ex quibus tres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

n familiæ ſunt ſuperſtites; Ligni-
s, Teſchnicenſis, & Monſterber-
s. *Tob. Paurm. lib. 2 de iuriſdict.*
9, num. 9. Dan. Ott. de iur. pub.
18.

OTA. Sed hodie quoque Mar-
nes Brandeburgici Croſſonien-
& Iegerdorfienſem Ducatus ob-
t, & familiam ibi fovent. At
nenſem Ducatum propter virtu-
& merita ſumma inviĉtiſſimus
rator noſter Ferdinandus II non
am in Heroëm excelſum & in-
nm Albertum ex familia celeber-
Walſteinianorum oriundum
tulit, ſed etiam Ducem Fried-
æ ipſum creavit, ut ita auĉtus
murus Ducatuum in Sileſia.

ehinc ſequuntur Principes. Et
nvis nominis huius varius ſit
n deſcriptione dignitatum ſum-
am; quum in Latina lingua ar-
n ſublimitatis mereatur locum;
catur *Princeps* ex eo, quod re-
omnium *primus* ſit; *Tacit.* 1.
Tob. Paurm. lib. 2 de iuriſd. cap.
m. 1; aut quaſi *primas partes ca-*
unde Germanicum illud *Fürſt*,
Führſteher: tum κατ᾽ ἐξοχὴν
mperator ita vocatur *in procem.*
ſed, tit. de iur. nat gent. &c. l. 31.

ff.de leg: Et licet proinde transfera
in omnes dignitates eminentiores
que ad ſtatum Comitum, ut om
Elector, Dux, Marchio, Landgravi
quoque Princeps quidem ſit, ſed n
è contra: Tamen obſervandum
quod ex eorum numero ſint, in q
ſpeciali nomine & titulo hæc dig
tas abſque regali officio collata fu
tur. *Landrecht lib.* 3, *art.* 58. T
ſunt in Imperio Principes Anhalt
Principes Rugiæ, quo titulo n
Marchiones Brandeburgici, Du
que Pomeraniæ ſalutantur, fam
illa extincta. *Ioach. Clut. ſyll. th.*
litt. C. Erant & Principes Henne
giæ; Et Erneſtus Schawenburg
hac dignitate donabatur ab Imp
tore ante aliquot annos; cui ſe
Daniæ opponebat propter Duca
Holſatiæ, ne iuribus eius inde c
eſſet periculi, &c. Sunt quoque
mites Palatini, ſive Præfecti Pa
Imperialis; quum Palãtia ædes Im
ratori conſecratæ dicerentur. *l. Vi*
C. de Pal. & l. 3, *C. de privil. eor. q*
ſacra Pal. &c. l. ab omnib. C. The
eod. t. Vnde Germanicum *Pfaltz*
in vetuſto idiomate *Pfallentz*, in
culo Saxoniæ eſt; quod ſedes ſ
Imperatoris eo nomine ſalutare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

de hinc Comites Palatini dicerentur, qui in Palatio Imperatorio habitabant, ac ſacri Palatii conſtitutiones publicas pro Imperatore conſcribebant. *Chaſſ. de glor. mundi, part. 5, conſider. 24, num. 125. Marg. Freh. lib. 1 Orig. Pal. cap. 2. Kirch de rep. diſp. 11, Limn. de iur. publ. Imper. tot.* Velut olim Imperatores Palatia ſua potiora Romæ & Conſtantinopoli habebant. Ita quoque in Germania Magdeburgi & Norinbergæ principaliora erant. Vnde Palatinatus Saxoniæ cum iuribus ſuis: quæ ſpeculum Saxoniæ declarat. *VVeichb. art. 44, & 47, &c.* Alter vero Rhenanus cum iure Franconico in Speculo Franconiæ. Poſt hos ſunt Landgravii, ſive Comites provinciales; qui præfecti erant provinciæ alicuius iudices. *Peuc. Chr. 5, pag. 998.* Saxonibus *Gräf* iudex eſt. *VVeichb. Sax. art. 12. Landk. lib. 2.* Adſunt ita quoque Marchiones, ſive Comites limitanei, quod finibus tuendis Imperii præfecti eſſent; quemadmodum *Marck* Germanice limitem denotat. *Reg. part. 1, q. 2, num. 57 Crantz. lib. VVandal cap. 16.* Sic etiam Burggravii aut Comites caſtrenſes, erant præfecti ſive iudices alicuius urbis, arcis aut præſidii, quibus taliū cuſto-

 dia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

dia commiſſa erat. *Clut. ſyll. th*
l.G. Comites vero ſimpliciter i
cti nomen habent à *comitando*
quendo. l. Item quid Labeon. §. Com
ff. de iniur. Turneb. adverſ. 28, li
quod ipſi eſſent in comitatu Pr
pum; *ceu Turnebus loquitur.* Prin
provictoria ; Comites pro Prin
pugnant. Poſtea omnibus magi
tibus datum eſt hoc nomen, ſac
comitatum obſervantibus, aut
negotio alicui arduo præponeren
Cuiac. ad tit. C. de off. Com. Sac.
Alias Germanis erat *Graef* ſive *G*
nihil aliud quam iudex ; &, qu
variis rebus adhiberentur, app
tiones variæ hinc deductæ ſunt
Centgraef, Gograef, Freygraef, D
graef, Raugraef, Holtzgraef, Sal
graef, &c. *Knich. de iur. territ. ca*
num. 68. Clut. in Syll. th. 26, l. G.
quum Imperatorum temporibus,
tantum ad ſingulas provincias,
etiam civitates Comites ablegar
tur ; iuriſdictio & territorium,
præficiebantur, *Comitatus* appel
cœpit. Hi poſtea hominii & fi
nexu, ita ut adminiſtratio fruen
etiam ad hæredes pertineret, quib
dam tributi ſunt. Vnde in conſue
dinibus feudorum verbi *Comitis* ſig
fica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...io ſumitur pro eo, qui de Comi-
...investitus eſt. *Clut. dict. loc. Vid.*
...*Garſ. Maſt. de Mag. lib. 4, cap. 7.*
... & Vicecomites, quibus vices
...tum demandatæ erant. *Schrad,*
...*x. verb. Vicecom.* &c. *Don. Gar.*
... *cap. 9.*
...andem in hoc ordine Barones &
...iles ſuperſunt. Barones, qui pro-
...o nobilitatis gradu ſunt poſt Co-
...es habendi, & alias olim *liberi ho-*
...*s, Freyhern*, quaſi *liberi domini,*
...bantur, quod eorum maiores
...iam ſerviiſſent ſervitutem, no-
...n maxime ſortiti ſunt inde, quod
...io genere vitæ innatam quaſi li-
...atem gravitate & animo oſten-
...ent. Ceu non inconvenienter
...iſtophorus Beſoldus, *in diſſert.*
...*de Comit. & Baron.*, vocabulum
...à vetutiſſima formula loquendi
...manorum deducit, *Bar*; quod
...*libero, franco, frey, ledig, &c.* fre-
...ntiſſime uſurpatum demonſtrat;
...non opus ſit ex Græciſmo eius o-
...oſam eliçere derivationem; præ-
...rim quum Germanicum hoc cum
...bræo *Bar*, quod *filium* denotat, aut
...*ra*, quod *liberum* pronunciat, tan-
...am cum antiquiſſimo concordet.
...quamvis Barones apud Germanos
variis

variis nominibus appellentur; ta
nullam eſſe differentiam, quum
mitibus non ſint inferiores , a
mant Dd. *paſſim. Sixt. in Reg. ca*
*num.*39. *& ſeqq. Paurm. cap.* 11, *n*
32, *& ſeq. Clut. in ſyll. th.* 26, *l. I.*
plurimos allegat Dd. Sunt tamen
Imperio immediate , alii med
ſubiecti, pro forma infeudatio
quod alterius loci eſt , ſi plenius
plicari debeat. *VVehn. in obſ. litt. F.*

Nobiles denique heîc ſuperſu
qui dicuntur quaſi *Noſcibiles*, &
reliquis inter mortales propter vir
tes maxime *notabiles. Tiraquel. de*
bil. Kirch. in Rep. de Nob. diſp. 12, *th*
l. B. Nobilitas enim olim etiam ap
Romanos quaſi ſeminarium offic
rum, munerum & magiſtratuum
gatorum militariumque habeba
unde etiam tribus gradibus diſtin
erant , patritii , equites , & in ſpe
nobiles dicti. Ita Sereniſſimi , Il
ſtriſſimi, Illuſtres, Generoſi, Stren
à Nobilibus privatis diſcernebant
quem ordinem interturbare ſacri
gii inſtar putatur. *l.* 1. *C. ut dign*
Germani vero in Ethniciſmo olim
diſſimili ratione vivebant; quum h
berent ſuos liberos, libertos, & ſerv
qui illorum lingua *Edlingi* , *Frilin*

ſaſſi vocabantur; quod *nobiles, in-*
os, & *ſerviles* ſonat. Pro diverſo
nate nomina erant nobilium,
linge, Athalinge, Æthelinge, Ed-
ge, Edilinge, Edlinge, &c. *ut paſſim*
oſſ. ſpec. Saxon. notatur, &
riſt. Beſol. in diſcurſu ſuo de ordine
ſtri recte notavit. Si vero ad ho-
num Imperii Romano-Germani-
tum reſpiciamus, quidam directe
rio patent; alii Principibus &
nibus ſupradictis & conſimili-
ſubiiciuntur; ac dicuntur uni-
li nomine *Landſaſſii. Caſp. Zieg-*
concl. ad prax. Calv. §. Landſ. num.
Et inter hoſce, ſecundum varias
uetudines regionum, differentiæ
que variæ exſtant. Sic quoque
ectoratu Sax. alii obediunt Prin-
immediate, alii mediate. illos
ftſaſſios, hos *Ambſaſſios* dicunt. *d.*
gl. §. Ambſ. quia Toparchis &
ectis ſeu Quæſtoribus, quos *Schoſ-*
vocant, ſubiiciuntur. Liberi
nobiles ii cenſentur, qui nulli
i, ſed immediate Imperio ſunt
ecti. *Receſſ. Imp. Auguſt. de anno*
5. & Ord. Cam. part. 2, tit. 5. Ac
à loco, ubi degunt, in tres claſſes
ibuuntur; Franconicam, Suevi-
& Rhenanam. *Receſſ. Imp. Aug.*
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

e anno 1500. *Item Spirenſ. de*
1542. Equites vero Franconiæ i
loca communiter dividuntur, 1
denwald. 2. Steigerwald. 3.
bürg. 4. Althemüll. 5. Buchen
Baunach. 6. Köhn ſive Währen.
vi in quinque quaterniones ſepa
tur. 1. Hegow Bodenſee. 2. Ad
nubium. 3. Ad Köcher. 4.
Schwartzwalt ſive Neccarim. 5.
Kreichgow. Sic eſt quoque Rhen
Wetterovica nobilitas, ubi Gone
natus viget. Frui autem illos priv
gio, quo liberæ civitates, affir
Geilius, 2 *obſ.* 62, *num.* 3. Vnde et
faciunt ſtatuta ſibi propria de ſuc
dendo & conſilia. *Rul. de com.*
2, *lib.* 5, *cap.* 4, *num.* 49. *Beſol.*
diſc.

Sed tantum de his. Hæ autem
tales dignitates maxime ita ab
tempore diſtributæ ſunt in Germa
quum Imperium à Carolo Magno
Germanos eſſet tranſlatum; ut
ex tot ſeculis tam varia dignitat
munera ſint invecta, quibus
maieſtatis & ſuperioritatis ſunt co
municata; ita tamen, ut iura clien
larum Imperio ſalva & illibuta p
manſerint, & adhuc ſalva conſt
Iul. Pflug. de repub. Germ. Velut h
ſent

…tiam tranſmutationis ſatis …rode ita explicat Arnoldus En…chtus, *in disq. de iurisd. Imp. th.* …icens: Cæterum tranſlato po…r Carolum M. in Germaniam …no, diverſa iurisdictionis for…cepit. Illud quidem commu…n Romanis habuit, quod di… in provinciæ formam redige… certis Magiſtratibus gubernan…ret. Quod autem ab ipſo, in… vero ſubſecutis Imperatori…ni, qui antea Magiſtratus erant, …rovinciis & omni territorii iu…editarie inveſtirentur; id quod …officii erat dignitas, quo tem… perpetuum fieret: id vero lon…iam iurisdictionem & totius …ii rationem ſucceſſu temporum …it. ut taceam, poſtea ſimul in…iſſe Eccleſiaſticam Pontificis …lictionem, rem ſuperiori ævo …ni auditam aut cognitam. Item …61: Carolus itaque Magnus pro…is à ſe devictis Magiſtratus præ…t, Epiſcopos & Duces; utrisque …xit Comites, ſed ad tempus …m, & ad arbitrium; quod …atius ab aliis monſtratum eſt. … *theſi* 62: Poſteriores Impera…, Ottones præſertim, (*Sigon. lib.* 5 *de*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

de Reg. Ital. De Gallia & Angl[illegible]
Camden. in Brit. tit. Ordines A[illegible]
regalia & iura quædam ſuperi[illegible]
tis communicare cęperunt: &[illegible]
antea ut Magiſtratus in Prov[illegible]
vice ſacta ius dicere voluerunt,[illegible]
dignitate Ducatus, Comitatus[illegible]
eaſdem ſub fide vaſallitica here[illegible]
& perpetuo conceſſerunt; atqu[illegible]
iura territorialia orta ſunt. A[illegible]
viciſſim iurisdictio in inferior[illegible]
ſub feudi lege, ut communius[illegible]
alio modo, tranſlata fuit.

Vnde evidens eſt. Impera[illegible]
fontem eſſe & originem omni[illegible]
ſtatis, iurisdictionis & ſuperio[illegible]
adeoque ea omnino ſalva in [illegible]
ſollicitudinis adſumpſiſſe p[illegible]
ſuos; quod & inveſtituræ lex [illegible]
feſtius oſtendit. Petere namq[illegible]
veſtituram, eſt ſignum devoti[illegible]
recognitionis. *Beretta conſ. 28*[illegible]
3. Cravet. conſ. 61, num. 6.

Quomodo vero hiſce offic[illegible]
blicis & ſumme arduis Ordo[illegible]
ſiaſticus ſucceſſu temporis, poſ[illegible]
etiam ſimili-modo iura territ[illegible]
& regalia ab Imperatoribus, m[illegible]
norum negotiorum plusquam[illegible]
prætextu pietatis obtinuiſſent,[illegible]
tus fuerit, id nimis iam long[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

oſum, forte etiam noſtræ inten-
i haut adeo gratum foret: tamen
aliquouſque ſatis, ubi cuique ſit
ſtitutus dignitatis locus, manife-
ſeries claſſium ſuperius poſita.
e hac vice ſufficiant, ne in im-
ſum compendioſa hæc diſquiſi-
xcurrat. Forte de his, & ſimili-
ſumme neceſſariis, præſertim de
ine officioque talium, ac iurisdi-
ne Eccleſiaſtica, alibi agendi pa-
t campus. Interim ad Civitates
emus.

OTA. Hæc, quæ ex amici ſcri-
ſumpta ſunt, introductionis loco
incipio ſtatim pro maiori rerum
ormatione huc referre volui, ut
dignitas, altitudo, & præemi-
tia cum poteſtate ſumma S. Ro-
i Imperii Germanici cenſeri
et. Nec ſane uno tempore tam
rate ardua huius formæ conſti-
o adornata fuit; ſed eam ipſa re-
neceſſitas, durationi perpetuæ
tens, ita compte elaboratam
reavit, & præ cunctis terræ regnis
mpliſſimo decore, cum ſucceſſu
poris nitide ſplendidam reddidit.
um ut excelſæ mortalium fami-
, pro temporum & actionum oc-
one aut ſorte varia, mutationibus

obnoxiæ ſunt; ita cum iiſdem ſæp
ipſa regna varios patiuntur parox
mos aut concuſſiones : quod eti
noſtræ ſimiliter in hoc grandi n
rum tumultu Germaniæ accid
Namque, quum Fridericus V, Pal
nus Rheni, contra Imperatorem F
dinandum II coronam Bohen
ſubiiſſet; atque in variis ac multi
cibus conflictationibus Impera
Maximilianus, Bavariæ Dux, a
lium adſiduum & ſuccurſum præ
tiſſet; gratitudinis ergo Ferdinan
Imperator in Conventu Ratiſpon
anno MDCXXIV, 23 Februarii,
varias deliberationes de condona
ne & reſtitutione Friderici Pala
inter Electores & Legatos habi
tandem Electoralem dignitatem
varico Duci tanquam agnato Pal
ni, optimè de ſe merito, adſigna
qui etiam poſtea 25 Febr. Ele
S. Romani Imperii inveſtitus
Quemadmodum ſimile exemp
habemus in Electore Saxoniæ Ma
tio. Nam, licet Imperator D. C
lus V, devicto prope Mulbergan
Albim Iohanne Friderico Elector
dignitate Electorali privato, Ma
tio, qui ab agnato ſuo jam dicto,
du tertio, in linea æquali, quum c

fratrum nepotes eſſent, diſtabat, inciarum Iohannis Friderici maam partem attribuiſſet, & Eleatum 4 Iunii anno 1547 in caante Witæbergam in villa Blein eundem Mauritium contuliſamen ſequenti anno M DXLVIII, ebruarii, in Conventu publico hſtano, ſolemni ritu is ab Impee Carolo inveſtitus, ac quaſi in eſſionem cum fratre Auguſto, qui ſuas cum plenipotentia Comiti sfeldenſi Hoiero obtulerat, miſſt, totum actum inſpectante Io-e Friderico; quo animo, facile diiudicare poterit. Veluti delicionestales Electorum atque eas nnitates integre Sleidanus, *lib. ibi pag.* 625, deſcribit. Sic etiam r Ferdinandus II, Imperator nol glorioſiſſimus & victorioſiſſi-, anno præſenti 1629, die 6 Iuſtylo veteri, Viennæ Ducatum politanenſium Ducum, propter merita, in Generalem exercitus Ducem Albertum Friedlandiæ ſoiter tranſtulit; quod litteræ inriptæ ita atteſtantur: Hodierno imul, circa horam nonam antedianam, Imperator Ferdinandus r Generalem totius Cæſareæ mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

litiæ Ducem Albertum Friedla
in Antecamera ſua Ducatu Meg
lenſi ſolemniter inveſtivit; ſed ta
unicam eius & ſingularem ita re
perſonam. Ducis huius Manda
erant, Comes Maximilianus Wal
nenſis, agnatus eius proximus
medium genibus flexis occupaba
cum; deinde ſupremus exer
equeſtris Præfectus, quem hodie
lonellum dicunt, Dn. de Sanct
lian, qui dicto Comiti à dextris
debat; à ſiniſtris vero Iodocus
man I. V. L., qui orationeſu
infeudationem petebat. Impera
Maieſtatis nomine autem, & loc
cecancellarii, reſpondebat Dom
à Noſtitz. His confectis, iuramen
fidelitatis iuxta morem uſitatu
Mandatariis præſtitum fuit, &
acta ſimul gratiarum actio, &c.

Sed in libero Imperatoris arb
eſt poſitum, quibus ſolemnita
& quo in loco conferre feuda
illuſtria cum dignitatibus; quum
rerum caput ſit & dignitatum o
Omnia enim pro commodo Im
ex neceſſitatis ratione diſponit
re, & officiis bellicis præficit ido
Germaniæ defenſores; ceu qu
Carolum Magnum id factitaſſe

[ ]imus; *quod ita recte adſeverat Ant.* [ ]. *Sect. de iure Imper. Germ. th.* 28. [ ]ue dum Monarchia Romana ad [ ]rmanos devoluta eſt, officiis bel[ ]is viros ſtrenuos, qui incurſiones [ ]ſtium acriter reprimerent, ſibi de[ ]ctos tenuit; velut olim hoc ſem[ ]egit, ut certos regni limitibus Ca[ ]us primus Germanorum Impera[ ] præficeret. Quum enim, ait, [ ]os ille Sorabos deviciſſet, Panno[ ]m ſuperiorem conſtituit limitem [ ]ni ſui verſus Orientem, contra [ ]nnos & Avares. Quumque Ger[ ]niam Galliæ coniunctam in duo [ ]inxiſſet regna; illud, quod ad Gal[ ]m pertinuit, nominavit Weſtreich; [ ]od ad Orientem, Oſtreich; (unde [ ]ſtria;) additis præſidibus limitum [ ] Marchionibus. Sed limitis ſeu [ ]rchiæ nomen mutatum poſtea [ ]t in Ducatum, multo ſcilicet poſt [ ]iderico I Imperatore. *Peuc. lib.* 4. [ ]*ron. in pr. f. m.* 445. Sic Bavariæ no[ ]n quoque compoſitum dicit idem [ ]cerus ex Bojis & Avaris, quos Ca[ ]us, devictis ac depulſis Hunnis, re[ ]ni Boiorum adiecit. Vnde & Ba[ ]iam tenuerunt ipſius Caroli M. [ ]teri uſque ad Ottonem I; qui eam [ ]arico fratri tradidit, primumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Ducem Bavariæ conſtituit. Fueru
autem Avares ſive Avari reliqu
quaſi Hunnorum; qui populi, No
cis pulſis, in ea terra conſedêre. Vn
littera adiecta dicitur, velut *Boiar*
hæc terra, â Bojis Ciſalpinæ Gal
populis, qui hoc loco aliquando
des habuiſſe leguntur. Et dividi
hæc regio, præter alias diviſiones,
Cis-Danubianam & Trans Dan
bianam; ut hæc Bavaria Nariſcor
ora ſit, illa vero Nortgovia dicat
quæ eadem Palatinatus ſuperior
pellatur, ad differentiam eius qu
Rhenum eſt Palatinatus, & infe
vocatur.

Verum ne in alium heîc prola
mur diſcurſum, redimus ad id, â
exordium ſumptum erat, quod
ex ſuperioritate Cæſaris Maieſtat
conceſſione privilegiorum, iuri
que exemptitiorum, attributione
gnitatum cum plena poteſtate in
randi, adeoque ex ipſis membris
perii ſummis, præeminentia eius
ligere licitum ſit: Velut in eiu
teſtimonium luculentiſſimum, m
to locum inſignem Georgii Sch
bor., *ex pol. eius lib.* 5, *cap.* 5, add
mus; qui ita ſe habet:

De præeminentia S. Rom. Imperi

libet ἀφθόνως iudicanti obviam
tiſtimo, S. Romanum imperium
tatis & dignitatis ſuæ apice,
is omnibus regnis, quæcunque
ima Chriſtiani orbis orbita con-
tur, eſſe ſublimius. Hoc revera
um illud eſt, quod Daniel pro-
, *capite ſecundo*, de ſtatua agens,
cat in tibiis ferreis, & pedibus
ro & luto miſtis: de beſtiis vero
ans, *capite ſeptimo*, depingit præ-
dis & robuſtæ belluæ imagine,
dentibus ſuis ferreis longe late-
ſit graſſatura. Sicuti igitur fer-
robore & duritie omnia metalla
at, omniaque frangit & commi-
: & ut beſtiæ, quo robuſtiores
nt dentes, eo ſunt formidabi-
s & nocentiores: Ita quoque ho
rium reliqua regna fortitudine
rpetuitate longe vincit: eiusque
ſtas hactenus invicta ſemper
ſit, nec ab ullo enervari penitus
it. Neque ulli hominum acce-
ferenda eſt huius imperii confer-
o: ſed ſolius Dei benignæ pro-
ntiæ, à qua dependet illius digni-
lib. 1, cap. de veter. iur. enucl. Nov.
cap. 4. Neque aſſertionem Zoa-
ri admiſerim, *tit. de Rom. Imp. num.*
dicentis, Imperii Romani verti-

cem & cerebrum eſſe Pontificem
Præiudicio, quod alias omne to
iudicium, bonus ille vir laboravit;
que aliter potuit, quin, exemplo B
di, in ditionibus Pontificem pro
mine colentibus hanc ſententiam
fenderet. Similiter illorum ocu
glaucoma obſedit, ut pariter non
deant, qui ideo Romani Imperii g
riam conantur deprimere, quod a
regna ſint ampliora & potentio
veluti Turcicum, Hiſpanicum.
reſponſum velim, ſummum Impe
axioma non æſtimandum eſſe ex
gnorum quantitate: ſed ex iure p
tim ſucceſſionis, partim gubernati
nis. Succeſſit noſtrum Imperium R
mano-Germanicum in locum pri
ni illius Imperii, eiusque iuribus, pr
eminentiis, & privilegiis omnib
fruitur. Gubernatio aut divina e
aut humana: Illa incomprehenſib
lis & admiranda: hæc prudens & l
gibus armisque probe minuta; n
ſumque ſuperiorem recognoſcen
niſi DEVM & enſem; uti commu
Electorum Imperii decreto, an
Chriſti 1338, tempore Benedicti
P. publicato, pronunciatum e
Aventin. lib. 8. Præeminentia itaq
Romani Imperii in eo vertitur, qu
omn

...s exteri intelligunt , debere ſe
...ter Romani Imperii obſervare
...ſtatem : neque enim ullum eſt
...iverſo terrarum orbe nomen
...eus, *l.fin.1, cap.1 de legibus*, nul-
...vel ipſis remotiſſimis barbaris
...abilius : &c. Hactenus ille.
...us hoc addendum , in quo vel
...nius maieſtatis radium longe
...entiſſime in Imperatoribus no-
...Romano-Germanis coruſcantem
...c uſque tempora vidimus, quod
...i vicini Reges aliquot ex eorum
...fica liberalitate ſe coronatos
...audeant. Vin' exempla? *ait*
...*in pol. par.1, cap.23, num.131.*
...ce ad Hungariam; Nonne huic
...o tempore Ottonis III regia
...as tributa fuit , & poſtea ab
...co II Imp. confirmata? *Peucer.*
...*plem lib.4 chron. Car. in vita Ot-*
...*Ken.pol.par.1, cap.14, num.35.*
...e Poloniam idem Imperator
...III ſimiliter ad regium culmen
...t? *Alex. Guagnin. tom. 1 rer.*
...*vita Boleslai. Peuc.d.l.* Etenim
...Ruffus, tertius eius nominis
...rator, (*dicente ita Salo. Neuge-*
...*Codano, in vitis Princip. & Reg.*
...*in vita Bol.*) reliquias novi Mar-
...Adalberti à Prutenis occiſi viſi-

 tans,

tans, hunc Boleslaum Regem ſ...
niter creavit, ſociumque & am...
Romani Imperatoris, à trib...
omni iuriſdictione Impera...
cum poſteris immunem decla...
Et quo arctior inter ipſos & p...
ipſorum eſſet neceſſitudo, Ri...
Erenfridi Comitis Palatini ad...
num filiam, ſororis ſuæ Mec...
neptem, Mietzislao Regis fil...
ſpondit, &c. En quoque F...
cum I, Barbaroſſam cognomen...
Petro Daniæ Duci regia ſtem...
dedit, ac regali poteſtate beavit ...
heim. cap. 17. Velut etiam Ott...
ſingenſis hunc ita loquentē int...
cit : Hominio ac fidelitate no...
cta, coronam de manu noſtra ...
Danorum Rex ſuſcepit: iis tam...
gibus regios honores eſt adeptu...
in fide ac obſequio perpetuo I...
Germanici permaneret: &c. E...
modo Præfecturam Bohemiæ ...
ricus I Imperator regia appell...
ſubornavit; ea tamen lege, ut ni...
maieſtate ac iure Imperii Germ...
detraheretur. *Bodin. lib.* 1 *de rep...*
9, *num.* 144. *Peuc. lib.* 4 *chron.* C...
in vita Frid. Quin & Sigiſm...
Imp. Adolphum Secundum C...
& Amadæum Sabaudiæ Comit...

ſimiorem Ducum Imperii ſedem
ocavit. *Peuc. lib. 5 chron. Car. in*
Sig. Bod. d. cap. 9, num. 127. Etiam
aximiliano I, anno 1497, in co-
iis Wormatienſibus Comes Eber-
dus Barbatus Wurtenbergenſis
atus eſt primus Dux. *Cuſp. in vit.*
x. Matth. Dreſſ. part. 4 iſag. Hiſtor.
Duc. VVurteb. &c. Vt ex his & ſi-
ibus ſatis conſtet, in quanta po-
tiæ gloria ſemper præ cunctis ter-
regnis Imperator Romano Ger-
aicus floruerit. Quippe duplici
toritate magis iam potitus eſt,
am quum olim populus Romanus
Principem ſummum omne impe-
m ſuum & poteſtatem contuliſ-
§. 6. I. N. G. & C. l. 1, ff. d. Conſt.
nc. §. ſed & hoc. verſ. quum enim. ff. de
cept. Namque & Germani, cum
matis, ſuos habuerunt ſemper re-
, ex quo à Tuiſcone, qui primus
rmanorum Mercurius ſive Nun-
s & interpres deorum, à *Tuitſchen,*
e *Deuten*, interpretari, dictus fuit,
pagationem ſui generis accepe-
nt; velut per annos 175 regnaſſe, &
ium ſuum Mannum Sarmatis ac
rmanis ad Rhenum regem reli-
iſſe, circa tempora Belochi Priſci
Abrahæ, in hiſtoriis eſt; cuius fi-
lius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

lius poſtea Trevir Treviros ſive[...]
manos primos in Gallia Belgica [...]
didit. *Chronol. Alſt. de reg. Germ.*
poſtquam Mannus per annos 6[...]
gnum tenuiſſet, Ingævon per a[...]
45 ipſi ſucceſſor fuit; veluti ſi[...]
ginti unus Reges, uſque ad tem[...]
Davidis, anno mundi 2890 & [...]
ter, ante Chriſtum natum anno 10[...]
ab Alſted. *d. l. chron.* numeran[...]
quorum poſtremi fuerunt tunc [...]
Gall, & Hyllir, tres filii Wolfhe[...]
Verum, quinam hinc per qui[...]
prope ſecula ad tempora Nebuc[...]
nezaris & captivitatis Babylon[...]
quæ incidit in annum mundi 3[...]
ante Chriſti nat. 606, quum ſi[...]
Tarquinius Priſcus apud Rom[...]
regnum teneret, in Germania gu[...]
naverint, de eo nihil certi affir[...]
quis poterit: quamvis conſtet Gall[...]
& Germaniam uno coïviſſe tun[...]
gno. *Alſted. chron. tit.* 52, *pag.* 2[...]
Attamē hoc teſtantur hiſtoriæ, q[...]
Landinus, Germanorum Oriental[...]
rex, Darium Hyſtaſpim per ſuos [...]
thas, Sacas & Getas evicerit; nec c[...]
verit Darium, quamvis eius fil[...]
in matrimonium petiiſſet. unde [...]
monarcha Perſarum vindictam [...]
contemptus quærens, in Darium [...]

pe[...]

…gentis millibus hominum irruere
…us fuit, pontem Danubio impo-
… Quo tempore Conſules Romæ,
…is regibus , rerum primas tene-
… Sic etiam de Brenno, filio regis
…lorum in Suevia , hoc conſtat,
…l ille circa annum mundi 3584,
… Chriſti nat. 387 , innumero
…manorum & Gallorum exercitu
…am ingreſſus ſit , & Romanos,
… Cluſianis in auxilium advocati
…t, prope fluvium Alliam vicerit,
…aque ipſam Romam occuparit;
…iſi Camillus, quem tamen antea
…ilium ingrati eiecerant, patriam
…udine ſua ſalvaſſet , & hoſtem
…mo menſe repuliſſet, ſedem pro-
…ubio figere conſtituiſſet. Vnde
…ani . Germanis & Gallis infen-
… redditi, ſæpius admodum fer-
…ſemet invicem depugnarunt bel-
…ptimis tempore Fabii Maximi &
…onis. Nihilominus ,quum Ger-
…orum reges ita fortiter pergerent
… longinquas adoriri terras, tan-
…ermanici nominis terror undi-
…uit, ut etiam reges non laceſſiti
… pacem ingenti pecunia merca-
…r ab illis. Quis fuerit Arioviſtus
…Germanice Ehrnveſtus alias di-
…, id hiſtorici teſtantur ; & ipſe

C. Iul.

C. Iul. Cæſar, *in lib. ſuo de bello Ga*
eum in plurimis rebus geſtis deſc
eidemque ſimul, quum ſatis el
legatis ſuis reſponſum dediſſet,
in conſulatu ſuo rex eſſet à Se
Romano ſalutatus, & tamen ipſi
loquium denegaret, exprobrat.
ut illum circumveniret, prœlio
aſtute ſolliciteque omnia diſpo
unde victoriam quoque repor
ita, ut Arioviſtus vix fuga elabe
Et quamvis etiam Belgas, cum
manis Transrhenanis vindicias
tes, diſſiparit; tamen Eburones
mani Cisrhenani inter Moſa
Rhenum legatos Cæſaris & legi
cum quinque cohortibus inter
runt. Hac itaque clade audita, q
Cæſar compertum haberet, Germ
eſſe invictos, neque Gallos ſin
rum favore in officio quietos c
neri poſſe, trans Rhenum in Ge
niam miſit, qui animos Germ
rum, quos ferro non poterat co
re, auro ſibi conciliaret. Quod q
ita ſatis feliciter muneribus largi
tinuiſſet: ab ipſis equites pedite
ſtipendiis accerſivit ſuis, quoru
pera Galliam perdomitam felici
in provinciam redegit. In bello
inde civili Cæſar opera Germano

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[...]ter uſus eſt in Græcia, Hiſpania, [...]a, Ægypto, Aſia & Africa. Ni-[...]minus poſt mortem Cæſaris ſem-[...]ermani laceſſere auſi ſunt Im-[...]res. Duos quippe perpetuos ho-[...]Parthos atque Germanos, hinc [...]dens, illinc Oriens, Romanæ [...]tati velut obices fataliter obdi-[...]t; quum præſertim Germanis [...]e ut plurimum præpotentes re-[...]cesque præeſſent; ceu fuit Co-[...]s, Marobodus, Harminius, Vo-[...], Vectius, Vecta, Wergillus, [...]ſtus, &c. Item Odoackerus, [...]enfredus rex Thuringiæ, Alboi-[...]ertoldus, Sighardus, Ditericus, [...]ardus, Warnekindus, &c. Et [...]vis variis modis, nunc connu-[...]unc muneribus, nunc fœderi-[...]Romani Imperatores Germano-[...]rincipes, quorum tunc duode-[...]ant, ex quibus rex eligebatur, [...]*chron. Brunſ. pag.* 14, ſibi devin-[...]uderent; tamen Germani ſem-[...] ingenium reverſi, non potue-[...]erre iugum Romanum. Hinc [...]orta ſunt bella, & admodum [...] puta Dacicum, Gothicum, [...]icum, & ſimilia, usque ad an-[...] Chriſti 772. Quo tempore Ca-[...] Magnus cum Rege Witekindo

for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

fortiſſimo primum congreſſus eſt
primam victoriam apud Osnabru
reportavit: indeque ad Eresberg
ſive Venerationis Montem, conte
celeriter, ut famoſiſſimum illud
telare & commune idolon genti
menſulam deſtrueret; quod rite
fecit, & idololatricos cultus om
abolevit. Quamvis autem Wede
dus ex eo tempore & loco ſempe
ma repararit, & ubique vires u
ad annum 786 recuperarit ſuas, a
ut illum variis & interdum ſatis
biguis prœliis ſuppreſſerit; tamen
dem, quum ſolus ex ſui Wedekin
burgi obſidione clam aufugiſſet
Imperatori Carolo dedere coactus
pace prius confecta. Quod fac
eſt prope Mindam, ad Viſurgim
adhuc rudera arcis monſtrantur
Mindam inde ita nominatam dic
quod Witekindus Carolo M. d
diatam eam arcem hac voce, q
Meum-Tuum, *Mein-Dein*, eſſe d
ret, tradiderit. Non ſolum ita C
lus M. Imperator glorioſiſſimus v
bellis attritos Saxonas tandem in
dinem redegit, & ex nimia feri
ad manſuetudinem & humanio
vitam retraxit; ſed etiam eorum
eum regali ſceptro in ſeſe tranſt

ius rei apertum ſignum & me-
am æviternam de novo Wite-
um dignitate Ducali donavit,
ſigne clypei eius, equum videli-
grum in album, convertit, me-
æ & teſtimonii cauſſa, quod ſe-
Chriſtianæ Fidei confeſſionem
ertiſſet, ethniciſmumque priſ-
penitus abieciſſet. Inſigne hoc
albi ſemper Ducum Saxoniæ ſo-
e fuit, ultra 400 annos; donec
em, Heinricus Leo, Dux Bruns-
ſis, tanquam principale clypei
, galeæ frontiſpicio imponen-
rectius cenſuit. *Bunt. in chron.*
ſ. pag. 16.

his igitur liquet, quanta gloriæ
itate & iure, quanto maior ef-
it Carolus Magnus: Eadem quo-
hodie merito ſplendent ſucceſſo-
us omnes.

Concluſio Proœmij.

um, quum iam ex ſupradictis
is appareat, quæ conſtitutio ſit
rii Romano-Germanici; iam ad
m noſtrum nos convertimus,
iqua, quæ ad conſervationem
rationem huius Imperii perti-
, in munimentis & ornamentis

eius neceſſariis , quæ in Ci
aut Vrbium cultura & earu
ctura conſiſtit , plenius p
queant. Quantum igitur bon
ticulari & famoſiſſima ea ci
Hanſeaticarum Societate, &
buſpublicis lateat , id ſe
libellus ſatis luculenter,
temporis iam ratio-
ne explica-
bit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

PARS PRIMA

De

CIVITATVM

ANSEATICARVM

œdere celeberrimo, & eius fundamentis remotioribus politicis.

Cap. I.

e Vniverſitate, Communione & origine civitatum. Vbi inſignu ex hac occaſione locus Platonis ex ſympoſio eius, iuxta Teutonicum, explicatur.

VTi Duo maximè ſunt, quæ cuiusque regni aut reipub. ſalutem in duratione ſui firmiter conſervant; videlicet mu- a ſubditorum & gubernantis affe-

ctio, atque civitatum ſolida m
tio: ita quoque in Imperio n
Romano-Germanico hæc duo
tim præ aliis terræ regnis flore
introductione ſuperius allegata
ſtat. Quæ etiam tanta cum
ſemper prudentes Imperatores
varunt, ut nihil æque magna
tudine animi diſpexerint, quam
ad duo hæc fundamenta recte
nenda facerent. Inprimis ſemp
anxie egerunt, ut animos ſubdi
ſibi ſingulari cultura & ben
variis conglutinatos tenerent
quaces usque ſibi per quamvis
traherent. Vnde etiam tot digni
& honorum ac liberalitatum
tribuendis bonis exortæ ſunt
municationes. Maximus arti
cunctis in talibus fuit ſumm
heroum Carolus, qui etiam
tot incluta facta heroïca vere
dictus eſt. Quippe quum ta
bore & conatu ſibi vincen
Saxonas fortes cerneret, Witik
eorum regem ſtatim à princip
obtentam victoriam, reddit
magni auctoritate & dignitate
ita denuo devinxit, ut per e
etiam Saxonum animos emol
acnatius ſibi conſtringeret.

em eorum in tanto habuiſſet
ter precio, ſeque præbuiſſet illis
ndum, vixdum eos imperio cohi-
iet, quamvis viginti ſex prœliis
nis gentem fortiſſimi cordis
llaverat. Tandem tamen illis
etudines eorum ad Chriſtianita-
reductis confirmavit. Ita homi-
incondita alioquin præditi au-
ate, flexibiles redduntur maxi-
, ſi in tempore clementiam aut
tatem adhibeat potentior &
ſæ victor. Velut autem Caro-
Magnus hoc artificium ſedulo ob-
avit in omnibus gubernationis
actionibus, ita etiam eius exem-
n ſancte ſequuti ſunt Ottones illi
ſtiſſimi, qui propterea ad tan-
faſtigium evexerunt auctorita-
Germanici Imperii, ut ex ſancto
ditorum ſtudio & amore ſibi in-
am conciliarint gloriam & per-
itatem. Habent enim (*recte dicit*
er. lib. 1 de orig. urb. cap. 1) huma-
res ſe invicem ut catenæ circuli,
mutuo amplexu hærent, ſeque in-
em ſequuntur: quod ſi unum ex
quemcunque tandem attrahas,
a catena cum ſuo principio con-
uetur: Ita etiam in vitæ negotiis
i ſumas; reliqua neceſſario ſequi
 ordine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ordine continuo ſuccedentia de-
hendes. Verbi gratia, ſi quis agri-
turæ ſtudeat, an non oportet
haberi artem fabrorum lignarior
& ante illam ærariorum? Quam
ſus metalla fodientium ars præce
opus eſt. Item qui fodinis vacant
ri ut degere poſſint, corpore tega
neceſſe eſt, ad quod textores ac
mus ſtructores requiruntur. Simi-
ter & alia omnia, ſi quæras & ſ
teris, inter ſe connecti reperies.
bus verbis optimus auctor non
rum conglutinationem humana
cietatis aut converſationis indi
ſed etiam id intendit, ut inde co
ſcatur, quam arcto connexu int
conſtringantur mutuæ cohabita
nes mortalium. Cuius vinculi tr
cia requiſita ponit Thol. *in repub*
1, cap. 3, num. 12, licet ad duo ca
reduci commode ſatis queant. ta
audiamus eum, cuius verba ſic ſe
bent: Tria neceſſaria in ſumma
liguntur ad conſervationem hum
ſocietatis & rerum omnium co
carum, quibus omnis civitas & c
gregatio humana vinciatur & c
gatur. Primum dilectio & am
quo omnia animalia ſe & ſuos
cantur, generent, & educent. Et

C

…lectitur ϛοργὰς φυσικάς. Reti-
…oniugium amor: idem facit ex
…us corporibus unum quoddam.
…t duo in carne una. (*ait ſacra*
…*ura.*) Et, Maſculum & fœmi-
…creavit hominem Deus. Ex ho-
… mulier facta à Deo. Vt fieri
…poſſit, quin inter huiuſmodi
…nas non ſit quædam naturalis,
…nque ſumma amicitia: quum
… ſeipſum, aut ſuam carnem odio
…at; ſed diligat & foveat. Vt etiam
…nigmate expreſſerit Plato, *In Con-*
…, *vel de Amore*; tria hominum
…a olim fuiſſe, non ſolum quæ „
… duo, mas & fœmina, verum „
… & tertium ex utrisque com- „
…ū, cuius nobis nō extat nomē, „
…iam periit. Nā in Adamo pri- „
…luplex genus erat, quia ex illius „
… Eva ſumpta eſt mulier. ex his „
…enies, quæ non potuit non a- „
…. hincque prima civitas & cœ- „
… qui poſtea in univerſum mun-
… diffuſus. Alterum, quod neceſ-
…m, & pariter datum à Creatore
…huic civitati, ſive cœtui univer-
…ominum, ad colligationem &
…ulum firmiſſimum, ſunt no-
…es de moribus, de æquo & bo-
… de honeſto, omnium hominum

 animis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

animis inſculptæ, ut ſocietates
turarum rationalium cum pro
natura vivere poſſent, non ter
aut inſtinctu corporearum affec
num, more brutorum. Tertium
prudentia indita quædam, qua
ſpiceret ſibi, & neceſſitatibus qu
dianis, præſentibus, & futuris.
heîc conſtitutum eſt ius, quod
tur ius gentium & commune: au
turale. cui & C. Cotta addebat,
quoque naturæ eſſe, & comm
omnibus rebus natis, vivere & m
communis etiam omnium poſſe
acquiſitio eorum quæ terra, m
cœlo, occupantur, & ſimilia, f
conſenſus, voluntas, &c. Ex ho
re gentium cœperunt ſeorſum
alii cœtus, aliæve civitates, & ſi
liter ex illis alia iura, quæ & ci
à ſeorſum factis & poſitis congr
tionibus ſeu civitatibus legitim
cta ſunt, &c.

Admodum illuſtris eſt locus
quem Tholoſanus heîc ex Plat
ſympoſio adduxit. Sed quum
non intelligat, ut ex dictis app
quid allegarit, operæ precium o
no faciemus, ſi ex Teutonico
explicatum demus. Plato certe
omnes Philoſophos, quorum ſcr
ad

cintegra extant, ſolus & unicus
qui veritatis profeſſionem ethni-
ore quam proxime ſecutus eſt;
ta logomachia Stagiritæ vix no-
e digna ſit præ huius ſtudio;
n ſemper realis in ſapientiæ cul-
deprehendatur; alter vero nil
fumum vendat picta imaginis
e. Quippe Plato ſapientiam Ægy-
am Magorum, qui ductum A-
ami & Triſmegiſti ſequebantur,
tus perſpexerat; unde longe ſa-
tius naturam rerum usque ab
ne prima percenſere potuit. Quo-
lle de mente divina, (quam ſem-
in ſuis ſcriptis ſpirare videtur,)
ngelis, anima hominis, ſpiritu
di, &c. verba facit, longe altio-
tendit, quam ut poſſint profanæ
tes eius adſequi ſenſum. Marſilius
nus, qui fidelis Platonis ſuperio-
eculo ſectator fuit, & prope ad
uem eius ſermonem calluit, ipſe
us confitetur, quam arduus ſit
iſcurſibus eiuſmodi. Proinde eum
es myſteria locutum eſſe excla-
t. velut etiã de libris illis duobus,
s Sympoſion & Phœdrum appel-
t, & in quibus de amore agit,
d & unde is ſit, aſſeverat, quod
a myſtica ibi pertractarit, quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

in Amore talia admiranda conſti-
tuat, quæ omnis generationis m-
dum exuperent. Huius enim Amor-
officium eſſe, ait, ut inter Deum
homines interpretis & quaſi portit-
ris fungatur munere: mediæ autem
illius inter divinam & mortale-
naturæ originem, adhibita imagin-
repræſentet: Illum videlicet patern-
& materno genere longe lateque-
verſo natum, &c. In his & ſimil-
bus, dum tam myſtice loquitur Pl-
to, nil aliud oſtendit, quam ut -
currat ad illam primam generati-
nem & propagationem ſui, qua Ada-
ante lapſum & conditam fœmina-
donatus erat, ut non ita per coniu-
ctionem externam ſui ſimile ex-
procrearet, ſed ut magice ex ſeme-
ipſo, iuxta modum paradiſiacum, c-
à principio creationis deputatus er-
in æternum, progeniem ſuam edere-
Qui rationi externæ mundi in fal-
& phantaſtica philoſophia mund-
na, iuxta elementa eius inſervit, h-
vix capiet, quum tantum ſuo tenebr-
rum & occœcationis ſpiritu agit-
tur. Sed potius iuvat, & rectius e-
ipſum audire Teutonicum. cui-
verba *in libello de incarnatione Filij Di-*
cap. 4, ſic ſe habent: Ratio mun-
exter-

hoc omnino obtinere cupit,
ehova hominem in creatio-
externum regimen deſtinarit,
ſtellarum complexionem &
r elementorum. Si hoc verum,
eatione ſua quoque dolori &
deſtinatus eſſet, quippe cœlo
ſuus conſtitutus eſt termi-
que, ſi hunc aſſequatur, deſe-
creaturam, cuius ductor erat:
nunc diffluit regimen & ſubſi-
creaturarum, quæ externo
elo ſubiectæ ſunt. Ita cerni-
s ſatis, quam caduci ſimus,
re abſorbeamur, ſi nos cœlum
um cum ſuis elementis deſe-
etiam infans in utere materno
tis ad moriendum conſecutus
que ſæpius diſſolvatur; quum
dhuc absque vita & congela-
egiminis externi corporea ſit,
am centrum naturæ ignem
exuſcitet. Veluti ſic omnino
m & obitum in lapſu Adami
imus, quod Adam ſtatim, ſi-
terrenam imaginem induit,
ſo ſit demortuus, atque regno
æ ſe per mortẽ privarit. Proinde
neceſſitas ipſa regenerationem
imposuit, alias impoſſibile fo-
t vitæ reſtitueremur. Quum
vero

vero Iehova Adamo terrenum,
ſubmixtus erat, fructum interdice
ne illum tangeret; atque ſolumm
unicum crearet hominem, viril
fœminea proprietate in utraque T
ctura, videlicet ignis & lucis, in a
re, eundemque è veſtigio in para
ſum traduceret, imo ipſe in parad
crearetur: ideo nullatenus ration
concedere poſſumus, quoties ex
ſtinctu diaboli ita clamat: Quod
mo terreno modo creatus ſit. N
que omne quod ex terrena quali
ſolummodo uniceque creatum
illud animale eſt, principium fine
que habet, nec conſequitur æte
tatem. Quodcunque igitur non
æterno productum eſt, iſtud corru
pitur, & ſaltem ſpeculum aliqu
refert, in quo æterna ſapientia ſe, t
quam in figura & ſimilitudine
ando depinxit. In tali re nihil a
plius remanet quam umbra abs
qualitate & eſſentia: tranſitque ſi
ventus, qui ſe oſtentavit, atque
rum mox evaneſcit. Propter eiuſ
di creaturam Verbum Iehovæ non
caro factum. Æternum illud n
propter corruptibilitatem introi
in corruptibilem eſſentiam. Non
terrenum adſumpſit, ut terren

ctibilitatem in potentiam ma-
us evehere & introducere vellet:
pterea, ut illud, quod ex po-
maieſtatis erat progreſſum
n, aſt in malitiam & terreita-
tolapſum, atque ita quaſi in
abolitum fuerat, inde iterum
eſtitueret, reſuſcitaret, & ad
tiam maieſtatis denuo extolle-
a poſſeſſione, veluti erat, ante-
erat creatum. Ideo alia ratione
agnoſcendus, quam hactenus
n eſt, dum mere animalem
ivimus. Animalis quidem red-
eſt ſecundum proprietatem
i, quum moreretur in Adamo:
le vivebat huic mundo, & nul-
s Deo. Quod ſi vero ſpiritu
tatis ſuæ in Iehovam ingredere-
unc in nova creatura & ſpiritu
tatis iterum nobilem imagi-
btineret, & in Deo iuxta eam
nem viveret, nec ſecundum
ales proprietates huius mundi,
mo in morte erat, & tamen vi-
: Atque propterea Verbum Dei
factum eſt, ut Deo hunc rur-
uniret, atque denuo totus in
crearetur. Sic quoque paradi-
imago nobis conſideranda eſt.
nus & agnoſcimus, quod Adam
bonus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bonus, integer & omnis experſ
læ non minus ac Lucifer cum
tu ſuo creatus fuerit. Ille don
rat oculis puriſſimis, atque
plici modo. Quippe utrumqu
continebat regnum, videlicet
que huius mundi. Verum qu
modum Iehova dominus eſt
omnium rerum, ita etiam h
potentia Dei debuiſſet in m
extendere dominium ſuum:
Iehova dominatur in omnibu
omnia pertranſit inſenſibilite
quoque homo internè divinu
cœleſtis omnia permeare pot
perſpicere.

Homo externus quidem in
nis vivebat; aſt dominium ac
in externa, & erant ipſi ſubie
cta; nilque ipſum ſubiugab
potuiſſet ſcopulos confringer
ptio motu & viribus natura
Tincturam terræ plane perſp
cognitiſſimamque habebat:
miracula terræ penitus explor
Quippe in eum finem ad hæc e
creatus erat, ut quodlibet figu
manifeſtaret, atque in actum
ceret quidquid in æterna ſap
præviſum fuerat. Etenim virg
poſſidebat ſapientiam. Aurum,

& pretioſiſſimum metallum, eſt
tem ex cœleſti magia cum in-
rmatione ita incluſum : eſt aliud
tamen, quam terrenum. Homo
tem hoc amat, & eo utitur ad vi-
n ſuum ; verum eius fundamen-
& originem minus intelligit.
fruſtra id ab animo ita amatur:
origo ardua eſt , ſi id recte per-
amus. Sed merito in hoc iam
i ſumus, quum homo alias eius
io teneatur deſiderio, & ſe à Spi-
Dei per id ſeparet. Neminem de-
corpus potiori fovere amore quã
um, quia ſpiritus eſt, & parit vi-
a. Saltem in ſimilitudine vobis
enſendum propinamus ; ſilentio
en præterimus materiam cum
amento eius & origine. Nihilo-
us hoc noſcatis , quod homini
s & ornamenti cauſſa concredi-
fuerit : Ipſe ex iure naturæ id
debat : ipſius erat proprium. Sed
ntellige corpus externum ; quia
cum ſua Tinctura, & metallica
tura, inter ſe arctiſſimam fovet
ationem. Quum vero externi
oris tinctura deſiderio ſatanico
eretur, tunc quoque retro ceden-
e metallica tinctura ab homine
ondebat , & hoſtili odio erga
eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

eum afficiebatur. Quippe lon-
ſ or eſt, quam corrupta in homi-
tura. Hæc vobis, vos perſcru-
metallicæ tincturæ, dicta & -
ſint. Si veſtrum quis lapidem -
ſophorum quærat, is ſe ad re-
tionem in Chriſto præparet; a-
ventu vobis minime facilis eri-
ctura enim hæc communicat-
ingentem habet cum cœleſti e-
quod ſi hæc à fæcibus ſuis im-
turbæ liberaretur, & perduceret
fixationem iuxta cryſtallinum -
dorem ſive perfectionem ſui -
materia illa agnoſceretur. Sp-
ſive illuminatio eius denot-
quid. Quod ſi nobis paradiſi-
ſent oculi, id omne quam fac-
agnoſceremus. Mens quidem -
aliquid indicat, aſt intellectus -
na cognitio mortua eſt paradi-
que id propterea maxime, quo-
gine eius nobili in Iehovæ ig-
niam & noſtri ipſius pernicien-
tamur, neque per hanc Iehov-
lamus, aut noſtro ſpiritu in I-
ingrediamur Spiritum; ſed linq-
Spiritum, & in externa hæreans-
ſentia: inde nobis metallica ti-
in myſterium evaſit.

Homo creatus erat, ut eſſet -

rincturæ; atque ipſi ad obedien-
adſtricta erat: aſt ſervus eius fic-
& quidem alienigenus. Atque
nærit aurum, ſed reperit terram,
terea quod Spiritum deſeruerit, &
u ſuo ingreſſus ſit corporeita-
Inde corporeitas eum captivum
t, & morti incluſit; ut ex hoc
ura terræ excluſa iaceat usque
dicium Iehovæ, niſi à corporei-
xcedat, atque in Deo regenere-
Namque quum diabolus domi-
n abſolutum cum turba & matri-
erni ſui ignis in cœleſtem eſſen-
, appeteret; propterea ipſi poten-
occludebatur corporalitate ele-
torum in creatione, quæ propter
tionem eius in terræ craſſitiem
pides meros, tanquam in partem
natam evaſit, ut ita nullatenus
inus, ſed captivus iræ ſuæ perma-
Atque ipſi nihil prodeſt eſſen-
as, quia ſpiritus eſt, atque ſper-
œleſtem eſſentialitatem, matri-
que naturæ venenatam incendit,
matrix omnia ſtatim è ſenſibili
rporali produxit materia, unde
Spiritus Iehovæ in huiusmodi
ionem convehebat. Homini au-
ea erant ſat cognoſcibilia. Quip-
ncturam ſolvere poterat, & no-

 bilis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bilitatem eius producere ad lu
& gaudium ſuum , atque ſimu
honorem Iehovæ & miracula (
modo in ſtatu permanſiſſet in
centiæ.

Quod vero ad hominis cibu
potum attinet, quibus ignitæ an
ſuæ nutrimentum & eſſentialita
præſtaret; hæc ita ſe habent: Du
cem in ſeſe fovebat ignem, vide
animæ ignem, & externum ſoli
que ſtellarum. Iam vero quivis i
ſuum requirit ſulphur aut eſſent
materiæ; alioqui ſubſiſtere non
teſt, id eſt, urere nullatenus v
Exinde ſatis percipitur, quod
hominis nutrimentum fuiſſet i
divinam eſſentiam. Etenim, v
ſupra dictum eſt, animæ no
ignis Dei amore, manſuetudin
eſſentialitate cibatur, cum unoq
que eo, quod Deitatis centrum
creat. Quia anima ex æterno igne
gico edita eſt, quæ propterea et
Magicum expetit cibum, veluti i
ginationem. Si imaginem Dei i
continet, imaginationem quo
unice in Iehovæ dirigit amorem,
in eſſentiam Dei, atque inde cib
Dei attrahit, quo cibo etiam an
veſcuntur. Sin vero minus; tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

delectatur, in quem imagina-
aut imaginationem ſuam pro-
nimirum terrena & infernali
tate fruitur, atque in eandem
cem ſe præcipitat: quamvis non
ſubſtantia in eam irruat; tamen
natrice repletur, cuius qualita-
ullire cum illo incipiunt, per-
ac venenum quoddam in carne
ntes. Sic etiam externi corporis
ſatis cognitus eſt. Homo ex-
quidem erat; ſed homo iſte
us quaſi ab interno prope ab-
s erat. Quia internus totaliter
iverſum obtinebat imperium.
ita unaquæque vita, ſuo
tur nutrimento proprio, ex quo
at. (Vnde Chriſtus vere ait;
.4. Non vivit homo tantum
e; ſed ex unoquoque Verbo,
per os Dei tranſit. qui textus
iam abſque huius rei informa-
vera intelligi poteſt.) Videli-
ago Dei in homine, ſive animæ
is & Effigies, comedebat cœle-
entiæ divinitatem; atque cor-
ternum extra craſſitiem man-
at paradiſiacum fructum ore-
nec in corpus tranſibat. Nam-
eluti externum corpus quaſi ab
o prope abſorptum latebat, ita

quoque fructus paradiſiacus
proportionatus erat. Eſſentia d
per terrenam evireſcebat, atque
nam illam in paradiſiaco fruct
ſorptam tenebat, ut ita fruct
nullatenus terrenus agnoſceretu
que inde paradiſi nomen eſt,
pulchre per turbam evireſceret,
amor Iehovæ in media ira efflo
ret, & fructus ederet lautiſſimo
luti lingua Naturæ absque ulla
pretationis phantaſia opinabil
aperte hoc percipit. Ex quo ul
hoc conficitur, ut intelligamus,
modo Iehova hunc incolat mun
& mundus in ipſo tamen qua
ſorptus eſt. Mundus in eo eſt
quam impotens; ipſe vero om
tentiſſimus. Ita quoque erat h
& ita ſimul ſuum terrenum c
dendo nutrimentum convertel
cœleſtem cibum. Vnde etiam
novimus, quod ita in regenerati
nobis ſit redeundum. Velut n
ter fructus paradiſiacus ex ira p
neratus erat eſſentiæ cœleſti
quemadmodum cernimus,
optime dulcis herba ex terra ac
ſima repullulaſcat, quam ſolis
alia qualitate perfudit. Ita c
quebat homo ſanctus fructum

diſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

…cum in ore ſuo, ut ita terreitas
…orberetur quaſi in nihilo, nec ho-
…nem uspiam afficeret ſenſualiter:
… quoque agnoſcimus, quod mun-
…hic in ultimo termino ſuo abſor-
…bitur, nec amplius extabit ſenſibile
…pus. Ita ſimul externus ſe habe-
…cibus hominis: ille ore come-
…at fructum, nec tamen dentium
…opus erat attritione, aut dentibus
…. Namque in ore ſtatim ipſi ad-
… ſeparationis & concoctionis vis.
… contra virtutes in ore Adami
…tebant, utrumque appropriatum
…m attrahebat: terrenum in cœle-
… transformabatur qualitates, ve-
… inde compertum habemus, quod
…ndum corporis noſtri conſtitu-
…nem transformari debeamus in
…rum cœleſtis virtutis corpus. Pari
…do transmutatio in ore erat, atque
…pus eius ſanctas excipiebat vires.
…nque regnum Dei in potentia
…ſiſtit. Velut etiam homo in re-
… Dei conſiſtebat: quippe immor-
…s erat, & filius ipſius Iehovæ.
…od ſi vero cibum viſceribus ita ab-
…rire debuiſſet, atque tantum ſe-
…n in ventre portare fœtorem, velut
… geſtamus, merito quæreret ratio;
… hæc paradiſus ſit? & num Spi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ritus Dei in ea habitet? quum t[illegible]
Spiritus Dei in Adamo habita[illegible]
beret, tanquam in Iehovæ c[illegible]
toris creatura.

Labor eius paradiſiacus ſimpl[illegible]
puerilis quidem erat, ſed tamen [illegible]
næ ſapientiæ plenus: Conceſſu[illegible]
erat plantare arbores, & alias h[illegible]
omniaque ex ſancta lætitia per[illegible]
In omnibus ipſi germinabant &[illegible]
bantur paradiſiaci fructus; ſi[illegible]
que ipſi pura erant. Quicqu[illegible]
agebat aut actitabat, in om[illegible]
erat iuſtus: nec ulli ſubiectus e[illegible]
gi, niſi legi de imaginatione a[illegible]
bidine, quam cum ſpiritu ſuo c[illegible]
re debebat in Deum, atque ſic [illegible]
ſiſſet in æternum. Ac licet I[illegible]
terram mutaſſet, nihilominu[illegible]
manſiſſet absque neceſſitate & [illegible]
te: Omnia ipſi ſaltem in cœlo[illegible]
eſſentiam fuiſſent transfigurata[illegible]

Simili modo hæc percipia[illegible]
eius potu. Homo internus hau[illegible]
aquam vitæ æternæ ex Dei eſſ[illegible]
externus bibebat aquam terra[illegible]
tum quemadmodum ſol & aë[illegible]
in ſe abligurrunt, nec tamen [illegible]
adimplentur; ſic etiam colliqu[illegible]
ea in ore hominis. Vtraque rec[illegible]
in myſterium. veluti id cogn[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qui poſſumus, & certo novimus,
ne idem ipſa veritas eſt, quod Ie-
na omnia ex nihilo fecerit, ſaltem
virtute ſua; ita quælibet terrena
os hominis reverti debebant in
, quod erant ante mundi creatio-
. Homini competebat enim ſpi-
& eius potentia, & non terrena
es corporis. Namque Deus ipſi
el addiderat corpus, quod æter-
n durare debebat. Non indigebat
ius ulla creatione. Thronus erat
cipalis; intellige Adamum ex cœ-
terra confectum, nec non aſtris
ementis: tum ex ipſa Dei eſſen-
ut eſſet dominus mundi, & fi-
Dei.

nnotate hoc, ô Philoſophi; ve-
eſt hoc fundamentum & ipſa
ma ſapientia. Cavete ne litem
m ſcholaſticam heic ſubmiſcea-
Satis hæc manifeſta ſunt. Opi-
nes nihil ad rem faciunt. Verum
tus intelligentiæ verus, qui ex
progenitus eſt, ille veritatē no-
Quælibet opinio absque huius
itione in terrenam abit ſtulti-
, & terram ſolū aut quatuor vix
enta percipit; Imo quatuor in
tent occultata: Nec tamen qua-
in Adamo regimen obtinere, ſed

ab unius imperio quatuor co
debebant; nimirum elementi
cœleſtis, dominio cogentis qu
mundi elementa: Atque ſic ad
reduci cogemur, ſi paradiſi poſ
tes, quam ob cauſſam Deus eſt h
factus, evadere cupimus. Dictum
vobis ſit, ô Scholaſtici, vos litig
tes: Lambitis vos circulum, ne
gredi eum valetis; Non aliter,
felis pultem nimis ferventem
bit; dum aduſtionem eius ti
ita ignis Iehovæ vos metu & pu
repellit. Et velut felis pultem t
prorſus attingere nequit; quum
tem oras ſubolfaciat eius; ſic m
minus etiam talis homo fruitur
ctu paradiſiaco, niſi prius Adam
tium, quod usque adeo diabolus
ruptione devaſtavit, exuat, &
Chriſti regenerationem ſe recip
Circulum hunc ingredi oportet
cationis abiicere obvelamentum
hominis veri accipit intellectu
divinam agnitionem. Nil pr
doctrinalis habitus, ſed regene
nova, &c.

In his quidem ex ſingulari rev
tione Teutonicus ſatis commod
telligentibus primi amoris vim
culpatam cum toto hominis p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

delineavit. Sed, quum etiam
dius *in myſterio magno, &*
entario ſuo in Geneſios caput 18,
no paradiſiaco, &c. idem ex-
; etiam eum huc locum, gra-
informationis gratia, in tam
i arduæ ſapientiæ lumine,
vix aliquibus cognitum eſt,
cemus; præſertim quum ſan-
primi regiminis faciem. quo-
ea conſtituta, fuiſſet, niſi A-
in lapſum incidiſſet miſerabi-
, in mundo paradiſiaco depin-

CAP. II.

*ior explicatio loci Platonici de fun-
entali origine ſocietatis; &, de
myſterio regiminis paradiſia-
ci, ſancta ex Teutonico
informatio.*

ba eius ſunt: Adam (ante la-
um videlicet) & vir erat &
na; nec tamen quid horum,
irginea quædam perſona, ca-
, honeſtate, & puritate ple-
velut ipſa Dei imago. In
ntinebat utramque Tincturam,
& lucis, in qua coniunctione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

amor verus, tanquam virgina...
trum, conſiſtebat, quaſi pulch...
paradiſiaca roſa & hortus am...
mus, in quo ſemetipſum dil...
Veluti in reſurrectione mort...
tale quid denuo erimus, ſicu...
ſtus, *Matth.* 22, *verſ.* 30, ait, ...
reſurrectione neque uxores du...
neque nuptum demur: ſed ...
Dei ſimiles ſimus. Taliter hon...
lut Adam erat ante Hevam ſua...
ditam, reſurget, & paradiſum...
occupabit atque poſſidebit i...
num. Non mas aut fœmin...
ſed, velut ſacra Scriptura lo...
ipſi virgines ſunt, & Deum a...
gnum ſequuntur, ſimiles angel...
Aſt neque mere ſpiritus, ut ...
ſunt, ſed in corporibus cœleſti...
quibus ſpirituale angelicum ...
habitat.

Quandoquidem igitur Ad...
imagine Dei creatus, & inde ...
vitæ paradiſi deſtinatus erat, ...
Iehova ipſi vitam per ſpiritum...
inſpiraverat; licitum nobis er...
eius deſcribamus conditionem...
indutus fuerit in innocentiæ...
& quomodo lapſus, ac qui...
nunc ſit, qualisque denuo fu...
Quod ſi Iehova illum creation...

enæ, fragili huic, miſeræ, deſola-
morbidæ & laborioſiſſimæ vitæ
tinaſſet, non certe eundem in pa-
iſum introduxiſſet. Quod ſi ani-
lem concubitus impreſſionem &
pagationem eius expetiviſſet, ſta-
à principio Deus marem & fœ-
nam creaſſet, & ſic uterque ſexus
erbo FIAT in ſeparationem u-
ſque tincturæ abiiſſent, velut in
s terrenis creaturis id videre eſt.
quæque creatura indumentum
m ex utero materno ſecum affert
mundum: At homo miſerrime
dus & detectus prodit in extrema
pertatis & imbecillitatis conſti-
one, nec ullius eſt facultatis; ſed
uo ingreſſu huius mundi miſerri-
& pauperrima creatura, inter om-
genera eius, exiſtit, quæ ſibimet-
auxilio nullo eſſe poteſt. Hoc no-
ſatis indicio eſt, quod nullatenus
c miſeriæ in creatione ſua depu-
us ſit à Deo; ſed quod alia eius
rit perfectio, velut etiam reliqua-
n in ſuo genere creaturarum; quam
nen omnium primus homo per li-
inis ſuæ falſam imaginationem
iſit. Vnde cum poſtea Iehova in
nno ſuo demum ad vitam natura-
n in maris & fœminæ figura iuxta
omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

omnium terrenarum creatu
proprietates in externo illo l
plaſmavit , atque ipſi cadave
corpus cum brutalibus memb
propagationem ſui adglutinav
cuius rei ignominiam etiam
anima pudore afficitur, quod t
hac mole corporis affecta ſit.

Duæ conſtantes & fixæ e
fovebant Adamum ; nimirum
ſpirituale , ex amoris eſſentia c
lius interni , qui templum erat
væ; atque corpus externum, tan
limus terræ , quod corpori i
ſpirituali domunculam & hab
lum exhibebat , quod nullo
iuxta vanitatem terræ erat m
ſtatum , quia limus erat puriſ
extractum videlicet optimæ
terræ , quod in terra in iudicio
mo ab omni vanitate carnis &
ruptione diaboli ſeparabitur. I
modi duæ eſſentiæ , nimirum
ſtis interna, & externa corporea
ſe quaſi firmo connubio combi
unoque corpore conſociatæ erar
quo ter ſanctaTinctura ex divin
& lumine , tanquam lætabund
luptuoſi amoris permagnum d
rium, erat orta quod inflamn
eſſentiā eam ita ut duplices illa

ſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

plusquam ardentiſſime in a-
deſiderio inter ſemet invicem
affectione coirent, & ſeſe fla-
rime foverent. Internum illud
t immenſe externum, tanquam
nifeſtationem & perceptibili-
: Similiter externum ardebat
um, tanquam ingentem ſuam
inem & voluptuoſitatem, ceu
itam nobilem & amabiliſſi-
coniugem. Nec tamen duo
corpora; ſed unum; attamen
ſentiæ; nimirum interna una,
s, ſancta; & altera ex tempo-
genita eſſentia; quæ æternitatis
io conſociatæ vigebant.
rne autem in hoc igneo deſi-
mutui in ſeſe amoris conſiſte-
gicus conceptus ſeminis ſancti
us eius. Namque tinctura per-
at utramque eſſentiam, per in-
& externam commeando, at-
a deſiderium excitabat, optime
endo: ac deſiderium illud ſan-
erat per illud FIAT, quod a-
voluptatem concipiebat, inque
ntiam producebat. Atque ita
itas imaginis in ſubſtantia iſta
ota manebat, tanquam ſpiri-
imago iuxta primum homi-
quemadmodum illud τὸ FIAT
primam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

primam imaginem in Adamo co
ceperat, & effor matam expreſſ
Nec aliter æqualis temperies prin
ad propagationem ſui concipieba
atque in eo conceptu ſtatim ad
magicus partus, ubi in ipſo partu
tum ſimul ſpirituale corpus, co
ſtim in externum exprimebatur.
ita percipite; Quod ſi Adam in
batione ſui ita ſubſtitiſſet, tunc
tus magicus ea ratione ſe exeru
non tamen per ſingularem natur
greſſum ex Adami corpore, ceu
fit: ſed quemadmodum Sol ign
perlucet, & tamen nequaquam h
perrumpit; pari modo ſpirituale
pus, uti partus eius proprius, eg
ſum fuiſſet, atque in editione ſui
ſtantiam induiſſet, abſque ullo la
re & anguſtiis. Quod in mirifice
cera voluptuoſitate & delicio fact
fuiſſet, iuxta eum modum, v
utriusque ſemen, viri & mulieris
coniunctione ſua delicioſum occ
ſum ſibi invicem præſtat. Sic et
magicus conceptus & partus fu
virginea imago iuxta primum ho
nem omnino perfecta, quæ poſ
quum Adamo veneris matrix ere
& in fœminam transformata eſſ
in dolorũ anxietates & labores, c
ciat

& tormenta, redacta fuit; uti
ipſe hoc Evæ imponebat, di-
Tibi multos creabo dolores,
gravida facta fueris : In dolore
os liberos, atque tua voluntas
a erit marito. Quare autem
Propterea, quia ex voluntate
procreata erat. Atque Eva erat
ata pars mariti ; velut ea pars
Adam ſe amare & concipere
t. Hæc ipſi ita, quum ſubſiſte-
iret, in ſomno eripiebatur, at-
de mulier formabatur. Ideo-
uum eam evigilans adſpiceret
aiebat : Vocabitur illa virago
quod ex viro educta ſit.

mines quoque in terra nudi
ſſent. Quippe cœleſte illud
ibat externum, quod ipſi lo-
menti fuiſſet. In ſumma ſem-
noſitate, gaudio, & lætitia ex-
, ſed in filiali ſimul animi af-
rga Deum. Magico quoque
omediſſet & bibiſſet, non
in corpus abſorpſiſſet, veluti
t ; ſed in ore ipſi erat conco-
ſeparatio : quia fructus para-
eodem modo accommodata
. Omnia ipſi pro luſu ſuo in-
nt ; Nullus eum capiebat
: Nox ipſi velut dies erat.

Namque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Namque oculis transfigurate
cidis omnia perſpiciebat in p
luminis intuitu. Homo interni
quam oculus internus proſp
per externum; ſicuti in alter
do haud ullo ſolis lumine inc
mus. In aſpectu enim divino
lumine omnia nobis erunt obv
lucem naturæ eius. Calor null
frigus ullum affeciſſet illos. N
hyems in terris manifeſtatus:
niam in paradiſo æqualis erat
ries; atque terræ tinctura luſi
erat. Metalla omnia iuſui ip
ſe expoſuiſſent ad illud usque
pus, donec Iehova mundum
num mutaſſet. Nihil illis tim
metui fuiſſet, neque lex ulla
quid faciendum aut omitte
Adam omnium fuiſſet prince
gnus; ac vixiſſet in mundo q
ſed ſimul in cœlis, atque ita in
habitaſſet mundo. Paradiſu
que per totum floruiſſet mund

Quum vero providentia I
ſatis agnoſceret, quod Adam
ſet conſtans permanſurus; quu
in perniciem pridem ex maliti
cipis ſui prioris abiiſſet; ex
Dei ſe concitaverat: ipſam, a
tiam eius, in compreſſione conc

com

pacta. Proinde Iehova omnige-
fructus & animalia, etiam omni-
a pharmaca aut remedia contra
os morbos hominum creabat;
quoque varios cibos, ut homo
oc mundo victum & amictum
ſumeret. Namque decreverat,
alium eſſet miſſurus Princi-
, per quem ex morbo & morte
nem liberaret, terramque per
n Dei probaret & purgaret, at-
llam in ſanctitatem eam redu-
, in qua erat conſtituta, quum
er adhuc angelum ageret lucis,
quam in talem abiret creatu-
Adam ita creatus erat in ima-
n Dei, ut æternus eſſet. Atque
in ira Dei præcognitum erat,
homo lapſum eſſet commiſſu-
attamen in amore Iehovæ præ-
at regeneratio, cui hierarchia
n regiam poſſeſſionem loco Lu-
tradi deberet. Ne autem la-
x divina ordinatione initium
ret ſuum, propterea Iehova ho-
m perfectum creavit, & in pa-
m depoſuit atque conſtituit;
on ſimul ſevero mandato ipſius
nem falſam, quam Diabolus
mum terræ in Adami externo
e cum mendaci ſua imagina-
K tione

tione & eſurienti deſiderio con-
rat, cohibuit. Atque ſic Adā per q-
draginta dies ante conditam E-
ſuam in paradiſo vixit in tent-
ne, priusquam Iehova mulier-
eo conderet. Si probam hanc ſ-
greſſus fuiſſet, Deus æternitati-
dictum conſecrationi confi-
ſet.

Quod vero, contra reliqu-
ſcriptorum morem & ſentent-
heic quadraginta dies interpo-
eius rei cognitionem & ration-
bemus, non ex ſola opinione
maxime ex certa quadam ſcie-
in quem finem typos eius figur-
bis demonſtrabimus. I. Apud-
ſen, in monte Sinai, in trad-
Legis conſumebantur quadr-
dies, & tentabatur Iſrael, nu-
obedientia erga Iehovam con-
ter perſeverare vellent. Quum-
vitulum & idolon ſibi confic-
atque à Deo deficerent, co-
Moiſes priorem Legis tabulam
fringere; quod Adamum prim-
Lege divina denotat, à qua dev-
unde etiam ipſi hæc abrumpe-
& incidebat in corruptionem ſ-
poris, veluti Moiſes tabular-
diſcerpebat. Ac ſicuti Iehova

[illegible] ſcripturam in globo exhibebat,
[illegible]ndicat ſecundum Adam Chri-
[illegible], qui primum reſtituere debe-
[illegible] ſuam legem in cordis eius glo-
[illegible]anquam in vitam humanitatis
[illegible]ducere atque inſcribere vivifico
[illegible] in dulciſſimo nomine Ieſu:
[illegible]oque ſecunda lex ſcripta erat,
[illegible]admodum Iehovæ amor iram
[illegible]ngere cuperet, cuius fœdus in
[illegible]maginem repræſentabat, ceu
[illegible] in Moiſis explicatione de lege-
[illegible] I I. Secundam figuram Adami
[illegible]adiſo referunt quadraginta dies
[illegible]mo, quum Iſrael in Lege per
[illegible]tem mannam tentaretur, num
[illegible]æ obedientiam præſtare cupe-
[illegible] ne tam multos ira abſorberet.
[illegible] Tertia figura veram exprimit
[illegible]nē; ubi Adami durus ſtatus cum
[illegible]to in eremo comparatur, quum
[illegible]o Adami coram diabolo & ira
[illegible] probatione ſubſiſteret, & per
[illegible]aginta dies magico veſceretur
[illegible] videlicet verbo Domini; in
[illegible]tiam Adam tum tentabatur, an
[illegible]nitus in voluntate Iehovæ de-
[illegible] permanere poſſet. Chriſtus in
[illegible]i tentatione tentabatur, & in
[illegible]bus ſingulatim, in quibus tenta-
[illegible] Adam; uti poſtea dicetur.

IV. Quarta figura conſiſtit in [...]draginta horis Chriſti in ſepul[...] quum Adamum ex primo reſu[...] ret ſomno. V. Quintã figuram [...] ficant quadraginta dies, poſtqua[...] ſurrexiſſet Chriſtus in ultima p[...] quum humanitas ultimo tenta[...] num ſatis tandem ſubſiſtere, [...] Deo demiſſus eſſe vellet, quum [...] confracta, & interna hominis v[...] Deo regenerata eſſet.

Hæ quinque figuræ pertine[...] quinque gradus Naturæ, à prim[...] turæ forma uſque ad quintam [...] quam ad centrum ſanctum a[...] parturientis. Niſi res foret nimi[...] pla, poſſet ſatis clare demon[...] quod ſuo explicabitur loco. [...] hoſce quadraginta dies Adam [...] rimento tentationis fuit explo[...] num vellet & poſſet ſufficiens [...] Luciferi ſedem poſſideret tan[...] hierarcha & princeps Iehovæ. [...] quum Iehova prævidiſſet, quo[...] quiret id adſequi, decrevit pe[...] fundiſſimum amorem in hac [...] mica angelica imagine interni [...] hominis, qui in Adamo expi[...] ſe commovere, atque illum de [...] regenerare, velut in ſemine mu[...] (percipite hoc,) in amoris deſide[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...ae, in quo Adam ſe magice con-
... atque parturire deberet. In ſe-
...i iſto promiſſus terminus fœde-
...m Chriſto conſtituebatur, qui
...nem angelicam reduceret, & di-
...n hominem; uti factum eſt.
... quadraginta iſtiusmodi dies
..., vel potius anima Adami, in
... inter tria principia tentata eſt.
...m unumquodque principium
...bat animam in carne, & impe-
...appetebat: Quodvis ſupremam
...ubernationem vendicabat. At-
...n eo vera perſpiciebatur proba-
...quid libera voluntas animæ per-
...t; num cuperet in divina ſubſi-
...harmonia, an vero in ſui amo-
...ngredi ſtuderet. Sic ergo in ani-
... corpore ſimul ille tentabatur,
... ab ipſis tribus principiis attra-
...ur, dum eum ſingula ſtratage-
... ſuis vincere conarentur. Non
...m lucta inde erat, quod princi-
...a in menſura & pondere inæ-
...viguiſſent; quum eum omnino
...li foverent ponderis temperie;
... illum tamen non eadem erat
... tum & diabolus falſo ſuo de-
...o aut libidini iuxta iram Dei
... mo principio plusquam om-
...mpendebat conatum, imagina-
 tio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tionem ſuam introducens in a
mam carnemque externam , utp
in limum terræ , atque in prim
principium velut in animæ igne
proprietatem & æternitatis natura
ut inde primum principium in a
ma commoveretur , & ſe in diab
imaginatione contemplaretur , qu
ſe in magico partu informaret , q
modo & quidnam malum bon
ve ibi eſſet ; quomodoque id eſſ
tiam inæqualem ſaperet & ſe ha
ret. Vnde libido animæ exſuſcit
eſt. Atque ſic in externa parte ani
ſe exerebat terrena libido. *quæ* mu
varias proprietates qu*a*litatum m
ducare ſatagebat. In interna ig
vero parte an*i*mæ ſe exerebat ſup
biæ libido pro cognitione boni
mal*i* , ut eam probaret in æmulat
ne Dei : velut diabolus idem fact
bat, quum artificem agere cupiera
magico partu. Quod idem Ad
heîc deſiderabat. Attamen Adam
cupiebat primum tangere pri
pium, quod Lucifer factitarat.
nim eius libido id intendebat, ut
num & malum olfaceret atque
baret in vanitate terræ. Externa
ma exſuſcitabatur , ut eſuries in
tricem ſuam ingrederetur , unde
tra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

, & in aliam qualitatem intro-
erat. Quum itaque eſuriès
terram ſe ingereret, ut ex bo-
malo cibum caperet, tum deſi-
n ſive appetitus arborem ſenſa-
in FIAT producebat, atque
Adamo in adſpectum oppone-
Inde quoque ſtrenuum à Deo
tur mandatum, ut ita alloque-
Adamum: *Geneſ. 2, verſ. 16, &*
De fructu quidem omnis arbo-
lius horti libere comedes: De
vero arboris ſcientiæ boni &
de iſto ne comedas: Nam quo
mederis de illo, utique moritu-
Nec Adam quidquam de eo
debat in ore, attamen imagina-
aut appetitu deſiderii de eo co-
bat. ex quo Cœleſtis Tinctura
batur, & in principium ſui cen-
edebat; quæ alias ignito amore
o fervebat, & terrena libido in
uræ proprietate ſeſe exſuſcitabat;
cœleſtis imago Dei occultaba-
Ecce ita miſere extinguebatur
cus partus in homine, nec am-
ſe exerere poterat. licet Adam
c in paradiſo eſſet conſtitutus,
n nihil ipſi proderat. namque
maginatione, aut boni & mali
erio, iuxta libidinem homo ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ternus evigilabat, & imperium ...
minis obtinebat. propterea ex...
illa imago veri Adami in impo...
tiam ſui incidebat, & à propria c...
te ſua prolabebatur in ſomnum. ...
leſtis enim illa Tinctura à terren...
bidine captivabatur. Quippe ext...
illa libido ex vanitate mundan...
nenum hauriendo ſibi imprime...
unde homo obtenebrabatur, &...
riſſimi eius oculi verum amitte...
viſus lumen, videlicet id quod e...
vina eſſentia depromptum, cuiu...
antehac in omni lucis vigore o...
perluſtraviſſet.

Merito igitur nunc inde ſic...
Moiſes; Iehovam dixiſſe: No...
bonum quod homo iſte ſit ſolus ...
ciemus ei adiutorium, ut circa ...
ſit. Quum Iehova omnes res cre...
quidem cum tota creatione ab...
viſſet prius, ait Moiſes: Et Iehova...
ſpiciebat omnia, quæ feciſſet, & ...
hæc omnia erant admodum b...
ut ita unumquodque confirmare...
ſui generis propagatione. Heic ...
ita loquitur de homine; Non eſſe ...
num, ut ſolus ſit. quia adſpici...
ſupra modum miſerabilem eius ...
pſum, quod penitus nequiret ſe ...
gice propagare. unde dicebat Ieho...

Co...

...ciemus ipſi audiutorium, &c.
...ctenus ille B. Teutonicus. Quæ
...non absque ſingulari revelatio-
... ut ſtimulo altiore agitatus pro-
... Profundiſſima eſt locutio qui-
... ſed videat lector pius, ut abs-
... præconcepta opinione eam co-
...at & cenſeat, ne inde quid,
...anctiori informatione, offendi-
...n ſui ipſius præiudicium gravius
...piat. Vacuum igitur nonnihil
...is aut venenatis animi pertur-
...ibus aut cogitationibus ſi Spi-
...Iehovæ ſe tradat, & eidem tran-
...um ſubmittat, proculdubio in-
...m in his reperturus eſt ſapientiæ
...urum, quæ ipſi poſtea in cun-
...aliis lucem clariorem iudicii
...erre poſſit.
...e tribus autem Principiis quod
...uit, in eo conſiſtit fundamen-
... omnis cognitionis ſacratioris.
...uo eius extat ſcriptum, hoc vi-
... quisque ut ſibi rite compararet;
...te ſic ſyncerius iudicium forma-
... ſublimioribus poterit. Veluti
...n de triplici vita hominis inſi-
...n inter alios plures conſcripſit
...lum, ad quem, cum Myſterio
...no, remittam pium lectorem, &
...gatorem veræ ſapientiæ. Inte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

rim obiter hoc quivis noſcat
in tria principia ipſe reponat
veritatis cognitionem, & qu
tria ſemper in unum recurrant
Trinitas ſacroſancta Deitatis
citur, & triplex mundus in
turis. Etenim Natura alia e
na, & alia temporalis, quæ
na profluit & inde originem
Natura vero æterna in ſe duc
net principia. quorum primum
dum tenebricoſum conſtituit,
vido calore & frigore conſiſt
ceu in Saturno, Marte, & Me
id eſt, Sole, Sulphure & Me
Hic tamen mundus nihil aliu
eſt, quam dura & obſcura q
æternitatis acrimonia, in ig
omnis luminis expers, & in ſ
tate ſibi ſepulta latens. Alter
tem principium mundum æte
larem & lucidum cum luce
tuit, in ſpirituali lumine Ieh
angelorum conſiſtentem ; u
mundus Angelicus dicitur; qu
niſi meram ponit manſuetu
& regeneratos ſuos fovet mir
Venerem, Iovem, & Lunam,
æterno quam candidiſſime pr
tes. Tertium denique eſt princ
quod mundum viſibilem in
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

no & microcoſmo conſtituit, qui
m dicto ſpirituali mundo, tan-
n ex profluxa Deitatis potentia,
Tincturam ſuam productus eſt,
ue obiectum & oppoſitum reci-
s, exhibet ſpirituali mundo. Spi-
alis enim in externo viſibili fun-
entum exhibet internum; velut
m viſibilis hic mundus ſubſiſtit
olutus ſpirituali. Namque mun-
hic tertius initium ſumpſit cum
pore, quum Iehova utrumque
rnum mundum commoveret,
c noſtrum viſibilem ex eo in for-
m temporis procreavit. Vnde iſte
ndus nihil aliud eſt, quam pro-
ius ſeptem proprietatum cœle-
m ex virtutibus earum per tinctu-
editus: quia ex ſex proprietati-
operantibus creatus eſt, atque in
ima, nempe in paradiſo, conſi-
do quievit; qui æternum quietis
bathum conficit, in quo operatio
inæ potentiæ quieſcit. Vnde Moi-
ait, Iehovam ſex dierum ſpacio
um & terram cum omnibus
aturis creaſſe, & ſeptimo quie-
e die, & quietem hanc nobis præ-
pſiſſe. In quibus verbis vera la-
occultata ſententia: quippe uno
omnia ſua abſolvere potuiſſet
opera;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

opera: tum diei nullius prolatio
prie eſſet, antequam Solis eſſet
ſtentia; namque in profunditat
yſſi unicus tantum & perpetuu
dies. Verum ſententia propria in
bis latet. Proinde in operibus die
creationem ſive manifeſtationem
ptem proprietatum cœleſtium i
ligit, &c. ut ſuo loco explica
ab eodem.

Sic etiam paucis his notetur v
bulum *tincturæ*; quod denotat di
ctivum illud verbum, ex quo ſep
iam dictæ proprietates in eman
nem profluunt, quum in eo te
ramentum univerſale lateat omn
proprietatum, per quod potentia
myſteria ſua rebus communicat
characteribus litterarum, in di
butione quam ſeptem exerunt
prietates. Veluti *T* exhibet tripl
quod patrem Iehovam denotat
eſt progenitum illud *I* in no
IESV. *N* refert triplex *I* in ſpi
operatione. *C* ſignificat aperte C
ſtum in receptione gratiæ. *T* ſec
dum, in quinto ſpacio, eſt aper
amoris, in quo pater cum Chriſt
gnum gloriæ recludit. *V*, eſt Spir
ſancti character in tribus apicib
ubi lux & vita in amore per C
ſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

vivide confluunt. *R* demum
ſentat regium thronum, propter
luci cum tenebris pugna eſt,
Chriſtus & Satan inter ſe com-
it prælium ingens. lux vero
tenebras. unde Chriſtus ſan-
o nomine ſuo ſe effundit in
rium magnum, ex quo mundus
viſibilem exeruit; ut ait Teu-
s in explicatione Schematis

d quæ hucuſque in gratiam
is & Tholoſani nonnihil ube-
ucleata ſunt, non carent uſu
ti, ut ex ſequentibus patebit.
n non tantum factum eſt, ut
qui nimis falſa adamant princi-
um ex communi & admodum
i Stagirenſis opinione, errores
gnoſcere tandem & veritati
ori ſuum honorem cedere diſ-
ſed ut etiam inde pateat, quam
e plurimi Politici in ſuis diſ-
s, relectionibus, ſyſtematibus-
t diſputationibus variis, à ſco-
o deflexerint, & ſæpius pietati
tique confidentius nonnihil
dixerint, axiomata talia con-
o, quæ ſcandala horrenda actio-
civilibus pepererant; ut inde
verba opinionum diſtorta,
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quam vitæ integritas elaborata fu
rit. Proinde nos ad ſcopum conv
tamus.

CAP. III.

Membrum I. *De Societate univ ſim, quid ſit; & eius veris ſive genu ſpeciebus, & quomodo inter ſeſe differa opinionu via prius remota, & re ad veritatem complanata.*

EX quo in tam perplexam corpor tatis ſuæ corruptæ obſcuritat incidit homo, cogitur ex ſolis ſe ſibus ſuum mutuari de rebus iu cium. Atque quum illi miniſtri facultatibus ſuis undique adeo br tales ſint, ut nihil vere apprehend poſſint, quod non tegumentum a quod externum depravato appet denunciet, & ita cœcis animum i volvat deliciis; fit proinde, ut in o nibus tenebroſa opinio imperiu obtineat, & nuſpiam prope verit locus in mundo amplius concedat Dolendum igitur eſt, quod potius opinione, quam veritatis inform tione vivatur. Fuerunt quidem no nulli mortales, qui ſibi præ reliqu

n arrogare voluerunt indo-
nultos perquiſiverunt obſcu-
infractus : ſed viarum late-
latebrarum vias invenêre in-
od adeo anxie quoque agi-
it, ut nequirent acquieſcere,
dem communis omnium,
Stagirenſium, error, ſubtili-
ninorum inutiles & vanas
it; quæ tot ſecula hucusque
rſerunt, & variis opinionum
nibus diſtraxerunt animos
m. Res certe miſerabilis &
a eſt opinio; quum non mo-
mundus in ſui uſque con-
regatur opinionibus ; ſed
pe tot ſint opiniones, quot
, ut ipſum Ius Canonicum
r, *t de conſecrat. diſt.* 4. Ni-
s non tantum volunt ICti,
mmunis opinio excuſet,
4, *& 5, ff. de SC. Macedon.*;
que tam pertinaciter eidem
antur, ut ipſa ius faciat, *l.* 1,
tam, & pro lege habeatur.
dem. ff. de iurisd. O. Iud. Vnde
munis opinio aliquid vere
licitur, *l. ſi mater. C. ne de ſtat.*
uum vim conſuetudinis ha-
ld. c. ne invitaris. de Conſt. &
ſſa ſit credendi, *Bart. in l.*
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

cum quidam. §. quod dicitur. ff.
quir. ſhared. Velut Speculat. *in l*
eandem illam facit cum credul
Imo & iudex communē opinio
qui iubetur, *l. 1, ff. de off. quæſt.* q
ea in iudicando prævalere debe
novimus. de v. ſig. l. 1. de off. quæſt.
eo uſque extenditur, ut hanc rit
ritati ipſi præferri, pronunciet S
lator, propter autoritatem rei iu
tę, *Spec. de ſent. §. 9. v. circa hoc.*; q
communis opinio quoque
quam veritas attendatur, favor
blici inſtrumenti. *Bald. l. 1. C. d*
ſicuti opinio ſimul/, quæ eſt in
rem contrahentium, prævalere
tati, quæ eſt in odium, pronunci
Innoc. c. fin. de reſcript. Quod
firmum quoque habetur ab ali
bus, ut velint, opinionem Docto
multorum excuſare etiam que
foro conſcientiæ. *Caſt. conſ. 19,*
Aſt væ iudicantibus, aut foro p
dentibus illis, qui potius opin
& favore, quam veritate niti cup
quum opinio nullam non tantu
nimo addat & confirmet ſcient
ſed etiam ſæpius vulneret conſ
tiam, nedum quod excuſatione
parere queat. Et teſtatur ipſa S.
ptura, quod opiniones & cogit

ominum frequenter ſint erro-
Levit. 10, 1. Num. 15, 39. Deut.
& 29, 19. 1. Sam. 15, 9. 2. Sam.
Proverb. 12, 15. & 14, 12. & 21,
a. 5, 21. & 7, 12. & 14, 13.
. 8. Matth. 3, 14. & 16, 22.
. 8, 32. Iohan. 11, 4. & 13, 8.
et quis vehementius quid opi-
, tamen non eſt id ſcire proprie;
et gl. l. 2, §. pen. v. ſciant. ff. de aq.
arcend. Rom. conſ. 235. quum ne-
uid vere ſcire poſſit, aut ullam
cientiam arrogare aut attribuere
t, niſi ex ipſo veritatis dicta-
id profluat. Namque ille ſal-
opinatur proprie, qui veri ſimili-
oniecturis credit, Bald l. cum an-
rib. 39, C. de iur. deliber. Proinde
opinio motus animi dicitur,
entis ſibi aliquam concluſionem
quibus principiis, Bal. l. ſcire. ff.
At veritatis fundamentum fir-
eſt, & à ſe omnes excludit er-
, nec mentem ſinit in tenebris
ulare, ſed eius ſplendorem & ra-
luce donat. Vnde nec decet, ne-
par eſt, ut opinio præiudicare
veritati. c. cum Bertoldus de ſent.
iudic. Sed opinio cedat veritati.
ritate. diſt. 8. Ceu ſemper opi-
ti præferenda eſt. C. nuper. de bi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

gam. non ordin. Veritas enim per
ſtrum negare vel affirmare non
mutatur. *l. aſſumptio 6. ff. ad munic*
Quomodo igitur ſubſiſtet opinio
cular. quæ rei iudicatæ potiorē
auctoritatem, quam veritatis, ut
dictum eſt? Quale namque iudic
foret illud, quod præferret opi
nem communem veritati? Si om
homines veritatis ſtudioſi eſſe ter
tur, quomodo non magis in eo
ne conſiſtat iudicium, quod v
patrocinium perhibetur verita
Fruſtra foret omnis actio, omni
ventilatio, omnis loquela & le
tio, ſi veritati detraheretur vict
in hac contentione iuſtitiæ. Ap
ſtarent omnes portæ & fores om
generis iniuriis & calumniis,
opus eſſet, ut leges Rebuſpublici
gerentur tanta cura, ſi opinio
quandoque valere deberet aut fa
contrahentium, quam ipſa veri
l. 15 qui putat. ff. de acq. hæred. &
noc. C. fin. de reſcript. Chriſtus
Non iudicate ſecundum adſpect
ſed iuſtum iudicate iudicium, *Io*
verſ. 24. Quod ſi ne quidem ſec
dum adſpectum quidquā ſit iudic
dum, quomodo iuxta opinion
licet ea ſit communis admodu
qu

ā determinandum erit? Fallit
ſententia Dd. & fallitur, qua
r, quod opinio, quam nutrit
tudo, ſit ſervanda. *Decian.*
num. 13, *cont.* 2. Non enim tam
quod communis conſenſus opi-
auctoritas fovet, quam verita-
ique tenenda ſunt veſtigia;
neque ex metu veritas ſit reti-
Recte igitur ſuos opiniaſtros
t cum Fichardo Knichius ille
veſtiturar. pactionib. part. 1,
num. 164, *& ſeqq.* ubi egregie
ſtrat, quod ſæpiſſime graviſſi-
ores ſub prætextu communis
nis lateant. quam ita quoque
pluribus; dicens: Regulam
Poſtquam animadvertit Fic-
non receptam ſolum ab om-
ſed etiam canoniſatam; con-
, ut adſerat communem opi-
m ſæpiſſime erroris convinci,
ero quandoque longe abeſſe;
& hanc ſub incudem veritatis
ndam putat, *num.* 4, *& ſeqq.*
ane & nos non imus inficias:
m Pythagorici contenti & ſe-
toritate præceptoris, etiam ſi-
one quid affirmantis, iam o-
icerone & eruditis irriſi ſunt.
cot. reſp. 32, *num.* 5, *lib.* 5. *&*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

eleganter reſp. 21, *num.* 6, *lib.* 6,
Ioſeph. de ruſtic. an & quando
condit poſit. voc. cap. 2, *num.* 55
ſeqq. lib. 1. Ita etiam irridend
Communopiniſtæ, apud quo
quidem ignorantes, magnum
bum eſt, dicere, *Hac eſt commu*
nio. ex Rip. & Caroc. Ioſeph.
decis. 28, *num.* 75, *&c.* Auc
itaque Dd. etiam popularis &
pta non prævalet ſententiæ m
bus ſuffultæ rationibus; qu
contra communem opinion
conſulere & iudicare poſſum
obſtringimur. *l.* 1, *§. ſed nequ*
vet. iur. enucl. c. Capellan. v. ſubi
de feriis. Soc. iun. conſ. 158, *nu*
vol. 2. *Barb. conſ.* 18, *num.* 23, *ſ*
vol. 1. *Steph. Bertram. conſ.* 171
15, *vol.* 3. *Surd. conſ.* 294, *n*
Fab. Turret. conſ. 6, *num.* 37
Decian. reſp. 83, *num.* 34, *vol.* 4
Viv. decis. 402, *num.* 3, *& deci*
num. 15, *lib.* 3. *Paul. de Mont*
conſ. 1, *num.* 33. *Schard. de l*
9, *cap.* 7, *num.* 95, *t.* 1. *Ioan*
Merches. commiſſ. 6, *cap.* 2, *num*
192, *p.* 1. *Petr. Dom. Magd.*
teſt. in teſtam. requiſ cap. 16, *n*
& 51, *par.* 1. *ubi infinitos collig*
paſſim in iure noſtro ſenten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qui validioribus niterentur ra-
bus, ſemper comprobata fuit.
nſt. quib. mod. tut. fid. §. item pret.
pt. & vend. l. fin. de contrah. empt.
. de ſent. paſſ. l. ſiquis te. C. de con-
ndeb. cum ſim. Horum itaque ad-
culo Dd. auctoritas vileſcit, ca-
ic. Soc. iun. conſ. 1, num. 144, vol.
æſertim concurrentibus quali-
us egregie. Id Soc. conſ. 83, num.
vol. 3. Vnde contra communem
ionem pro veritate ſæpiſſime
uluerunt maiores noſtri; inquit
conſ. 4, num. 21, vol. 4. Expen-
dum igitur, quibus fundamentis
ardus deſtruat communem opi-
nem. Pinellus enim aut omnino
funditus evertendas eſſe receptas
entias, aut relinquendas inta-
, dicere ſolitus fuit. Garz. de ex-
ſ. cap. 10, num. 22. Hactenus
ichius, qui cum aliis ſyncerioribus
is Opiniaſtrorum pertinaciæ in-
natur merito, ſi veritati, quæ ſim-
citate gaudet, & eius amica unica
, cedere nolint. C. veritatis de iure-
and. Vnde recte dicitur, quod ſpe-
em falſitatis committat, qui verita-
m occultare conetur. l. presbyteri. C.
Epiſ. & cler. quum præſtigiatas
bilitates vincat omnes. Acad. In-

golſt. conſ. 24. *num.* 57. *tom.* 5.
fucum quærit verborum. *Coraſ.*
pulatio. num 3, *ff. de verb. oblig.*
ſyncera eſſe debet, nec involuta.
nobis de ſent. excom. Quippe verita
qui ſequitur, Deum ſequitur. *c.*
quis 11, *q.* 3. Nec clarius habetur
ex verbo Dei. Verbum enim t
eſt veritas, ait David *in Pſal.* 11
Lucerna pedum. Proinde merit
tenebris ambulant ſuis, & fruſtr
undequaque cogunt colliguntqu
gutias, qui ulla in re, ſive extern
ve interna, abſque ſpiritus Ieh
ductu & verbi cœleſtis dictar
quidquam ſapere cupiunt. Nam
niſi quis individuam habeat co
tem, *ait Chockier in theſ. pol. lib.* 2, *c.*
atque ſociam, veram illam ſap
tiam, quæ non aliunde, quam à
dentia illa incorruptibili quæri
vana erit & infelix omnis hum
undecunque quæſita prudentia.
enim Deus dat mortalibus ſap
tiam, & ex ore eius prudentia &
entia. *Proverb.* 2. Apud ipſum
ſapientia & fortitudo: ipſe
bet conſilium, & intelligenti
Iob. 11. Hinc virtutum om
um ſumitur manifeſta cogni
hinc ſapientia ſapore verit
c

...tur. *Caſiodorus 6 variarum epi-ſtolam 19.*

...brum II. *Verbum Iehovæ ...nime à politicis negotiis ſepa-...dum, quum unicè veras iis ſup-...pat concluſiones.*

...d multa? Vt omnis opinio er-...rignit; ita dicterium Græcorum ...nſcite id comprobat, quando ..., Ἡ δόξα βιάζεται τὴν ἀλήθειαν, ... *vim infert veritati.* Quippe ... inventiones ingenii humani, ...on in vitæ actionibus nituntur ...mento Verbi cœleſtis, in ſuas ...t vanitates & crimina, nec ...at ea, quæ voluntati divinæ ...rmitatem apponant; ſed homo ... involvit ſubinde tricis, nec ...it ad ſcopum veritatis iuſtum. ...de non mirum eſt, quod in tot ...um anfractus incidant Politi-...qui, contemptis ſacræ Scriptu-...ncipiis, ſe Chriſtianiſmum ... optime profanis in politia ſua ...atibus illuſtrare putant; quum ... falſa eiuſmodi rerum & ver-... axiomata ſæpius inſipientem ...t, qui vel prudentiſſimum ſe

 ſom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſomniat. Maxime autem hoc c
tingit, quoties in ſcopulos princi
rum impingunt; ubi ut plurim
impii evadunt, quum tamen ſe
nino pios venditent. Accidiſſe
illis video, qui absque penitiore
gnitione & veritatis exploratione
lida tam furioſe in Rempubli
Platonis invehuntur, & prop
quoque nimis acriter eius defen
vel adſtipulatores perſtringunt
lumniis, inverſionibus, cavill
nibuſque ſatis abſurdis & inhon
Si quis fortem calumniatorem
dedita opera velit, is quoque i
Iehovæ ſacroſancta eloquia ca
in omnibus non verebitur; ac t
inveniet, quod in ipſa oratione
minica, in qua omnis Chriſtia
theſaurus tamen latet, conv
queat. Fruſtra omnes id impug
quod non intelligunt. Veluti
Plato longe diviniora diſquirit,
pſeudophiloſophi illi terminale
nudis vaniloquentiis omnem
paganicam venditant ſapientia
ſequi poſſint: imo tametſi mul
eum relegant, quum tot præcon
opinionibus nugarū repleti ſint
valent tamen quidquam eoru
percipere quæ in fundamentis

t; ſicuti etiam recte hoc ſta-
e Politicorum anteſignanus
us, quod Stagirenſes ſectatores
contumelia verborum illum
t, quam ſynceri quid ex eius
nt fontibus; quum mentem à
o illius genio prorſus alienam
ngant. Sed moribus ſuis ita
iti ſunt omnes, qui potius
n ſui intendunt, quam ut vera
cere ſatagant. Platonis qui-
mpublicam, *lib.2.de rep.cap.1*,
nec ariſtocratiam nec demo-
n, eſſe ait; ſed ex utraque mix-
ppellat πολιτεῖαν. At veteres
nici tradunt, id, quod reipſa
rtum habemus, Ariſtotelem
is ſententias aliter, atque ſcri-
protuliſſe; atque etiam dein-
t (N.B.) obſcuritatem rebus
uis attuliſſe. quo fit, ut, qui
totelis opinione Platonis ſen-
m metiuntur, ſæpiſſime tum
tum ſeipſos fallant. &c. Pro-
hoc eſt vitium eorum om-
qui nimia gloriæ inanis ambi-
ervent & turgent, ut etiam re-
ta factaque nimia vehementia
ngant, quo vana in diſtinctio-
& confuſionum eruditione tan-
tiliores ſuis aſſeclis videantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Sunt quidem varii, qui ſatis grav
Marſilium Ficinum, Cypræum,
nelium Agrippam, Mirandulan
Ramum, & alios ſaniores, in hoc
pare auſint; ex omnibus tamen
ventiſſimum ſeſe exeruit ante
quot annos auctor Relectionis p
ticæ; qui ſummo ſtudio præ reli
id agere videtur, ut inverſioni
contradictionis vanæ palmam
ctis præripiat. Scandalum ig
quum multi eruditionis veræ cu
inde ſumpſerint, quod tam ſtu
veritas dilucida ſupprimatur,
candor neceſſitatem cuique
hanc imponit, ut, quicquid ſit t
rum, nonnihil clementius diſſo
tur: quod etiam nos pro nata o
ſione in his perfunctorie aliquo
do perficiemus, ne patrocinium
ſtum veritati denegaſſe videamur
opus fuit. Etenim ad veritatem
movendam omnes tenentur mo
les, quotquot ingenuitatis alic
cultu gaudemus. Veritatem e
non libere pronuncians, proc
veritatis dicitur, *cap.* 11, *quaeſ*
C. nolite timere. Ac veritas q
non defenditur, opprimitur. c
ror 83. *diſt.* Vnde & morta
eum peccare affirmatur, qui ve

occultet. *C. quisquis* 11,
3.

brum III. *Summaria Se- natis enumeratio.*

gitur nobis idem accidat, quod i in primo limine aberrant, ut gius à ſcopo devient, quo ma- ſſu pergunt in ſylva progre- : id nonnihil luculentius ex- m dabimus, quid inter ſocie- collegium, & univerſitatē, &c. bus primitus, tanquam ex cauſ- ginariis, reſpublica conflatur, , & quid proprie in ſuo deter- t ambitu: unde quævis con- opinio per ſe evaneſcet, aut eſcere cogetur.

omnes autem, qui hodie po- conſcripſere themata aut ſyſte- nemo eſt, qui rem acu rectius ciſius tangat, quam Chriſto- Beſoldus *in polit. ſua, cap.* 12, Schonbornerus, *lib.* 1, *cap.* 4. ic eorum ſe habent verba: admodum ex perſonis fami- llegia, pagi, municipia: ſic ex immobilibus, earumque uni- te, territorium: Et denique ex nnibus civitas ſive reſpublica

cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

conſtituitur. De quibus ſi
breviter aliquid dicendum erit.

Simplices ſocietates (γαμικὴ
pe, πατρικὴ, καὶ δεσποτικὴ) ſi
nentur, ſocietates exurgunt ortæ
vel ſunt particulares, & cœtus
corum; vel univerſitas. Partic
ſocietas, familiam, & ſynagoga
ſodalitatem, quæ proprie &
communiter collegium dicitur,
plectitur.

Schonbornerus autem ita rem
dem proponit: Dixi, naturalit
mini eſſe inditum, ut ſimili co
ret: Nunc videndum, quomodo
tis gradibus Societas illa cre
Primo omnium ſola fuit ma
coniunctio: deinde tota domo
ſocietas coaluit: ex illa integ
miliæ gentilitiæ; quibus ext
acceſſerunt. ſic ut diſtinctis loc
bitantes, primo vicos, deinde p
poſt oppida, & urbes, deniqu
vincias & regna conſtituerent.
eſt communio ex paucioribus
bus collecta: pagus ex pluribus
multis vero pagis oritur civita
uno loco collecta, & commo
bus maioribus ac ampliori ſecu
inſtructa & munita. Ex pagis
bibus longo intervallo inter ſe

...it diſtrictus ſive territorium. Sic ...næus, *in pol. Chr. lib.* 1, *c.* 3, *pag.* ...dem prope habet; quæ facilio- ...gnitionis gratia, &, ut inde quo- ...terum demum, qui ſervitutem ...ne naturalem faciunt, craſſiſſi- ...ateſcat error, paulo fuſius per ...es & exempla deducendo expli- ...us, ut factis credant, ſi no- ...teri alicui evidentiæ adhibere ...s.

...abrum IV. *Plenior Societa-tis & ſolidior explicatio.*

...ii putandi ſunt, quos inter res ...municantur, *ait Cic.* 5 *act. in Verr.* ... Tecti ad alios eſſe poſſumus: ...m vero ſi metuimus, ius officii ...mus. Vnde maiores eum, qui ...m fefelliſſet, in virorum bono- ...numero non putarunt haberi o- ...te. *Pro Roſc. Amer.* Adeo enim ...bile atque amicabile nomen eſt ...is Socius, ut individuæ fortunæ ...tem, quem omnis facultatis, in- ... laboris, & periculi noſtri par- ...em facimus, denotet. Proinde ...*re* pro *Adiuvare* dixit Iuſtinus, ...*epiſt. Dig. præpoſita.* Atque hinc eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

eſt quod Societas ita late accipia
ICtis, ut alia publica, alia privat
ſit. *Florent. in l. 3 de iuſt. & iur. V*
ad pr. Inſt. num. 3 & 4. *Heig. nu*
3, 4. *Man. par.* 4, *diſt.* 4, *num.*
conſil. 5, *num.* 1. Quæ tamen re
in naturalem & civilem ſive
gregativam dividitur. Naturali
rum vel communis & commu
ita accepta eſt, vel privata (ut I
rum verbum retineamus) ſive n
propria eſt & conventionalis. N
talis communis, quam alias
improprie publicam faciunt, ea
quam natura inter omnes hom
conſtituit, ut nihil aliud ſit, q
naturalis omnium hominum co
tio. Vnde egregie poteſt oſtendi,
modo propter communicatione
rum introducti ſint omnes co
ctus, omnia commercia, omne
actiones, ac totius iuris ſanctio,
non alio ſpectare debet, quam
conſervandam inter homines na
ſocietatem. Vnde etiam merito
ctius Naturalis Societas dicitur,
ius conventio inter omnes m
lium functiones ad naturalem il
charitatem proxime accedit. Ill
enim exprimit typum cognati
inter nos, quam Deus inter nos
ſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

, ut res noſtras alter alteri gra-
mmunicemus, nihilque pro-
exiſtimemus: ſed eſſe κοινὰ τὰ
ων πάντα. *Briſſ. & Schar. in
verb. h.* 501. Qualem ſocieta-
mmunionem maxime in ſua
& requirit republica ſummus
pientum Ethnicorum Plato;
id heîc calumnioſe in eius diſ-
s de rep. & ll. taxare conan-
erſores bonæ mentis, aut inter
ſpiam luſcus ſive myops, cum
iſpante. Non enim optimus
ilosophorum tam abſurdus
i cavillatores eiuſmodi ipſum
nniant; quum omnia ex mu-
ore in publicam ſalutem pro-
e devolvi cupiat, ut harmoni-
e membrorum omnium con-
corpus ſolidum integre ſuis
s conſtans conſtituat; uti
ſequenti aliquo capite pateſ-
o nomine etiam recte Ficinus
ctis aliis hanc formam regi-
ommendat, quod omnes par-
i fraterno amore in ea cohæ-
eantur; quaſi imitamen ſin-
Chriſtianiſmi ſyncerioris heîc
ræfigurare voluerit.

Mem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Membrum V. De Societ[illegible] vata.

Privata ſeu potius propria [illegible]
ventione ſubmixta, iterum [illegible]
eſt; bonorum ſcilicet vel vita[illegible]
non plena, ſed limitata & a[illegible]
reſtricta eſt: Hæc vero pleni[illegible]
tam & quæcunque ad illam [illegible]
ria. *Alth. in dicæol. lib. 2, cap. 4*
3. Conventionalis proinde [illegible]
norum (quæ ſic jam propte[illegible]
dicta ſequatur) ſocietas eſt, q[illegible]
li hominum auctoritate in q[illegible]
contractus formulam produ[illegible]
gnitur, imitatione communis [illegible]
turalis ſocietatis: ut, quum d[illegible]
resve ſic contrahunt, ut luc[illegible]
damnum inter eos commu[illegible]
de una re, aut negociatione [illegible]
omnibus bonis præſentibus [illegible]
ris, ut quæſtus aut damn[illegible]
unumquemque eorum comm[illegible]
pertineat. Quam Græci κο[illegible]
ξίαν vocant. Et hæc ſocie[illegible]
ventionalis, ceu contractus [illegible]
dei eſt, dicitur. Hinc differu[illegible]
que in jure, *ſocietas, communio* [illegible]
ſortes fratres. Namque hi pro[illegible]

...es cohæredes, de quibus Cuiac.
...*cap*. 10. Communio autem fit
...contractu, ut eſt inter cohæredes
...collegiatarios; quæ quaſi contra-
...eſt. vulgo *Gemeynſchaft*. §. *item*.
...*de obl. quæ ex quæſt. cont. naſ*. Cu-
...*s*, 10. *obſ*. 25, vocat illam neceſ-
...m. Aſt ſocietas hæc & ſocii non
... niſi interpoſita conventione;
... etiam Voluntariam Cuiacius,
..., dicit. Societas igitur bono-
...quæ ſit, ex his ita dictis ſat con-
... ubi tamen notandum, quod in
...ontractu duplex ſe exerat obliga-
...ad quam ſocius ſocio obſtringa-
...ut prior ſit de communicatione,
...a de ſeparatione rerum commu-
...n. *l*. 67, *l*. 74, *& ſeqq*. *l*. 4, §. 1, *l*.
...*l*. 63. *ff pro ſocio*. de quibus ali-

...itæ autem ſocietas eſt, qua συμ-
...*ις* contrahitur, & res, operæ,
...iſteria ad ſymbioticam conver-
...nem ſive cohabitationem illam
...ervandam conferuntur à ſociis.
... ſocietas iterum vel eſt domeſti-
...mplex, aut publicè orta. Simplex
... quæ & privata nunc rectius, *iux-*
...*lth. d. lib*. 1, *cap*. 79, *num*. 2, quam
...a, dicitur, eſt, qua inter quaſ-
... certas perſonas domeſtica συμ-

βίωσις contrahitur: Eſtque ve
iugalis, vel familiæ.

Membrum VI. *De Soci Coniugali.*

Coniugalis ſocietas rurſus au
maria eſt & principalis, aut præ
conſecutiva. Illa eſt, quæ inte
rem & fœminam contrahitur
mutuo coniugii officio præſt
& coniunctione in unam ca
pro generatione ſobolis. *Gen.* 2,
1 *Cor.* 7, *verſ.* 4, 5. Vocatur matr
nium, cóſociatio, 1 *Eſræ* 10, *v.* 1
ctiſſima coniunctio duorum, &
culum, *Matth*, 19, *v.* 5. conſor
vitæ, *l.* 1, *ff. de rit. nupt.* fœdus,
2, *verſ.* 17. *Malach.* 2, *verſ.* 14.
ce etiam nuptiæ, contubern
connubium, torus iugalis, &c.
nel. lib. 13 *Com. cap.* 18, 20, *&* 21.
vero & quales aut cuius cond
nis perſonæ hæ, quæ contra
huncinire queant iuxta diſpo
nem legis divinæ & civilis, eſſe
beant, unde coniugium legiti
aut illegitimum pronunciatur
ſuo loco docetur: non id iam
pertinet. Saltem hoc conſter, c
ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

o poteſtas in uxorem iure divi-
aturæ , & poſitivo competat:
a non tantum in ſtatu primæ-
narito mulier , ut capiti , ſubie-
erit ; ſed etiam ratione originis
ura ignis in viro , in fœmina
quæ Tinctura manifeſta ſit, ut
us ex Teutonico annotatum
nde etiam naturalis amor, Tin-
ignis ſui ſuccenſus , aqueam il-
generationis ſociam ardenter
it. Veluti quoque poſt lapſum
maledictio , mariti dominatio-
didit uxorem. *Gen.* 3 , *verſ.* 16.
hen maritus ſive paterfamilias
maginem & ſimilitudinem ha-
on tam Regis , quam civis &
cii potius. *Kecker. diſp. pract.*
obſ. 8. unde & verbum *domi-*
omine *domus* Henr. Alſtedius
cit *in lex. theol. f.* 115, quod in
domus cohabitatione amabile
ominium exercere debeant. Et
ullum imperium ſine poteſta-
endi exiſtit; facile inde colligi-
uod viris quoque facultas con-
it vel invitas in ordinem redi-
Aſt tyrannicum eſt , ſi ius vi-
necis in has ſibi velint ſumere
i ; velut apud quaſdam gentes
t fuiſſe Forſterus , *in hiſt. Rom. ad*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

l. Romuli 5, refert, *& L. yclam.* 7, *cap*
Namque vir nō aliud ſibi ius, nec
per naturam (ſi ad fontem verum
ius coniunctionis maritalis recu
mus) in coniugem ſuam vendi
poteſt, quam ipſe ſtatus origina
in paritate concedit. Quippe, qu
homo ante lapſum utramque i
& luminis Tincturam in ſeſe co
neret, atque ita eſſet (iuxta Teut
cum) creatus, ut viveret in virgi
perfectionis ſtatu, atque inde in
ſuum reflecteret ſanctum amor
qui magicum ipſi exinde ederet
tum; ipſe vero imaginatione ſu
ad terrenam animalitatem ex ve
ſancto amore Iehovæ converter
penitus à Iehova recederet: in
ſui incidit ita diremptionem, a
penitus imagine Dei, ut diviſo
iure in generatione & conſervat
ſui generis uti cogatur, quum
male regnum cum vita tali pro c
ſti ſortitus ſit. Factus itaque e
compare ſui ipſius alter compos.
de duo nunc in carne una eſſ
bent, nec in ſeſe mutuo ſævire:
ſancte id inculcat Sacra Script
quod nemo propriam ſuam ca
odio unquam habuerit. *Ephe*
Nam Deus ipſe inter Adamu
Ei

primum illud ſocietatis hu-
vinculum inſtituit. *Gen.2, v.*
in. in pol. Chr. lib. 1, cap.3. Ex
facile convincitur, quam
eus ſit ille auctor *in relect. ſuis*
1, ſect.4, ubi deciſionem ſuam
nit vanam & inutilem inter
qui potius ex iure naturali
ex iure gentium matrimo-
eſcenderevolunt: & ipſe ta-
ecernat pro more, quam ani-
ruta, ſuæ libidini relicta, nul-
neſti, ſed utilis tantum, ratio-
inſtinctu naturali habeant,
oneſtate aliena ſint, quod à
turæ minus id derivari queat.
ius ſunt: Proinde, ait, matri-
m proprie acceptum, pro eo,
ocabulum præ ſe fert, ſeu pro
a iuſtave maris & fœminæ
ctione, ex iure gentium deri-
n eſt. *cum Paul. Caſtrenſ.* quo-
onſenſus, in quo conſiſtit eſ-
natrimonii, *l. nuptias. de R.I.*
gentium traducitur. *c. tuæ fra-*
ſponſal. in. 6. ſolus autem in-
, qui libidinis nomine in
à Cicerone indigitatus fuit,
nis eſt homini & brutis, &c.
ſatis iudicii modo Relectio-
s relectæ ſint, vix homo vere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Chriſtianus, cui potior eſt ſacræ ſcri-
pturæ quam profanorum aucto-
dignitas, mecum credat. Etenim
tunc ullum reperiri potuit ius
tium, quum Adam cum ſua Ev
ſet ſolus, & non tantum ex ſo
reſuſcitatus conditam ex ſe Eva
gnoſceret; ſed etiam confeſtim
eius coniunctionem à Iehova
tam conſentiret? An non dice
Hac demum vice adeſt os ex o
meis, & caro ex carne mea: Hæ
cabitur vira, eo quod ex vir
ſumpta eſt. Idcirco relicturus e
patrem ſuum & matrem ſuam
adhærebit uxori ſuæ &c. & eru
carne una. *Gen*. 2, *verſ*. 23 & 24.
tus fuit Adami conſenſus, &
omnium poſterorum, quum i
natura utriuſque & inter ſe di
ptæ Tincturæ id ita exigat, &
mini ex generationis virtute &
ceſſitate imperet, conſenſum
hunc imprimat. Mirum igitur,
ICti penitius rem ponderando in
ſpexerint, quam Medici tales, q
men naturæ indagatores ſe ſe
fortes & adſidui proclamant.
quçinam ex falſis principiis Stag
ſium quis vera agnoſcat, qu
erroribus ſuis vix Tincturæ n
ac

rant? Sic etiam egregiè idem
ntum fallitur eodem in loco,
oque ſibi contradictorius eſt,
rutis omne ius adimit ex au-
ate Ciceronis, quum ratione &
ne careant: & tamen, *cap.* 1,
ndec.num. 20, confitetur ex Se-
Quod feræ quoque ipſæ Veneris
et nefas, generiſque leges inſcius
pudor. Vnde conſtat, quod fe-
pis & honeſti diſcrimine non
eſtitutæ ſint, ut ille, contra
tum ſuum *in princ. Exhort. ad*
rt., ſtatuit. Quin ipſe, *ex*
imal. Ariſt. 9, *cap.* 47. *Ælian.*
r 5 *hiſtor. animal. Plin. lib.* 8,
2. *Nic. Lyra in Matth. cap.* 19,
ot exemplis comprobat; ac, iis
itis in zelo camelorum & ele-
torum, in equo Scythico, &
cuius Ioh. Lupus *in tract. de ma-*
meminit, qui genitalia ſibi
abruperit, luiturus in ea parte
m, qua peccaverat; tandem hæc
expreſſe addit: Fluxit igitur in
alioribus animalibus facula
am eius iuris, quod expolire
perfectionem ſuam deducere
ſſet humana ratio, niſi infra
rum conditionem degeneraſ-
&c. Conciliet iam quis dicta,

& videat, quomodo hæc conve[illegible] inter ſeſe, quod nihil iuris ca[illegible] bruta, & tamen faculam iuris [illegible] ipſis adſcribere propter carentia[illegible] tionis non vereatur. *Nihil &* [illegible] *quid* ſimul eidem ineſſe, neſcio[illegible] quomodo hæc inter ſe conven[illegible] niſi novus ſit modus, & forte [illegible] renſis. Rectius longe Galenus ſ[illegible] qui *in dict. lib.* rationem ita rec[illegible] tam in animalibus adſerit, ut [illegible] ex natura artes quaſdam callere [illegible] ſtatuat. Velut quoque omnium [illegible] dicorum anteſignanus ille Cro[illegible] luculenter id *in libello ſuo de Sig*[illegible] *ris internis rerum* demonſtrat, [illegible] homines quam plurimas ſuas [illegible] turas vitiorum & virtutum m[illegible] rum ex ipſis animalibus ſumpſ[illegible] *pag.* 75 & 78. uti ſimul illuſtr[illegible] emplum caſtitatis, fidei, & con[illegible] tis amoris coniugalis, in palu[illegible] & columbis proponit. ubi ex [illegible] no adſeverat, quod mas & fœm[illegible] tanquam nuptiis alligati, mutua [illegible] ſenſione adeo ſtabili, certo conn[illegible] per ſummam caſtimoniam a[illegible] reſcant, ut neuter alienum cubi[illegible] tingat: ſi impudico amore capt[illegible] alienam uxorem oculos adiece[illegible] quod eos reliqui circumſed[illegible]

d[illegible]-

pant, & fœminæ fœminas, &c.
imalia inter ſe quoque lingua
ia uti clarum ſit, quamvis non
lata voce, ut homines, eam ex-
ant. quod idem in ciconiis ve-
ſſe, nobis certus nuper retulit
us, & naturæ ad modum Crol-
utus indagator. unde merito in
rem ſui coniicit Spinæus homi-
x meliori brutorum informa-
. lib. de tranq. animi. Tanti eſt,
inione vel affectibus quid iudi-
, & Naturæ ignoraſſe arcana,
ſane cunctos latent, niſi mature
s terminorũ opiniones exuant,
verum philoſophandi modum,
Theophraſto ſe recipiant. Sic
e aliud eſt, quod coniugio ex
gentium adhæret, quam iſte pu-
de quo ſuo loco. Sed hæc de ſo-
te coniugali primaria monuiſſe
ciant.

quitur nunc ſecundaria, ſive ex
cedentis fine principali orta ſo-
s, quæ propagationis intuitu ita
oniunctione mariti & uxoris ex-
t, ut συμβίωσιν cum liberis pro-
t parentibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Membrum VII. *De ſoci[etate] paterna & filiali, & utri[uſque] officio.*

Quum maritale coniugium ... *Beſold. in pol.* 5, *d.l.* §. 2.) ſic natu... comparatum, ut humano generi ... petuitatem largiatur, & ex fili... procreatione iugiter maneant g... renovata; Dei clementia, qua... poſſibile eſt, immortalitatem do... te naturæ: recte parentibus ho... cumbit, ut in hac ſocietate reg... ſint officii memores. Naturaliſſi... quidem eſt, ſibi ſimile procreare... non tantum eo reverenter utend... (*Lemn.* 1 *de mirac. nat. cap.* 3,) ... ipſo matrimonio caſtitas ſit o... vanda; verum etiam ſedula ed... tionis & paterni imperii aut o... cura ubique tenenda eſt, atqu... exemplariter vitæ ſanctimonia ... ſervanda, ut liberi nuſpiam ſca... lum accipiant. Vnde væ, *ait* ... *ſtus*, qui uni ex iſtis puſillis ſcan... erit; rectius foret, ut in profun... maris appenſo ad collum eius m... ri lapide ſubmergeretur. *Matth.* ... Parentes enim ſunt, à quibus li... n...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſunt ſecundum Dei diſpoſitio-
vitam, & ſuſtentantur, ac qui-
beri viciſſim debita obedientia
cti tenentur. Liberi vero ſunt,
mnia naturalia accepta paren-
ferre, iisque debitam obſervan-
in pietate vera præſtare debent.
tum igitur nomen tam ſan-
eſt, ut ſimul dominium ali-
includat in liberos, determi-
ie poteſtatem quandam, quam
am ICti dicunt. Ac licet ipſe
ex natura ſanguinis inſitus li-
s ſatis conſtituat, quomodo pa-
s cum liberis ſuis converſari, eos
atque defendere debeant; veluti
datur amor ferventior & ſoli-
quam parentum in liberos,
n ii ſint pars parentum, *ut recte*
r. Iuſt. exclamat, l. ult. in pr. C.
ar. furioſ.: quis talis affectus ex-
eus inveniatur, ut vincat pater-
? Et è contra, quum neque fi-
patre meliorem amicum inve-
poſſe, aiat gloſſ. *in l. quidam. ff. de*
d. inſt.: tamen, quum natura
inis adeo ſit depravata, ut natu-
huius ſtorgæ aut ignorantia aut
tveſcentia ſæpius maxima creent
ommoda, adeo, ut prope eam ex-
guat; ideo ipſis tam parentibus
quam

quam liberis toties ad ſua recu
dum erit officia. Sæpius enim
dit, ut ira modum ſuperet vind
& velut amor paternus coniug
longe excedit, ita fit quoque,
ſummo amore ſummum naſ
odium; velut & ſecundo nub
plærumque obliviſcuntur liber
& proprii in eos muneris. Offic
autem utriuſque partis in m
conſiſtit iuris debito. A parte p
tum alii id triplex, alii quadru
alii quintuplex faciunt, prout c
que principalia dicunt conſidera
homine libero; ut ſunt, bona
poſſidet, operæ, corpus, liberta
vita. Verum rectius hæc ad tri
aliis retrahuntur puncta; non
Stagirenſis vult, qui ad gener
nem, nutritionem, & inſtitutio
omnia adſtringit; quum ex gen
tione iam liberi in lucem ſint e
& ad ampliora vitæ neceſſaria
ſint extendenda. Conſiſtit it
munus parentum proprie in edu
do, defendendo & imperando.
mum officium iterum triplex
ſtatuitur; in educatione natur
quod alimenta poſtulat; morali
bene vivat; & ſpirituali, ut relig
vivat, & pie educetur, nec minus
iiſd

preces effundantur. Secun-
: defenſionis, quod dilectio-
evitationem ſcandali requi-
rtium eſt imperii, quod cor-
nem, elocationem, & procu-
m neceſſariarum rerum aut
ionii exigit. Proinde imperium
quaquam eſt abſolutum, ſed
is cancellis circumſcriptum
Solus enim Deus abſolutum
mperium, quum lex inferior
cedat ſuperiori; ceu Deo ſem-
is obediendum eſt quam ho-
s. Vnde non competit paren-
itæ & necis in liberos, ut bar-
m mos fert. Non etenim in
ate, ſed pietate & humanita-
iſtit patria poteſtas. *l. 2. ff. ad l.*
Sic.

nuſpiam rectius quid hac de
am in ipſa ſacra Scriptura legi-
uæ omnes huius officii partes
te ſatis depinxit. *Sic quomodo*
di ſint liberi, habetur in Exodo &
onomio. Prover. 13. 24. & 19,
29, verſ. 15, 17. Hebr. 12, verſ.
xemplis Iacobi, Geneſ. 33, 5. Io-
8, 9. & paſſim. Quomodo dili-
Geneſ. 42, verſ. 36, 37. 2 Sam.
rſ. 16, 17. 1 Reg. 3, 26. Tob.
& 10. verſ. 1, 2, &c. Quomodo
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

in pietate informandi, *Exod.* 12,2
13,8, *&c.* *Deut.* 4,10. *&* 6,7, 2
11,19. *&* 32,46. *Ioſ.* 4, 6, 7, 21
& 22,24. *Pſal.* 78, 4, 5, 6. *Eſa.*
Ioel. 1,3. *Epheſ.* 6, 4. *Quomodo*
gendi, 1 *Sam.* 3,13. *Proverb.* 13
& 23,23. *&* 29,17. *Hebr.* 12,7
loſſ. 3, 21, *&c.* Poſſent heîc c
plurima de profana educatione
rum Chriſtianorum, qua non
graviſſimo æternæ ſalutis per
tam ſtudioſe in Ethnicifmum
piuntur, monerier, atque ſimu
monſtrari, quam deteſtabile m
ſibi parentes concilient, & ex
re Iehovæ ac pietate vera ſe e
dant ipſos: ex quo fons omnium
ruptelarum, calamitatum, & n
rum in mundum horribilis pro
verum, quum calamitas hæc e
mica maior ſit, quam ut p
queat iam deplorari; & quoqu
ad reformationem publicæ educ
nis pertineant; in his modo ac
ſcimus, & nos ad liberorum p
convertimus.

Officium autem è contra li
rum, quo parentibus adſtricti
rali iure tenentur, maxime cor
in obſequioſo honore iis exhibe
ut ex decalogo facile conſtat. H

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

verbum quidem breve eſt, ſed
multa in ſeſe complectitur, ut
amoris & obedientiæ fide vix
qui poſſint liberi. Etenim eo-
nge maior eſt obligatio & ar-
uam parentum, & tamen vix
ta vivide adſcendit cum gra-
e debita ad parentes. Nihilo-
utrumque nomen, quo & fi-
liberi dicuntur, qui ex nobis
ati, ſatis manifeſte indicat,
inculo naturali adſtricti heîc
tur. Veluti filios ἀπὸ τῆς φιλίας
icitia non inſcite dictos ali-
unt; quum omnia mentis co-
& cordis motus nihil aliud in
tendere debeant, quam ama-
decentiam, & ſuavitatem, qui-
entes ſuos unice cum reveren-
eant. Nec minus inde liberi
ntur, quod in libertate pater-
ctionis acquieſcere, & ipſi li-
ingenio præditi eſſe debeant,
libertatis favore digni, ſi pa-
fideli amore honorent: alias
i ſunt & ſervi, id eſt, barbaro
ili ingenio præditi, imo ἁμαρ-
τα τῆς φύσεως, hoc eſt, naturæ
ta appellandi ſunt. Parentes
maxime poſt Deum ſunt ho-
di, unde de honore Iehovæ,

tabula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tabula prima; de honore au
rentum, tabula ſecunda ſt
principio agit. Idcirco ſi ever
in eadem cauſſa ad contraria
tur, tum Deo magisquam par
obediendum eſt: ſicuti etiam
omnibus officiis honeſtas l
ponit, nec turpia mandata
enda ſunt; quum nihil in p
cium, Dei, iuris divini, &
torqueri poſſit aut debeat. Q
iam in ipſo Rege ita verum eſ
licet Rex quidem ſit Princeps
blicæ; tamen civis & ſubd
naturæ, ac multo magis ſervu
væ. Qui hocignorat, ſe omn
rio indignum reddit, & ſem
hoſtem Dei, ac tyrannnum ſi
rat.

Sed quodnam filiorum erga
tes in cunctis officium ſit, i
optime verbum Dei explicat.
9, 23. *&* 22, *verſ.* 7. *&* 27, 1
7. *&* 37, *verſ.* 14, 15. *Exod.* 2
21, 17. *Levit.* 19, *verſ.* 3, 32.
Deut. 5, 16. *&* 21, *verſ.* 15, 18
16. *Iud.* 4, 1. 1 *Sam.* 2, *verſ.*
& 3, 1, 7. *&* 8, 1. *&* 18, 5.
10. 2 *Reg.* 2, 23. *&* 12, 2. *&*
2 *Paralip.* 34, 3. *Eccl.* 3, *v.* 1, 8.
& 7, 29. *&* 8, 7, 11. *&* 22, 3

25,10. & 32, 24. *Tob*.4,1.&
Iob.1,4. & 8,4. & 32,*verſ*.4.
roverb.1,8. & 4,1. & 6, 20. &
. & 13, 1. & 15, 20. & 19,26.
, *verſ*. 11, 20. & 22, 15. & 23,
.& 28,24. & 30, 17. *Ierem*.35,
Ezech.22,7. *Matth*.4,20. & 10,
15,4. & 19, 19. *Marc*. 10,
uc. 2, 4. & 18, 20. *Actor*.7,
22, 3. *Epheſ*.6.1. *Coloſ*.3, 20.
.5.1. 1 *Pet*.5,5, *&c.*

uamvis autem hæc & ſimilia
a perpetua ſint, & cum natura
t; cum ex eius iure profluant:
, quod patriam poteſtatẽ con-
domeſticam, ea quinque mo-
pirat: morte, amiſſione civi-
ſervitute, quæ mortuo adſimu-
quem, emancipatione, & ma-
tus dignitate, quum rempubli-
repræſentet. Alias violationi
officii filialis, pro diverſitate
i, ſuæ deſtinatæ ſunt pœnæ, ut
maledicentes morte mori coge-
r. *Exod*. 21, *v*. 7. ſic & parricidæ
ſimo ſupplicii genere macta-
r. Velut etiam in immorige-
pud Romanos parentibus vitæ
cis poteſtas competebat. At ho-
ſi delictum eſt leve, parenti-
aſtigatio incumbit ; ſi gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

vius , exhæredari poſſunt.

Membrum VIII. *De Soc[...] familia, & eius notatione*

Atque ita ſe habet coniug[...] paterna Societas, ſiue conſecutiu[...] ex iure naturæ unice orta : ſe[...] nunc ea, quæ eſt de familia, [...] naturæ imitatur, vel æmulat[...] ipſi adſociando annectit ex iur[...] tium. contrahiturque duplici r[...] aut adoptione ; aut conductio[...] vorum vel miniſtrorum ; quæ [...] dicitur.

Antequam autem de duab[...] ſpeciebus ſocietatis agamus , [...] eſt ut vocabulum familiæ, quo[...] id accipiatur, & ea quid ſit, ho[...] rite explicemus. Famuli orig[...] *quit Pomp. Feſtus*, ab Oſcis de[...] (populis Campaniæ ,) apud qu[...] vus *famel* nominabatur : unde [...] milia vocata. Addit & hoc : [...] letium dicebatur, quod nunc [...] tium. Ceu quoque *debil* apu[...] nium legi & *ſubtil*, affirmat [...] mannus *in annot. ſuis ad Plaut. p*[...] ubi duplici modo id, *famel*, & [...] pronunciatum fuiſſe dicit. Vnd[...]

A

ht. *all. l.* 195, *ff. de V. S.* ſecundum
quam Oſcorum locutionem, qui-
familiæ vocabulum à *familiari*
at; attamen uſum eius tam la-
ctus Vlp. *in d. l.* extendit, ut ſex
ficationes ipſi applicet, (quas or-
in commentario ſuo Goddœus ex-
t,) quum tam rebus in familia
ſcunda, & corpori, poſſeſſoriſ-
iuri, quam perſonis accommo-
r. Ad perſonas autem nomen fa-
æ relatum, quatuor ſortitur ſi-
cationes, *ait Godd.* Aut enim ad
lares perſonas dirigitur, aut ad
s. Si ad plures referatur, triplici
erũ fit ordine. Primo, quando ad
as perſonas & ſervos ſive manci-
pertinet; ubi ſimul corpora du-
modo exprimi, auctor eſt God-
s. Namque & ſervorum eſt fa-
a; & ipſi ſervi ſunt in familia.
§. *fin. ff. de V. S.* Deinde ad ſolas
as perſonas refertur, quæ ſub
dem poteſtate ſunt naturali aut
ima. Demum ad univerſam a-
orum gentiliumque cognatio-
, ſeu ad omnes ex eadem domo
ente prodeuntes excurrit. Heic
penultimam atque antepenulti-
maxime retinemus in hac di-
tione, quatenus partes integran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tes herilis imperii in una domo [illegible]
trifamilias perſonæ ſubiectæ co[illegible]
tuuntur. Alias enim familia t[illegible]
corpus unius domus , id eſt , [illegible]
cum ſuis membris collectivè [illegible]
plectitur; quum talis familia i[illegible]
nem quandam reipublicæ pri[illegible]
repræſentet , & æque ac colle[illegible]
per unum principalem conſerv[illegible]
diciturque proinde ſocietas mix[illegible]
compoſita ex diverſis membris; [illegible]
te quæ effectum primariæ & ori[illegible]
lis ſocietatis exprimit , ſi coniu[illegible]
ſocietas tanquam ſimplex cum l[illegible]
coniungatur. Ex quo patet , q[illegible]
tum illi aberrent in politices tr[illegible]
tione, qui exordium eius à fam[illegible]
declaratione, tanquam cauſſæ e[illegible]
catione ſumunt ; quum per n[illegible]
ram rerum fieri non poſſit , ut [illegible]
ctus producat cauſſam ; ſed co[illegible]
eſt, quum cauſſa ſit origo , ex qu[illegible]
ſultet effectus. Quod ideo heîc [illegible]
netur, ut inde conſtet , quam du[illegible]
modo peccet & ſe præcipitet A[illegible]
ſæus *in ſuis relect. pol. cap.* 1, *ſec*[illegible]
dum tam temere Vlpianum *in* [illegible]
195 perſtringit , & methodi ſua[illegible]
tionem inutiliter deducit. Non [illegible]
vice enim Vlpianum iniuria af[illegible]
dum aliis perſuadere conatur , q[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

l. §. 3. definitionem familiæ in-
ere voluerit, quum tamen nu-
tantum ſignificationis inter-
tionem in acceptatione talis vo-
li indicare voluerit, ut ipſe
d. d. l. n. 3, ſatis manifeſte id de-
t. An indicatio ſignificationis
eſt quod definitio? Patrem-
lias quidem paulò poſt definit,
n familiam. Deinde non can-
cum ICto agit in eo, quod tan-
norantiæ reum ipſum convin-
laboret, quaſi neſciverit inter
riam & formam diſtinguere, &
nas loco depravati generis con-
omnes bonæ definitionis leges
rit: quum tamen de pluribus
nis hanc ſignificationem prædi-
quod unius poteſtati aut natura
ure ſubiectæ ſint. Quid vero
hoc eſt, quam ſi tales perſonas
tati unius ſubordinet, & loco
cti habeat perſonas tanquam
riam, quibus forma poteſtatis
is ſit ſuperinducta? Quæſo quid
as à ICto potuit dici aut pro-
iari? An non igitur ille po-
ſententiam Vlpiani depravata
e accipit, & diffamat? Tum
ue ICtus non enumerat partes
s ſignificationis omnes, ſed tan-

 tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tum exempli cauſſa ſubnectit no
tionem patrisfamilias, matrisfa
lias, &c. velut quoque expreſſe id
nuit, dum adiicit verbum, *Et d*
ceps. Quare in hoc etiam paulo
quior eſt ICto, quaſi definitio
latiorem definito protulerit. Si
modo fruſtra præoccupare ſtudet
cuſationem, qua illi poteſt obi
quod omnino contra bonæ meth
diſpoſitionem egerit, effectum c
ſæ præmittendo. Etenim cauſſa
dique prior eſt effectu; velut ipſe q
dem confitetur, ſed tamen obli
illud quod contrarie commiſit,
luere ſtudet in acceptione gene
familiæ. Ait: Exurgit enim ex
cietatibus, tanquam ex partibus; q
dum conſpirat in unum, produc
novam ſocietatem, reliquas om
ſub ſe complectentem. In quibus
metipſum captivum ducit, atque
preſſe declarat, quod totum hoc
put *De familiis in genere* non ſuo i
collocarit ordine; quum famili
ſocietatibus tanquam ex partibus
urgat. Ergo ſocietates merito pr
loco ponuntur, quum effectum
doleat familia, etiam ſecundum p
priam eius confeſſionem. Nec qu
quam ad rem facit, quod hunc e

tegere cupiat aut diſſimulare
ſocietatis plenioris productio-
ippe ſi unumquodque ſecun-
auſſarum & principiorum ra-
ordinari debet, ut eo rectius
ctui & rerum cognitioni in-
; inconveniens eſt, ſi effectus
præponatur; quam tamen ſe-
in his ſequi oſtendit. Simplex
natura prius eſt ſuo compoſito
xto. Et ipſe confitetur *ſect*. 5,
quod origo nominis familiæ
ehendat tantum famulos &
quæ tractatio anterior eſſe
ſet; tametſi *capite tertio*, *& in*
t. cap. 4, eam poſtea ſubnectit.
rectius Timplerus, & Chri-
s Matthæus id præſtiterunt;
m hic iuſtum procedendi mo-
n ſimplicioribus explicandis à
pio obſervavit quidem; ſed al-
huc perfectiori modo, & inter
cos ſcriptores omnium optime,
es cognitionumque gradus, pro
tate & doctrina, ordine tradi-
ſat concinnam declarent con-
nis ſeriem. Vnde *capite quarto*
tes compoſitas populi (qui vere
prie ſubiectum politicæ exhi-
non civitas, ut idem erratice
iis docet, & infra mox *cap*. 5

 expli-

explicabitur plenius)partim fami
partim collegia refert. Alii ne
ſcite, ſecundum partes conſtitue
Rempublicam, ex quibus con
doctrinam politicam diſpon
quumque ſit poteſtas imperandi
& altera ſubditorum aut parent
numerus; & ex capite rectius di
ſcantur membra: eius methodi
ctum in tota compoſitione ſequ
tur. *ceu ex Beſoldi & Kirchneri di
ſitionibus id luculentius apparet.*
hæc dictas ob rationes obiter in
re voluimus, ut iuniores eiuſm
ſcopulos rectius evitare diſcant
illis multorum vaniloquentia q
imponat erroris. Iam redimus
ſcopum, unde paulò ante digreſſi
mus; quum conſtet iam, quid
familiam hoc loco maxime int
gamus.

Membrum IX. *De Socie herili, & eius poteſtate.*

Herilis autem ſocietas, quæ i
dominum & ſervum interce
quum ſit frequentior adoptione,
ritò eam præponimus; quum eti
tertium gradum iuxta commun

o

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

em in hac ſocietatis neceſſi-
a coniugium in conſervatio-
indigere dicitur, mereatur;
aterfamilias habere & poſſi-
beat, qui manus ipſi com-
t. *Arn. lib.1 rel.cap.1, ſect.4.*

minus igitur, eſt perſona ſervis
niſtris imperans, in eosque
tem exercens. Veluti inde do-
o, poteſtas cum iure imperan-
endique dicitur, dominanti
ens, cui ius alium regendum
ndendum ſubiecit. qui ideo
us appellatur, ſervientis reſpe-
1, §.1. l.2, ff. de his, qui ſunt &c.
ap.2, verſ.20. qui dominium
ectum eiuſque iura exercet:
.18, 25, & ſeqq. 2 Reg. cap.4,
Exod. 21, 7, 8. & 22, 4, 29.
5. Levit.25, 39. Geneſ.29, 18
. conſiſtens in gubernatione
ctione pia & fideli; *1 Pet.2, 13.*
providentia pro ſubiecti bo-
felicitate; *Rom.13, 4. 1 Tim.5,*
n facultate inobedienti infli-
pœnam, coërcitionem, caſti-
em; *Proverb.20, 30. tit. C. de*
proping. 1 Pet.c.2, 19, 20. tit.
en. Alth. pol. cap.1, num.13, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Poteſtas autem hæc, & tal
homo in hominem ſibi in re
Dei arrogavit, duplex eſt: pr
publica. *l.* 215, *de verb. ſign.*
hæc publica quum ex univ
& totius populi confluxu & e
exurgat, hac vice de ea iam n
mus; ſed alius ipſi deputatu
locus. Proinde nos ad altera
vertimus. Privata igitur po
quum ratione originis quoq
ſit, & publicæ imitamen, au
gurationem aliquam propon
hoc loco attendi debet. Dic
ea, quæ privatam dominantis
utilitatem & onus reſpicit.
duplex: prima, quæ tribuit ius
teſtatem in perſonam & re
dem: altera, quæ tantum ius
ſonam. Priorem rurſus d
cam vel adminiſtratoriam ri
Alth. *in dic. lib.* 1, *cap.* 27,
Domeſtica eſt, quam Princeps
put familiæ habet in perſonas
ſticas familiæ, cui præeſt. 1
v. 8. *Prov.* 27, 23. *l.* 195, *&*
ff. de V. ſig. Dicitur poteſtas fa
l. 10, *C. de ſuis & leg. h.* habetq
commoda & onera in præſtan
mentis. Hæc vero iterum vel
vel minus plena eſt, reſpectu ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

us dominii. Iſta autem, quæ
deramine aliquo iuris & æqui-
conſiſtit, eiuſmodi eſt uſus per-
um domeſticarum, ut iuxta
ctionis modum herus ſive pa-
milias earum obſequio & operis
r cum quodam iure proprieta-
Inſt. de noxal. act. l. 1, §. 1, de rei
Obſequia conſiſtunt in obe-
ia, exhibitione honoris, in reve-
a, obſervantia & pietate, &c.
6, 5, & ſeqq. 1 Tim. 6, 1, 2. Coloſ.
3, &c. Operæ vero conſiſtunt
rvitiis & miniſteriis præſtan-
&c. Vnde dominus, tanquam
, pro modo facultatum, eos,
s ita conduxit, alere tenetur, diſ-
na domeſtica regere, & nomen
liæ ac ius civitatis ſuæ cum de-
one communicare. *l. 19, ff. de*
hom. Geneſ. cap. 30, 4, 5, &c.
tinet autem hæc minus plena
eſtas iterum in ſeſe ius herile ſi-
patrisfamilias, & ius patrona-

Membrum

Membrum X. *De iure … trisfamilias & patro- natus.*

Ius enim ſive poteſtas herili…
patrisfamilias, in eo maxim…
fert à iure patroni, quod illud…
neralius, & conductione-lo…
ne conſiſtat, atque circumſcr…
tempus habeat, quo omnis g…
homines pro uſu loci & fact…
quid conducere poſſint, & pro …
præſtitis tunc teneatur paterfa…
ſolvere mercedem aut precium, …
inter illos convenerat; nec am…
tunc illis in libertate ſua derog…
poſſidet, ſed cum ipſa dimiſſio…
temporis expiratione plenam lib…
tem ipſi recipiunt, quam eo…
cum operis ſuis elocarant dom…
Vnde etiam rectius famuli, v…
mulæ, miniſtri ſeu miniſtræ, m…
narii miniſtrantes, ancilla, &c. …
miniſtrando famulitium ſuum …
ſtent, quam ſervi aut ſervæ, vo…
tur; quum libertati nihil æque …
micum ſit, quam in duriori a…
ptione ad ſervitutem tenerier.

Patroni vero ius ſpecialius …

ſto ſuo imprimit, & verſatur
ibertum. Atque dicitur patro-
, qui ſervum ſuum manumi-
ibertus autem, qui ſervus fuit,
ipſius poteſtatem à domino ſeu
no ſuo accepit per manumiſſio-
tit. C. de ing. & manum. Vnde
miſſus appellatur; quum ma-
ſſio nihil aliud ſit, quam liber-
latio. *tit. Inſt. de libert. Cuiac. in*
C. de man. vindict. & C. de La-
bert. tollend. Velut etiam apud
os olim manumiſſi plenam li-
tem conſequebantur. *Exod. 21,*
Deut. 15, 12, & ſeqq. Levit. 25,
Ier. 34, 14. exceptis dedititiis.
v. 21, & ſeqq. item, cap. 2, 3, &
1 Reg. 9, 20, &c. Nehem. c. 7, 60.
nvis autem libertus ita egrede-
poteſtatem domini, & ſuus ſi-
libertate communi reſtituere-
tamen manebat reſpectus obliga-
s, in iure patronatus; ut patrono
ue liberis in bona defuncti, aut
aut dimidiata, aut partem, pro
ne diſpoſitionis, & eius operas,
peterent, atque teneretur pro
o facultatum ipſi, liberis, & pa-
bus eius præſtare. *l. 5, §. 10, &*
l. ult. ff. de lib. agn. & alend. Vide
tit. Inſt. de ſucceſſ. libert. & tit. de

ben.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bon.libert. Plena vero poteſtas ...
ſtica eſt, qua quis dominium ...
verſum in hominem & eius ...
exercet. *l.4,§.1,& l.5.ff. de ſta...*
Levit.cap.25, 44, & ſeqq.§.1,...
iure perſ. Dicitur ſervitutis ...
nium, *l.7, l.8, l.9. l.23, l.24,*
ff.de lib.cauſ. poſſeſſio ſervituti...
l.12,§.1.l.25,§. ult. ibid. Vnd...
mo talis, qui ita ſubiectus & li...
te ſua omni privatus eſt, dicitu...
vus, à ſervando, vel ſerviendo; ...
ita utrinque ſervetur ad ſervi...
obligatoriè in ſervili ſtatu, om...
cluſus libertate, præſtandum ...
nomini agnatum eſt mancipi...
tit.C.de mancip. & colon.lib.11. N...
que domino in talem ſervum e...
ius vitæ & necis competebat, u...
terdum quoque leviſſimam ob c...
ſam occiderent. *Senec. lib. 2 de*...
cap.40. Tacit.lib.14. Cic.pro Roſc....
rum crudelitas illa, quum vin...
privata ea maxime ſit, merito re...
tur, nec in Republica honeſta t...
randa eſt. Nihilominus in pleno ...
minio, proprietate & uſufructu ...
mini, ſervus eſſe dicitur. *l. 4,* ...
ſtat. hom. Exod. 21, 1, 2, 3, & ſ...
Levit.24,45. l.10,ff. de acq. rer. d...
§. 1. Inſt. de iur. perſon. §. 4, per ...

p...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

1, *ff. de uſufr.* veluti inde & in commercium ita incidit, , 7, 32. *& Levit.* 24, 17, 25, *qq.* ut æſtimationem recipiat, .32. *l.* 32, *ff. de minor.* qui nirii habeat, *Inſt. de ſtipul. ſerv.* pedi æquiparetur, *l.* 2, §.2, *ff.* *quil. Geneſ.* 30, 43. *c.* 47, 25. mortuo comparetur, *l.* 209, *& l.* 32, *ibid.* qui nullam iuris communionem. *l.* 20, §.7, *ff.* *m. fac.*

rum XI. *De ſervitutis ciebus apud Romanos.*

apud Iudæos, quam Ægyptios que olim, maxime tamen manos, multiplex ſervorum fuit; ut alii bello capti, alii nto relicti, alii ære redempti, ratione aut prætextu iuris i dicerentur. Qui ex ſervo & prognati erant, vernæ voca- Omnes tamen ſub nomine ii comprehendebantur ſimul. *nud. iur. Quirit. toll.* Deditii nt, qui ſe ex obſidione dede- poteſtatem victoris; quorum rtini, alii peregrini nomina- bantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bantur. Nec à ſervis multum di
bant adſcriptitii, *Cuiac. ad tit. C*
agr. & cenſ. & lib. 12 obſ. cap. 35. l
códitionales, *l. 7, C. de iur. fiſci*, cen
glebęque adſcripti; qui cum agro
domino ſerviebant; & una cum
dis mancipabantur, alienaba
Pignorius de ſerv. fol. 1, 2, & 252.
erant olim coloni Palæſtini, co
patrimoniales, ſaltuenſes, emphy
ticarii, burgarii, colonarii, inqui
rii, coloni rei privatæ, dominici
cales, ſervi tamiaci, marileguli,
netarii, &c. *tit. C. de col. Palæſt. I*
cenſ. Illyrican. lib. 11 de mancip. e
git. col. patrim. &c. Ac veluti priſc
neceſſitatibus vitæ inſervient
buerunt; ſic etiam rebus ſacris &
tui ſacro peragendis habuerunt
ctos, ut Levitæ; *Exod* 19, 22. *&*
Num. 8, 16. *&* 18, 5. nazaræi;
6, 2, 3, *& ſeqq. 1 Sam.* 1, 11, *&*
Iud. 11, 33. hómines talliabiles
iuriſp. tit. 5, illat. 7. Alth. dic lib. 1
27, *num.* 16. Nec minus Roma
deliciis & luxurioſis admodum
viviis habuerunt deſtinatos ſe
qui dicebantur ſtructores, ſcil
diribitores, chironomantæ, tra
nomi, &c. *Sen. epiſt. 47. Com. R*
ant. Rom. lib. 5, cap. 29, in paralip

vi lautiores, alii atrienſes; ſed
ſervi æquè actu. *Cic. in par.*
d §. ſervi, Inſt. tit. 3. Nulla eſt
tia, *ait Imp.* Ita libido impe-
quæ omnibus innata eſt ho-
s, varia ſibi effinxit ſervitia, ut
luxuriem vitæ ſuæ rectius
uptatis nutu explerent. Quæ
es in publicam quoque pro-
calamitatem, ut inde miſeriæ
iæ variis adauctæ fuerint mo-
nec etiam progreſſi ſint vio-
periores uſque ad conſcientia-
rſecutionem, ut ſimul ipſas
mum animas Iehovæ imperio
nt, & ſibi redderent ſervas.

rbrum XII. *An ſervitus* *natura?*

m quum ipſi ethnici & gentes
æ ex conſcientiæ ſtimulo in
nebrarum ſuarum regno tan.
eprehenderent, quod iuſtum
dictamen nimis inverecundè
deliter convulſiſſent; ſed ta-
t auctoritate aliqua ſe ex eo
e deteſtationis vitio exolve-
varios remiſſionis & modera-
huius ſævitiæ modos excogita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tunt pridem antea. Quorum
puns eſt, cuius mentionem pa
perius fecimus, manumiſſio.
lib. 2, cap. 15. Proinde Flore
ICtus, poſtquam definiverat li
tem, quod ſit facultas naturalis
invehitur in ſervitutem, quod c
tutio iuris gentium ſit, qua q
minio alieno contra naturam
ciatur: *l. 4, ff. de ſtat. hom.* quu
naturæ non ſolum homines, §.
tea. I. de iur. nat. gent. & civ. ſed
res quæque, quas rerum natura
hominum comparavit, *l. 28, §.*
uſur. §. in pecudum. ff. de rerum di
beræ ſint. Etenim homo ab o
à Deo in integritate ſua iuxta re
gratiæ ad liberum dominium c
tus & in hunc mundum cre
tat: utpote qui eius imaginer
ctam in omnibus exprimeret
microcoſmus. ac poſtquam lap
Adamus, omnes in eadem p
conſtituti ſunt & manent; ut,
naturæ conditionem, nemo ſibi
potius in vigore naturali arroga
vendicare præ altero queat,
quod ſit ſervus peccati redditus
6, 17, & ſub peccato venditus, *ibi*
indeque morti corporali, ac q
æternæ deſtinatus; unde nemo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...re aut extricare potuiſſet, niſi
...ſtus Iehova nos ex regno hoc iræ
...ortis liberatione ſua gratioſa &
...lutione meritorum ſuorum ex-
...ſſet, Patrique Iehovæ mirabili-
...conciliaviſſet ita, ut nunc filii
...tatis æternæ & regni cœleſtis
...nur. Quamvis autem eouſque
...pervenerint ethnici, ut talia
...n rite examinare, aut diiudicare
...erint; tamen quaſi conſcientiæ
...u hanc ob cauſſam convictos ſe
...re: atque proinde libertatis mo-
...conſtituerunt ſecum, velut id
...mis apud Romanos videre eſt,
...d manifeſtis relaxationibus ſer-
...um demonſtrarunt. Status li-
...tis igitur varius olim apud illos
... Maior videlicet ſive iuſtus, mi-
... & infimus. Erant enim cives
...ani, Latini, ſive Iuniani, & de-
...ti. *de quibus agitur* §. 3, *Inſt. de li-*
...Gai. lib. 1, *tit.* 1. *&* *Vlpian. tit.* 3.
...a. lib. 2, *c.* 6, *& ſeqq.*

CAP. IV.

De ſervitute; quomodo libertati [...] *poſita natura, quod exempl*[...] *declaratur.*

I. *Romanorum.*

REſpublica Romana, iuxta [...] munem opinionem, uti era[...] rima, ex libero populo, ita q[...] merè liberos continebat cive[...] civis verè dici poterat, qui no[...] in libertatis ſtatu conſtitutus. [...] etiam Carolus Sigonius, *lib.* 4, [...] *de antiq iur. civil. Rom.*, incol[...] ſic deſcribit, quod ſint homi[...] beri, qui urbem agrumve Rom[...] inhabitant. Et poſt; Optim[...] quit, lege is mihi civis Roma[...] detur, qui domicilium, qui tr[...] qui bonorum poteſtatem eſt ad[...] Etenim civis Romanus multis [...] legiis erat donatus: eſſet cuiusc[...] ordinis vellet, unam ex triginta [...] que tribubus habere cogebatur [...] de capite eius niſi in centuria[...] mitiis agebatur, ut neque iniu[...] puli Conſules ſententiam taler[...] poſſent: candidis veſtibus inced[...]

q[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

…s ſolemnitatem peragerent ;
…gati, &c. geſtare aureos annu-
…s licitum erat. *l. penul. de iur.*
… Ius habebant ſuffragii & in-
…atis ; quibus licitum erat ex
…re & poſſidere, ad quæ libertus
… poterat adſpirare. *Roſin. lib.* 1
…*q. Rom. cap.* 20, *in paralip.* Et *in*
…*io huius capitis* ait : Sæpe mentio
…veterum ſcriptis libertorum, li-
…orum & ingenuorum : quorum
… vocabulorum propriæ ſignifi-
…es non omnibus obviæ ſunt,
…on eodem (tamen) ſemper mo-
…c vocabula accepta ſunt. Pri-
…nim temporibus ita fuerunt di-
…, ut ingenuus diceretur is, qui
…bus ingenuis ſive libertinis na-
…et : libertinus, qui ex duobus
…s : libertus, qui aliquando ſer-
…m ſerviiſſet, & ex illa manu-
…s eſſet. Aliquanto autem poſt
… Cœci Cenſuram, liberti & li-
…i pro iiſdem accepti fuerunt; &
…ngenui dicti, qui vel ex libertis
…bertinis, id eſt, iis, qui aliquan-
…vierant, & manumiſſi erant,
…nt nati. Vbi tamen hoc diſcri-
…nter duo iſta liberti & liberti-
…cabula obſervatum fuit, ut li-
…i dicerentur reſpectu patrono-

rum; libertini, reſpectu ingenuorum
& ita vocabulo liberti privatus qui-
dam reſpectus; libertini autem vo-
cabulo publicus reſpectus, videlicet
hominis conditio, ſignificaretur, &
Ita accurati erant in diſtinctio
graduum & ordinis, ut non om
omnibus in libertate plena compe-
rent. Poterant quoque libertini
annulorum petere; quod ſignum i
genuorum erat; ſed tamen non p
terant natalibus reſtitui. Proin
donati annulo imaginem ſolum i
genuitatis, non autem ſtatum hab
bant. *l. 1. C. ad l. Veſcelliam*. Annul
rum quoque diſtinctio hæc erat,
ferrei ſervis, argentei libertinis, au
vero ingenuis attribuerentur. *Iſ*
lib. 19 Etym. cap. 32. Præterea liber
non admittebantur facile in curiam
quod tamen conceſſum erat certo r
ſpectu libertinis: nec ad publicum
illis munus aut officium erat acce
ſus, niſi apparitoris aut coactoris. S
& libertini filius aut liberti nep
iure meliore uti poterat, quum i
ſuffragium in tribu ruſtica conced
retur: aſt pronepos adhuc melio
iuris conditione fruebatur, utpo
qui Eques Romanus effici valeba
Nihilominus liberti ad maiorem l

berr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtatum admiſſi dicebantur,
publica ſolemnitate vel teſta-
manumiſſi eſſent, cuius tres
ant, *ceu notat Sigon. d. l. & Ro-*
c numero Civium Romano-
m patroni tamen reſpectu, ac-
tur. Latini autem Iuniani
modo minorem aſſequebantur
em ex lege Iunia Norbana,
minus publice aut iudicialiter
rio, ſed vel per menſam, aut
n, aut inter amicos, à patro-
inuiſſent manumiſſionem.
s modos ICti naturales di-
edititius vero libertus, ex le-
Sentia, infimam accipiebat
m, nec dignus cenſebatur al-
du, ſi forte ſervitutis tempo-
er delictum aliquod in car-
blicos fuiſſet coniectus, aut
s alicuius nota in fronte per-
uiac. lib. 5 obſ. cap. 13. & lib.
. Ræuard. lib. 4 variar. cap. 9.
auctor. Prud. cap. 7.
eque hoc prætereundum eſt,
ertate donati veſtitu omni-
genuis & patriciis non tan-
rint diſcreti; utpote qui ute-
ætexta, ac raſo capite pileum
, ceu inſigne libertatis: ſed
quoque auribus pertuſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſigna ferre coacti ſint; veluti Ro
venalium ſervorum notæ fueru
ſub corona ſtare, ocreatos habere
ceos, & aures perforatas, ſtrobilis
rotulis aureis ornatas pro vendibil
ri modo, &c. *Roſ. in paral. d. l.*

Eo uſque nimia ſemper & invic
ſa accreverat Romanorum ſuper
ut civitatis ſuæ iura, libertatis
modum duro, imò duriſſimo lab
& vitæ precio communicarent
vis, nec etiam facile alios vicin
libertate natos reciperent. Civis e
nemo ipſis erat idoneus, qui non
Romæ eſſet natus; aut in tali m
cipio, quod non modo munere
notario cum Populo Romano u
tur, ſed & civitate & ſuffragii r
ne adæquatus. Qui mos ad an
662 duravit. ubi populi Italici,
mum Aſculani, Vicentes, Veſtini,
ſi, Latini, Peligni, Vmbri, Marru
Lucani, Samnites, coſſ. Sex. Iulio
ſare, & L. Martio Philippo, be
vehementiſſimum contra ſen
populumque Romanum, inde,
lege Licinia ius civitatis & ei
gnitas, pro qua tot labores & c
mina plenis periculis ſuſtinuiſ
denegaretur, ſuſcitabant. Q
enim multi ius Romanæ ſoci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

rent, L. Licinius Craſſus, &
tius Scævola, Coſſ., legem tu-
it, qua cavebatur, ne deinceps
ivitati Italiæ tribueretur ius
norum civium, ſed ut ſingulæ
eeſſent contentæ. Quod quum
nmeliam ſuam & extremum
mptum vergere putarent Itali;
ntes tam inauditam ſuper-
noluerunt indigniſſimo ſervo-
co haberi; & ſociali conve-
edere ac bello, & tam diu con-
certamine enervarunt ſuper-
Romanorum, ut non tantum
rus eorum multis in locis fun-
r, ſed etiam uſque ad ſaga ire-
aulatimque obtineretur, quod
nt; proinde quoque maximæ
Italiæ civitas aperta data fuit.
em innumerabiles peregrini fe-
es facti ſunt. Quippe C. Cæſar
am è ſemibarbaris Gallorum
t in curiam. *de qua re vide Sue-
m de bello ſociali vide Flor. lib. 71,
7. Appianum lib. 1 de bell. civ.
cap. 63, 75, de vir. ill. Aug. de ci-
Dei lib. 3, cap. 23. Plin. cap. 1, lib.
tur hiſt. Eutrop. lib. 5, cap. 1.
lib. 5, cap. 18. Strab. lib. 5. Plut.
la, Ioh. Roſ. in virt. Rom. p. 152, &c.*
ac & aliis pluribus hiſtoriis con-

O 5 ſtat,

ſtat, quam inſatiabilis libido ſub
gandi gentes ſemper tenuerit Ro
nos, quantum etiam vicinis, qu
men quam optime de illis me
fuerant, opimiorem libertatem c
dignitate inviderent. In omni
terræ partibus, ubi victores erant,
mines penitus libertate exuebant
ſervituti deſtinabant ſatis crud
Veſtigia eius ſuppreſſionis adhuc
ſim extant, ut, ubi modi non fue
ulli ita inconvenientes, tamen n
varii & mire excogitati prodie
ad ipſorum informationem. Q
ſi ſaltem Germaniam, relictis a
regionibus & provinciis, in exe
plum pertrahere velim, ſatis mani
ſte apparebunt veſtigia huius in
ctionis.

II. *Germanorum mores, an ſemper libertati addictorum, à Romanis infecti.*

Etenim Germaniam noſtram v
tos ſervos nunquam priſcis illis te
poribus habuiſſe, ſatis ex victus rati
ne & facie regiminis conſtat, *ve
teſtis eſt Cornel. Tacit. de morib. Ger*
quum tamen apud cæteras gen
omn

ſervorum eſſent pleniſſima.
§ *ſervari. Inſt. num.* 3. Quod
rite adfirmat Knichius, *de ve-*
part. 2, *cap.* 3, *num.* 3, *& ſeq.*,
: Germaniam ſervitutis à Ro-
nvectæ neſciam fuiſſe, veluti
mus traditum, noſtrates adſer-
tſi enim ſervi quoque domi-
icti fuerant; attamen tanta
at poteſtas, tantusque nexus:
ipſis agricultura, nec non ar-
rum pecorumve greges de-
bantur veluti colonis, quo-
onditio adhuc in uſu. *Iacob.*
Tacit. p. 1, *cap.* 33. *quem ſequi-*
eth. in eund. cap. 43. Quod au-
acitus tradit, victum alea ſer-
fuiſſe mancipatum; pervica-
licium eſt, & ipſi victori quo-
robroſum extitit. Subiiciens
ſe ſervituti ſpontaneè, indi-
bertate exiſtimatur. *l.* 3. *ff. qui-*
lib. proclam. non lic. Eiuſmodi
m pervicaciam referunt hodie
ad triremium ergaſtula con-
ati, qui, dum ipſis quandoque
m permittitur abire, aleæ ſe
mittunt, victusque ad illa redit.
at itaque raritas ſervitutis apud
anos, eaque erat ſatis tolerabi-
Numerus vero Romanis reperi-
tur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tur, ut fidem noſtris moribus fi
let. *Lipſ lib. 3 annal. Taciti, f. 17*
ex Plinio notat, Cœlio cuidam I
quinquies mille ſervos tributos;
Athenæo, viginti millia, imo pl
quoſdam habuiſſe.

III. *Franci maximè prim vitutis introductores in Germaniam.*

Cæterum Clodovæus primus F
corum rex, quum Alemannos, i
Helvetios, Suevos, Bavaros, Ty
tas, Cattos, Miſnenſes, ad Tolbia
in Vbiis, circa annum Chr. 499
bellaſſet, non ſolum hi, mod
perirent, ſervitutem polliciti
perpetuam, *Trith. lib. 1 annal. Fra*
40, ad fin., verum etiam ille, ut
quam reſiſtere poſſent, arma ipſi
emit, ſervitutique mancipavit.
Æm. Clodov. I Reg. lib. 1 f. 7,
ſeqq. Iohan. Tilius, chron. de Reg. F
ad dict. ann. 499. Guliel. Paadin. a
Burgund. lib. 1, f. 81. Nicol. Vig
chron. Burgund. ad ann. 499, fo
Iohan. Stumpf. chron Helvet. lib. 3
57, & lib 4, cap. 27. Munſt. coſm.
cap. 17. Et licet poſtmodum p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bertatem priſtinam conſecuti
meritis, prece, precio; attamen
ex parte remanſit ſervitus. Re-
uidem Francorum aliis conceſ-
non tam pro donato, quam
ciario titulo fiſcalinos, hoc eſt,
homines proprios re & corpo-
*Konigs geeygnete knechte, deren
d guet Koniglicher kamer under-
en. Stumpf. d. cap.* 27. In cuius
cationem unum referre ſufficit:
vicus Caroli filius Einhardo
llario patris ſui contulit prædia
enſtad cum ſervis Regis propriis
ordecim, & uxoribus ſuis & li-
redecim. *Chron. Laurish. ad ann.
ol.* 64. Cuius ſanctione Aldio-
l Aldianæ ſimili lege vivere te-
r in Italia in ſervitute domi-
n ſuorum, qua fiſcalini vel lidi
t in Francia. *Anſegiſ. lib. 4, cap.
&c.* Quamvis autem proprii
nes quoque vocitentur vaſalli
tarii, vel etiam ſubiecti feudi
, qui eius ditioni ſubiiciuntur;
de pact. his veſt. cap. 5, num. 64:
en nemo eſt, qui neſciat, vaſal-
n, cuius intuitu vaſalli ſic di-
r, à mancipiis prælibatis longè
e diſcerni; ut puta, quæ annexæ
fundo, eiusve partes cenſen-
tur,

tur, nec non prædiarias inter r
computantur, *l ſiquis* 1. *l.* 3, *ff*
præſcript. l. 14, *C. de SS. Eccleſ*
l. 1, *num.* 30, *C. de ſerv. fugit. Ch*
civi. Pariſ. mor. lib. 1, *tit.* 1, *num*
24. & inter immobilia refer
Greg. Lopez. part. 2, *tit.* 17, *lib.* 1
tenenturque eos dominus trader
ti partem fundi. *Guilel. Bened.*
verb. & uxo. nom. Adilas. deciſ.
395, *cum ſeqq. extr. de teſtam.* I
lia adſcriptitii vocitantur h
manus mortuæ; *Bod. de rep.*
num. 109. qui ſine conſenſu d
teſtari nequeunt; iiſque ſine
eiuſdem conditionis decede
domini ſuccedunt. *Molin.* i
Par. tit. 1, *gl.* 3, *num.* 2, *cum ſe*
41, *num.* 55. *Ranchm. de ſucceſ.*
§. 23, *num.* 3. *Chop. de domani*
tit. 14, *num.* 11, & 12, *&c.* Non
unius ſunt generis. Nam alii ſe
tem magis, magis alii libertat
dolent noſtris moribus. *Zaſ.*
iudic. num. 15. *Inſt. de act.* Non
vero ſervi proprii functiones
ras exhibent; verum etiam d
emolumenta ſucceſſoria. Si
decedit ſervus proprius, nupti
tractis cum libera; nihilo ſec
beri, conditione patris intingu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

artus ventrem ſequitur. *Forcat. de ſervit. num.* 11. Morem Tho-
am conferendo, domino debetur
mobilium. Sin autem pro-
decedit, relictis liberis, dominus
endicat aliquid de morte man-
Das hauptrecht vnd vveyd-maal,
hauptviehe, beſtes pferdt, beſtes
vel ſimile quid. Stumpff. d. cap.
rufius annal. Suevic. par. 3, *lib.*
p. 11, *fol.* 575, *&c.* Hactenus
ius.
non ex hac enarratione ſatis
conſtat, quam facili imitamine
tis peſtilentem illum morem
conſuetudinem Romanorum
ovæus in ſuos quoque ſubditos
rictos vicinos tranſtulerit? An-
enim quum omnes populi Ger-
æ, quam late ſe ea extendebat,
ti eſſent libertati, eiuſque pre-
ſimæ ingenuitatis ſtudioſiſſimi
, ſervitutem ſemper tanquam
tis odioſiſſimam à ſe propellere
runt. Aſt clades hæc interna,
ranci & Alamanniæ populi in-
tot bellis civilibus coïerunt, fe-
tandem ex libertate ſint in du-
am hanc ſervitutem detruſi.
nim nominis origo eſt à liberta-
Renecc. in poteſt. ad vit. Carol. M.
ſive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſive ſit compoſitum ; *die frey*
ken, id eſt, liberi coloni: ſive ſi
ut *frey* & *franck*, quod liber
gnificat.

Quod vero Clodovæus hun
dum ſubiugandi ex Romanis
rit, non ſolum ipſa res & tot d
ſervitutum ſpecies in eadem
tudine monſtrant ; ſed etiam t
Lehman, *in chron. Spir. lib.* 2,
ubi ait : Quandoquidem Clod
apud Romanos obſervarat con
dinem, quod illi victis ſerv
imponerent, atque hoc modo
illis belligerandi media abſcin
ſimili ratione ſeveritatem &
tatem hanc ſuſcepit, & Alen
omnibus armis ſuis privavit, n
loco eius, quod mares, femina
beros eorum vita donaret, ſim
nes in ſervitutem redegit, atq
vitæ & bonorum poteſtate
propriavit. Vnde ex antiquiſſ
la Germanorum libertate in t
ruinam eos præcipitavit, ut
ipſi vindictam exerere bellica
dum vel ad officia bellica a
magiſtratus ullius munere di
dicari poſſent ; ſed ſervi & li
armorumque jure prorſus exu
cogerentur. Plena fuit ſervis

vit

ribus Alemannia noſtra, cuius
ma pars hodie Helvetia eſt, nec
od ſciam, montanus pagus ali-
Helveticus, qui, rebus Franco-
florentibus, duriſſimam illam
ntem non ſervierit. Extant enim
e veteres, quæ hanc rem cla-
è teſtantur. *Vad. in epiſt. apud*
t. tom. 2 antiq. Alem. fol. 84.
mplum hoc poſtea Carolus
us ſecutus eſt, *Æmyl. lib. 2, ſub*
M. quum Saxonas & Weſt-
evinceret; quorum regionibus
tem hanc ſic propriam fecit,
tantum diſarmarit ſimul, ſed
pro diverſione novæ conſpira-
nobiliſſimos eorum ultra tri-
millia è Saxonia extruſerit, &
ad Coloniam Belgiumque ex-
, ibi ſedes quæſituros ſibi at-
nſtituturos.
Clodovæi temporibus, & circi-
num Chr. 500, duriſſimæ &
biſſimæ ſervitutum hæ ſpecies
magisque accrevêre, ac ſe latiſ-
pedetentim effudêre. Velut
mancipati tales ſervi ingen-
itudine ultra Rhenum tranſ-
ti ſunt; alii donationis mune-
oblati, & undequaque in ſer-
n adeo diſtributi, ut oppida,
 urbes,
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

urbes, pagos & villas expleverint,
Hactenus Lehmannus ille.

IV. *Hiſtorica deductio, quom Saxones per aliquot ſecula liber tem conſervarint ſuam cont quamvis vim forti manu: cum correctione aliquot Hiſtoricorum.*

Non igitur Saxones quoque ab maliveneno, tam latiſſime ſerpe tuti eſſe potuerunt. Namque populus iſte ita obſtinate ſubie nis iugum excuteret à ſe, ut ad li tatem quaſi natus diceretur; *Crantz. lib.* 1 *Sax. cap.* 7: tandem men idem, poſt tot exantlatos l res & damna, eiuſdem ſortis rig ſubire coactus eſt. Mira fortitu libertatem ſuam tam contra ex quam vicinos per aliquot ſecula fendere non deſierunt: ſubi etiam pro vicinis multifaria per boni publici & communis liber Germanicæ cauſſa. Ante tem Arioviſti ſepties ſe Cymbris (qu teri Gallorum lingua Latrones v ti ſunt, quaſi ex Vandalis, Dan

S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[..]onibus collecti, *Krantz. lib. 1 Sax.* [.]8, & 9.) ſubmiſcuerunt, & tran[..]derunt Alpes, totamque invasêre [..]iam incredibili cum exercitu. Iul. [..]ſar ipſe deſcribit ſatis, qualem de[..]ſorem patriæ & adiutorem vi[..]orum ſe Arioviſtus ille cum ſuis [..]onibus præſtiterit: ſic & Harmi[..]m heroëm expertus eſt Quinti[..] Varus aſtutum & fortiſſimum [..]r Ameſin & Lippam fluvios. [..]ting. in chron. Brunſ. p. 6. Quale [..]nſonis opus invicto animo Swer[..]gus Princeps Saxonum, quum ex [..]rte Haneſi vectigales Danis Saxo[..] redditi eſſent, pro liberanda pa[..] ex ſervitute ſubierit, ut ſe ſimul Regem Frothonem Daniæ, paratis [..]nibus ex compoſito quæ confla[..]ndæ domui inſervirent, fortiter [..]mburendos tradiderit, id conſtat [..]iſtoriis. *Crantz. lib. 1 chron. Sax.* [.] 11, & 12. *Bunt. d. l. p.* 8. A qua [..]e Germaniæ hoſtis ingrueret aut [..]mineret aliquis, illi ſocios ſe con[..]minis ſuis fideles obtulerunt, adeo, [..]propterea quoque ferme per tria [..]la, ceu homines integræ ſolidæ[..] fidei, ſimplices, & nullius gloriæ [..]idi, qui ſolummodo publicam [..]mmunis patriæ ſalutem in conſer-

vatione ſui liberi ſtatus reſpice
atque in bonum hoc omnem co
rent opem, abſq; privato ambit
aut commodi reſpectu, ſuis no
tali vicinis & congentilibus adſ
fuerint, velut etiam plærumqu
Cattis ſimul ſunt comprehenſi;
cte hoc annotat Krantz. d. l. cap
Namque aliàs, quoties in quie
tam illis tranſigere datum fuit,
deſtè in ſumma caſtitate abſq; l
rioſo veſtitu & æquitati unicè
cti inter ſeſe vixerunt. *Buntin. d.*
Vigilantiſſimi tamen interim ſ
bertatis ſemper fuerunt vindices
omnino nequirent jugum al
ferre Domini. Proinde, quum
eſſent abſque motu, & conge
lubenter eorum uterentur aux
paratos ſe exhibuerunt iis ex
parte, maximamque coluerunt
amicitiam cum Francis. Vnde
poribus Diocletiani, Imperato
lius ultra mortalitatem truculen
mè ſuperbi, circa an. Chr. 300, F
cum Saxonibus mare per Arm
& Belgicæ tractum infeſtarunt.
ctores ſunt Eutrop. lib. 9. Oroſ. li
cap. 25. Dehinc cum Francis p
Romanorum beneficiis deleniti
tim cladibus fracti, continuer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ra fines ſuos uſque ad Valentinia-
Imperium circa anno Chr. 370.
n enim, cum Francis renovata ſo-
ate priſtina, coniunctis viribus
a marique Galliam depopularī
t, quod Alemanni & conſortes
rum ex ea parte mire infeſtaren-
ab Imperatore. ubi & Saxonum
nen iterum inclareſcere cœpit ob
ia facta, ut prima irruptio Saxo-
n in Romanos limites ducta fue-
Ammia. Marc. lib. 27. Buchol.
*n. p.*218. Sic etiam quum Attila
Hunnorum Rex ferociſſimus, to-
orbis terrarum imperium men-
oncepiſſet, & ex oriente circa an.
.451 in occidentem veniſſet, nec
Germaniam ſpe prædæ & ſubiu-
onis obruere totam tentaret, ex-
tu ad ſeptingenta millia militum
cto, properaretque in Galliam,
m prope occupaſſet, niſi fortiſſi-
ille Romanorum Conſul Aë-
, auctoritate Theodoſii Impera-
, inter alios Theudoricum Go-
um Regem quoque in auxilium
ra communem omnium regno-
hoſtem advocaſſet; tum maxi-
Saxones Attilæ & Hunnis, tan-
m potiſſimi zelotes & vindices
rtatis, in prima acie oppoſiti fue-

runt. *Krantz. l. d. cap.* 23. *Bunti*
d. l. p. 10. Clodovæus Rex Franc
anno Chr. 514 mortuus erat; & q
tuor reliquerat filios; Theodoricu
qui Metis regnabat annis 27; Clo
mirum; Clotarium; & Childebert
Pariſiis gubernantem: quippe div
rant inter ſe ampliſſimas regni p
vincias. Primus horum Theodori
alebat diſcordiam cum Rege Thur
go Ermenfrido, quem quum
ita facile expugnare poſſet, ac, ne
xones in ſocietatem belli Thuri
accederent; ex conſilio Procer
Saxones ante omnia cum ma
agrorum promiſſione in ſuas pa
pertraxit. qui nec difficulter invi
promiſſa quidem arripuêre: at, ſi
cautiores fuiſſent, clanculariam
cem in exitium eorum cum deb
to Ermenfrido iniiſſet. Nihilomi
Theodoricus promiſſam Saxon
terram cedere coactus eſt; & urb
quam expugnaverant, perpetuo h
tandam donavit; ubi poſtea ar
ad montem eum, quem Vnſtrud
luit, in perpetuam rei memorian
ut ea termini diſcriminati utriu
regionis indicarentur, erexerant
adhuc Elector Saxoniæ tanquam
ſtructuram in ditione ſua poſſidet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Dum in hoc rerum ſtatu (*ait* *ntz. d. l. cap.* 29) Saxones age-
, Francis pacati, Thuringis (qui-
Franci præerant) non moleſti,
d terras à Francis permiſſas inco-
at; Albuinus Longobardorum rex,
diu in Pannoniis ſedens , per
ſetem Italiæ Præſidem, quem So-
Iuſtini Imperatoris coniux in-
i eunuchi iniuria affecerat, voca-
fuit. Atque is ex Saxonibus, Lon-
ardis, Gepidis, Bulgaris, Sarmatis,
noniis & Suevis quum ingentem
citum anno Chr. 568 collegiſſet,
ique ſucceſſu Italiam propeto-
excepta Roma occupaſſet, Sāxo-
n ope potiſſimum floruit, & re-
m novum ſibi ibidem, quod per
annos uſque ad Caroli Magni
pora duravit , quidem conſti-
. Verum Saxones (*verba ſunt* *ntz. cap.* 30) quum aliquandiu
Longobardis in Italia militaſ-
, pertæſi alieni imperii, qui ſe ad
rtatem natos arbitrarentur , in
iam reſpexêre. Acceſſit Franco-
Regum non obſcura ſuggeſtio:
id vellent in Italia ſervire, qui in
rtatè nati, etiam aliis (ſi ſatis ni-
ntur) imperarent. Vrebat quidem
acos gloria Longobardorum, quod

locupletem provinciam, & d
nam gentium tam facile cœpiſ
imminerentque terrore vicinis
tibus. Quocirca volentes Long
dorum Franci potentiam minu
tale aliquid Saxonibus per ſubm
inſtillavêre. Facile perſuaſeris h
ni libero, ſuo iure vivere. Non ſ
aure Saxones accepere, in quo
ſponte propendebant, &c.

Interea autem, quum per 15 a
abfuiſſent, ex conniventia & ap
batione Regis Francorum totam
pe Saxonum ſedem occuparant &
poſteris deſtinarāt Suevi rurſus;
quoque reditus iter omne illis
cluſerat armata manu Ennius M
mulus Romanus. Vnde, prius re
ex via, coacti ſunt fœdus inire
Sigeberto Rege Francorum Me
ſive Auſtraſiæ, ut ita non ſine
cultate ad ſuam redirent per tot
ta damna patriam. Imo quum
ita plane cedere nollent, ut eti
lio titulo Sueviæ Saxoniam n
nitarint, & conflictioni ace
ſuccubuiſſent Saxones, donec ta
adiumento novo Regis Franc
non ſine oppignoratione lib
expulerint Suevos; ex rancore ſ
verterunt ad novas leges patria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

das, quibus inter alia muliebri
mpoſuerunt, ne ulla cuiquam
vorum natione nuberet , ſub
xcluſionis è paterna hæredita-
eSaxonici iuris aut ſpeculi ori-
parte emerſit. quod poſtea ex
tudinibus Francorum , quum
ndem quoque vectigales red-
r , variis modis adauctum &
n ex variis opinionum anfra-
conflatum fuit. ubi ſimul
um conditio in multis dete-
cta eſt. Qui certè primus la-
quod cœperint à libertate de-
x poſteros ſuos ad gradum ali-
ſervitutis propria adſtringere
Atque iſta heîc eum in finem
ntur, ut iuris Saxonici , quod
m dicunt, & *Landtrecht*, vera
in qua omnes prope Commen-
, ac Hiſtorici , ipſe quoque
tor , *ut rectè ſentit Krantz. d.l.*
cap. 30, mire hallucinatus eſt,
percipi queat. Quamvis au-
eo tempore novæ ſucceſſionis
patria firmiorem ſedem nova
utione Reipublicæ per 50 an-
ope adornare ſtuduerint: acci-
nen, ut , poſtquam Clotharius
anciæ , quem alii Lotharium
ocant, Dagoberto, an. Chr. 624,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

regni ſui eam partem quæ Au[illegible]
dicta fuit, maximam Germaniæ [illegible]
tem complectens, ex Metenſi [illegible]
tradidiſſet regendam; Bertoldo [illegible]
Beroaldo, quem etiam Regem [illegible]
alii dicunt, (*vide Seth. Calviſ. in* [illegible]
nol. h. an.) Duci Saxonum, [illegible]
Regis potentia, utpote qui [illegible]
Thuringiam poſſidebat, ſuſpect[illegible]
deretur, atque occaſionem om[illegible]
imminuendi vires eius quærere[illegible]
Ortum eſt igitur bellum anno [illegible]
ſti 630 inter vicinos de finibus [illegible]
lut quoque antehac diſcordiæ [illegible]
rant ex terminis Thuringicis. D[illegible]
bertus copiis validis in Meten[illegible]
gione perarmatis Rhenum trai[illegible]
ducturus eas in hoſtem. Nec ſ[illegible]
Bertoldus Saxonum Dux, ad [illegible]
vir impiger, iamdudum quoque [illegible]
lum ſitiens, iuveni Regi Dux ve[illegible]
nus occurrit. Conſeruntur man[illegible]
gravi utrinque prælio multi cad[illegible]
Dagobertus acri certamine pre[illegible]
ab oppoſito Saxone, ut, decuſſa g[illegible]
partem curatam capitis cum a[illegible]
rentibus capillis in terram dem[illegible]
ret, &c. Ergo attritis exercitu[illegible]
viribus, paulatim ſe retraxit D[illegible]
bertus, victoriam permittens h[illegible]
Krantz. d. l. cap. 31. Mittit igitu[illegible]
pat[illegible]

lotharium, qui auxilio ad-
ò, & ad Ingelheymium acer-
dio cum hoſtibus pugnans,
m Saxonum & Friſiæ regem
t; Adeoque pertinaciter per-
t victoriam, ut omnem Sa-
vinciam igni ferroque va-
e abiit donec prodeuntes ob-
ceres de pace agerent. Sum-
ut Saxonia, annuo Francis
buto, dominos ac maiores
ſceret. Regnaverat Bertol-
s ſexaginta. cui, beneficio
, Adgillus ſucceſſit in Friſia:
es ſibi poſtea elegerunt Re-
hardum. Verum, quod ita
ributarii redditi eſſent, mor-
iter Saxones. Proinde capta
e, quum Winuli ex gente
rum, quos alii Winnidos di-
m in ea habitantes provincia
ie Brunſvicenſis eſt, in Thu-
irrumperent, Saxones miſe-
Dagobertum, ſeſe offerendo,
ent Thuringiam ab omni in-
liberaturi, ſi ipſi à tributo
amici Regis in reliquum
ſcriberentur. Quum itaque
per Saxones reddita eſſet ſua
ia, Saxones non tributarii, ſed
fœderati habiti ſunt anno
Chr,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Chr.640. Tum vero Saxones i
quum tot periculis edocti eſſe
eo rectius ſuum ſtabilirent re
ad comportationem legum ,
conſuetudines Francorum a
gobardorum,ex quorum pluri
dicerant moribus , ſe conver
Etenim neceſſitas hoc exigeba
eo rectius cum Suevis, qui non
tus expelli potuerant antehac
venirent. Namque Suevi iam p
moribus Francicis ſe accomm
rant,& introduxerant multas
iurium conſuetudines,à quibu
penitus Saxones abhorruerant,
te qui ſemper magni libertatis
vindices dici expetebant. Qua
lut inter alia multa , etiam he
Pomarius,*in chronico ſuo Saxoni*
14, quod ſub Iuſtini annos, cir
num Chriſti 526 , ſtatim poſt
tionem partis Thuringicæ terra
menfrido interempto, Saxones
ius in tranquillo vitæ ſtatu co
rint. Quamvis non incompte i
honeſtam adſcribat vitam , qu
cundum legem naturæ adeo c
ter vixerint, ut inter ſeſe unice
tatis normam reſpexerint : Att
ſtatim idem inculcat , quod ni
ſtudio Romanæ divinationis &
lol

addictus ipſorum fuerit ge-
de etiam ipſorum admodum
ſint iura, & leges, quas ſibi
itate confinxerant. Interceſ-
totius ſeculi ſpacium, &
uſquam ad tranquillitatem
pervenerint; Quum tot à
Theodorici Regis Franco-
raſiæ, & longè plures, quæ
ium Scriptoris non annota-
intervenerint hiſtoriæ.

ror Chronici Buntingi.

pque Buntingus non levem
in chronico ſuo Brunſvicenſi
modo committit; dum ita
ratè in annorum ſupputa-
toniæ Reges Sieghardum &
cum connectit, ut alterum
à Saxonibus, continuo poſt
à Lothario & Dagoberto
Franciæ acceptam, electum,
anquam eius filium ſubſti-
qui anno Chr. 723 à Carolo
captus ſit, faciat; quaſi hi
es totius ſeculi curſum in
ionibus compleverint. Te-
tem hiſtoria de vita Suitber-
i Weſtphalorum & Vltraie-
uod Saxones Duce Brunone
ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

admodum atrociter vicin
Bructuarios perſecuti fuerin
terque eoſdem afflixerint, q
gioni Chriſtianæ nomen d
Velut quoque ex ſuis, temp
deberti, quum Iuſtinianus I
lis Imperium, auxilio Bulg
recuperaſſet, circa an. Chriſt.
pulêre ditionibus, quotquo
nomen profeſſi fuerant. V
bertus, quum locum null
plius propagandi religionem
reliquum, Coloniam ad
Caroli Martelli patrem reve
Conſtat igitur ex hoc, quod a
huc Bruno fuerit ante Wa
filium Brunonem, qui frater
tekindi, & ante huius ex Wig
lium Brunonem, quem huius
Bruno videlicet quartus, ſec
qui inclutam urbem Brunſv
anno Chriſti 861 condidit, &
ex ſe nomen dedit; quũ ſolu
Buntingus trium mentionem
Sed ipſa computatio anno
eius errorem detegit. Fort
ipſi impoſuit, quod Krantziu
Sax. cap. 32, inter hiſtoriam
ringiæ Dagoberto Regi Franc
xonibus reſtitutæ, & Caroli M
tam exiguum relationis inter

at, atque omnia tam conci-
ngat, nec non ſtatim capite
am inſignis Herois, quem
hoſtium vocat, facta ſtu-
onnectat; quum tamen à Da-
, quem Magnum dixêre po-
ue ad Theodoricum Dago-
lium, decem Reges Franciæ
nt, & pene totius interea
tum ſit ſeculi tempus. Nec
Saxonibus conſtare potue-
um eorum non fiat mentio,
otus cum talibus fuerit vi-
ui clariores conſecuti ſunt
. Paucis itaque perſequitur
d ad continuationem faciat
rdiæ, quæ prope Saxonibus
fuit cum Thuringis. Ait:
deinde bellum Saxonibus
de Thuringia, Francorum
; in cuius finibus iam, quia
onnihil iuris elaborando
t, cotidiana de terminis
tio. Sed & Francis Chri-
ncipibus odioſum erat Sa-
omen, quod adhuc gentili
errore. Quocirca Carolus
, Pipini Brevis filius ex Al-
pellice natus, (quem me-
zius, *lib*. 1, *cap*. 33, virum il-
liciſſimum vocat; qui niſi
conti-

contigiſſet, actum fuiſſe de G
aulæ præfectus, (qui Maior
domus dicebatur,) pacatis i
dente rebus; quum Saracenos
Romanis provinciis expuliſſet
verſus in alterum latiſſimæ d
angulum, etiam illum purgare
bus conſtituit. Saxones erant e
peſtate dæmonicolæ, & qu
ſtianam religionem adſperna
ait Krantzius. In eos converſ
tellus, bellum inſtituit, &
inchoavit, quod demum nep
ex filio Caroli Magni peregit.
molis erat, Saxonicam gentem
triis ritibus avertere. Magno
tum bello preſſi Saxones, &
ſti, Carolo quidem Martello
dedêre, componentes cum
quaſlibet conditiones pacem;
ges Chriſtianas accipere necdu
ſenſerunt, &c. quæ peracta ſu
ca annum Chriſti 740. Ita q
poſt obitum huius patris ſui C
mannus, Princeps religioſus, ci
745 in Saxonas exercitum du
eos quidem tum perdomuit,
bus ſeculi parerent ad æqua
tem: Sed Chriſti religionem
verbis ſuadere nec armis induc
terat. Proinde etiam Pipinus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ronam regiam obtinuerat, an-
r, pro prima expeditione hoc
it, *iuxta Krantzium*, ut arma in
os Chriſto Saxones verteret.
o igitur in eos apparatu ducens,
n iis graviſſimum intulit; ſed
fuit gentis moles, ut non ſtatim
utandam religionem armis co-
ſſet. Ea igitur expeditio fruſtra
licet repetitis vicibus idem ten-
Peracta talia ſunt ſub Duci-
heodorico & Edelhardo; qui,
i & fortes, adeo ſe communi
mmodare populo, ad iugum al-
ferendum prorſus inſueto, ubi-
ogebantur. Qamvis igitur recte
Krantzius, *d.lib.2,cap.21*, (ubi
o compilatorem & gloſſatorem
li Saxonici, propter ignorantiam
oris & ſuggeſtionem plurima-
falſitatum, quæ evidentiam
undique produnt, reprehendit
agitat) quod exigua ſatis civili-
ntis huius fuerit, nec tempore
li Magni leges ab initio quæſie-
utpote qui contenti iis vivere
ant quæ univerſo orbi ſatis eſ-
tamen res ipſa loquitur, & tam
iplex fortiſque reluctatio, quod
atenus in confuſione vixerint,
oties diſſipati tã faciles potuerint

Q recol-

recolligere vires, & bono edem
per ordine. Quin & tacitis m
imbiberant ex tot calamitati
perſecutionum informatione, a
verſatione Francorum, Longob
rum & domeſticorum Suev
quod non diu potuiſſent inter
convenire, aut ſervitutem toti
deſtinatam à ſe propellere, niſi
nationem & legum & hominu
ſervaſſent. Ita enim pridem in
convenerat, ut eſſent inter ſeſe
titi: quum alii dicerentur N
qui primarii erant in expedi
bus, incurſionibus aut defen
bus; alii Ignobiles. Diſtribut
omnes erant in duodecim di
vel pagorum provincias; atque
quiſque locus deſignatus ſuum
bat Directorem aut Principem
bus demandata erat boni publi
ratio. Ideoque ſingulis menſib
quoties rerum neceſſitas hoc exi
inter ſe conveniebant delibera
ergo, ut ea in tempore diſponer
quæ ad ſtatus conſervationem
rent. Cui conventui olim, vel
iam univerſo regimini, unus qu
rii per anni ſpacium alternatim
ſidebat, & iudicabant etiam i
Adelingis adiuncti lites contro

d ſi vero hoſtilitate aliorum pre-
ntur, utplurimum ille, ſub cu-
præſidio Saxones infeſtarentur,
iquem maximè virtute animi
alere noſcerent, eligebatur in Re-
ut Dictaturam quaſi & expedi-
em totam perficeret, quam diu
ret periculum, aut res in dubio
poſitæ. Vnde factum eſt, quod
facilis mutatio ſit admiſſa, pro-
experientiam rerum, & clarita-
nominis. Quod tamen diverſi-
e Buntingus *in chron. Brunſv. pag.*
f. 2, & Pomeranus *in Saxonia*
ico, *pag.* 50, & ſibimet ipſis
radictorie recenſent. Sed quod
atio non adeo facilis fuerit, ipſi
ntecedentibus, & familia Theo-
ci, confitentur: velut etiam eiuſ-
i morem Saxonicæ genti in li-
atis ſuæ adminiſtratione, inſignis
& hiſtoricorum Germanorum
ſignanus Reynerus Renecius,
mment. ſuo ad Annal. Poet. de Ca-
Mag. lib. 1, *pag.* 13, adſcribit. cuius
a notatu digniſſima hæc ſunt:
es provinciis præerant, & rem
tarem curabant; Comites ius di-
nt, & Ducibus parebant. Docu-
ta omitto. Interim utrique ex
ingis creabantur. Hac voce No-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bilitas intelligenda; ea, inquam, q
nunc *die Herrſchaft*. nam Equeſtr
quæ vulgo *Ridderſchaft*, aliis olim a
pellationibus veniebat. quæ ex ann
libus, diplomatis, aliisque id gen
inſtrumentis & monumentis pete
da. Neque vel Duces vel Comite
ulla hæreditaria ſucceſſione gaud
bant, ſed pro Regum arbitrio cre
bantur, ſic, ut dignitates illæ Nobil
tati communiter paterent, nec ad f
milias reſtringerentur. Atque in
tot in annalibus Comites, pleriq
etiam Duces, absque locorum men
tione relati. etſi merita interdu
huic conſuetudini derogarunt. qu
de re Agilolfingorum è Lege Boiari
exemplum in medio. Eadem multa
rum aliarum Domorum ſors extiti
donec καθόλυ exempla in legem ve
ſa. Vnde iurs feudale, & inde rurſu
hæreditariæ ſucceſſiones, tandemqu
hæreditarii tituli, qui per Germa
niam hodie in uſu. Nam ut extera
gentes varient, notum eſt. Hactenu
ille. Mos ſane eiuſmodi non impro
bandus fuit; quum hoc modo omne
viæ, portæ, & feneſtræ ad virtute
apertæ ſteterint cunctis ſimul mor
talibus iſtius nationis, & quisque
ſtimulo acriori concitatus fuerit ad
hone

tatem vitæ rectius decurren-
At nunc vix amplius locus pa-
tati, iuſtitiæ, integritati, fidei,
itati; dum ſic præcluſæ ſunt iis
qui ex ingenuitate & candore
tæ normam ſibi conficere ge-
; atque vix ita veriori culturæ
eſtat: ut omnia ad ſcopulos ad-
hæreant ſuos, & inde libertas
ervituti captiva ducatur. Vnde
quoque apud Saxonas ea magis
ere cœpit, quum nimium affe-
moribus alienis ſeſe accommo-
, & plures ſervitutum ſpecies,
norum imitatione, induerent.

ocus notabilis Reyn. Reneccii.

are idem Reyn. Reneccius, *d.l.*
fol. 2, & 60, in illos proprium
uet defectum, quando tacitam
inuat exprobrationem iiſdem.
Q...or, ait, differentiis Saxonum
onſiſtit, Nobilium, Liberorum,
orum, & Servorum. Totidem
axonica inculcantur; ſed pro
is Liti memorantur. Totidem
ichindo Monacho, *lib.* 1; niſi
is denominationes omiſſit. At
Nu...rdus, *in hiſtoria de diſſenſionibus*
Ludovici Pij, tantum tres ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtruit : Edlingos, Frilingos Lazzo
Res tamen eodem redit. Vt enim r
ticoam, Lazzos (*die Laſſen*) etiam
auctore Speculi Saxonici, *lib.* 3, *a*
44, non ignorari; Lex Boiarica, *ca*
11, *tit.* 10, derivavit inde Fridlatzo
Sunt itaque Lazzi Servi; Fridlatzi L
berti ſive Liti. Quanquam de his n
va ἔνςασις naſcatur. Sed definita
legis Ripuar. tit. 64 §. 1. Vbi Lit
tributarius exponitur. Hinc Lit
concipio ſervos manumiſſos, ſed i
terim patronis certis conditionib
obligatos. Stabilit eam conjectura
talis Ludovici Pii Conſtitutio *ap*
Anſegiſum lib. 4, *c.* 102: Aldiones
Aldianæ ea lege vivant in Italia
ſervitutem dominorum ſuorum, q
Fiſcalini vel Lidi vivunt in Franc
Stabilit lex Saxonica; *tit.* 10, §.
Quicquid Servus aut Litus iube
domino perpetravit, dominus em
det. Stabilit Friſiorum, *tit.* 11: Si
tus ſemet ipſum propria pecuni
domino ſuo redemerit, &c. Atte
mus dehinc cætera, ad ſcholam h
pertinentia. Nobiles eodem mo
aſſignantur Friſiis lege ipſorum, B
gundis Gundobadi, Longoba
Rotharis & Luitprandi legibus. N
Paulus Diaconus, *lib.* 1, *cap.* 14, L
gob

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

…os Adelingos dixit. Et idem
…de Anglicis invenias in An-
… & Thuringorum lege. Re au-
…veritate Nobiles ſive Adelin-
…nt, de quibus Comites non-
… hunc uſque diem vocantur
… *Herren*. Etenim ut Saxones
…magiſtratus ſuos, id eſt, Princi-
…ebant, & belli tempore è Prin-
… ſive Regem ſive Ducem de-
…ant; ita Franci, Saxonum do-
…facti, ex iiſdem Comites &
…cones deſignabant. Exempla
…ſtrant quæ ſequuntur. De
…id ἐν πλάτει teneatur, qui qua-
…manſos (hac appellatione certus
…m numerus veniebat) poſſide-
…pſoſmet militare: qui pauc o-
…erta proportione coniungere ſe-
…os. Conſulenda ad Longobar-
…n legem Caroli magni appen-
…*cap*.3. Prodiêre igitur hinc, qui
…ξοχὴν dicti Liberi, ſeu Liberi
…ni, ut ſpeculum Saxonicum, *lib.*
…45, *die Freyen*, vel *Freyhern*. Pro-
…liè Milites, *die Ritter*; & inde Mili-
…, *die Ritterſchaft*. *chronicis Saxon.*
…utemanni, hodie propriè Nobi-
… *die Ionckern*. etſi hoc nomen ali-
…eadem chronica uſurpent. inde,
… ſolet, repetat. Poſtremo de ſervis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

addo, eos lege Lombardica du[illegible]
indicari; Miniſteriales, & Ruſt[illegible]
De illis agit tit.32, & ſeq. de his ti[illegible]
Et Ruſtici quidem ſervi etiam [illegible]
in Weſtphalia ſuperant; ii vide[illegible]
qui vulgo *die Eygene* vel *Eygene le*[illegible]
cuntur. Vt Litos quodammod[illegible]
præſentent, qui tam per Oſtvalo[illegible]
quam per Weſtvalorum Saxon[illegible]
vicos & oppida incolunt, &c.

In his ſatis luculenter mon[illegible]
optimus Hiſtoricus Reneccius [illegible]
ſtatus Adelingorum ſive Nobil[illegible]
fuerit à principio, & quomodo [illegible]
ceſſu temporis etiam is in varios [illegible]
dus diremptus ſit. Ita quoque gr[illegible]
ſervorum ordinati fuerunt quic[illegible]
veriſſimum tamen eſt & manet, [illegible]
quacunque ſervituris appellat[illegible]
omnes omnino ſpecies ſubiecti[illegible]
veniant vocandæ, quæ juris ali[illegible]
ac poteſtatis in perſona produc[illegible]
ſicut & Libertatis appellatione [illegible]
nis conditio accipienda eſt, al[illegible]
iuri non ſubiecta. Secundum ex p[illegible]
ræ fluit, &c. *Frid. Huſanus de* [illegible]
prop. cap. 2, n. 35. Quum itaque ſe[illegible]
tute nihil durius, neque hominis [illegible]
turæ quid magis in ingenio con[illegible]
rium ſit; proinde quidem tam [illegible]
pro calamitatum & temporis rati[illegible]

Saxo[illegible]

es tum cum Carolo Magno pa-
mierant. at propter averſatio-
em metum ſervitutis, quod igno-
inus & contemtuoſum ſibi pu-
, ſæpius ruperunt vinculum
& priſtinam anhelarunt liber-
m; quamvis neque eam amplius,
n dictum eſt, integram obtine-
Vtplurimum igitur quum du-
tur inclinatione in ſuos genui-
& quos ipſi ſibi electione ſua
ecerant, Principes & Reges, exin-
nus adſuefieri poterant extero-
ugo, præſertim eorum, quos ita
nſius ſemper odio perſequeban-
it ſuperius notatum fuit. Ac niſi
lus Magnus ſe ingenio populi
s accommodaſſet paululum, ac
kindum ſibi reconciliaſſet pru-
ius, æmulationes ſuſtuliſſet, &
ationem atrociorum inſtituiſ-
in inclinationem maioris partis
i non ita facile, neque vi extre-
ucratus fuiſſet. Sine dubio enim
(*ibid. Renecc.*) tanti viri exemplum
modo apud Abbonem, ſed &
d cæteros Proceres valuit pluri-
n. Sic paulatim illis placatis, con-
triam Epiſcopatus per Saxoniam
ere, &c. Interim ut æmulos &
idos rei bene gerens nemo effuge-

Q 5 rit,

rit; ita & in Saxonum Princip
reperti ſunt, qui Witekindo inv
rent. de quo argumento ſupra. C
iiſdem multorum capitum be
multitudo facere, inprimis pert
citer adverſari, atque in armis pe
verare, quibus bello bellique lic
tia opus eſt, ſolita fuit: donec C
lus Tranſalbinos, vel, ut alii, utr
que Albis ripam accolentes, c
uxoribus & liberis in Franciam
grare coegit, ſeu, ut Eginartus in
Caroli loquitur, huc atque illuc
Galliam atque Germaniam mu
moda diviſione diſperſit, pagos
eorum Obotritis Sclavis attrib
Eadem ſeveritas forſan reliquos
belles fregit, & ita fregit, ut co
muni conſenſu arma depoſuer
iiſque, quæ partim Caroli Brem
diplomate, *apud Albertum Stad. p*
81, & ſeq., Adamum Brem lib. 1, c
10, Crantz. Sax. lib. 2, cap. 15,
trop. lib. 1, cap. 7, partim ab auct
Annalium, exponuntur, conditio
bus compoſitionẽ admiſerint. Te
pus non, ut auctor ille iam dict
annum DCCC III, ſed DCCC V,
pono. Quum enim bellum adve
Saxones decretum & inchoatum
anno DCC LXXII; durarit an

…ur; quod utrumque *ab auctore*
…*am* adſeritur, repetiturque
… *ab Aimonio, l.5, cap.4, Ada-*
…n. lib.1, cap. 12, Crantz. Sax.
…p.9: finis cadat, neceſſe eſt in
… DCCC V. Huc uſque Gloſſa
…ii in auctorem Annalium.
…a vero eius ſic ſe habent, *lib.*
….x:

… ſub iudicibus, quos Rex imponeret, ipſis,
…tisque ſuis, permiſſi legibus uti
…nes patriis, & libertatis honore.
… ſunt poſtremo ſociati fœdere Francis,
…ens & populus fieret concorditer unus,
…ſemper Regi parens æqualiter uni, &c.
…ac igitur pacis ſub conditione fideles
…Carolo, natisque ſuis, ſtirpique nepotum
…us, iuravêrunt per ſæcla futuros.
…os per ter denos & tres tam duriter annos
…quere protracti penitus conamina belli
…us Regis pietas & munificentia fecit,

Quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Quam terror. Nam ſe quiſqui[illegible]
miſerat eius
Egregiæ fidei, ritus ſpernendo p[illegible]
nos,
Hunc opibus ditans ornabat hon[illegible]
amplis.

CAP. V.

De callida & ſecreta quadam ſer[illegible] tutis duræ ſuggeſtione, & e- ius effectibus diris.

QVod igitur Romanorum n[illegible] aut Imperator aut Heros omn[illegible] contra Saxones vi & armis à tem[illegible] ribus uſque Arioviſti (quem [illegible] cenſet Iulius Cæſar ipſe *in lib. 1 de Gall. anno ante Chr. Sal. noſt. nat.* [illegible] obtinere potuit ad annum 805[illegible] ita in lucta libertatis, priuſquam[illegible] ſervitutem abripi potuerunt, 863[illegible] nos conſumpſerint Saxones: id [illegible] dem poſt tot ſecula non ſine ing[illegible] labore & artificiis variis perfecit [illegible] gnus ille heros Carolus. Vnde [illegible] merito quidem inſignis adſcrib[illegible] æternæ laudis gloria. Nihilomi[illegible] tamen ſpeciem aliquam & veſt[illegible] admodum dura truculentiæ alicu[illegible] in eo reliquit, (ut aiunt hiſtor[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nova prorſus inauditaque for-
tra ius & æquitatem natura-
ſtituerit quoddam Iudicium
m in Weſtphalia & vicinis eî
quod ita inhumano prorſus
at conceptum, ut absque ul-
aſſæ cognitione homines ſu-
tanquam conſcii , obtorto
itim ,cum iniectione laquei,
his (iudices ſub præſidio ali-
Comitis ita vocabantur) ad
um vel potius deputatam ali-
rborem abriperentur. Nam-
n demum cuiusque crimina
illi retegebantur , quum præ-
in executionem eſſent rei ab-
& è medio pridem ſublati; &
Freygravio ſive Comite libero
ciata eſt ſententia talis abſ-
a vera propoſitione criminis,
ecundum intra ſolida occulti
omo ille malitioſus rite, iuxta
m, ſupplicio iuſto affectus fue-
cabatur autem iudicium il-
uentum *Veem-gericht* ; velut
hanc crudelitatem ſubditi
tur illum Germanicum dolo-
ee exclamationibus indignis
ere , quaſi *væ væ*, nobis ex hoc
quod ortum eſt. Pomarius,
Sax. pag. 19, & alii, ex ſugge-
ſtione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtione Leonis Pontificis id ita in
tutum aiunt. Vnde & Iuriſcon
dixêre judices eos Banſellos, &
maros. Quod etiam Viſurgim tr
ierat, & per aliquot ſecula diti
exercitatum fuit. Propter mo
tionem vero adminiſtrationis
tantum Archiepiſcopo Colon
eius inſpectio eſt concredita,
etiam Fridericus III Imperator
ſtigationem & correctionem a
buit. Nihilominus avaritiæ hoc
gellum crudele adeo torſit hom
ut non deſierint Banſelli ſub ea
cie tyrannidem exercere ſuam.
publicæ querelæ in Comitiis I
rialibus aliquoties propterea inſ
tæ fuerunt; quum iuriſdictio
non veriti ſint illi iudices ultra
minos extendere, & ad ſuam ex
no territorio retrahere executio
Ex quo factum eſt, ut etiam aliç
fuſiones iudiciorum introductę
quæ multis concuſſerunt terri
mentis ſubditos Magiſtratuum.
quitatem & vehementem atrocit
vide apud Pom. d. l. & Munſt coſm
3, *cap* 45. Vt vero tandem remed
aliquod inveniretur, & confu
iuſtitiæ rite applicaretur; aliquo
vitates ſua cóportarunt gravamin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

o illo & diuturno diſtracto-
Concilio (quod D.Impera-
mundus , Caroli filius , Con-
inſtituerat, anno 1414, cir-
ſem Maium , ac per integrum
mnium duravit) cum ſupplici
rim exhibuerunt libello. Fa-
aque eſt , ut civitates tales
ri privilegio donarentur , quo
ebatur cunctis magiſtrati-
ne cives aut ſubditi civitatum
in alienum trahi aut avocari
t iudicium , excepta Camera
ali , aulicaque. Velut etiam
mporis Italicæ ſic vigilarunt
es. Quum vero pluribus hi-
ac privilegia huiuſcemodi in-
ta ſint , &, ex ignorantia mul-
a peccare aulicos & Principes,
que conſiliarios, ipſe viderim;
lum Brunſvicenſis Privilegii
feram , quod ipſa urbs , anno
in Exceptionibus repetitis, ar-
, in cauſſa Homagiali , contra
n Henr. Iulium Brunſvicen-
legavit , & Spiræ in Camera
1 Ianuar. an. dicto copialiter
it,

Privi-

Privilegium Sigiſmundi Impera-toris contra nimiam ſubiu-gationem iudicio-rum, &c.

SIGISMVNDVS, Dei gratia R
manorum Rex, ſemper Auguſtus,
Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &
Rex; Ad perpetuam rei memoria
Licet circa univerſorum quiet
promovendam quodam fervore re
noſtra continuo verſetur intenti
ad illorum tamen libertates amplia
das, & novas gratias concedend
noſtri culminis adſpirant intern
quos in noſtris & Imperii ſacri fi
litate & conſtantia novimus ſing
lari affectione perſtitiſſe, ut tand
ipſorum fidelitates regio benigno
ſpectu præventi, etiam pro Reipu
cura, pervigili meditatione ſollici
ſe exhibere poſſint & fructuoſos. Sa
pro parte honorabilium procon
lum, conſulum, incolarum, & u
verſitatis oppidi Brunſvicenſis, H
denſemenſis, & Halberſtadenſis di
ceſios, noſtrorum & Imperii ſacri
delium dilectorum, noſtræ Celſit
dini oblata petitio continebat, q

ten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ipſis, Ne in ullis cauſſis mere
ns, vel etiam criminalibus, ex-
ctum oppidum Brunſvicenſe ad
renſia & ſecularia iudicia, ſive
e ſive privatim, in ſpecie vel in
, excepta noſtræ Maieſtatis
& Iudicio, evocari vel trahi
t, de ſpeciali noſtræ Maieſtatis
ntia indulgere & auctoritate
na regia concedere clementiſſi-
gnaremur. Nos igitur dicto-
roconſulum, conſulum, inco-
& univerſitatis ſyncera fidei
onem, adprobatæ conſtantiæ
itatem, & ſedulæ devotionis
tem, quibus dicti proconſu-
nſules & incolæ ac univerſitas
ſtræ Maieſtatis oculis propitios
eruerunt ſuffragari favores, de-
nſideratione revolventes; ipſo-
ſupplicationibus favorabiliter
ntes; eiſdem proconſulibus,
libus, incolis & univerſitati
ſvicenſi, animo deliberato, non
orem aut improvide, ſed ſano
turo Principum, Comitum,
num, Procerum & Nobilium
orum ſacri Imperii fidelium no-
em accedente conſilio, ex certa
ſcientia, Ne in ullis cauſſis
ivilibus, vel etiam criminali-
R bus,

bus, extra dictum oppidum I
vicenſe, ad alia forenſia & ſec
iudicia, quæcunque ſeu quali
que ea fuerint, publica vel pr
in ſpecie vel in genere, except
ſtræ Maieſtatis audientia, trah
evocari queant: quin imo ibid
dicto oppido, ſi, & in quantum,
ri vel actrici iuſtitia manifeſte
gata non fuerit, iuxta dicti o
municipalia iura & Imperiali
tuta, iuri & diffinitioni ſtare
ant, indulgemus, & authoritat
mana Regia de plenitudine Ro
Regiæ poteſtatis concedimus pe
ſentes. Volumus tamen, & e
auctoritate decernimus, ut unic
coram ſibi competente iudice &
ſuſpecto ius, prout æquitas &
dictaverit rationis, adminiſtretu
ſtaculis ſemotis quibuſlibet, n
& Imperii iuribus ſemper ſa
Mandamus igitur univerſis & fi
lis Principibus Eccleſiaſticis & S
laribus, Comitibus, Baronibus,
bilibus, Militibus & Clientibus
quarumcunque Civitatum, Opp
rum & Communitatum Rec
bus, cæteriſque noſtris & Im
ſubditis & fidelibus, Vt ne d
proconſules, conſules, incolas &
V

…tem Brunſvicenſem, contra
…s conceſſionem & gratiam, ac
…um ſupradictum, ullo pacto
… ullis iudicibus, nulliſque
…iciis, ſeu publicis ſeu ſecre-
…xtra dictum oppidum ad cauſ-
…el litem trahere præſumant;
…ena indignationis noſtræ gra-
…æ, & quinquaginta marcarum
…uriſſimi; quas ab eo, qui con-
…erit, exigi, earumque medie-
…Imperiali ærario ſive fiſco, re-
…n vero partem iniuriam paſſo-
…ſibus, volumus applicari. Et
…dem ſub noſtræ Maieſtatis ſi-
…terarum teſtimonio. Datum
…ntiæ, anno à nativitate Do-
…millesimo quadringenteſimo
…decimo, prima die Februarii;
…um noſtrorum anno, Hun-
…igeſimo octavo, Romanorum
…n electionis quinto, corona-
…vero primo.
…em modo & iiſdem quoque
…imile privilegium ab Impera-
…giſmundo obtinuerunt Magde-
…es quidem; ſed quum iudicii
…gorosi auctorem Papam Rom.
…ent, noluerunt in hoc acquieſ-
…in etiam ab ipſo Pontifice Io-
… X II, quum adeſſet Conſtan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tiæ , tale eodem tempore obtin
tunt. quod ita ſe habet:

Iohannes epiſcopus , ſervus ſer
tum Dei , dilectis filiis , proconſ
bus, conſulibus , & communitat
vitatis Magdeburgenſis , ſalutem
apoſtolicam benedictionem. Q
tiens à nobis petitur quod paci
honeſtati convenire dignoſcitur, a
mo nos decet libenti concedere, &
votorum petentium deſideriis c
ctum congruum impertiri. Hinc
quod propter amorem & fidelitat
quam erga nos & Romanum ge
Eccleſiam , veſtris in hac parte ſ
plicationibus nos inclinati , ve
(quibus , ut aſſeritur , dudum fel
recordationis Alexander Papa q
tus, prædeceſſor noſter, per quaſ
ſuas duxerat indulgendum , ut lo
rum ordinarii & delegati , ſubd
gati, executores , ſeu conſervator
ſede apoſtolica vel eius legatis d
vos conſules qui eſſent pro temp
civitatis Magdeburgenſis, & vos co
munitatem, extra muros veſtræ c
tatis, ad eccleſiaſtica iudicia evo
non præſumerent , abſque mand
ſedis] eiuſdem ſpeciali de hac re
dulto, plenam & expreſſam a
verbo ad verbum mentionem fac

ammodo ipſi conſules ac com-
s parati eſſetis coram Archi-
o veſtro, qui foret pro tempo-
ibus qui de vobis conqueren-
ſtitiæ plenitudinem exhibere,
Eccleſiæ Magdeburgenſis,
t pro tempore, earundem lite-
per ipſum prædeceſſorem ex-
deputato: quasquidem lite-
m omnibus & ſingulis clau-
eis contentis, quondam Bo-
s Nonus ſubmiſſe cópellatus,
per ſuas literas ad ſingulares
s prædictæ civitatis extendit,
n ipſis literis plenius dicitur
eri) ex abundanti cautela, au-
te apoſtolica, tenore præſen-
dulgemus, ut ordinarii, nec
legati, ſubdelegati, executores,
ſervatores prædicti, à ſede vel
atis dati & dandi pro tempo-
roconſules, conſules, officium
n civitatis, ſucceſſores, nec
ſdem ſingulares perſonas qui
ro tempore, & vos commu-
n, extra ipſos muros ad ſupra-
dicia nequeant evocare, abſ-
andato dictæ ſedis ſpeciali, de
entia noſtra huiuſmodi plenis
reſſis ac de verbo ad verbum
nem facienti; dummodo vos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

aut prædicti ſucceſſores & p
quæ ſunt & erunt pro tempore
dem civitate, parati ſitis cor
dem Archidiacono iis qui d
conquerentur ſtare iuri, ac i
plenitudinem exhibere, non o
tibus quibuſcunque literis ſeu
gentiis à ſede prædicta impetra
etiam impetrandis, per quas
modi iuris conceſſio valeat qu
libet impediri. Decernimus eti
ritum & inane, quicquid
eiuſdem conceſſionis noſtræ
rem, à quoquam, quavis auth
te, ſcienter vel ignoranter, com
attentari; omniſque excommu
tionis ſuſpenſi & interdicti ſe
tias, ſiquæ contra dictam conc
nem noſtram, etiamque privile
forſan, ſuppeditabunt, nulliu
firmitatis. Nulli ergo hominu
ceat hanc paginam noſtræ conc
nis & conſtitutionis infringere,
auſu temerario contraire. Si
autem hoc attentare præſump
omnipotentis Dei & beatorum
& Pauli apoſtolorum indignati
ſe noverit incurſurum. Datum
ſtantiæ, anno 1415, nono kal
Ianuarii, Pontificatus noſtri
quinto.

hannes epiſcopus, ſervus ſervo-
Dei, dilectis filiis, abbati in Ber-
tra Magdeburgenſes, & ſancti
annis extra Halberſtadenſes mu-
ac in Litzka, per præſides ſolito-
gubernari Brandenburgenſis
eſis præpoſitis monaſteriorum,
em & apoſtolicam benedictio-
Hodie dilectis filiis proconſu-
, conſulibus, & communitati
eburgenſium, noſtras literas
meſſimus in hæc verba: Iohannes
opus, ſervus ſervorum Dei, di-
filiis, proconſulibus, conſuli-
& communitati civitatis Mag-
rgenſis ſalutem & apoſtolicam
dictionem. Quotiens à nobis
ur &c. Datum Conſtantiæ,
1415, nono kalendas Ianuarii,
ficatus noſtri anno quinto. Vo-
n itaque ut prædictæ literæ no-
debitum ſortiantur effectum,
ctioni veſtræ per apoſtolica ſcri-
nandamus, ut vos ſive ambo, ſi-
ceruter veſtrum, ipſimet vel per
n aliosve, ſupra nominatis pro-
ulibus, conſulibus, ſingularibus
nis, & communitati, ſuper di-
rivilegio contra eiuſdem con-
nis noſtræ tenorem à quoquam
rito vim inferri prohibeatis;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nulla re cunctis quæ in iiſdem li
noſtris expreſſa ſunt obſtante, q
quid tandem à ſede prædicta ali
bus indultum ſit; ita ut arceſſi,
pendi, vel excommunicari non
ſint, literis apoſtolicis non faci
bus plenam & expreſſam ac de v
ad verbum de indulgentia huiuſ
di mentionem: contradictore
cenſores, eccleſiaſticis appellati
bus poſtpoſitis, compeſcendo.
tum Conſtantiæ, anno 1415, 1
kalendas Ianuarii, Pontificatus
ſtri anno quinto.

Ex his & eiuſmodi exemplis v
& multa quidem poſſunt coll
quæ ad rerum & hiſtoriarum ve
tem penitius introſpiciendam
ant: Sed nos in præſentiarum
hæc maxime reſpicimus. Quo
primum eſt, quod Imperator ipſ
miam libertatis ſuppreſſionem a
verit, & propterea privilegii h
conceſſionem indulſerit fidelibus
ſubiectis, ut inde culminis ſui c
tudo & dignitas magis reſplen
ceret, ſi auctio quædam, vel, ſi
ipſe loquitur, ampliatio libertat
accedere poſſit qui pro reipub
ſuæ cura ſollicite vigilarent. D
de maxime improbat & deteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quod iuſtitiæ ſanctæ prætextus
tum abreptus ſit abuſum , ut
libidini mortalium , quam
rum ſolidæ inſpectioni patro-
o cogatur. Proinde non tantum
illa abſurdiſſima , ſed etiam
is alia, quæ faſcinationem tan-
xinde ſumpſerunt, acriter taxat,
udiando ſevere prohibet; adeo,
enam , quæ tamen longe gra-
pondere digna erat, pecunia-
abutentibus imponat. Vere ita-
conqueſtus fuit Lehman , *chr.*
lib. 2, *cap.* 20 , ut ſupra oſtenſum
le nimia Caroli Magni libertatis
tione , & ſervitutis duriſſimæ
gatione ; quum tot & tanta
inde tot ſeculis poſt eum pro-
a fuerint. Idem privilegium aliæ
que tum civitates obtinuerunt,
mis Magdeburgenſis ; qui hanc
l adhibuerunt prudentiam , ut
trarint una protectores & execu-
illius. Etenim, quum unicui-
legi aut privilegio ab invidis ple-
que ſua fraus aut maligna inter-
atio annectatur , ut vigor genui-
derogetur eius obſervantiæ ; ſe-
dum illorum petitionem Impe-
r Sigiſmundus Epiſcopo Halber-
enſi, Abbati Bergenſi, & Principi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

bus Anhaldinis, iniunxit, ut aucto-
ratem & vigorem huius Imperia
conceſſionis non tantum conſerv
rent, ſed etiam eiuſdem perpetuo
ſent defenſores; & Magdeburgenſib
contra quoſcunque violatores hu
privilegii auxiliatricem præſtare
manum. Quod officium protect
rium etiam inviti nuper implora
civitati Magdeburgenſi in diver
actibus anno 1622 & 1623, con
Hildeshemienſem & Halberſtadie
ſem præſtare coacti ſunt, quum a
quot cives, quibus crimen corrup
monetæ imputabatur, ibi incarcer
detinerentur: velut quoque hui
privilegii metu petulantiam tum a
tum Helmæſtadienſis quidam Pol
phemus, quum clandeſtinam inca
ceratoriis litteris à Principe Guelph
obtentis vim bono alicui vi
intentaret, ipſe cohibere coact
eſt. Quamvis autem omnis iuſtit
abuſus per ſe condemnabilis; tam
maxime natura ipſa abhorret tale i
dicium occultum banſellaticum
quum meram importet tyrannidem
Ideoque ex conſilio Iuſtini Gobler
ICti optimi, recte illud tandem
ſuo Ducatu Ericus ſenior Dux Brun
vicenſis penitus abolevit, Etenim no
tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

plane barbaricos mores &
n talis abſurditas gignit; ſed
omnino contra naturam hu-
pugnat, & pluſquam irratio-
vitutis iugum denotat, quod
ſuo ſummum addit dedecus.
iminus tantæ molis fuit, ut ab-
hæc tyrannica vix in tot erui
t ſeculis. Memini, quænam
quot male politicorum frivo-
ncomptæ ſoleant eſſe excuſa-
, aut effugia vaniſſima, quod
m neceſſitas, propter gentis
m aut feritatem nimiam, id
t remedium, quod alias po-
mature in viam redeuntibus
et applicandum, &c. An vero
opterea ſint facienda, ut inde
veniant? An cruenta crudeli-
vis tyrannica procreet iuſti-
An iniuſtitia mater iuris ſit &
tis? An hoc neceſſitatis extre-
, quod manſuetudinis exigit
rationem? An talem proceſſum
Chriſtianiſmi propagatio? An
Chriſtus ita informari & inſti-
os, ut evellantur? An non po-
nni petitionis modo cupit eos
i (*Luc.*14) ut impleatur domus
? Non ſane Chriſti regnum
inis effuſione truculenta, aut ſi
homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

homines ſimul anima & corpore p
ventur, implebitur. Ipſe iudex ſui
perficiet in extremo die iudiciu
Ideoque hominibus , ſive maxi
Chriſtianis ſuis, nullam aliam h
amplificandi poteſtatem conceſ
quam amoris , charitalis mutuæ
ædificationis, & doctrinalis comm
nationis aut adhortationis, & ut a
ſtineant demum ab eorum conver
tione , ſi prorſus nequeant conver
Quæ etiam vera & genuina ſolu
modo Eccleſiæ Dei ſunt Regali
quum hæc unice ex operatione Spi
tus ſancti profluant ; veluti quiſq
in Regno Chriſti , ſive ſupremus ſi
infimus ſit, perfectionem eam , qu
in dilectione proximi & manſuet
dine conſiſtit, ambire debet; ut Chi
ſtus ipſe tot nobis præceptis *Matt*
5,6,7, &c. inculcat. Atque ſic ve
infrænē populum relligione contin
ri , ſi armis placari non poſſit, opo
tet. *Krantz. lib. 2 Sax. cap. 23.* licet
loco aliter id accipiat, ſibi contrariu
Eccleſia enim , ſive Regnum Chriſt
quum civitatem illam Dei beatan
iuxta Apoſtolum , in his terris repr
ſentet, nullatenus ſanguinis conſpu
canda eſt effuſione ferociori. Sæ
etiam præciditur ita iniquiſſime
crud

…iſſime animæ alicui terminus,
…onge mitiori via potuiſſet ad
…um deduci. Videant igitur ſan-
…nenti illi conſiliarii & ſufflato-
…culenti, quas clades æternæ
…otionis ſuis ſuggerant dominis,
…e ſaluti publicæ maxime ſuc-
… arbitrantur. Extra verbi cœ-
…xpreſſam auctoritatem, & ge-
… m eius intellectum, nullum
…, etiam in politicis negociis,
…it conſilium.

… ad ſervitutis duriſſimæ con-
…es, cum natura & libertate ho-
… ipſa pugnantes, quibus tota
…nia tot ſeculis expoſita & fla-
… fuit atrocius, revertimur.
… ſtatus difficillimus, *ait Lehm.*
…*chron. cap.* 20, *pag.* 96., ex ſe-
…ibus articulis percipi poteſt:
… & fœmina cum liberis & om-
… pellectile ac ſumptu una cum
… venales fuerunt, & ita ad poſ-
…um emptori & ſucceſſoribus
… ſunt. 2. Non licebat ſervo
… ſibi matrimonio copulare, niſi
…alem, hoc eſt, ſervam; nec
…dlibet, ſed eam ſolam, quæ eiuſ-
…ominii eſſet, niſi aliud conven-
… paciſcentium dominorum li-
…. 3. Quæcunque labore & ſu-
dore

dore ſuo comparaverant, ea omn
domino eorum fuerant lucrati, ita
nihil proprii in iis poſſiderent; &
citum erat dominis impune illis
lia eripere. 4. Sic nec colono aut fi
calino licitum erat traditiones facer
aut per teſtamentum iuſtum aliqu
in liberos, nepotes, aut Eccleſias tran
ferre; ſed competebat ius domin
optimum quodque prius ex bonis
bi ſeligendi & appropriandi. 5. It
quoque quotannis cogebantur cer
tas penſiones ex hortis, arborum fru
ctibus, panibus, piſcibus, carnibu
pullis, gallinis, & eiuſmodi generi
bus, quaſi pro uſufructu ſolvere, qu
reditus in dominos redundabant.
6. Quod ſi quæpiam perſona ſerv
nimiam ob turbationem, aut tortu-
ram, aliamve ob cauſſam in alium
conceſſiſſet locum, non tantum a
quovis revocari poterat, ſed etiam
Magiſtratus ſtatim, ad indicium fu-
gæ factum, expellere eam ultro coge-
batur: unde lex hæc: Servi fugere,
latitare, ſtatum diſſimulare, infamiæ
nota & amplioris pœnæ irrogatione
vetantur. *Vad. de colleg. & monaſt.
Germ. fol. 75.* 7. Quod ſi quoque vir,
mulier, famulus, aut ancilla, à domi-
no aut hero ſuo eſſet interfectus, quo-
cun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

modo id quoque fuiſſet per-
m, exilem ſolvit mulctam : at
ſtatim poſt facinus obiiſſet,
e obitum aut expirationem
ervveniſſet ſpacium diei, nulli
ſubiectus eſt herus, quum
qm proprium poſſederit, &c.
quo redacti ſumus ? merito
m Comico exclamet. Quis
xcelſo animo ac forti mortem
e non malit, quam ita turpi-
etre ? *ait Bod. lib. 1 de rep. cap. 5.*
mia noſtra, *iuxta C. Tacitum de*
Germ., nunquam quidem
eros ſervos agnoverat; nunc
anta diſtrahitur libertatis ia-
n ipſa libertatis glorioſa ven-
e & iactantia vana. Quam-
n iura veteris ſervitutis, in
e illis generibus, *quæ Bodin. d.*
in principio poſuit, inter Chri-
hodie abolita prorſus cenſeri
iuxta Bod. & Chriſt. Beſol. pol.
o, *num.* 54, quum Chriſtia-
poſtquam aliquos ritus paga-
n externis depoſuit, maius
manitatis & æqualitatis con-
ſit, *ut idem Beſ. affirmat*; atta-
ſſim per orbem Chriſtianum
adeo eius manifeſta ſuper-
ut vix ſervitutis conditiones

tantæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tantæ in gradibus mitigatæ app
ant.

Quippe atteſtatur Bodinus,
pag. 66, quod Luſitani in Hiſp
adhuc Mahumetiſtarum exempl
quantur, quum venalitios ex Af
religionem Mahumetis eiurare, ac
hilominus Chriſtiana imbutos
liberis & nepotibus perpetuam ſe
tutem ſervire compellant; ita ut
vorum greges tota veneant Lu
nia, & quidem publice, pecudu
morem. Ac tametſi Carolus V
perator ſervos omnes America
inſularum liberos eſſe iuſſiſſet, a
1540; nihilominus, ſeditione c
ta, propter avaritiam ac libidi
potentiorum, Gonzalam Pizurr
regionis Præſidem, à Carolo d
ciſſe.

Muſcovitæ non cupiunt ul
inter Chriſtianos dici: attamen
barica ſervitus nuſpiam magis fl
quum tota gens ad nutum ſui Pri
pis ita brutaliter adſtringatur
etiam aliquando nefanda, dete
da, & execranda adorent & exc
lentur; ſic omnes iuxta politic
ſpirituales duriſſima ſervitute
ſubditos atque ſubiectos habet.
vero (*ait Mich. Neand. in expl.*

(n. 20) talis tantaque eſt, ut nullus in genere humano ſimilem ſervitutem ſuſtinere exiſtimetur, quæ totam illam gentem facit & promptam ad omne Principis arbitrium iussa facientem; etiam tum, ſi dixerit: abi cito, (quod apud Comicum dictum eſt,) & ſuſpende te. quum præterea ſit armatus auctoritate, potentia, tanto militum robore, & ſatellitum atque prætorianorum numero, ut ne, ſi velit quiſpiam, reſiſtere eius cruentæ voluntati, facile poſſit, &c. In tam profunda ſub ſervitute ſepulti iacebant ante paucos annos, ut tempore Baſilii nemo ſibi proprietatis quidquam ulla re, etiam viliſſima, adſcribere auderet: Si quis quærebatur; Cuius hoc vel illud eſt? niſi reſpondebat: in dominio & poſſeſſione Dei ac Baſilii; ille putabatur ingens commiſiſſe crimen læſæ Maieſtatis. *Heinr. Pantal. in vita Baſil. par. 3.*

(o) & Lithuanorum duriſſimam ſervitionem deſcribit Alexander Guaguinus, *tom. 2. rer. Pol.* Vt quisquis dominus famulorum caterva ſtipatus, domum coloni alicuius ingreditur; impune quidvis facere, res quascunque rapere, abſumere, & co-

 lonum

lonum etiam verberibus crude
cædere poteſt. Nec colonis ad
minos ſuos ſine muneribus ad
patet : & admiſſi illico ad offic
reiiciuntur; qui, niſi donis miti
tur, nihil iuſte decernunt. Et pr
cto in Lithuania quodlibet iu
verbulum, aurum eſt. (ubi no
iam alibi ?) Præterea ſingulæ ſ
manæ in operas ita diſtribui ſo
ut coloni quinque aut ſex dies n
tiis dominicis impendant; die
lunæ res privatas curent; & ſic
rumque diebus ſolis (nam ne f
quidem diebus ſunt feriati) quo
opus abſolvant, arando, occan
runcando, paſtinando, metendo,
rurando, & id genus. Adeoqu
quis Roxolanũ interrogaverit; Q
te Dominico die laboras ? conti
is reſpondebit ; Quia & Domi
comedere oportet. ut poſt Gan
num refert Lanſius *in conſult. de P*
Europæ. & affirmat ſimul, quod
biles in ſervos, quos kmethone
cant, ius vitæ & necis habeant
ſim, &, ſi quis ex his forte ca
damnatus fuerit, tum de ſeipſo
bente domino, ſupplicium ſu
ſuisque manibus ſe ſuſpendere,
nis, loris & fuſtibus impell

...ugeb. lib. 1 *rerum Polon.*

...i quoque Nobiles olim, dum ...bant, diripiebant villas ru-... , & eorum ſumptu proficiſ-... . Sed Caſimirus I illud cor-... no 1180, & poſſeſſiones kme-...utas à vi dominorum red-... quo cœperunt bonis ſuis ...rio, ſalvo iure domini, uti, ...ionem ad hæredes transmit-... 1 *Stat. Pol. cap.* 17, *art.* 3. ...6. *hiſt. Pol.*

...m eſſe conditionem ruſtico-... ad Ruſſos, Sigiſmundus Baro ...*uſcov.* refert: quum non tan-... dierum operas perpetuo de-... eris ſuis, & tantum ſepti-... vitæ neceſſariis impendant; ... ita adſtricti hæreant ditio-... inorum, ut neque alio ſe ..., nec liberam voluntatem in ...ndo matrimonio exercere ...&c.

...ermania ab iſtis veſtigiis di-... iuris huius prorſus libera eſt, ...periantur quidam aliis ſtri-... devincti, ad ſervorum pro-... m liberorum conditionem ...es; qui quum revera ſervi ... novo nomine homines pro-...*ygene*, appellantur. Quorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tamen omnium non eadem eſt
Quibuſdam enim in locis, ut in W
phalia, & Holſatia &c. deterior
habentur, quum illi, quorum h
prii ſunt, his ipſis defunctis ſ
dant in ſemiſſem, & extra co
tium propriorum hominũ hi li
ſuos elocare nequeant, niſi ab
quorum utilitati parent, impet
rint. Sic aliquot exempla tyra
quoque ante paucos annos vid
in Holſatia, ubi Nobiles
torquent ſuos proprios. Vel
iam in aliquot locis Marchiæ
dalicæ tales vivunt ſervi. Alib
paulo conditionis melioris, qui
ſecus, atque reliqui proprii, min
beram bonorum ſuorum haben
miniſtrationem. Atque ut def
quodammodo videantur fuiſſ
prii, liberi aliquid ſolvunt ex
quod conſuetudo aut pactum
Quare Gœddæus *de contr. ſtip. c.*
concl. 6, num. 76, Germaniæ eiuſ
ſervos non proprie ſervos, ſed i
colonorum conditione ſua c
tium & adſcriptitiorum eſſe tr
And. Geil. de pig. obſ. 7, num. 1. p
Huſ. in tract. de hom. prop. In C
ſane adhuc hodie plebs pene ſ
rum habetur loco. Non tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ab iis domini exigunt, ſed etiam ſi
micilium originis ſine domini
ia mutarint, capiſtro domum re-
ere ſibi licere contendunt. *Bodin.*
repub. cap. 5. Quales hiſtorias
delitatis etiam in Holſatia vidi-
s nuper dire perpetrare Nobiles.

Apud Wandalos in ſuperiori Luſa-
ruſtici nobilibus ſuis corpore for-
tiſque toti ſunt addicti, uſque
o, ut quoſcunque labores illis
tis exantlare, agros colere, peregre
urrere, fruges demetere, & omnia
, quæ ad rem familiarem & œco-
nicam pertinent, negotia expedire
eantur, neque ſolum commutare
tium ſine conſenſu voluntateque
rum Nobilium audeant, *ut refert*
land. in Idea ſua, fol. 27.

Quin & Bohemiæ Ordines & No-
es ruſticos ſuos (*ſclavos*; quos &
ppen vocant) pro mancipiis ha-
nt: nec in alterius territorium vel
aſione matrimonii ſe conferre eis
egrum eſt, niſi impetrata venia
minorum, & litteris dimiſſoriis.
& ad cæteros annos ſeu tempus
mini invicem eos locant, permu-
t, & donant.

In Ducatu Brunſvicenſi paulo li-
iorem agunt conditionem; vitæ

quidem, ut propria bona poſſi
& emere, atque teſtamenta fa
queant; ſed tamen ad operas
ſtandas per certos aliquot dies
gulis ſeptimanis teneantur: Meſſis
ro tempore cotidie alligati ſunt
quævis neceſſaria præſtanda. Era
aula Guelphica quis principalis
beren nomine, quem nimia nih
minus duræ ſervitutis huius libe
occulte mordebat; à quo audivi
minime illam ruſticis aut civib
quum plane indigni eſſent etiam
nutiſſima poſſeſſione, compet
Omnia enim, aiebat, ad unicum
bilitatis ſtatum ſunt referenda, ac
ut nemo ulterius quid in ulla re p
prietatis ſibi vendicare debeat,
extra hunc equeſtrem vivat or
nem. Reliquis igitur mortalibus c
ctis adſignabat ſola tria *k*, quib
tria hæc verba notabat, *eyn kni*
kittel, & *knauſt broot*, id eſt, quod ni
proprii in bonis terræ huius exter
unuſquiſque, qui non eſſet nobi
ulterius poſſidere deberet, quam c
tellum, tunicam, & *fruſtrum panis*, u
de vivere poſſet. Atque, quum
Principis cor quaſi in manu tener
ita tyrannico plane conatu & imm
nitate inſatiabili ſubditos iterum
exu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...m ſatagebat redigere ſervitu-
... ita antiquum ſervitutis ius
...gem revocaretur. Sed Ieho-
...ntior fuit in excelſis, & miro
...mortis illum ex terra ſuſtu-

...ermania tamen nuſpiam cle-
...re ſervitute tractantur ruſtici,
...n Miſnia & Thuringia; ubi
... habentur ſubditi ea ex gen-
...amplius obligati tenentur do-
...ut nobili ſuo, quam quotan-
...ria potiſſimum anni tempora,
...nem & meſſem conficiant, &
...lignorum vecturam præſtent.
... ulterius quid poſtulet preca-
...t cum aliquo rigore, conti-
...eorum petitiones inhibitione
...provincialis retrahitur, & in
...catur: quales actiones ſæpius
...coactus ſum: namque omne
...rum illis ſuſpectum eſt.
... undique mortalibus nomen
...tis deteſtabile & horrendum
..., ut nemo omnium id lubenti
...ſuſtinere, nemo humeris onus
...poni ſuis velit; quum id con-
...uram libertatis, cui quiſque ſe
... dicit, pugnare recte pute-

...te non ſe penitus circa annum

Chriſti 1250, aut paulo ante ſub F
derico Imp. II, qui anno 1210 c
ctus eſt, ſervitus antiqua ſublata
ut Beſol. d. l. pol. cap. 10, *num.* 54
mente Thom. Smith. 3 *d. rep. Angl. c*
10; *& Lyclam.* 4 *memb. eccl.* 11; *B*
tol. in l. hoſtis, ff. d. capt. & poſtl.
Laur. Pignor. d. ſervis, fol. 195, *& a*
aſſeverant: quamvis ita non ampl
venalitii haberentur, ut olim a
aliquot ſecula, quam Chriſtianor
mutua dilectio & humanitas re
gionis conſortes à ſervitute pro
prius liberare inciperet. Deferb
enim iſte zelus pietatis adeo, ut qu
que ferme ex proximo ſervum fac
ſatagat ſuo magis, quam ut liber
cernere velit. Exempla ſunt odioſ

Priuſquam vero ulterius prog
diamur, neceſſario inſerenda heic v
nit quæſtio, quæ ſæpius Imperat
& ICtis de ſervitute contra natur
movetur, qua quum illi tam mi
dilacerentur, paucis id enucleand
erit. Res quippe digna eſt notatu

CA

CAP. VI.

*...e Imperator in Florentino reſu-
...r ab aliquibus, quod ſervitu-
tem contra naturam
ſtatuat?*

...odum heic acre ſe ICtis aut ...us Imperatori ipſi moviſſe ...nctis bellum, auctor ille Rele-...m polit. exiſtimat, ſi illis ne-...od ſervitus non ſit contra na-...; quum eam ſententiam non ...ito cum Florentino, *l.4, ff. de ...m.* omnes defendant. Nec mi-...c ſibi plane perſuaſum haber, ...quam nitentem abſtuliſſe vi-...n, ſi eos vanis vel captioſis Sta-...um eluſerit terminis. Sat am-...is eius ſunt verba: Iuvat incipe-...imordiis naturæ, & cum ICtis ...m conſerere; An non ſervitus ...ma prodeat ex iure naturæ? *in ... pol. lib.1, cap.3, ſect.3, num.1.* ...ut ICtos omnes, cum Impera-...h Florentino ſuo, & Cothman-... penitus in ruborem cogat & ...dat, Florentinianæam ſervi-...deſcriptionem, quam ille ex-... facit, hic mirifice exagitat:

quum in ea quidem definitione v
bum nullum ſit, iuxta eius effatu
quod non poſſit vellicari. Nimiru
hic ſtylus eſt communis Stagire
ſium omnium, quod etiam natu
eorum inſitum eſt adeo firmite
ut nihil niſi vellicationes & m
ledictiones conſuere adament, qu
ties vident, quod terminali illi ſu
litatum magiſtro ſuum infringat
alicubi cenſorium tribunal. Eteni
ſinguli eius alūmni in hoc uni
omnes impendunt mentis, cordis
virium labores ac niſus, & hoc cave
maximè, ne alicubi ipſius flagellet
auctoritas. Si quis ſit, qui nonnil
huic contradicere velit, & verita
limen propius pandere exoptet;
certe non ſine leoninis unguibus n
tatus abibit: ad minimum haud
morſibus iniurioſiſſimis erit libe
Vbi nec parcunt iis, quibus omnis r
verentiæ honores debent; quum
pro aris & focis fortem hanc dep
gnare luctam arbitrentur, ſi Stagire
ſis uſpiam ſint diluendæ culpation
aut diſtractionum ſuggeſtiones. S
etiam ſervitutis naturalis nimis op
roſum amatorem hunc non pud
inverecunde ipſum perſtringere In
peratorem, quem in Florentino agn
ſc

ſentem ſibi: nec dubitat hunc
ominatorem potentem cum
um venditatore ſuo conferre
deratius, *d. l. num.* 16. Multum
cognitione naturæ gloriantur
, & hanc ſibi totam perſpe-
utant, quum omnia in ſub-
m miſeram & accidens diri-
ſimulque huic fuco pallium
ſticum conceptivum ſuper-
edidicerint; At in quantum
omni naturæ perluſtratione
id notorie conſtat; quum nil
nes terminos loco ſcientiæ
ere noſcant. Ac ne quis cau-
c introſpiciat, vah quanta te-
giſtica cum calumniis fer-
mis in huiuſmodi fuci dete-
evibrant? Cerebroſus autem
t facile invenit, quod ſugillet.
tiam hodie in medio Chri-
um numero, titulo hoc ceu
tumentes inveniuntur, qui-
us peccatum vitiumve vide-
, ſi in gratiam Stagirenſis ſui
criptura, adeoque ipſi Spiritui
, etiam directe contradicere
. Iehova vero verbi ſui vin-
erus & potens quum ſit, ab
ecato cavere ſibi prudentiores
Sed quomodo hæc res ſeſe ha-
beat,

beat , id nunc heic explican
erit.
Agit ille ſuarum opinionum
ctor ubertim de hac materia in
vem ſectionibus. quæ ſane o
erroribus, nec paucis contradicti
bus, abunde ſcatent. uti hoc ac
dum affine cunctis , quibus
quam verum principii funda
rum attingere , multo minus
trare conceditur, eſſe ſolet. Sic e
heic temere flagellat definiti
Imperatoris; quum tamen potiu
ciſionem eius cum reverentia a
ſcere deberet. Definire enim i
nil aliud eſt , quam in genere
legis modum quid conſtituere. l
puto. ff. de hæred. inſtit. l. regula,
iur. & fact. ignor. Vide Erenb. 2 de
cap. 1 , num. 2, 3, 4. Nihilominu
pendemus argutias hominis, &
bimus , an non potius ſemeti
quam Imperatoris verba tam i
perſtringat. Primum omnis il
conſiſtit in terminis aut voca
iſtis , libertatis , dominii, facul
licentiæ , poteſtatis , ſervitutis ,
lentiæ , & naturæ : quæ ita, te
ſive ſtudio , inter ſeſe convolvi
vera ſignificatio aut acceptio f
nuſpiam recte applicata vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

æ autem talis philoſophiæ ſecta-
us uſitatum eſſe ſolet, ut com-
iter diſtinctiones faciant inter
bulorum noëmata ſive acce-
ies, itaquoque heic factum ab
portuiſſet nonnihil evidentius,
n in antecedenti ſectione id præ-
at. Titulus quidem 2 *ſect.* hanc
inſcriptionem, quod monſtra-
it, Quid ſit libertas, & huic op-
a ſervitus; ſed ſi quis totam ſe-
nem perlegat, nihil potius in ea
n proxima ſequenti inveniet,
n quod verba Imperatoria, *l.4, ff.*
tu hom. cum gloſſatoribus &
uis cavillatorie perſtringat; ni-
m illud egregie præſtat, quod in
rquam animoſe non ſine exagi-
nibus ſuſceperat. Mos alioqui
ris eſt eruditorum, ut verbi ali-
s ambigui ſignificata, ſtatim á
ipio diſquiſitionis, exacte, &
 perſpicua declaratione quid in
terminatum velint, explanent.
 in philoſophiæ ſuæ exordio id
e ſolent. Vbi vocabulum iſtud
us modis accipi affirmant; ἀκύ-
vel κυρίως. & ἀκύρως viciſſim in
cem modum abripiunt; ut ali-
are, aliter anguſte accipiatur.
ima eius ſignificatio, aiunt, in

eo conſiſtit, quando pro omni doct
na & ſcientia, quæ homini non
nata, ſed ſtudio & induſtria acqui
ta eſt, habetur. atque ita non ta
tum philoſophiæ partes reales, veru
etiam intentionales, imo omnes
cultates ſuperiores, theologiam,
riſprudentiam, medicinam, &c. ade
que omnes artes mechanicas con
plectitur; *ſicut videre eſt apud Stagi
tam 6 eth. cap. 7.* Poſtca anguſt
cipitur quintuplici modo; ut etia
pro ſola metaphyſice venditetur i
terdum. *vid. Gocl. & Chr. Mat. diſp
metaph. diſq. 2.* Sic & vocula Natu
plurima denotat: Illud autem h
natura vocatur, quod eſt princ
pium & cauſſa motus, quietiſqu
eius in quo eſt primo, per ſe, & n
per accidens, *ait Corn. Mart. in diſp
phyſ. de nat. anno* 1612 *Helmſt. excu*
quum tamen in his nullatenus N
turæ verum ESSE tangatur. Qu
ſi eodem modo ita candide cum Im
peratore ex mente eius, ut verba ei
ſe habent, *ſect.* 3, *num.* 15, & non
villatorie aut ſophiſtice, agere v
luiſſet; debuiſſet quoque illud, qu
in ſectione præcedenti, & in hoc
tulo, in ſe ſuſceperat, prius recte e
peditum reddere abſq; perpetua a
pl

...ogia, neque in tam diverſis li-
...s & ſervitutis ſignificatis tam
...n rerum veritate confuſe elu-
...mmam Imperatoris mentem
...oritatem. Etenim utrumque
...bum, ut ipſe toties in antece-
...us, ſed ſatis tamen involute,
..., polyſemon eſt; & nunc ſtri-
...e proprie, nunc improprie, ſive
...he, multo pluribus modis,
...ipſe indicat, accipitur. Iam
...tur primum omnium exami-
...e debuiſſet, de quanam acce-
...libertatis & ſervitutis Impe-
...er ICtum ſuum Florentinum
... ageret; videlicet de ea, quæ
...m oppoſitionem in iure deter-
... quatenus etiam in naturali-
...ultatibus externis ſe mutuo
...t & oppugnare maxime vi-
...; quum eouſque ſervitus na-
...ominum iniqua ſit, & pro-
...imul ſub conſiderationem le-
...vilium merito utraq; veniat.
...olummodo rite penſitare vo-
..., inanem ſuæ verboſitatis &
...orum variorum copiam in
...is reſtringere, & candidiorem
... veritatis indagatorem præ-
...otuiſſet. Ideoque Montecati-
...is ſcite Iureconſultos excu-
ſavit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſavit, quod omnimode ad insg
tium reſpexerint, quum inde m
me talis oppugnatio libertatis in
natura profluxerit, quæ adiume
ll. civilium corrigi debebat; ne
homines cum iniquitate ſumma
vi redditi ad liberum ſtatum red
rentur, qui ipſis iuxta naturæ di
ſitionem in communi dominio
quod omnes nati erant, compete
Nam, ut ipſe id confitetur, *ſect.*
10, nec abnegare poteſt, in pr
creatione, quum lex naturæ imp
taretur, datum eſt homini imper
in univerſam terram, in omnia
malia, quæcunque vel in terra
in aëre, vel in aqua degunt; *G*
Pſalm. 8. & hoc imperium na
competit homini, etiamſi anim
illud non agnoſcant, propter im
fectionem animalium & hom
ſublimem perfectionem, &c. C
tamen hoc naturale imperium,
bertatis dominium commune, c
cum lege naturæ in tam ſi
mi perfectione hominibus ſtat
principio implantatum agno
adeo contemptim habet, ut hoc
omni libertatis dominio, in gra
Stagiritæ ſui, ſervis prorſus in an
dentibus abſcindat? *ſect. ead. n.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ait enim: Iam conſtat expe-
enb, duas hominum claſſes ubi-
inveniri, quarum alii nati ſint
bendum, alii ad dominandum.
es item contra ſemetipſum
it: Alios inſtruxit natura ma-
imis, & provida ſolertia: alios
(N.B.) uſque ad ignominiam
um, ſolius patientiæ & labo-
bria ſuperbos, &c.
r quippe *Prometheus addere*
principi
coactus particulam undique
ctam,
(*ib.* 1, *od.* 16,) & pro conditio-
m cuique indolem diſtribuiſ-
. Quod & planius expreſſit
us, *Odyſſ.* 17., dum ait: Io-
ferre dimidium mentis illi,
n ſervitutem deſtinavit. quem
ad ſervos natura accommo-
lato, *lib.* 6 *de rep*. Nam & idem
repub. cives inter ſe differen-
ngulos ad ſingula opera para-
atura produci affirmat. Et
ll. ſeptem ordines imperan-
parentium ex intentione na-
ducit, &c. Item *num.* 5: Ex
te naturali; quando præſtan-
quod univerſo ſemper prædo-
r, incumbit deteriori, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Adeo unanimi conſenſu gentiu
perium defertur meliori & pr
tiori, &c. Vnde idem *num.* 6
tutem naturæ legi iuſtitiæ co
re affirmat, &c. Naſci enim
dam uſque adeo impotentis an
nec ſuis commodis proſpicere,
longitudinem conſulere poſſi
digos ad omnia conſiliis ; qu
in media plebe & manipulis r
rum cotidie advertit? &c. T
ſect. ead. num. 9, hunc locum
ita concludit; (quod majuſcu
tetur litteris:) Quantum v
gnitionis eſt in animalibus
tantum & in iis hominibus
natura ſervos vocavit Ariſ
Itaque non magis ad libertate
cenſentur, quam bruta, quæ n
ter homini ſubiecta facit A
*pol.*3, *& Ovid.* 1 *Metam.*

Sanctius his animal, mentiſq
cius altæ,
Deerat adhuc; & quod do
cætera poſſet
Natus homo eſt.

Quæſo, quid heic aliud agi
ille, quam ut ipſe ſibi ſit co
ctorius, imo & in totam h
vitæ ſocietatem iniurioſus?
tur enim, homini cuivis, id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

erſo huic generi, datum eſſe imperium in univerſam terram, & quiem in ſublimi perfectione, licet animalia reliqua propter imperfectionem imperium hominis non agnoſant: Et tamen interim ita in duas bripit claſſes genus idem humanum, t non tantum uſq; ad ignominiam rutorum abiiciat unam eius parem; ſed etiam vix tantum cognitionis eidem nationi ſervorum attriuat, quantum in animalibus brutis pereſt. Rogo iterum quemvis canidæ libertatis amatorem; vel potius dicet quivis, etiam is quē talis conitio in animalium imam ſortem c ſellam tranſpoſuit; an Imperatom heic & eius ICtos, vel potius ſeetipſum refutet? Affirmat enim & egat idem de eodem. Si hoc philophari eſt, nil prohibebit quin & ſa brutorum notitia tantidem præet; idque fortaſſe dexterius, ſi modo rinde liber ipſis ac eiuſmodi blateoribus linguæ uſus concederetur. enim, num genus humanum mencapax, & ſublimi in univerſam rram imperii perfectione abſolum, concipi poteſt, quod tamen opter imperfectionem & defectum gnitionis adſimiletur ſimul brutis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quæ luce aut vi mentis omnino ca
rent? An non hæc quoque ſublimi
aut inſignis eſt iniuria quæ in Deun
& homines effunditur? Stagirit
olim dicebat, animum hominis
habere inſtar raſæ tabulæ, cui nih
eſſet inſcriptum: ſed tamen omni
poſſent inſcribi. Si hoc verum; ſe
vos certe tum non habuit in nume
ro hominum: aut fortaſſe ſui oblitu
eſt: aut iſte impugnator præceps Im
peratoris non idem obſervavit, & fu
mum pro veritatis indagatione no
bis obtrudere conatus eſt. Verum e
ror talium inde eſt, quod ipſi ex fa
ſa adulterina ve Stagiritæ philoſophi
quæ nihil niſi logomachias conc
quere, eas in mundo diſſeminar
controverſiarum ambiguitates ve
dere, & terminales congeſtiones
rum veritati obducere novit, nu
quam ad veræ philoſophiæ principi
tam cœco detenti ductu, perveni
queant. Etenim, an non in lap
Adamico primo omnes nos in ea
dem incidimus conditionem natur
ut, quod ille amiſerat in imagine
hovæ, id quoque nos omnes, ex
nati cum tota progenie, ſimili
amiſerimus? Nonne inde imago D
Adamo per creatorem impreſſa,
ſu

divinitatis, ex qua efformata
centrum retrorſum abiit, & ceu
n extinctum in ſui principii pe-
l receſſit penitus, adeo ut non
per Chriſtum & eius regenera-
em in nobis reſuſcitari, & cum
ne ſuo ſancto ex Spiritus Ieho-
atia reddi nobis & reſtitui va-
An non inde legis naturæ debi-
facti ſumus omnes in eodem
cum Adamo, ut nemo potioris
præ altero dici aut fingi poſſit?
n Adamus hoc lapſu purum a-
m ſanctamque cupiditatem,
imaginatione ſancta in Ieho-
unice dirigere debebat, in terre-
œditatis libidinem turpem &
troſam nobiſcum transforma-
t inde omnes in eodem perditæ
æ luto hæreamus monſtroſi?
n igitur omnes ad unum, ne-
excepto, ex lapſu Adamico
em conditionis filii aut propa-
nus; certe aut erimus omnes ſi-
omini, aut ſervi, iuxta creatu-
iem in naturalibus facultati-
Quid vero vetat, quin ponam
que? ſed non ex eo fundamen-
ut ſervitutis ille nimis rigoro-
ſertor & amator facere geſtit.
domini ſumus ſecundum

T 3 homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

hominem internum, qui in Adamo ante lapſum tunc manifeſtatus erat, quum adhuc externum illum ſecum occultatum & quaſi ab imagine ſua divina abſorptum ſive ſepultum teneret: ſervi vero ſecundum hominem externum, qui poſtea in lapſu ex carcere ſuo cœco in manifeſtationem huius externi prorupit, & hac craſſitie palpabili ſe imbuit, non ſine macula ſuæ turpitudinis. Quare falſus & nugatorius omnis eſt ille diſcurſus, qui futilibus paganiſmi gentilis terminis deformatus, duas illas claſſes mortalium, propter nudum complexionis externæ inſtinctum aut incitationis indolem naturalem ita contradiſtinguit, ut inde imperantes & parentes, aut domini & ſervi dici mereamur. Longe deterius vel multo iniquius illud eſt, quod beſtiali numero cenſeri ii mortales debeant, quibus clementior ingenii favor præſtãtiorve genius in procreatione inſitus nullus eſt. Sed bene ſ[e] res habet: Quod ſi inde aut liberi aut ſervi cenſeri debeant; quæſo quotus quiſque non ex throno poteſtatis ſuæ vel rex aut princeps ad numerum brutorum deturbandus erit, quum ex hiſtoriis quoque pateat

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nter mille imperantes vix de-
ars inveniatur, qui digne ſatis
adminiſtraverint locum. uſque
ariſſime influentia illa ſolaris,
rincipatum rebus & regimi-
maximopere applicat, regen-
nignitate ſua beat? E con-
xima pars ſervorum, quos ini-
ſortis malignæ aut potius ter-
rum improbitas in ſervilem de-
conditionem, ad ſumma re-
ſtigia foret evehenda, ut pri-
ſpeſſeret in ſtatu regiminis. An
on inde cuivis regno aut rei-
æ maxima extimeſcenda eſſet
io; ſi ſecundum generoſitates
rum aut domini aut ſervi cen-
& ſuo loco habendi venirent?
em iſte, *cap.* 1, *ſect.* 10, *num.* 2,
t ſatis proterve, quod ideam
ipublicæ confingat quæ nuſ-
ocorum in terris poſſit dari;
ab omni hominum conditio-
ota ſit. Nunc certe longe acrio-
ſura notandum ſe exhibet,
Plato, qui optimam reipubli-
mam ex amore ſincero proge-
delineare voluit, dum iſte in
abortivis pigmentis plane
am eam in proſcenium mor-
s protrudit. Etenim ubi non

ſervos, quos ita homines ſervos
tunt, potius bonos, & è contra l
ros aut ingenuos malos vel etiã
ſimos invenias? Si permutatio
inſtituenda in dignitatibus, t
commoveretur mundus, nec ull
ſibi conſtare poſſet Reſpublica.
gloſſatores tales ſibi ipſi ſunt one
tot refutationibus amphibolog
dum aut vere diſtincta non diſti
ſuis applicant locis, aut diſtinct
fingunt, quæ rem magis involv
Inde error unus parit alterum,
una ignorantia in alteram & l
craſſiorem incidant. Quod hei
iam factum, facile ſaniores &
philoſophiæ cernunt alumni. Q
non dubito, quin cautius in hi
um oſtentaſſet iudicium, ſi ip
rioris philoſophiæ lux affulſiſſet
rior. Qui ex illuminatione m
ſanctiori neſcit ſeptem proprie
æternæ naturæ, & quomod
eiuſdem tribus principiis ſe na
temporali & huic mundo inſin
ac tandem centraliter in micr
mum confluant, quomodo etian
titui mundi ſubmiſſus ſit Adan
homo poſt lapſum, illi nec de na
veræ conſtitutione, neque de
proceſſu & cõplexionibus ſibi c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

n cognitionis aut iudicii polli-
rite poterit. Etenim heic non
uciunt nude conficti termini
ſium , quum realis rerum explo-
o vera veram menti addat ſapien-
u , ut ſic inde ſanum de re qua-
que poſſit ferri iudicium. Nam
homo ex lapſu ſuo , ex quo ita
tui ſydereo mancipatus , nunc
m hanc trahit , in eam ſe præci-
verit corruptibilitatem , ut inde
entiis ſuperiorum maxime ſit
oxius , quæ illi iuxta prædomi-
onem conſtellationis inſtillent
ralem inſtinctum , ſecundum
m ſuam naturæ huius corruptę, ſi
eat extra Chriſtianorũ regenera-
em, traducat vitam; tamen mul-
x hæc influentiarum conſtella-
am varia atque infinita eſt , ut
a ratione ad duas claſſes ſolas il-
conſtitutio mortalium in hoc
di externo regno redigi, & cate-
ita inter ſe diſtingui iuxta inter-
ſuam eſſentiam poſſit aut de-
; ſed ſi mortales iuxta prædo-
ationem influxus ex ſeptem pro-
tatibus naturæ cenſeri deberent,
us ex generationis ſuæ virtute,
am complexionem forent redi-
di , quæ prædominium in uno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quoque hominum obtinet. Veli
philoſophi ii, qui philoſophiam
niorem vel à primo ſalutarunt li
ne, rectiſſime intelligunt, & cur
faciunt omnes, qui aſtrologiam
turalem penitius introſpexerunt,
qua nemo quidquam in natura ſ
re aut rite cognoviſſe dici pot
Videatur & conſulatur modo
gnis Sendivogdii tractatus de tr
principiis vere naturalibus, & lo
excellentiſſimum libellum de ſpi
univerſali mundi omnia plene v
ficante, qui ita inſcribitur : *Trai*
de l'harmonie & conſtitution gene
du vray ſel, ſecret de philoſophes, d
l'eſprit univerſel du munde, ſuiva
troiſieſme principe du Coſmopolite :
cueilly par le ſieur de Nuiſement,
cevcur general du Comte de Lign
Barrois. Pariſ. edit. anno 1621.
libellus mox latinitate donabi
Iniuria igitur non levi, imo ſum
non tantum genus humanum i
niverſum, ſed etiam ipſos natu
influxus, quibus ſuum ita propr
infringit officium, temere aſt
quando tales ſervos naturæ co
tuit, qui ne quidem ad ullius vi
tis ſtudium idonei aut apti dici c
ant, quum prorſus brutis adſimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qui nec aliam vitam vivere poſ-
ſuam quæ brutis ſit æqualis;
bus ſect.3, n.4,9, & ſect.7, n.15,
Et in primis hoc valde iniu-
apparet, quod maximam par-
hominum huic ſorti duriſſimæ
t, & ad has abſurdas extremi-
eiiciat; quum ex mente ipſius
tæ, alios propter magnitudi-
nimi & providam ſolertiam
mperio natos, alios ex defectu
virtutum, quum illos natura
adeo firma inſtruxerit, ſed dura
iterit noverca, ſervos prorſus
i; imperantium vero, reſpectu
universi in mortalitate hac,
dum ſit exiguus numerus; &
ra maximus ſemper parentium,
is ſervitutem naturalem adſi-
ſect.3.
etiam maxime ſcandaloſum,
e abſurditate, *ſect.1, num.10,*
ipſo Arniſæo prolatum eſt, ubi
Virtutis ſtudium in ſervis na-
uſtra quæſieris, qui parum ab-
brutis: ſed tamen & ſecundum
& ſecundum cultum divinum,
ibi conſulere neſciunt, dire-
domini ſubiacent.
c ita aliquid diſcriminis inter
animantia & homines admit-
tit

tit tales. velut in ſequentibus
rius adhuc detegit, ubi ait : R
quos ſervitutis cœno immerg
tunæ quædam iniquitas, etia
bertatem animi perpetuam
ant, & inviolabilem, nec in ex
ſervitute deſinant velle quod
tamen contra naturam volunta
beræ coguntur aliud agere
velint, & arbitrium alienum i
dium animum recipere , non
voluntas, quæ ſemper in ſinu
bera manet , & ſuæ ſpontis,
ſubiiciatur arbitrio domini, ſed
actus voluntatis ; dum non lic
agere, quod vult.

Quæſo, an igitur nulla alia e
ferentia inter tales homines & b
Etenim ſi cœno tanto iniquæ f
næ adeo profunde immerſi ha
ut contra naturam voluntatis l
cogantur aliud agere, quam v
& per ſe ſubiiciantur arbitrio d
ni ; tum etiam fruſtra quæratur
virtutis ſtudium ; profecto
differunt ab animantibus brutis
eodem modo ſuis inſerviunt d
nis, ſi imperentur ſimiliter ;
ſertim ſi hoc accedat, quod etian
tam, animam & quicquid den
ſuum poſſident, domino debea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[illegible]mnis eruditorum tamen ſchola, [illegible]ni cuivis animam rationis [illegible]otem attribuit, & inde à brutis [illegible]ſtare dicuntur ſinguli ut etiã in [illegible]minium ipſi competat. Quod [illegible]o iam omnis virtutis ſtudium [illegible]pacitate interna aut facultati-[illegible]nus ſervile amiſerit, aut parti-[illegible]unquam ſit, aut fuerit, ut con-[illegible]turam voluntatis liberæ aliud [illegible]cogatur, quam velit; quid pro-[illegible], quin ipſi longe deterior ſtatus [illegible]e infra beſtias adſcribatur? [illegible]e notorie conſtat, & experien-[illegible]idie ante oculos mortalium id [illegible]ur, quod vel nutu quoque ci-[illegible] animalia, absque violenta [illegible]itione, poſſint regi. Num igi-[illegible]eo penitus excluſi ſint tales na-[illegible]ervi ab omni rationis conſor-[illegible]t importunis ſolummodo du-[illegible] affectibus, nec quid proſit ul-[illegible]cationis informatio? Si hoc [illegible] iuxta mentem huius auctoris, [illegible]ec homines erunt, nec anima [illegible]ali præditi, ſed monſtra pror-[illegible]ſua effigie humana inutili, & [illegible]m habebunt cum brutis mor-[illegible], ac cum ipſo corpore extingui-[illegible]. Nam, ſi virtutis ſtudium fru-[illegible] iis quæritur, ne quidem fa-

culta-

cultates habebunt eas, quibu[s]
cipiant, aut exerere queant. a
hæ non adſint, nil diſtant à
animaſque fovebunt evanida
alius locus illis adſignari int
tales poterit in converſation
quam animantibus: ſoli aute
mini erunt veri homines. qu
ſurdorum abſurdiſſimum. Tum
hoc inde ſequitur, quod nec
fati incorrigibili adſtricti &
hæreant, quum ita à facult
animæ rationalis ſint prorſus
ſi, ut contra naturam volunt
beræ, cogantur aliud agere,
velint; quod non tantum itide
ſurdum, ſed etiam Chriſtianiſ
potius ſacræ Scripturæ prorſu
trarium eſt, quæ undique nobi
planam ádgratiam Iehovæ ex
modo quis ſe pœnitenti vita
veræ devovere velit. Imo ipſe
contrarius, dum eam curam
minum ſervorum reiicit, ut o
det, ne animi cultus & perfecti
deſit. *ſect.* 1, *num.* 10. Quod
dominus ipſe in tali excellenti
turæ natus non ſit, qualem i
omnibus neceſſario præſuppon
pro liberalitate naturalis libe
conſtituit, quam ipſa natura ſu

iure ex imperiali neceſſitate cun-
ominis impertire debet; ſed ta-
mmunicatione primæ claſſis in-
omines careat: tum aut ſervus
ni locum merebitur, quem ipſi
e cogetur vi diſtinctionis addu-
ect. 3, *num*. 4; aut uterque ad ſe-
am claſſem telegandus erit, ut
utantur fruanturque beſtiali-
miſeria, & fortunæ iniquitate,
c cœno ſervitutis. Verum ne-
unc res hæc nova carebit diffi-
te, quum ſic totum hoc loco re-
is prædicamentum in nihilum
eretur. Etenim ſervus non po-
lari aut eſſe niſi reſpectu domi-
ec dominus eſſe absque ſervo;
relata æque nota ac ignota
& in ſuo fundamento fundan-
uippe nugæ ſunt, ſi quis definiat
mo (ait iſte auctor, *ſect*. 2, *heic*,
20) ſubiectum, quod habet ad-
um, & vice verſa, aut patrem
abeat filium. Qui enim neſcit,
ſit ſervitus, nec is quidem ſciet,
ſit dominium; præſertim ſi ta-
nfuſio naturæ inter dominum
vum intercedat, ut uterque ad
uam aliis vivendum ineptior
d. ſect. 2, *num*. 20, *& ſect*. *heic*
n. 15, & neſciant natura ferre
liber-

libertatem. *Id. ſect.* 3, *num.* 7.
unanimi conſenſu gentium
rium defertur meliori & præſ
ri : ſemperque verum eſt , q
agris dixit Vlpianus, *l.* 1, §. *fin.*
pluv. arc., inferiorem ſervire
ri naturaliter : id quod non
ordini naturæ , quem ubique
hendimus , ſed & iuſtitiæ ex
fontibus hauſtæ ſummopere
nit. Tum demum enim (pe
iſte auctor ſuo modo philoſ
ſect 3, *num.* 6) officia & dig
iuſte diſtributæ ſunt , quand
que obtinuit quod condition
ræ ſuæ congruit , 5 *eth. cap.* 3
autem quoſdam uſque adeo
tentes , ut nec ſuis commodis
cere , nec in longitudinem c
poſſint, indigos ad omnia alie
ſilii, quis non in media plebe
nipulis ruſticorum quotidie
tit ? Quotus quisque eſt ex
vulgi fæce, qui, niſi ſerviat, &
tidiano labore vivat , propri
ſtria victum ſibi parandi cop
beat? &c.

Sic videlicet pluſquam eg
iterum auctor hic confundit
dum pro dominis adeo operoſ
quiſitionem ſe inſtituere puta

nam certe præſtat opem ſervis con-
ra ingeniorum aliorum naturam.
amque ſi tum demum, nec unquam
liter, officia & dignitates iuſte diſ-
ibutæ dici debent, quando quiſ-
ue obtinuit quod conditioni &
aturæ ſuæ congruit; vah, bone Deus,
uam neceſſum omnino erit, ut
undo alia diſtributio dignitatum
nponatur mature, quum adeo
aturæ conditio iam paſſim inve-
iatur inverſa aut vacillans, ut nec
iuſtitiæ fontibus quid hauſtum
deatur; Adeo naturæ ſervitio ni-
is impotenter omnes laborant,
ui tamen ſæpe ſummos, unde
rectorium regni dependere debeat,
cuparint locos,) ut nemo non pro-
iam duplicitate conſcientiæ impu-
et libertatem. Ceu ego ipſe olim
plenus ſenatorum conſeſſus quo-
m ex conſule, qui ex advocatura
eam dignitatem vix antea evectus
it, audire cogebamur, quum non
ſtremam in hac licentiæ petulan-
ſibi quærebat gloriam: quippe
tabat, quod quam optime ſibi pro-
ſe poſſet, ſi ad commoda & utili-
em naturæ ſe ita alligaret, ut iux-
enecam in pravitates ſe ſolertem
ſtraret, *c. 5 de vit. beat. Id. ſect, 3, n. 3.*

Tam inique igitur quum ſem
in hoc mundi perverſi regno co
paratum ſit, ut illi in libertate n
gis & poteſtate dignitates occupe
qui ab omni integritate & conſci
tiæ pietate abſunt, prorſuſque in
apparent; atque è contra opti
quæque ingenia contra naturam
vitute dira ſupprimantur, quibus
ra rerum ſatis tuto committi ſæ
poſſit, nec reſpectus ſit ad illos, c
bus regalis ſolis influentia ſta
regiminis adiudicat: merito l
violentos proprii commodi exa
res, iuxta S. Scripturæ præſcript
abhorrent, & ſervitutis iniurioſa
ventores acerrime deteſtantur.
nim ut inhumanum eſt, optimaq
que ingenia perpetua ſervitute
que premere; ita incommodum
reipublicæ, ut hebes quiſque, &
ius virtutem depaſta eſt inevin
lis egeſtas, ad noxiam libertatem
trudatur; *ut ipſe relector confitetu*
l. ſect. 3, *n.* 13.

An non ergo rectiſſime Vaſq
in præfat. illuſtr. contro num. 5, St
tæ illius profani ſententiam pr
condemnat ut impiam? Merito
id repetit *lib.* 1 *contr. cap.* 11, *nu*
Et quur non omnes hodie ſani

...bertatis Chriſtianæ amatores, ... Imperatore, atque Florentino, & ...uio, eamdem huius, ſervitutis ...iſſimæ defenſoris, qui ad bru... conſortium in naturæ ſervi... ...biicit mortales, & eos omni ...tis ſtudio & ſtimulo privat, ſen... ...m condemnent, atque impiam ...ncient? Sed reſtat, ut paucis ...ramus adhuc eius examinatio..., quæ Imperatoris deſcriptio..., in ſervitute contra naturam ...minanda, vellicat; ac quibus ...m rationibus ICtos, talium ...atoriorum verborum *in d.l.4,* ...*at.hom.*, interpretes repellat.

CAP. VII.

...ſervitutis definitio, ut ab Impera... ...eſt promulgata, & à ICtis ex-...licata, iuſte defenditur, & à calumniis vindicatur.

...atoris verba ſunt: Servitus eſt ...titutio iuris gentium, qua quis ...o alieno contra naturam ſub-.... Heic primum vellicat voca-... conſtitutionis, quod in tri-...n recte poſitum exiſtimat vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tiis, quum non tantum ſit genus
mis longe remotum , & potius
conſtitutum dici debuerit, ſed eti
eum libertate æquale genus ex c
trarie oppoſito requirat. Verum
ipſo demonſtrat, quod ille ſignifi
tionem voculæ huius non recte
telligat. Etenim conſtituere ſervi
tem ſingularis eſt locutio in in
quod non eſt ſimpliciter cedere,
reipſa eam imponere alicui , qu
ſervitutes conſtituantur per pati
tiam vel per traditionem, *l.13,§*
ff de Pub. l. 3, ff. de uſufr. l. fin ff. de
vit. ruſt. veluti patientia quoque
pro traditione habetur. *Dd. arg. l.*
ff. de ſervis. Qui enim ſervitutem
bet, pati debet; *affirmant ex l quo*
15, ff. eod. tit. quæ quidem patien
eſt de natura ſervitutis. *d. l. quot*
Ideoque patientia etiam pro con
tutione habetur. *d. l. 15.* Vnde t
conſtitutio non adeo remotum ge
exhibet aut deſignat, ut ille cenſet;
ex propria locutione id ſibi ita f
mat. Proinde conſtitutio talis ſer
tutis ius dicitur potius , quam
conſtitutum; quum conſtitutæ
vitutes, *vigore l. 10, ff. ſi ſerv. ven*
ax vocentur, quæ pactionibus,
gulationibus , legatisve imponi

ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

æterea etiam, quum ex iure
n hauddubie ſervitus, ut iam
et, & quemadmodum id no-
ipſe auctor relectionum, *d.*
um. 12, expreſſis verbis confi-
educatur; conſtitutionis vo-
omnino heic uti debuit.
Quippe hæc vox non caret
i emphaſi, quum ſimul iuſ-
conſenſu gentium importet
o iure. Namque iſtud ius eſt
conſtitutio; *Don.com.lib.* 1,
licet & differentia quædam
, ut ius veteres leges appellent
nſtitutiones vero, poſterio-
e aut aliquid benigne aut ſe-
tra ius introducant. *l. falſa.*
dition. & demonſt. l. 4, *§. contra.*
except. Cuiac. 7, *obſ.* 19. Quod
vitutem non cum communi
bertatis comprehendere IC-
cultatem haut dicere volue-
multo minus potuit: quum
in oppoſito ſuo contrario
latius extendat quam ſervi-
o ut ipſi non tam ſervitus,
iolentia opponatur; velut
or iſtud *in eadem ſect. num.* 15
ur his verbis: Iam vero con-
od vis actum facultatis ubi-
ediat, & proinde in tantum

 liber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

libertatem tollat, in quantum
minatur. Violentia enim oppo
libertati, 3 *eth.cap* 1. Vis auten
fert violentiam, ideoque tollit li
tatem. Quid enim eſt ſervitus,
unde orta, vel ICtis ipſis iudici
niſi ex vi bellica, qua contra natu
alter alterius dominio per vim
ſternitur? *l.* 4, *ff. de iuſt. & l.*
Quum ipſe igitur ita egregium
tronum ICtis heic contra volu
tem propriam præſtare cogatur,
non tantum confiteatur expre
quod oppoſitum libertatis non t
ſit ſervitus quam violentia, &
vitus rectius dominio diſquipar
relatum exhibeat, ut *in ead ſect. n*
20 poſuit; quur, quæſo, tam tem
tamen eos vellicat aut cavillatio
ſua nonnihil acrius perſtringit?
ipſo enim ſervitus nil aliud eſt, qu
inſtrumentum violentiæ, quo u
tur vis, ad retundendam aut tolle
dam libertatem. Inſtrumentum v
ro non poteſt cum re ipſa per nat
ram ſuam coincidere ita, ut
unum redigantur genus; quia
utens, non eſt idem cum inſtrume
to, quum toto genere differant, c
ſecuris & faber. Præterea quoq
ingens eſt diſcrimen inter libertate
an

, & eam quæ in corpore & ex-
actionibus conſiſtit; velut hoc
tiam gloſſa agnocit, & *ad d.*
tis id explicat; ſimul innuens
ervitus non potuerit per facul-
deſcribi; quum eius propria
ex iure gentium dependeat; li-
generalis vero animi faculta-
naturalibus inhæreat adeo, ut
quivis in ſua conditione poſ-
ere quæ velit, inſpecto iure
naturalis, niſi vi, id eſt, de fa-
ut iure quolibet prohibeatur.
h.l. Nam ſervus (ait ipſe Re-
facultatem retinet æque li-
ſect. 2. h.l. num. 18; (ubi ca-
, non naturæ, intendit:) quum
s propter vincula non perdat
em. *l. 23, §. item quæro. ff. de*
ſ. quod innuunt verba ICti,
: Si vinxeris hominem libe-
um te poſſidere non puto. Vt
oſſideatur aliquis, & acquira-
mino, ad ius pertinet, non ad
facultatem agendi, vel non
d.l. num. 19. Vnde etiam ta-
facultate ſive (ut gl. loqui-
ſſibilitate iuris naturæ non ſi-
et, nec in ſeſe id dicitur com-
Quare, quum libertas ſit
in facultate naturæ, con-

ctarium eius obtinere locum eun-
dem non poterit, quod tanquam
inimicum inſtrumentum ipſi pro re-
ſcindenda ea facultate opponitur.
Eodem modo etiam voculam domi-
nii ſatis cavillatorie heic taxat, quaſi
ignotum explicetur per ignotum.
Quum enim dominus & ſervus ſint
correlata; putat, neceſſum eſſe, ut
quoque heic debeat explicatio fieri
dominii aut dominationis: quod ta-
men præter rationem ſolidam expe-
tit. Etenim dominii explicatio ſuum
habet locum, & ſervitus ſuam ſe-
dem; nec commiſceri debent tales
definitiones aut deſcriptiones; præ-
ſertim quum de eo agatur tot titulis
ff. de acquir. rer. dom. l. ſervo 13. *C. d*
pœnis. l. poteſtatis. ff. de verb. ſign. l. cu
hæredes. ff. de acq. poſſeſſ. & paſſim Dd. a
dict. tit. præſertim VVeſenb. ad tit. de acq
rer. d. Nec tantum ex præſuppoſiti
ſed etiam per ſe conſtat, & cuiqu
conſcientia ſua hoc dictitat, quid d
minium importet, quum quiſq
quaſi naturali inſtinctu ex amore l
bertatis affectet dominium aliquo
Sed tamen recte monet Beſoldus, d
minationem ex iure gentium intr
ductam eſſe; quod tum iuris no
conditores, §. 2, *Inſt. de iur. nat. & l.*
ff

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

& iur tum alii, quos laudat
Coler. *parerg. cap. ult.* volue-
Beſ. pol. cap. 2, num. 51. At-
tali quoque ſignificatione
heic accipitur dominium,
a illi ſervitus correſpondeat,
iure gentium originem ſum-
m. Vnde apparet neceſsitas,
ulla ratione dominii mentio
opter talis eſſentiæ conſtitu-
omitti potuerit. Velut et-
inde non fruſtra poſitum eſt,
alis ſubiectio ſervitutis fiat
naturam. Quippe iis verbis
e ſpecifica differentia expri-
, ut inde pateat, quod domi-
& quænam ſervitus heic de-
ur, quibus iuris civilis conſti-
ibus eſſet obviandum, & alia
nda medela.

quum has obiectiunculas (ut
ad ſcholas remittat, & tria ul-
tamen in his Imperatoris ver-
uæ definitionis nomine com-
ndit, deſideret; etiam hæc pau-
Imperatoris gratiam, cuius ho-
merito nobis in Romano Impe-
nerandus ſemper exiſtit, exami-
o declinabimus. Primum con-
utur valde de eo, quod in tota
itione ſervitutis, ſuperius poſi-

ta, non ſpecifice expreſſos pot invenire ſervos, de quorum iure agitur. Quod certe mirum a merito in tam acuto, ut ſe vend philoſopho videatur. Non tan enim perſonæ ſervorum omnium culenter in particula *quis* (id eſt, *quis, quilibet*, aut *omnis*, ſive *unusqu* ſunt expreſſæ; ut omnes ea vo *quis* contineantur, quicunque do nio alieno, id eſt, ab æquitate & ritate proximi averſo, & propriæ bitioni avaritiæque dedito, obn aut contra naturam devincti ten tur; ſed etiam manifeſtiſsime ſp ficam differentiam depromit, ea ma verborum, ubi ponitur, q illi omnes heic intelligantur ſe quos ius gentium contra naturam ſubiectionem abripuit. An vero h ſervitus exacte in omnes quadret ves, & corruptæ alicui ex tribus f mis reipubl. obnoxios, id iudicet quus cenſor. Qui ſibi plures fin muſcas, quam capere poſsit, exact rem ſuſcipiet de rebus amplificā curam. Nec ad hoc examen pertin quænam forma reipublicæ ſit ſin rior aut competentior; & num ap Turcas, Tartaros, Perſas & Muſco ſas, aut alios Europæ incolas, ſit qu

tend

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

n. Sit ubicunque velit corrupta;
am ſincera aut vera apparet,
o minus ſolide Chriſtiana, ubi
us tanquam contrarium liber-
privativum, & carentia illius
tatis quæ hominem univerſi
concreati expertem & incapa-
reddit, introducta viget. *ad. Do-*
m. l. 2, cap. 9. Oſvv. Hill. h. lit. H.
m & iura & reſpublicæ ibi con-
aturam pugnant, quum dile-
nem proximi penitus tollant &
guant. Velut lex ea naturæ uni-
liſſima eſt, quæ dicit: Quod tibi
vis fieri, alteri ne feceris. Nec
eſt, ut de bello aut eius vano
rudeli iure heic multa ſubnecta-
. Etenim quod ferro ſubigitur,
iſſimum eſt ab omni dilectione
imi, & multo magis ab amore
aut pietate Chriſtiana. Ideoque,
erri imperium contineat in ſe
dominicum officium, id belli
atores diſcant ex Teutonico no-
, cuius verba *in Myſterio magno*
commentario ad Geneſin Moſis cap.
in quo de initio ſecundæ monarchiæ,
œdere Iehovæ cum Noacho omni-
ue creaturis agit, ſic ſe habent,
cunctis, præſertim hoc bellico-
empore, bene notanda ſunt. Vnus-
quiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quiſque, ait, miles, iræ Dei eſt v
qua in furore ſuo nequitiam m
lium affligit, & abſorbet; null
pacto ad ordinationem natur
ferri poteſt aut debet; ſed loco
cupiditate Turbæ magnæ obtine
eo videlicet ſitibundo furoris or
per quem ira Iehovæ populos
regnis ſubvertit. Ordinatio hæc
pria eſt tenebricoſi mundi in n
ſua, quæ violentiam ſuam tem
malignitatis humanæ exerit, Ieh
id ita permittente; atque tunc
nia ſecundum voluntatem fu
ſuccedunt, donec is ſatis ſe exſat
vit in ſanguinis humani effuſio
Namque hic furor ipſiſſima iræ
vindicta eſt; de qua habentur ve
quod velit ſanguinem vindicare
minis. Inde ſæpius hic furor alter
protrahit mortalium, atque in fu
ris huius ira per unum alter interi
tur, quum meriti ſint ambo ſu
pœnam. Siquando enim poten
terrarum tyranni in innocentis ſ
guinis effuſionem irruunt, tunc
exerit ira Dei cum præfectis ſuis,
rurſus eorum hominum ſanguin
effundit, & enſem turbæ in illos
condit. Exinde bellum exurgit; n
nime vero ex ordinatione divina i

reg

naturæ, in qua Iehova cum ſa- ſua gubernator exiſtit. Sa- Iehovæ nullum prorſus expe- um; ſed ira Dei, ſecundum te- ſi mundi naturam, illud ſitit, & peragit idem in vani- ominum & malitia. Si inter icem velut filios decet Ieho- veremus; nuſquam indigere- ello. Belligeratio igitur no- nis manifeſtum nobis exhibet nium quod ſolummodo filii mundi ſimus: dum abſurde s tot bella, & prælia mur inter opter hæreditatem alienam, ulo-poſt nobis derelinquen- Hac itaque malitia tantum i inſervimus in noſtri rui- tanquam ei obligati ſervi. Et- emo militum omnium valet eſſe regni Dei, quam diu talis ſed regeneratus filius in Spi- ehovæ amore, qui mundi hu- nitatem deſerit, verus hæres. actenus ille veritatis vates, ex quiſque ſuum ſibi examen in entiæ penetrali colligat. Sed n ad ſecundum refutationis rum nos convertimus.

inde offenſionem valde qui- mordacem inde arripit, quod

origo

origo ſervitutis reiiciatur ad ius g
tium tantum ; ſed tamen ſolito n
re ſibi in ipſa ſtomachatione cont
rius eſt. Vult enim, mox quod ex i
civili ſervi oriantur ; & tamen in
dem linea confitetur ſtatim , quod
iure gentium ſervi prodierint.
uno halitu oris efflare calida ſim
frigidaque novit ; non aliter ac pi
nula in ſummitate templi ventis
verſis expoſita circumvolvitur. Q
tamen confeſſione ingenua , ipſe ſi
cornua decutit , quibus tanto cona
verba Imperatoris in Florentino o
pugnatum iverat. Mire heic ſeſe to
quet , & mirabilis eſt eius locuti
ait : Quanquam primitus ſervi pr
dierint ex iure gentium ; tamen de
nitionem concipi fas fuit ſecundu
rationem temporis , quo edebatu
Tum vero non ſolum ius gentium
ſed & nudum ius civile Romanu
ſervitutis novam conſtitutionem in
troduxerat , &c. Non duplex ſan
ſed triplex heic hominis lapſus e
graviſſimus. Sic ſcilicet fit, ut dat
uno inconvenienti, ſequantur plura
Etenim an decet quenquam ita phi
loſophari, ut definitiones rerum, qu
firmum ſuum veritatis habent fun
damentum , à quo non niſi per vi

retrab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ueunt, ſecundum temporum
nes ſint conficiendæ ? An
rum, qui ſibi alicuius ſapi-
uditionem ſingularem inter
s vendicant, extitit unquam,
es naturales ſecundum tem-
ionem definiendas putarit?
definitio debet exprimere
odque ſicuti in ſua natura
ſtitutum ? Nonne expreſſis
ſtatuit, *ſupra cap.* 1, *ſect.* 2,
quod res pro conditione ſub-
ſtanda ſit ? Vnde nunc ſibi
ctor us ? An vero tempus eſt
genitrix rerum, aut ſubie-
An potius res ex ſuæ naturæ
ita procreatur, ut eam in-
entiam ex qua ſubſiſtere ſibi
O amice ! Amice, quis te ar-
ius ſervitutes ita temere con-
decipit? Fortaſſe autem obli-
quod Stagirita ex tempore
e fecerit accidens in phyſicis
uantum igitur diſtat acci-
ommune ab ipſa ſubſtantia
m vero accidens tale eſt ? vel
ducit ſubſtantiam ? Mirum
s in eum involent Stagiritæ
s aut alumni, & hæreſeos
ant reum, quod tam proca-
iſſima auſit eorum principia
&

& axiomata univerſalia ſubverte
Tempus quid eſt? An non duratio c
poris naturalis? Sive id cum Stagir
numerum motus, ex cœli conver
ne obſervatum & definitum, ap
lare velis: utrumque ſit: non tan
res ipſa eſſe poteſt, cuius definit
nem ponas; alias quidvis que
tempore ſatis compte & comm
definire poſſes, licet rem ipſam n
quam in eſſentia ſua tangeres.
vero ita rerum definitiones mut
oportet, ut tempori pro re nata ſ
nummi ſerviant? Non certe bon
conſilium, quod nunquam veri
tem rerum largiri novit.

Alter vero lapſus in nullitate
nequaquam minoris eſt conſide
tionis; quum apertam vanitat
proferat; niſi peccet etiam ex ign
rantia hiſtoriarum. Etenim tota
clamat antiquitas, uti partim ex
ſtoriis in antecedente capite ad
ctis ſatis manifeſte apparet, quod
vitutes ſupra modum duræ paſſim
uſu fuerint, priuſquam ius ci
Romæ natum eſſet, & anno Chr
quingenteſimo trigeſimoquarto
Iuſtiniano publicatum.

Tum quoque egregie demonſt
quod iura nullatenus cognove
(c

ertius eius eſt lapſus) ſed plane
em novum in iis agat ; utpote
ollectoris ſui primi mentem,
iuxta ſuam opinionis diſpoſi-
n fruſtra corrigere ſtuduit,
cte perceperit ; quum adſeve-
quod nudum ius civile Roma-
ervitutis novam conſtitutio-
ntroduxerit. Toto certe cœlo
Itaque in ſua opinione deci-
nec unquam Imperatoris ve-
gnoſcit mentem : cuius unica
o eſt , non ut in ſervitutum
tate novi quid introducat : ſed
ius illas malignas conſuetudi-
ontra æquitatem omnem , &
Chriſtianiſmi amorem, ac ſta-
erum eccleſiæ libertatemque
gnātes, aut è medio tollat, aut
t ; mediaque monſtret, quibus
alo cura quædam iuris melior
ri poſſit. Vnde etiam in ipſa
ſcriptione ſervitutis id decla-
rte ; quum ſervitutem dicit &
t eiuſmodi conſtitutionem,
ontra naturam ſit introducta.
m abeſt , ut approbet ſervitu-
lam contra libertatem natura-
t etiam maxime noxiam na-
eius libertati aſſeveret.
ſatis ſcite ab eodem heic va-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

pulat Cothmannus; quem ita
ctum tangit propterea, quod *in*
2 ſua, th.6, dixerit, ius civile ſub
gentium comprehendi. Quæſo
hoc peccatum eſt, ſi quis dicat,
genus includat ſpeciem ſuam
quod eſt prius, continere in ſeſe
que poſterius? Vel, an non to
quoddam in ſeſe ſuas comprehe
partes? Si hoc verum; certe iſt
niſæus nunquam à tali peccato
erit, ſed cogetur ſemetipſum
demnare toties. Etenim *ſect.5*,
68, ait: Quicquid totum peccat
tes coguntur luere. Item, *num*
Quin etiam licet ſubditi nihil
peccarint, tenentur tamen de
reipublicæ. *l.27, ff. de reb. cred.*
C. de navicul. Sic etiam *d. l. h. ſe*
num.2, optimum ICtorum D
lum ita miſere traducit, quaſi c
dat, ius naturale tolli poſſe e
te, licet totum tolli ſit impoſ
com. lib.1, cap.12, lit C. D. A
hanc gloſſam multis non pla
quia de parte iudicandum, ut
to; quum eadem ſit de parte
quæ de toto. Nam enim (ait p
à Deo naturæ implantata eſt
quam totum: tam contra ius
neſtum agit, qui particulam iu

ſti ſupprimit, quam qui totum.
Iuſtin. *in §. ſed naturalia, Inſt.* . *& iur.*, non de toto iure na- , ſed diſtributive de iuribus cunque naturalibus affirmat, ſemper firma ſint & immuta- Nam ſi particula quævis, ſive odvis in particulari poſſit tol- ius gentium introduci poſſet, dicta cauſſa occidere impune in- tem liceret, utque fas eſſet la- nari, furari, aliisve illicitis re- à natura prohibitis operam quod eſſet abſurdum, &c.
git ita porro, & ex Stagirita ſuo firmat, ut eo ſolidiori funda- & auctoritate ſcilicet authen- ſuam corroboret ſententiam, ue invincibilem demonſtret bus. Diceris: Ipſum quidem nquam degenerat in iniuſtum, ſua natura ullo modo muta- Sed tamen hominum, qui ius unt, & in actum deducunt, o- nes variantur. Quemadmodum entiis, quarum apud omnes eadem eſt veritas, eadem cer- , infinitas ſubnaſci ſectas, & s videmus: nec tamen error in- aturam iuris; nec falſa opinio, tis. Heic autem quæritur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

utrum ius naturæ, iure tolli queat
quod fieri poſſe negamus, &c.

Locum heic plenius allegare de-
bui, ut inde appareret, quam candid
ageret cum Donello. Ideo etiam
eius verba erunt audienda. Totum
hoc caput inſcripſit Donellus & inſi-
gnivit titulo, *de Mutatione iuris.* Vb
ſtatim rotunde in prima conſidera-
tione eius ad principalem quæſtio-
nem hæc producit; inquiens; Ius ci-
vile mutationem quidem recipit
non naturale. §. *pen. Inſt. de iur. natur.*
§. *ult. de leg. agn. tut. l.* 8, *ff. de cap. min.*
In illo enim, ait, utilitas, in hoc æ-
quum & bonum ſpectatur. *l. pen. ff.*
de I. & iur. Mattheac. 1 *de via iuris*
cap. 1, *num.* 5. Quam ſententiam etiam
pluribus enucleat exemplis. Sed ſi
obiiciatur, (ait:) Libertas iuris na-
turalis eſt; & tamen iure gentium &
civili tollitur: Ad inſtantiam han
liquide reſpondet ita: (N.B.) Ius na-
turale aboleri in totum nequit
(N.B.) Temperari tamen & ex part
mutari, non tamen niſi ex iuſta cau-
ſa, poteſt. Et hoc eſt, quod dicitu
in l. 6, ff. de iuſt. & iur. ius civile no
per omnia naturali ſervire. Quar
nec libertas univerſis adimi po-
teſt, nec paucis ſine cauſſa; qua

l

ht, captivitas, delictum, &c.
æſo, quid heic agit aut ſta-
ctus de ſublatione partis in iure
æ? Num ipſi unquam in men-
enit, quo vel minimam parti-
iuri naturæ abſque læſione
i ſuſtollere aut ſuffurari vellet?
men ita acriter eum incuſare
Relector ille. Num *Tollere* &
re eſt idem quod *Temperari* &
ri? Illud omnino negat Lopez.
ad. ſuis, cap. 4. Nunquam, in-
ius civile naturale tollit; ſed
eum ad eius obſervantiam non
Quæ diverſiſſima ſunt. & hoc
n inſervire. Illud *Tollere*, non
ius civile : hoc *non inſervire*,
; imo facere ſæpe neceſſarium
. G. Scortatio iure civili im-
& lupanaria multis locis tole-
, ut ab aliis peccatis homines
ſtinantur : Nec tamen minus
contra ius naturæ, ſcortatio-
ne polluens, &c. Exemplum eſt
i. licet commodius afferre po-
Adducitur autem, ut inde
, quam inique Donellum cul-
um eidem affingit, quæ prorſus
s mente ſunt alieniſſima. An
doris illius facies, quam in
monio promiſerat? Sed ſpiritui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Stagirenſi hoc uſitatiſſimum eſt, i
quidvis pro tempore & loco ſi
commodi definiat aut fingat potiu
Velut id paſſim videre eſt: & nup
quoque virulentiſſima quædam
maledicentiſſima lingua tale quid
academia Iulia, ſine ullo pudo
commiſit. Scripſerat libellum
proceſſu diſputandi. in quo, *cap.*
*num.*4, non minus nugis & mend
ciis, quam acerbis iniuriis & calun
niis, amicum mihi optime cogn
tum, non theologice, ſed plane di
bolice & è centro peccati traduc
ut videlicet unguibus ſuis demo
ſtret habitualiſta ille, quam longe
à Dei centro alienatus. Calumni
eas, & mendacia apertiſſima, nup
quoquequidam eiuſdem ſpiritus h
bitualiſta, Genevæ, in Rationali ſ
licet ſuo theologico, ſchiſmaticis
xoſis peridoneo, & bonis viris p
tatique ipſius veri Chriſtianiſmi
recte oppoſito, cũ applauſu arripu
& deteſtatione maligna virum op
mum & integerrimæ vitæ dediti
mum adortus eſt. Famoſus ille
bellus, quum mihi cenſendus tra
retur nuper, & in eo quampluri
invenirem hominibus quidem
ſe theologos mundo venditare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ratiſſima, veris autem Dei
bus indignisſima; amici mei
in negotium inquirere non
Animum enim huius ab om-
pietate adeo noveram alie-
ut etiam propter ſtudium veri
aniſmi quævis pericula adire
ritus fuerit, dummodo iuven-
c proximi cuiusvis animam
lucrari poſſet: unde etiam
anum Iſraëlitam ſe dicere ſo-
t monſtraret nomine ſancto,
omini Chriſtiano nullo pacto
rbi Dei adſidua lectione, &c
imitatione vera, in terris
vendum. Scripta eius ad ma-
bui; inveni locum; perſcru-
m ſedulo; Ecce vero, tum
e deprehendi veriſſimum illud
m, quod vulgo dici ſolet, *Ca-
re audacter, ſemper aliquid hæ-*
leoque exclamavi continuo:
vos agitis, ô ſycophantæ?

*domini faciant, audent ſi talia
fures!*

ita mala fide cum eo actum
t prorſus ipſi mens atque ſen-
lio & plane quidem contrario
ſet inverſa. Tum quoque nuſ-
lis verborum contextus repe-

 riebatur:

tiebatur; ſed,quæ verba olim fuer
Cornelii cuiuſdam Martinii co
inſignem theologum DanielemH
mannum , ea huic, & quidem
manco & mutilato corruptiſſ
modo, adſcripta erant viro. Nih
minus corneus ille & venenatus
moſi Proceſſus ſcriptor miris nu
figmentis , & ſophiſmatibus a
fuerat viri boni torquere verba &
mam conſpurcare. Res ita ſe ha
Erat Balthaſari Meiſnero cum
dam Cornelio Martini tum co
verſia de myſteriis divinis ; & c
ſtio agitabatur,ut memini, An e
aliter , quam per formam ſyllogi
rationi humanæ credenda appl
poſſent ? Cornelius importuni
affirmabat;alter vero negabat id
ſtanter. Grawerus quidam fact
quoque hoc antea , ſtatuendo
mandoque quod myſteria c
optime beneficio profanæ lo
poſſent cognoſci. Scandalum
ingens quum ita temere move
juventuti academicæ , & quan
rimos faſcinaret animos ; ille
amicus monſtrabat utrique ab
tates, & blaſphemas in Spiritum
ctum locutiones. Vt itaque e
officium retraheret, ſua Corne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

…bus regeſſit verba, ut inde tur-
…um lapſum agnoſceret. Ex-
…vit ſimul, quod adeo ratio ho-
…eſſet cœca, ut extra gratiam
…us Dei & fidem, quam ſingula-
…& gratioſam Spiritus ſancti dice-
…perationem, nequaquam ea poſ-
…onceptiva cognitione apprehen-
…quæ myſteria cœli denotant;
…n talis ſapientia carnalis, &
…ſus profana, non poſſet, *iuxta*
Pauli effatum, ea cognoſcere quæ
…Spiritus; imo ne quidem terrenis
…ipiendis eſſet ſatis idonea. Con-
…avit hæc verbis Chriſti, *Iohan.* 3,
… 12, & Davidis, *Pſal.* 139, *verſ.*
… 6, *&c.* Addidit hoc etiam, quod,
…Spiritus Dei myſteria iuſtitiæ in
…iſto nobiſcum obſignet, omnis
…nitio fruſtranea ſit; quum homo
…le naturalis nullum ſpiritualitatis
…cipium ante regenerationem ſe-
…n habeat, peccati corpori poteſta-
…ue totus mancipatus. Sic mutua
…per manet pugna, ut ex principiis
…biſcum natis nihil inferre poſſi-
…s ad ſpiritualia in quibus plane
…lti ſumus. &c. Hic viri illius eſt
…ſus, & non alius; ut in toto loci
…is contextu nuſpiam verba eiuſ-
…odi de contradictoriis duobus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ea ſerie connexa reperiantur; vel impudentiſſimus ille ſcriptor ea : legat. Et quamvis per ironicam quæſtionem Cornelio ſuam repoſue axiomaticam elegantiam; tamen no tantum totam eius viri corrupit ſententiam ille Proceſſionarius, ſed etiam potiſſima & explicatoria omiſ verba, quæ conditionem ab ipſ Cornelio adductam interpretarentur. An hoc theologum, qui optimus debebat dici Chriſtianorum, deceat, i iudicet quivis. Nihilominus contra conſcientiæ ſtimulum verba Chriſti *Matth.* 7, *verſ.* 12, in ſuum advocare patrocinium audet: *Quæcunque voluerits, ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis.* Vtinam talium falſificorum cordibus rite dictum hoc inſcriptum eſſet, ut in vitam quoque verbum Chriſti, uti par eſſet, converterent, nec unquam amplius falſitates ſimiles protruderent, aut calumniatores agerent impudentiores. Iehova convertat convertendos, ne ſui ipſorum iudices ſint in extremis. Hi vero ſunt fructus ſcholæ Stagirenſis. Quod exempli loco ſuperioribus obiter adiicere volui, quum ambo eiuſdem patroni ſint cuius & alumni, qui eandem ita egregie tractare didicerunt

...rtem. Atque hoc ideo dico, ...e quiſque bonus tales legat ...es, nec facile decipiatur ver... ...o nitentis Philoſophiæ genti... ...e nihil prorſus in vera & in... ...rum cognitione poteſt aliud, ...uam inanium litium logo... ...s diſſeminare. Sed ad Donel... ...icationem ulteriorem reverti ...ur.

...mvis autem Relector *dicto lo-* ...5, *num.* 4, ſatis acriter repre... ...it Donellum, quaſi ille iusna... ...parte mutare voluiſſet, ut ſu... ...demonſtratum eſt: tamen du... ...cenſor in omnibus cum Do... ...acit, & ſemetipſum refutat ...n his verbis: Contra ius enim ...uſta cauſſa excogitari poteſt, ...allatur; licet ex cauſa declinari ...e, ſi ſcilicet ſub ius naturæ fa... ...de quo agitur, non cadere evin... ... Ex quo ſequeretur, ſervitu... ...i introducta fuerit contra na... ...,utut multis gentibus viſa fue... ...na, per multitudinem erran... ...tamen ab extrema iniuria excu... ...on poſſe.

...etiam ibidem *num.* 8 hæc repe... ...icens: Quamquam, ſi verum ...velimus, non aliud ius natu-

rale

rale poni aut defendi poteſt, quam
quod ex principiis naturalibus fluit.
Principia hæc quum eadem ſint apud
omnes gentes, niſi erroribus obfu-
ſcentur, eadem iura pariunt. Accidit
nihilominus, ut, licet dextra pars na-
tura fortior ſit & principium motu
præbeat, ita demutetur inclinatio
naturalis, quo ſiniſtra palmam præ-
ripiat dextræ. Quod quando fit, pra-
va conſuetudo ſuperat naturam; ſic
ut opiniones præconceptæ delent na-
turæ nota principia, ex quibus iu
debebat elici. Deletis vero aut depra-
vatis principiis, quicquid inde ex-
truitur, falſum evadit, aut corru-
ptum, licet verum & ſincerum vi-
deatur iis qui per errores de eo iudi-
cant. Nam quicquid recipitur per
infectum colore oculum, colorem
dum recipitur, mutat: Et pleræque
gentes de iure iudicant, non, ſecun-
dum quæ ſentit, principiis naturæ,
ſed præconceptis erroribus, &c.

In tota hac diſputatione, quam
adeo ſevere movit Donello, quæſ
quid libertatis ille oſor aliud agit,
quam ut totum velit ita defenſum,
ut nequeat ſuas excludere partes, ſe
eas arctiſſime in ſe contineat, & u
ſuperius quoque inferius ſuum com-

ple-

r, aut ut prius, ſuum ſimul
s, & non è contra. Idem quo-
alio exemplo *eadem ſect. 5, n.*
, 537, probat in iure gentium,
hoc maneat ſemper inviola-
nec à corruptis moribus, ſed
s principiis dependeat: Ideo-
erendum eſt, ait, vel apud
s, vel apud omnes gentes, &c.
ad hanc regulam, ſervitutis
utias; non dubium eſt, quin
e palmam ſit reportaturum:
x cultiſſimis populis, & toti
rarum uſu receptum fuerit.
iert, quod Chriſtiani ſecus
t, ait, ſervitutisque maculam,
ſt. l. ſancimus. C. de infant. exp.,
ibus promiſcue delere aggreſ-
nt; quam & affectatam mi-
niam contemptim vocat. *ſect.*
n. 38, *&c.* Hui, quid audio!
efert, aut valet, quod Chri-
cus ſentiant de ſervitute, &
miſcue deletam cupiant? Dic
num potius ad mandatum
, & imitationem abſoluti
i, an ſecundum conſuetudi-
tium, vivendum erat? An re-
ſt libertatem in Chriſto om-
reſtitutam affectare & anhe-
quam mancipium ſe exponere
mundi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mundi regno? Num potius eſt
reipublicæ Chriſtianæ ſtudere
varia ſervitutis inventione ſi
milare Ethnicorum formis?
magis pium eſt; inclinare in m
cordiam, an ſævitiem? Vtrum
audiam heic potius; Chriſtum
ſervitutis obſtinatum efflagitatem
Ah utinam homines errores tam
ſos & abſurditates ſummis cæc
bus obtenebratas, in profana ſa
tia carnis agnoſcerent? Miretu
merito, quod tam ſedulus ille ſ
vitutis confector, quum tame
tanto odio eam habeat, ut etia
lami libertate quaſi ſolus viger
omnes reliquos ea ſupprimere a
opinionibus ſuis convellere lab
Sic ſolus ſapientiæ dominium
ctat, ut ex ignorantiæ ſervitute
dem omnibus emerſus videatur.
rum ne abeamus longius; quu
ipſa rerum natura, propriaque
lium falſo gloſſatorum confeſſ
iam conſtet, quod is, qui totum
nit, aut aliquod univerſale, et
partes vel particularia ſimul in
dat; manebit quoque Cothm
ſupradicta ſententia, quod ius g
tium ſimul includat ius civile
quod is, qui adſtringit aliquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...entium, nullatenus excludat ius ...e, tanquam inferius quid & ſpe...us in ſuo ordine; licet non ſimul ...dat ius naturæ, tanquam gene...s quid, & ſuperius in ſuo ordine ...um; cui nimirum iura ſpecia... & particulariora nonnihil heic ...gant. Vnde merito quoque Im...tor, data opera heic, publicaque ...oritate ſua interpoſita, ſenten... Iuſtini Florentini, ut veritati ...e conformem, ſtabilivit; ut ...deret, ſecundum naturam om...ſſe liberos. Ad quam libertatem ...que omnibus Chriſtianis adſpi...um foret: Quicquid heic ipſius ...renſis ſectatores vani, tanquam ...orarum ſervi, ſuique magiſtri & ...ani Regni amatores perpetui, cõ...ggанniant. Ideoque ICtorũ om...n, imo ipſius Imperatoris, invicta ...et veritas, quando docent; Ser...tem primum introductam fuiſ...ure gentium; *l. 4. ff. de iuſt. & iu.* ...*h ff. de ſtat. hom. l. ſi id quod. ff. de ...ndeb. §. ſervitutis. Inſt. de iur. perſ. ... Inſt. de libertin.* deinde ius na... fuiſſe à iure gentium ſuppreſ... & conſtitutam ſervitutem con...aturam, *dd. ll. & l. 1, ibi*, contra... naturalem libertatem. *C. de SCt. Claud.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Claud. toll. Cuius ratio ubique adiicitur; quia natura omnes homines naſcuntur æquales, *l. quod attinet* 32. *ff. de R. I.* id eſt, æque liberi. *cap.* 1, §. *natura. cap.* 9, *verb. ſicut enim*, &c. *Novell.* 89. Vt & Philo ait, *in lib. de vit. contempl.*, ſervitutem cum natura ſummopere pugnare. Ea enim liberos omnes genuit: ſed avaritia, legum naturæ contemptrix, ſervitutem induxit. Proinde fruſtra etiam veræ libertatis oſor ille ICtorum ſententiam omnibus diſtinctionum argutiis eludere heic ſtudet, & ſuas ſubſtituit ſophiſticationes. Etenim ipſe, *cap.* 3. *rel. pol. ſect.* 1, *num.* 8, tam duriſſimam ſervitutem naturalem ex ſuo Stagirita, 1 *pol. cap.* 3, contra libertatem genuinam conficit, ut dicat: Prolixe & recte Ariſtoteles, 1 *pol.* 3, diſtinguit inter mercenarios & ſervos. Mercenarii enim ſecundum quid ſubiiciuntur domino, nec toti ſunt ipſius domini, ſed & ſui. Servi vero ſecundum (N. B.) omnia & in univerſum ſubiiciuntur domino: nec tantum ſunt (N. B.) servi ipſius domini; ſed toti ſunt ipſius quia poſſeſſioni & familiæ adſcribuntur, ut partes. Partes vero non referuntur tantum ad totum ſecun-

dun

id ; ſed in illo, ſecundum
ri ſubſtantiam, includuntur:
modum cætera ſive animata,
inimata, univerſim domino
ntur. Vnde fit, ut, licet do-
ſervus referantur ad invi-
o reſpectu id, quod ſunt, ſibi
acceptum referre neceſſe ha-
t eſt natura relatorum quæ
r ſecundum eſſe, *in Categ.*
, & 5 metaph. cap. 15, text.
nen, quum ſervus ſit etiam
eſſionis domini, præter hanc
em æqualem, inæqualiter ſe
Dominus enim ſervi qui-
inus eſt: at ſervus non tan-
ective ſubiicitur domino;
.) vitam, & animam, &
d denique ſuum poſſidet, do-
bet, 1 *pol.* 3, propterea, quod
& pars familiæ, &c. Ha-
le. Diabolica certe hæc pror-
ſt & locutio; non hominis.
mi pudeat quo tales litteræ
ctæ. Si hoc non impugnet
ubvertat naturæ libertatem,
uid ſit, rem liberam impu-
le & ſubvertere. Et tamen
tur Stagiritam ſuum miſera
diſtinctiuncula defendere,
dum facit ſervos ſcilicet na-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tura, & ſervos contra naturam. ...
trumque falſiſſimum & abſur...
ſimum; *ut ſupra oſtenſum eſt*. Nat...
enim ſubiiciuntur domino; ait, p...
pter imperfectionem; quia anim...
gerunt imperfectum, cuius gratia ...
plicant ſe ad id unde perfection...
ſperant. Quod ipſa falſitate & ab...
ditate longe falſius & abſurdi...
Namque primo omnes, quotquo...
Adamo nati extant mortales, im...
nem Dei in creatione prima hom...
inſitam per lapſum eius amiſer...
ita, (*velut ſuperius dictum eſt*) ut ...
mo penitus ſit omnium, neque ſu...
mus vel ſapientiſsimus ſecund...
elementa mundi huius, *ut ait D. P*...
lus, neque minutiſsimus, qui ...
hac imperfectione animi prorſus ...
boret, atque ſic ex parentibus in h...
mundum procreetur; licet compl...
externa, quæ ex influentia ſuperior...
luminarium & ſpiritu mundi ca...
tur, propter diverſitatem conſte...
tionum in corpore externo, quid i...
pedimenti ſecundum magis & mi...
accipiat, ut minus prompte aut e...
dite in hoc vel illo virtutes aut...
res facultatum per externa corp...
membra exerere queat. Vnde et...
ſæpius potentiſsimi reges & princ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

abiliori & incapaciori natura aſ-
ſuntur, quam mortalium pauper-
ni. Interim tamen quoad animæ
entiam omnes mortales inter ſe
ta generationis modum eadem
rſus conditione conveniunt, nec
eſt diſsimilitudinis talis aut im-
itatis imperfectionisve ratio. Aſt
tatu regenerationis res longe ali-
ſe habet; quum Chriſtus in nobis
ginem ſuam merito ſuo reſuſcita-
x ea realiter nos reſtaurarit in fide
peratione ſancti Spiritus; quæ et-
omnibus competit vere creden-
s. Ideoque error talium homi-
n inde eſt, quod omnino naturæ
rnam conſtitutionem & eſſen-
n ignorent, nec per falſam il-
philoſophiam eiuſmodi res in-
re queant. Si enim diſtinguere
rite noſcerent, ubi vere quid ſe-
dum diſtinctiones proprias &
inas ex fundamentis internis
ndum & inveniendum eſt, faci-
urarent tam inutiles & profanas
inorum logomachias, quibus ſe
ios decipiunt. Quippe alias in-
nimam & animum, mentem &
ius diverſos, eorumque faculta-
: vires; velut etiam inter natu-
internam ſpiritalem atque exter-

 nam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nam, accuratiſsime diſtinguendum
eſt: quæ ſapientia vera cum ſuis ge-
nuinis principiis, à talium falſo eru-
ditorum mente & oculis plane ab-
ſcondita eſt; nec conceditur ulli, ni
cui in centro ſuo per Iehovæ gratian
imago, ad quam Adamus primu
creatus erat, nova Chriſti regenera-
tione exſuſcitetur; quum in ea, di-
vina illa vera & vivida ſophie au
philoſophia ſubſiſtat, quæ nobis &
naturæ univerſæ & rerum cœleſtium
detegit monſtratque cognitionem
ut inde ad ſanctum Dei intuitum i
fide elevemur clariſſima: de qua ſo
phia Salomon in ſuis libris, & ip
Rex David in pſalmis, ſumma cu
lætitia paſſim agunt. Deinde ip
falſitate & abſurditate quoque h
falſius & abſurdius eſt, quod natu
ſervus à domino ſive hero ſuo mo
tali perfectionem ſuam, quæ anim
eſſentialis eſt, ut ipſe monſtrat Rel
ctor noſter, acquirere aut ſperare po
ſit, ut eius gratia ſe ipſi applicare c
gatur, & in hanc ſervitutem abſu
dam dedere. Etenim quæſo, an in
lius mortalium eſt poteſtate poſitu
ut pro facultate animæ brutalis, q
ille talibus hominibus impie adſc
bit, quidquam ſibi aſſumere poſ
qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

d perfectionem eſſentiæ internæ
lla aliqua tali parte ſuperaddat?
ri quidem addiſcunt ſtudia, lin-
s & artes, virtutesque alias exter-
n, fucoſo habitu indutas & veſti-
s quod etiam faciunt adulti: at-
en neutiquam in perfectiori ani-
quam ii, qui ſe talibus adſuefecê-
accidentibus habitualibus, quæ
litates ipſis dicuntur, quoad eſ-
tiam internam propterea gaudent.
ilominus tales humanas capaci-
s & facultates omnino libertatis
mmunis hic turbator iſtis natura
is abnegat; dicens; Virtutis ſtu-
n in ſervis natura fruſtra quæ-
s, qui parum abſunt à brutis.
ſi talis habitus, fucis vanis pal-
us, & interne nuſquam vivide
ectus, ſed ſuis nitens ſimulatis
nentis, tam ardua res ſit! Si ad
ſtudium non fuerint ullo mo-
pti, multo minus ad verum cul-
divinum quem Spiritus Dei
ſtat, poterunt adſuefieri; ſed
ſus erunt ab hominis natura e-
que capacitate alieni; id eſt, bru-
s, nec ſpiritum ex æternitate pro-
ntem immortalemve habebunt.
um nec domini poſſunt cuiquam
nam perficere; quum ſoli Chriſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

hoc competat. Et blaſphemus eſt i
obſtinatum, qui hoc officium ipſi eri
pere volet. Concurrite igitur hei
omnes, ô Chriſtiani, & tales bruta
les animas ex regno Chriſti expellite
veſtræque libertatis & conſcienti
vos vindices in hunc ſervitutis natu
ralis patronũ præſtate in tempore, n
maior apud potentes conſcientiæ li
bertatisque ſuppreſſio per tales mala
& parum Chriſtianæ politicæ doctri
nas ſubrepat, aut veſtra nimis affe
ctata dicatur miſericordia, ſi fortaſſ
manſuetius arripiatis conſilium. Se
tamen malum malo non eſt compen
ſandum: quin ipſi meliorem preca
bimur mentem, ut errores agnoſca
ſuos, & mitius liberaliuſque ſuppe
ditamentum libertatis ad aulas defe
rat, ne tyrannici concitentur motus
Quin etiam ſaniora arripere & addiſ
cere debuiſſet ex Seneca gentili, ſ
Chriſtianis fidem habere nollet: ve
lut ipſi aures vellicat, ubi eum mal
intellectum produxit, *in lib. 3 de be
nef. cap.* 19, ita proteſtantem: Errat, ſi
quis exiſtimat, ſervitutem in totum
hominem deſcendere. Pars melio
eius excepta eſt. Corpora obnoxi
ſunt & adſcripta dominis: Men
quidem ſui iuris; quæ adeo libera &
vag

eſt, ut ne ab hoc quidem carce-
i incluſa eſt, teneri queat, quo
s impetu ſuo utatur, & ingen-
at, & in infinitum comes cœ-
lus exeat, &c.
erito igitur laudandus eſt Vaſ-
ICtus, quod *in præf. ill. contr.*
itæ & eius adhærentium ſen-
mm in his prorſus condemnet ut
am. Vnde etiam ex ſupra alla-
nnes reliqui ICti defenſi ſatis
nt; quum talē ſervitutem om-
neſciat natura, qualis homini-
dita per falſam imaginationem
ur. Figmentum eſt purum, &
rtim in Chriſtana republica
no non tolerandum, ubi corru-
aturæ inſtinctus & ſtimuli per
t penitus in ſanctitate fidei, *ut*
Paulus, mortificandi: & proin-
llus agnoſci debet ſtimulus aut
natio, quæ non in dilectionem
mi, eiuſque ædificationem ver-
t tendat. Quod ſi vero talis a-
oius proximo, uti debet, inſervi-
iat, & ſuperioribus obedien-
præſtare; tunc vere comes it, li-
i ſuæ ſervitium ſanctum exhi-
& frater cum amabili ſorore in
m prodit, quæ pietatem genitri-
rin Chriſto agnoſcit. Nec tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

longis opus eſt diſputationum am-
bagibus; ſed dictamen ſpiritus Ieho-
væ credentibus ſuis facile modum
præſcribit, ut non tam mire diducti
opus ſit legibus, ex corrupta natura
petitis. Nam qui Chriſtum vere di-
ligit ex toto corde renato, ille quo-
que diligit proximum ſuum, & ex-
inde iuxta normam verbi cœleſtis
(quod unice in precio habet noctu
dieque) omnes callet vivendi, con-
verſandi, ſerviendique cuivis ratio-
nes. Is regit, imperat, & ſervit ſimul,
ac quilibet ſtatus ipſi aptus venit.
Quod puri puti illi naturaliſtæ in
regno tenebrarum conſtituti nequa-
quam intelligunt, ac ne poſſunt
quidem; quum ius naturale ſuum
ubique exigant, & interim tamen
undiquaque ſibimetipſis contrarii
ſint, quoties ad modum determina-
tionis in quaque re progrediuntur.
Velut etiam noſter tantæ ſervitutis
formator in naturæ modo ſibi ambi-
guus hæret, *d.l.*3, *ſect.*3, *num.*10. ubi
affirmat modo, quod iura gentium
pro conditione perſonarum rem ali-
ter atque aliter definiant, ſalvo iure
naturali; quum natura modum non
determinet: mox ſibi contrarius ibi-
dem aſſeverat, quod modus ex præ-
ſcripto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

naturæ definiri debeat. Ita
ait, modo negat, ſemper an-
opinionibus ſuis. Ita quoque
rtatis deſcriptione, mox ponit
ihil ei detrahi poſſit, quum nec
propter vincula eã perdat: *ſect.*
, *&* *n.* 14: mox ait, *n.* 15, quum
erat violentiam, quod ideo
ibertatem, &c. Sic & de natura
is ita loquitur. Quando in ho-
bertatem, appetitum, opinio-
tale quid conſideramus, non
orruptos mores cuiusque pro-
dum; ſed reſtringenda conſi-
ad hominem naturæ confor-
qui eſt menſura cæterorum &
generis humani. *ibid. num.* 11.
minus libertatem ſervi natu-
ruta animalia & eorum igno-
reiicit. *ſect.* 3, *num.* 9, *&c.*
nec in diſtinctione libertatis
per idem conſtat; dum mox
ultatẽ voluntatis facit; mox
tem agendi ut velis, mox poli-
ſect. 2, *num* 6, nec non contra-
is & coactionis, *num.* 2; mox
ltate naturali aliqua, mox
num. 17, mox facti ſimul acci-
uti alibi quoque de iuſta &
ſervitute agit. *ſect.* 5, *cap.* 3,
. Verum quis mutabilitates

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

omnes in talibus ſemper vacillar
explicet ? Vix eſt pagina in toto
ſcripto , quæ non ſuis ſcateat erro
bus , & contrariis opinionibus
quis accurate omnia examinare
lit: adeo fœcundus & dives eſt
cordantiarum & hæſitationum ,
ſæpius ipſe in multorum verbor
præcipitantia & involutione ſui
memor ſe confundat , & in mu
oppoſita prolabatur.

Antequam vero de iuſta & in
ſta ſervitute quid agamus , aut ad
bertatem Chriſtianam & ſervitu
eorumque ſtatum ulterius nos c
vertamus ; ſaltem paucis exempl
aliud adducam, in quo mire hic, c
iis , qui ius belli nimis liberalite
prompte extendunt , videntibus c
lis hallucinatus eſt. Res eſt non
gui precii : ideo eam heic cenſen
putamus; præſertim quum etiam
tempore bellum maxime, unde ſe
tutes iuſtas ſibi confingunt ho
nes, vigeſcat ; omnesque peccato
nus habent , putantes , iuſte lici
eſſe ſævitiam in Chriſtianos & c
fratres religionis ; imo ut quis
ſuam iuſtificare poſſit partem ,
mutua condemnatione ſe prius
fodiunt , & tum ad gladii ferr

ut dicunt ſcilicet) provocant,
nguinis dira effuſione ſe con-
re verentur. Hac autem de re,
inprimis, agit *cap.* 3 ,*ſect.*5,
6. ubi , poſtquam bellum
ue poſſe eſſe iuſtum , ob pro-
m ignorantiam, pronunciaſſet;
gumento ſententiæ quæſtio-
a format.
ellum incidat ob diverſas reli-
, ut inter Turcas & Chriſtia-
ontificios & Reformatos ; An
os quoque bellum utrinque
iniri poteſt; quia utraque pars
nem, pro qua pugnatur, veriſ-
eſſe ſibi perſuaſit ? Ego negan-
ſſe cenſeo ; & propterea nec
Moabitarum , Cananæorum,
hæorumque, &c. contra Iſraë-
ſtificare poſſum ; *cum Abu-*
cap. 11 *Ioſ.Covarr. part.* 2 *rel,*
um, §. 10,*num.*6. *Alber. Gent.*
bell. cap. 6 : quidquid illi de
ili ignorantia obiiciant ; quia
orarunt, *ut conſtat ex Num.*
23,24, *&* *Ioſ.cap.*2, nec pro-
r ignorare potuerunt, propter
udinem multitudinemque
lorum , quæ adventum Iſraë-
præceſſerunt. Quod ſi
ignorantiam veritatis præ-
texere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

texere velint, aut Pontificii; d-
mus, affectatam ignorantiam ne-
nem excuſare. Omnis autem ig-
rantia, contra ius naturale & d-
num, affectata eſt. *Grat. & gl.*
notandum 1, *q.* 4. *Alciat. de præſu-*
reg. 3, *præſ.* 10. quia, quod omnes te-
obligantur, id ignorando nemo
cuſatur. *Alphonſ. à Caſt. lib.* 2 *de*
leg. pœn cap. 14, *ex Bonavent.* 2 *ſ*
diſt. 20, *art.* 2, *quæſt.* 2, *ad* 4. Et P
lus, *ad Rom.* 1, inexcuſabiles, ἀνα-
λογήτους, pronunciat omnes pc-
los, qui, quum potuerint Deum
rum ex luce naturæ cognoſcere,
riam eius cœleſtem in human
cultum ſeu apertam blaſphem
demutarunt; idque tanto ma
quanto evidentius ex verbo div
patet veritas, quantoque pert
cius ab iis contemnitur.

C

CAP. VIII.

iuſtitia belli, & ſervitute eius, diſquiſitio & examen.

gitur nunquam poſſunt Turcæ
ſua religione bona fide bel-
erere, nec Chriſtianos in ſervi-
vendicare? Reſpondet: Non
ex hoc capite: quia Chriſtiani,
b idololatria eos abſtrahere le-
cupiunt, nunquam iniuriam
iunt ſi cæde aut ſervitute vin-
queant: nec ignorantia, in
ſe data opera, contra manife-
cumenta veritatis, conjiciunt,
tos eos unquam reddit: Sed illi
ius in armis ferunt, & patien-
nobis neceſſitate exprimunt;
ex iure civili noſtrum con-
, & ultroneam ſubiectionem,
illa ad ſervitutem conſtituen-
ufficiat, (*ut ſect. 6. videbimus,*)
e habent. Nam quia de vi
rum conſtat, nec tamen par-
nos in diſcrimen agere; non
quam noſtra voluntate peri-
quemadmodum Diocletianus
ximinianus conſolantur eum,
qui

qui contracta defraudatus eſt,
& damnum, quod quis ſua c
ſentit, ſibi debet, non aliis, impu
c. damnum 8, *de R. I. in* 6. *l.* 4, *i*
C. de fideic. liber, &c. Quid eſt omn
militantium vita, quam rapina?
vian. lib. 3 *de guber. Dei &c.*

Quicquid unquam mali in m
do ſuſcitari & in unum glo
quaſi convehi poteſt, id ſane in b
confluit, ut nihil horribilius &
teſtabilius hoc malo fingere po
Nihilominus ſunt homines, qu
ipſa hominis natura & cognition
in ipſo Chriſtianiſmo tam alien
veniuntur, ut abſque conſcienti
ſpectu ullo pluſquam confid
deſtructionem generis humani
probent, deque execranda illa
lentia mortis, qua animæ m
lium crudeliter & in magnis c
ad infernum rapiuntur, iura n
maxime conformia conſcribere
vereantur. Imo ita acriter defen
ut etiã omnia dicta ſacræ Scrip
& ipſius Chriſti præcepta de a
ſancto, *Matth.* 5, invertere, &
aliquibus, ex proprio cerebro eff
eludere auſint gradibus. Quod
ſatis fervide agunt, ut ipſi iniu
æquas leges & jura naturalia
bu

, ne bellum his repugnare dici
Atque ut eo magis potentum
ſibi concilient, pia bella pro-
nt; quaſi pium infernum, al-
igredinem, bonum diabolum,
n iniuſtitiam, piam defrauda-
n, lucidas tenebras vocare velis;
um iræ fervorem in dulciſſi-
amoris favorem convertas.
Hug. Grot. de iur. bell. ac pac. lib. 1,
En tanta eſt affectata morta-
n medio Chriſtianiſmo igno-
, ut nihil aut parum diſcrimi-
ter pium & impium, regnum
i & Chriſti, vitiave & virtu-
probitatem & vitæ ſanctimo-
habeatur; quando temerarii illi
am crudelitatem liberrimæ
æ pervicaciter aſcribere non
nt, ſi adſit ſaltem belli prætex-
uæſo, agnoſcite hoc, mortales;
on iam conſecuti ſumus ea
ra, de quibus nos præmonuit
us, dicens: Imo veniet tem-
uum, quiſquis vos intereme-
tabit ſe cultum præſtare Deo.
verſ. 2. Eouſque enim omnes
in tyrannica proceſſerunt væ-
ut effuſio ſanguinis humani &
ciones rebus licitis accenſean-
odo iure belli poſſint aliqua-
tenus

tenus colorati, quum illud nihil-
iuſtitiæ in ſeſe continere à ſancti-
num talium effictoribus dicatur.
væ, ait Propheta, trahentibus iniq-
tatem funibus vanitatis; &, ve
denſo ſane plauſtri, peccatum. *Eſ*
verſ. 18. Væ dicentibus de malo,
num eſſe; & de bono, malum
ſtatuentibus tenebras pro luce, &
cem pro tenebris: ſtatuentibus a
rum pro dulci, & dulce pro am
Ibid. verſ. 20. Obfuſcationum r
nes quidem heic in contrarium
runtur quam plurimæ; *ut vide*
apud Timpl. pol. lib. 4, *cap.* 10, *q* 1,
Schonborn. pol. lib. 6, *cap.* 1. *Boce*
bell. lib. 1, *cap.* 6. *Althuſ. pol. cap*
Sed nemo omnium eſt, qui ita a
rate collegerit omnes quam I
Grotius, *in d. lib.* 1 *de iur. bel. &*
cap. 2; *&* 3, *cap.* 3. An vero te
verbum Dei poſſit ad forum con
tioſum retrahi aut repelli, ut
quius, *lib.* 1 *contr. cap.* 9, *num.* 1
à foro conſcientiæ dirimit & ſep
id Tertullianus, *tract. de idolat.*
Lanctantius, 5 *Inſt. divin.* 22 *&*
omnium maxime ipſum æternu
immutabile verbum Patris Ie
Ieſus, *Matth.* 5, *&* 6, diiudicet:
bene examinandum ſit, quid c

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

naturali competat. Recte ait
inæus, quod bella inceptu &
a facie læta, exitu vero difficilia
Atque eapropter nemo ſuadere
e bellum auſit, quaſi res levis ſit,
facile detergi poſſit. Chriſtus
tionem exigit. Væ, qui hanc
ant! At iuſtas confingunt cauſ-
Quasnam vero? Alias videlicet
as ſive manifeſtas: alias occul-
quæ ſemper primario intendun-
Schon. lib. 6 pol. cap. 3, *&* 4. Ma-
tæ continent repetitionem per
entiam ablatorum, defenſionem
ra vim & iniuriam, defenſio-
religionis, & conſervationem
, iniuſtam denegationem tran-
per provinciam, ac rebellionem
itorum. *Menoch. lib. 6, præſ. 96.*
Mart. lib. 2. quas Althuſius *in*
cap. 29 ad duas redigit: defenſo-
, & vindicatoriam. quarum
que aut publica aut privata eſt.
lta vero ſunt, quæ ſemper dire-
um obtinent, nimirum avaritia,
itio, propriaquegloria, &c. An
hæc & ſimilia iuri Euangelico,
Grotius, competant, id mox ex-
bit Teutonicus noſter; modo
examinaverimus ex noſtro Re-
re politices paulo ante adductas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

binas illas quæſtiones de Turc
Pontificiis negotium hoc bel
ſervitutis attinentes. Interim au
ero cuivis, nequis opinione ſu
na profanaque in hoc tam ſerio
gotio temere Chriſti verba diſtr
torqueatve; quum ſummum Ch
deſpectum importent. Ceu m
ipſe Chriſtus, dum ait, *Ioh.* 12, *v.*
Qui adſpernatur me, nec recipit
ba mea, habet qui condemnet ipſ
Sermo quem locutus ſum, ille d
dabit eum ultimo die: Quia eg
me ipſo non ſum locutus; ſed,
miſit me, Pater, ipſe mihi præce
quid dicam, & quid loquar. Q
nemo heic tentet, dolo aut falſa
terpretatione argutiisve ratioc
profani expreſſa Chriſti verba pal
re. Vindex iuſtus eſt, eritque ſem
in eum qui abuti eius integro cu
ſermone, quem abſolute adeo ſ
plicique forma proponit. Qu
autem, quis ſit? Eius ſinceram m
tem *Matth.* 5, 6, & 7, atque perfec
ſimam legem, ſummamque omni
conſulito. Quærenti legis perito
reſpondet Iehova Ieſus, *Matth.* 22,
37, & 39: Diliges Dominum De
tuum ex toto corde, & ex tota a
ma tua, & tota mente tua. Illud
prim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mum & ſummum præceptum. Al-
um huic ſimile eſt: Diligas proxi-
um tuum ſicut teipſum. Quod au-
n per proximum non tantum He-
eus Hebræo intelligatur , ut vult
otius, *d l.pag.* 38; ſatis in ſimilitu-
ie de Samaritano id explicat ipſe
riſtus, *Luc.* 10, *verſ.* 36 *&* 37. Sic
etiam Propheta ait; Homo, di-
m eſt tibi, quid ſit tibi agendum:
npe, Præceptum ſervare Dei, cha-
tem exercere, & humilem te præ-
e coram Deo tuo, &c. *Hoſ.* Ita
Paulus: Eſtote igitur imitatores
, ut filii dilecti; & ambulate in
ritate, ſicut & Chriſtus dilexit
, & tradidit ſemetipſum pro no-
oblationem ac victimam Deo.
eſ. 5, *verſ.* 1, *&* 2. Hæc norma
ris facile deciſionem largietur in
ſultationibus belli, num regno
ris ſancti, regnum belialis &
cruenter poſſit includier. Satis
quidem has quæſtiones de Tur-
c Pontificiis formatas quilibet
abit incautus, qui non vim pe-
are novit. Sed ſi recte rem iuxta
cientiæ teſtimonium ex verbo
eritum examinemus, facile pa-
, quis error ſubſit. Namque præ-
oſitum id falſiſſimum eſt, dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtatuit, propter religionem Chri-
nam bellum iuſte ſubiri poſſe, qu
Chriſtus hoc iudicium ſibi reſerv
ſoli: ut *ſup. ex Ioh.* 12, *& Matth.*
13, *v.* 30, patet. Imo nec perſecu
nem aut vindictam mortalibus c
ceſſit propterea. veluti diſcipulos
inhibet, *Luc.* 9. *v.* 55, ne ignis v
dictam è cœlo poſtulent; qu
tantopere pigeret eos, quod abs
minibus in itinere Hieroſolymita
non reciperentur: dicens; An neſc
cuius ſpiritus filii ſitis? Filius ho
nis non venit ad perdendum anim
ſed ad ſervandum. Sic etiam *M.*
10, *v.* 14, mandat diſcipulis, ut
eant è domo illa, ubi non recipi
tur. Tantum abeſt quod homini
velit religionis cauſſa perſecution
concedere. Vnde & *Matt.* 13, *v.*
ait: Sinite creſcere utramque uſ
ad tempus meſſis: & tunc ego me
ribus dicam; Colligite prius zi
niam, & in faſciculos coniicite,
comburatur. Hominibus atque
cipulis prorſus non vult id conce
re, ne propter ignorantiam utrun
averruncent. Itaque non tantum
ignorantiam nullum factum at
cius eſt admittendum, ſed eti
quia eſt expreſſe probibitum. Ve
etia

m Chriſtus reprehendit Petrum
i comminatione , quum ſe
io lictoribus opponeret , qui
ſtum ex horto captivum addu-
nt, *Matt.26,v.52:* dicens; Qui-
que acceperint gladium, gladio
unt. An igitur gladio aut bello
t regnum Chriſti propagari ? Spi-
ſancti eſt opus & ſancta opera-
ut ille in veritatem ducat morta-
ut ait Chriſtus, Ioh.16. At Chri-
piritus, non eſt ſpiritus ſangui-
ntiæ, ſed gratiæ, & dilectionis,
omnia in amore ſancto perficere
t. Quare gladio proprio ſe in-
m iugulantes, in infernum præ-
es ruunt, quicunque loco verbi
ſtis , gladii volent uti iure, &
vigore convertere homines. ve-
non adeo pridem legi alicuius
ipui epiſtolam, qui dictum ſu-
s poſitum Chriſti, *Matth.* 13,
erverſe auſus eſt allegare , quaſi
ſtus mandarit hominibus, ut zi-
as (quos hæreticos vocabat) faſ-
is colligatas comburere debe-
; quum tamen expreſſe id prohi-
, ſibique hoc reſervarit, ipſosque
los meſſores faciat. *verſ.39.* Sic
ne Dei verbo illi mali abutun-
Tale vero remedium omnino

abhorret Chriſtus, & prohibet un
Proinde propter infidelitatem po
alicuius , contemptum aut abn
tionem fidei Chriſtianæ, iuſta ge
di belli cauſa in æternum nunq
allegari poterit , nedum propt
bellum ullum ſuſcipi , quicquid
alii ſuggerant. *l.6, C. de paganis,*
diſpar 23, quaſt. 8. c. Iudæi, Extr
Iudæis. c. de Iudæis. c. qui ſincera
diſt. Quod etiam tradunt Dec. in c.
in Eccleſ. num. 110. Extr. de conſue
& in c. conſuluit 29. num. 10, &
ff. de appell. Rainold. Corſ. in add. ad
Trad. conſil. 72, & conſ. 264. Covar
c. peccatum. 2 part. Relect. §. 10, n
1, & 2. De reg. iur. in 6. Boc, d.
bell. cap. 6.

Deinde, ſi Turcæ ignorantiam
ritatis aut Pontificii (ut ait) præte
re nequeant; multo minus Chriſ
ni , ſint cuiuſcunque ſectæ vel
quum hos minus deceat crudel
tem & cædes ſequi : aut merito
poterit , quod multo magis affect
ſit ignorantia eorum , quum co
ſtatum regenerationis, verbi cœl
præſcriptum, conſcientiam ipſam
officium Spiritus ſancti , Chriſti
tatisque virtutes omnes pugnet
immane facinus . Etenim queſi
po

rit ille converti, & ad veram
cognitionem pietatemque Chri-
ram allici aut deduci, quem gla-
perſequi, & tandem ante diem
liter è medio tollere cupimus?
ſte modus eſt licitus, quo quis
dololatria poſſit retrahi? An ſic
menta veritatis rite producun-
llum cæde & morte quis peri-
? An ita ius Spiritus S. in ar-
teſtandum eſt loco amoris &
cæleſtis? Quiſque ſuam exa-
conſcientiam, an ius, an vero
ria hoc pacto exerceatur.
tio, ſi novit, omnium mili-
m vitam nil aliud eſſe quam
m; quei ergo Chriſtianis con-
hæc perſuaderi poſſit? Num
in cæde & rapinis vivere, &
minus manere Chriſtiani? Ne-
teſt certe dominis ſervire duo-
ipſe Chriſtus. Quomodo Chri-
Belial inter ſe conveniant be-
icat alius; quia meum exupe-
rum. Attamen & ipſe fatetur,
num. 55, quod contrariæ cauſ-
queant ſimul veræ eſſe, nec ſi-
ſtæ eſſe, quum inter contra-
a medium nullum detur. An
gnorantia talem excuſare neu-
litem, & exinde fidem bonam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qualem ibidem vult, absque exp
ſione alterutrius interponere qu
id probet ille cui maiores proba
vires ſuppeditant. Ius Euangelicu
iuxta Grotii locutionem, quum li
iuſtitiam communicet; talia
concedit: quum ex amore Iehc
inter mortales, meros gratiæ, m
ſuetudinis, dilectionis & patien
diſpergat radios. Si quis in ignor
tiæ nebulis hæreat, an propterea
rapinas, cædes, furta, & eiuſm
extrema flagitia ſub ſpecie inſt
proruat? Hocne diabolicum eſt
Chriſtianum? Num nox poſſit
dies? Exemplum litigantium de
ramento calumniæ, quod utra
pars bonæ fidei dicatur uſque ad
terminationem ſententiæ, cert
mis fragile eſt. An uſus iſte non
neret conſcientiam, decidant C
ſtus & D. Paulus; *Matt.* 5, 33; *&*
16, 20, *&c.* 1 *Cor.* 6, *verſ.* 7. O q
multa ex tali iure in præiudic
veri Chriſtianiſmi profluunt? Q
multis modis eiuſmodi ethnic
rent corrigenda, ſi veritati locus
plior pateſceret? Securitas morta
nimia eſt, adeo ut in iis nu
dent conſcientiæ locum quæ n
me tamen eam tangunt. Forte n

ovenit aliud, quam ut in dupli-
conſcientiæ monſtroſa virtute,
t ille nobis Conſul M.B., homi-
excellere cupiant. Sed de his
m etiam ſuperius ad iniquum iu-
dum Banſellicum Caroli M. ſit
m pluribus, non opus eſt ut diu-
tam manifeſtis inhæreamus.
ecisionem huic negotio adiiciat
Teutonicus. cuius *ad 14 cap. Ge-*
s de bello Abrahamico inſignis
mmentarius, *capite 38 ſui tractatus*,
habet: Ex his igitur luculentiſſi-
perſpicitur, ait, quodnam morta-
n ſtudium, labor & intentio, ab
unte uſque ætate fuerit; quomo-
ex imagine Dei ſe in ſemidiabo-
s proprietates intromiſerint; ut-
e in ſuperbiam, avaritiam, am-
ionem propriæ potentiæ; quem-
modum etiam ipſe diabolus talia
etebat, & proinde ex ſuo detur-
batur regno. Namque gentes &
ami poſteri Sodomæ & Gomor-
e, atque in omnibus vicinis regio-
bus, dominari incipiebant. Inter
os Abraham adventitium agebat,
in Hain Mamre tanquam in de-
to aliquo habitabat. Ethnici ve-
in perpetua concertatione ob
undi huius regnum fervebant, at-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

que inter ſeſe diſceptabant (pr
externam dominii potentiam)
ratione populus populum im
ſubiugare poſſet. Atque huiu
luntatis corruptæ libido ſeu inſ
bile ſtudium regnandi uſque in h
perduravit ſemper diem, & origi
ſuam ex ethnicis & Chami filiis t
quam ex diviſis Babeliæ linguis
quibus vires formati verbi lateb
traxit. Quum igitur proprietates
turæ in tot diviſiones abirent, at
unaquæque aliquid proprii ſibi v
dicaret; tunc prœlia & mutuæ c
flictiones inde emergebant inter
Namque centrum naturale teneb
coſi mundi prædominium in lap
Adamici proprietate obtinuer
quoniam homines omnino reg
Dei, velut in amore & humilita
mortui erant, atque exinde aſtris e
ternis & quatuor elementis ſubdi
vivebant. Tum quoque diabolus
ſerpentino ente hominis ſibi arce
deprædatoriam erexerat. Ideoq
ſolummodo iſtud ambiebant, quo
ad potentiam & dominationem ex
ternam eos evehere poſſet. quod e
eo manifeſte apparet, quia diabolu
cunctos in ira Dei miſere eluſit, it
ut mutua cæde invicem ſeſe confo

derent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...t, & temporarias voluptates in
...ri precio quam vitam ipſam
...ent. quum ſumma hæc ſit
...tia, quando non dubitant ob
...iſſimam ſuperbiam in extremum
...quæ periculum præcipitare; haut-
...dentes, an quiſpiam pro com-
...o eius rei, propter quam cædes
...terneciones ſubit, vitam ſit con-
...turus. Ex his ſatis liquido con-
...m quod diabolus in invidia & in-
...tia ſua occupatos eos omnes ſibi
...erit. Namque totus latiſſimi
...di campus & univerſitas ad in-
...andum nationibus illis expoſi-
...t: tum quoque quamplurimæ
...nes inſulæque adhuc à nemine
...patæ patebant. Nihilominus
...a funeſta inter ſemetipſos conci-
...ht, ut alter alterum dominio ſub-
...ret, & exſpoliaret ſimul. Atque
...abolus, tanquam hoſtis morta-
... acerrimus, in ſuam detrudebat
...biam omnes, ut ſibi ſervitute
...levinctos teneret. Non igitur il-
... fruſtra Chriſtus mundi huius
...ipem appellat. Certe ille eſt
...ceps ſecundum proprietatem fu-
... in tenebroſo mundo vigentis;
...n ſic iuxta eam proprietatem
...rio ſuo hominem in corpore,

anima,

anima, voluntate atque ſpiritu
mat. Etenim quodvis bellum
prælium ex tenebricoſi illius mu
natura & proprietate, tanquam
quatuor elementis iræ Dei, qu
creaturis ſuperbiam, invidiam,
ritiam & iracundiam cauſantur,
ginem ſumit. Atque hæc ſunt
quatuor illa elementa iræ Dei,
elementa quatuor tenebricoſi m
di, in quibus diabolus cum m
cunctis ereaturis degit. Vnde ſi
quatuor illis elementis bellum ex
git. Namque licet Iehova pop
Iſraëlitico expulſionem ethnicor
iniungeret, & arma induere eos
beret; tamen omne hoc ex ferve
ira Dei, tanquam ex ignis propric
te, iuſſum proficiſcebatur. Namq
gentes nimiis peccatis furorem ei
concitarant, qui devorare illas ſa
gebat. Iehova autem, quatenus i
Deus vocatur, plane averſatur b
lum. neque poteſt quid mali aut c
ruptibile expetere; quoniam iuxta
cundum principium, quod ipſa
lucem edit, ſemper benignus largit
eſt, omnibusque rebus ſemetipſu
communicat. Aſt iuxta tenebrico
mundi naturam eſt iracundus zel
tes Deus, & ignis conſumens. Quo
ſi

hoc tenebricoſo mundo furor concitatur, quidquid circum- eſt, altius in eo ebulliens, flammando ſeſe exerens, ab- id omne expetit. Atque ex prietate præcepit Iſraëli bellum re, & gentes delere. Ipſius enim illis inflammata erat; inſtar li- quod igni additur, & tunc ignis ere geſtit. Proinde furor Ie- huic populo alterius extin- em demandabat, ut ex eius fu- penitus deleretur; alias iræ ſuæ ſeſe inflammaſſet, veluti Sodo- Gomorrhæ quinque illis re- factum erat. Sic refocillabat Iehovæ in vita impiorum, ut ſmet eos absorberet, dum alter m interficeret. Vti in hunc uſ- l perficitur diem, ubi ſæpius nes Iehovam invocant, pro ob- da ſorte victoriæ contra hoſtes ut eos cæde mactent ſua: Ve- Iehova non illis victoriam in concedit, ſed potius enſem iræ quem precatione & voluntate ncitarant. Quod ſi veri eſſent nes, & filii Iehovæ, non ullo am indigerent bello. Quippe us ſanctus non bellatorem agit; e amator eſt & benignus dator.

Aſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Aſt ſecundum iræ proprietatem
vorat omnem rem impiam, & tam
eo magis exſtimulatur. Nam q
plura igni ligna adiiciuntur, hic
item ſtimulatur, eo magis vigeſc
donec abſumat quæcunque arrip
valet. Similiter & hoc de ira Dei i
telligendum eſt. Ille furor iracund
Dei in Adamo inflammatus erat,
que ipſi imaginem ſanctiſſimi mu
di abſumpſerat, & inde ex Adamo
omnes depravatio pertranſibat. Nam
que illi in linea fœderis, ſecundu
primum principium, velut iuxta an
mam atque corpus ſimul, inflamma
tum furorem pariter in ſeſe contin
bant: Esse illud ſerpentinum
iuxta inflammatam animam, cra
ſamque animalem mortalis homin
proprietatem, tam Abrahamo quam
eius filiis cæterisque nationibus in
erat; excepta linea Chriſti; quę pec
cantis hominis nullatenus exiſteba
ſubſiſtentia, ſed in Dei erat poteſtate
velut cœlum in mundo viget, ne
tamen alterum alterius Esse ingre
ditur; aut velut cœlum in inferno
& infernum in cœlo hæret, nec ta
men alterum alterius identitatem
ſuſtinet aut complectitur; ſive ut
nox in die & dies in nocte; ſive ve
lu

…iræ lux ſplendore ſuo in tene-
…et & eas inhabitat. Ita hoc
… nobis percipiendum eſt, ad
…nam modum filii ſanctorum
…ontra turbam impiorum for-
…nt ſua, eosdemque diſſipa-
…delicet in iræ proprietate, quæ
…uo illos pertranſibat, ad gen-
…hami deſendum genus. Nam-
…aham gentibus illis, qui fra-
…filium Lothum ceperant, &
…abduxerant, cum tota domo
…s occurrebat, eumque ex ma-
…orum, cæſis gentibus, libera-
…Hoc ita in furore Dei per-
…r, qui filios ſuos per poten-
…æ ſuæ liberare ſolet. Quod
…piis exitium affert, iſtud ſan-
…ti & liberationi eſt. Quod ve-
…qui Chriſtiano gaudent no-
…les vocari, &, quos oportebat
…hriſto iræ & furori Dei in
…morte mortuos eſſe, bella ge-
…unt; hoc certe non ut Chri-
…faciunt, ſed tanquam meri
… Nemo vere Chriſtianus bel-
… Namque ſi verum Chriſtia-
…at, tunc in quatuor elementis
…, in radice cordis, in & cum
…morte denatus, & è contra in
…more vivido, ceu novus ho-
mo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mo, renatus eſt, qui in iuſtitia, in
lectione, & patientia vivit, nec
ſoli, ſed Deo patri in Chriſto. Qu
pe verus Chriſtianus converſa
nem & voluntatem in cœlis tra
git, atque in ſpiritu Chriſti vivit
S. ait Paulus: Converſatio noſtra
cœlis eſt. Quod vero Chriſtiani
la gerunt, hoc ex ethnica, & no
Chriſti proprietate agunt. Nam
verus Chriſtianus non eſt ex
mundo: regnum eius in cœlis eſt
que ille in Chriſto mortuus eſt m
do, ſecundum novum in eodem
minem. Ethnicus ille, tanquam
midiabolicus homo, qui regn
ſuum in hoc mundo poſſidet
Chriſtianis exercitium deſiderat
morum, bella ſevere cupiens, a
cędes; cui nullus terrę locus ſatis
plus videtur, quum in quatuor
mentis iræ Dei vivat, utpote in
perbia, avaritia, invidia & ira
dia. S. Paulus ait; Exponite m
bra veſtra armis iuſtitiæ. Quur
bella ſuſcipiuntur? Nonne pro
regnum huius mundi? Et ta
Chriſtus ait, quod regnum ſuum
ſit de hoc mundo. Iam igitur ſi
pora noſtra & animas armis exp
mus iræ Dei, & per talem cona
ſal

m nosmetipſos quærimus, atque
er regnum huius mundi tan-
tragem edimus; hui quam egre-
nos probamus Chriſtianos ! Ia-
us quidem nos tales ore; at cor-
n anima intus meri ſumus ethni-
eutiquam ex Spiritu Chriſti re-
Abraham quum ethnicos ob-
eret, nihil quidquam ex gentium
is ſibi expetebat ; ſed regi Sodo-
mnia reſtituebat, quæ ab gen-
ipſi erant erepta : & zelotem
ini ſolummodo agebat. Non ille
er provincias aut ſubditos & re-
arma induebat, ſed ut liberaret
m ſuum. Zelus iſte veritatis e-
quem Iehova in eo urgebat, ut
ret ſuos. Non exurgebat ar-
s propterea, ut regionem aut ci-
em inde lucraretur : ac licet ob-
eiuſmodi potuiſſet, nihil tamen
n quærebat, ſed retro in ſuum
ebatur locum.

modum mirabiliter porro ſpi-
in Moſe heic loquitur; & di-
quod, reverſo Abrahamo ex præ-
Rex Sodomæ illi ſit obviam e-
s. , & Melchiſedech rex Salem
lerit panem & vinum; qui fue-
cerdos Iehovæ excelſo, qui cœ-
& terram poſſidet ; & bene-

A a dixerit

dixerit Abrahamo; & quod illi
braham decimas perſolverit. Ac lic
de hoc ſacerdotio alias nihil in ſac
Scriptura inveniatur; tamen verif
ſime de Chriſto typus fuit. Namq
ſpiritus Dei alio in loco de Chriſ
teſtatur, quod ſit ſacerdos in ordi
Melchiſedech. Ita plane occulte ſp
ritus Iehovæ figuram Chriſti in A
brahamo depingit, & vocat eum r
gem Salemi, & ſimul ſacerdotem I
hovæ altiſſimi; quaſi diceret, Sace
dotem ſalutis & chriſmatis; quen
admodum in ſenſuali lingua ſon
eius exprimitur: id eſt: Chriſtus ip
benedixit Abrahamo, & obtulit ip
panem & vinum, videlicet carne
ſuam & ſanguinem; atque ita il
ipſus fuit ſacerdos, qui Abrahamu
cum filiis ſuis Deo reconciliavi
Namque Abraham gladio iræ Dei ad
verſus gentes uſus fuerat: proind
nunc Melchiſedech adveniebat, &
denuo benedicebat Abrahamo, n
gladius Turbæ illum deprehendere
& obferebat ipſi panem & vinum
hoc eſt, cœleſte ens, quod in ſeme
Abrahami introducere cupiebat, it
que carnem & ſanguinem mutare
unde Patris iram in fœdere tanquam
in typo reconcilians complacar e

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſacerdos iſte veriſſime ſpiri-
n exhibet hunc intellectum
Licet enim Abraham ſimili
ſecum habuerit talem ſacerdo-
ſub figura Chriſti ; tamen ait
, quod fuerit ſacerdos Dei, qui
ad eum , Benedictus ſis Abra-
triſſimo , qui cœlum & terram
t , & hoſtes tuos in manus
adiderit concluſos. Id certe
mine alio , quam de Chriſto in-
poteſt , qui ſæpius Abrahamo
figura ſe exhibuit , & toties
nedixit. Namque ſpiritus in
illum quoque regem Salemi-
ocat. quod nil aliud ſignifi-
uam regem ſalutis ; cui Abra-
ecimas perſolvit. Procul du-
cum in ſacerdotali ordine is
ui perſolvit decimas : Aſt
& ſacerdos erat ille , de quo
nabatur , qui cum illo con-
at ita quod eſſet æternus eius
ſacerdos ; cui Abraham deci-
tanquam decimam proprieta-
manæ proprietatis , in ignita
animæ devovebat ; & ſacer-
eum conferebat panem & vi-
mum , cum benedictione , tan-
moris ignem ; tincturam vi-
luminis cum eſſentia divina;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ut Abraham in hoc pane & vin
tincturam lucis in ignita anima re
ciperet, atque ita imago Dei in ill
redintegraretur. Proinde quoqu
Chriſtus eidem mulieris tinctura
in lucis ente, ut viri & mulier
proprietas in unam redirent imag
nem, reddidit. Atque iſtud hoc loc
indicat ſpiritus ſub ſpecie regii ſace
dotis Saleminis. Eſdra enim, q
amiſſa Biblia ex cognitione ſpirit
Dei ſcribis ſuis dictavit ad calamu
ſatis hæc perſpexit, & propterea ſpi
tus Dei hæc ita refert. Vnde ſa
commode perſpicitur, quo pacto E
dra ex viſione ſpiritus hiſtoriam h
Abrahami conſcripſerit. Namque t
ta hiſtoria Abrahami ſub Chriſti pe
ſona præfiguratur, quum ſit typ
Chriſti. Hunc ſacerdotem Sale
Abraham in ſpiritu vidit. Quot
Abraham ſacrificabat*, ſtatim ſac
dos iſte in victima eius apparebat,
ſacrificabat Deo, quia mundum
crificio ſuo reconciliare debebat. I
erat ſacerdos Dei. Ipſe Abrahami v
luntarium ſacrificium, velut e
preces fideique vota, in ſanct
Iehovæ ens introducebat; in quo
te, tanquam in eſſentia divina, pa
& vinum porrigebatur animæ Ab
ha

ni; ut ita in menſa Iehovæ ſatu-
retur; donec iſte Abrahami fieret
erdos, id eſt, ſe Abrahamo in cœ-
i corpore, velut animæ cibo, in
pane & vino, manifeſtaret, &c.
tem *cap*. 47 ait: Inter omnes res
tas Abrahami, quas conſignavit
itus Moiſis, duplex intelligen-
figura eſt: exterior nimirum quæ-
n hiſtoria, quæ ita peracta ſit; ſub
historia figuram ſuam Spiritus
in fœdere ſuo tam appoſite in-
erit, quaſi meras ageret in ea deli-
c.
tem *cap*. 46: Quare ita pronun-
mus omnia ut Iehova nobis agni-
nem largitur. Inde adeo, ſi quis
geſtas veteris Teſtamenti rite per-
re, & intelligere ſolide velit; ne-
rium eſt, ut binas ille ſibi proponat
ras; nimirum, in externis Ada-
m, tanquam hominem terrenum;
nternis vero Chriſtum. Si binas
s figuras in unam transformet,
tinuo intelliget quidquid Moiſes
Prophetæ in ſpiritu locuti ſunt.
veat omnino, ne cœcorum more
dquam aſpiciat; ceu Iudæi & Ba-
ionia fecerunt, qui ex hiſtoriis
rationales conficiunt concluſio-
s, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Porro, quum eadem haut diſſin
liter, ſed lucidioribus tamen verb
cap. 33. eiuſd. lib., explicet; non i
commode heic & iſte annectetur l
cus. Sic igitur ait: Si quis natu
præfectus viro iuſto vitam adim
ſuam; eum ſane, qui hoc facit, I
hovæ iudicio natura deſtinat ad a
diendum ſententiam. Quorſum ig
tur tyranni illi effugient, qui Ve
ſapientiam in mendacia transfo
mant, & Filios Dei propter eiuſde
agnitionem & confeſſionem turpit
ſuppliciis afficiunt, nec non bello
pernicie regiones & populos ſubve
tunt? Hi omnes referuntur ad Tu
bam magnam, iudicio Iehovæ deſt
nati. Namque gladium Turbæ i
propriam voluptatem ingerunt; ni
ſpeciali mandato Spiritus Dei illo
inſtiget; tunc id officii ratione exſ
qui omnino tenentur; velut Iſraël i
gentibus hoc præſtitit. Quidquid e
propria libidine, ad potentiam ſuam
extollendam, absque neceſſitate, au
mandato ſingulari Dei, ſanguinem
profundit, hoc à furore Iehovæ a
id exiſtimulatur & concitatur, &
tandem regno huic appropriatu
Vnusquisque miles eſt iræ Dei vir
ga, qua furor eius malitiam morta

ita punit & abſumit : nec ul-
do pertinet ad ordinem natu-
d ad appetitum Turbæ magnæ,
cet appetentem furoris ordi-
per quem Iehovæ ira regiones
na ſubvertit. Ordinatio illa
etatem naturæ in tenebricoſo
o concernit, quæ potentiam
tempore malignitatis humanæ
per Iehovæ permiſſionem ; at-
m omnia ad furoris libidinem
unt, donec illa ſe ſatis recrea-
ſanguine humano. Namque
dem eſt Racha ſive vindicta
e qua dicit, quod ipſe vindi-
lit ſanguinem hominum, &c.
locus ex iis, quæ in proxime
denti capite allegata ſunt ita
teri ſive compleri poteſt, ut
opus pluribus heic eadem re-
Diſtinguant igitur, quousque
, illi iuris bellici tam inſolen-
mmentatores, & privata quo-
ælia concedant, quaſi licite
e naturæ propter iniuriarum
ſationem (*Grotius lib.* 1 *de Iur.*
3, *num.* 1) gerantur : reveren-
æ Iehovæ præceptis & præſcri-
betur, niſi rectius obſervetur,
ſuum imponet malum ; &
m nimis ſero inveniet qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mature in viam non redierit.
forte quis obiiciat; (ut humana-
tio ſemper potiores ſuarum inv-
rionum partes agit, ac, ne quid c-
pæ ferre videatur, ſtrenue defe
magis, quam ut ſeſe ad mandata le-
væ retrahi patiatur;) obiiciat,
quam; quod Chriſtianorum 1
tantum cœtus, reſpectu omniu,
paſſim admodum exiguus ſit; ſed
iam inter ipſos Chriſtianos eſſe
aliquos, qui rem ita intelligant:
lut ille quoque clamat: Quid po-
runt hi tam pauci numero confic
contra totius mundi præiudic
Arn. rel. lib. 1, *cap.* 3, *num.* 36. Ite
Vna hirundo non facit ver. *God. l.*
ff. de V.S. Nec ad paucarum genti
mores corrigendus eſt univerſus
bis; imo nec ad multarum. *Id. ſe*
5, *num.* 36. Effugium quidem n
gnum videtur: Sed uti ſola hon
num opinio nihil iuris extruit v
ſi iuri naturæ contradicat; ita m
ro minus tanti erit ponderis, ſi ver
Dei quid audeat derogare. Nam ve
tas religionis non ex principiis c
ruptæ naturæ, multo minus ex i
gentium, ſed ex revelatione divi
pendet; *dicente eodem, d. l. num.* 41,
lectore. Quamvis etiam mire ſe pr
ci

at, dum excuſare gentes cona-
i hoc quod non tantum uno im-
omnes, ex defectu revelationis,
paucis obtigerit, aberrarint, &
ſtitioni alteri poſt alteram ſe
cuerint; ſed etiam ex iure belli
tures pœnæ loco iuſtas conſti-
nt. Quippe, quum bellum iu-
ſt ſtatuat, non curat obiectio-
, quam Bodinus ex hoſtiis hu-
is aut ipſe ſibi movet; nimirum,
d ex luce naturæ gentes potuiſ-
intelligere, contra naturam eſſe,
mano ſanguine delectari. Sed re-
det ita: Quid tum poſtea? An
auctor naturæ potuit naturæ de-
ere, & multa contra naturam vel
Iudæis conceſſit? Velut exem-
h adducit in Abrahamo, cui à
demandata erat immolatio filii
i. Et addit: Vt autem hic con-
ti fide putavit, obtemperandum
, quem errori alicui obnoxium
tare nefas ſit: Ita ſuperſtitio eth-
, perſuaſione numinis dementa-
eo ſibi ſequendum credidit quo
retur à falſis oraculis, etiamſi
ignem ire iuberetur, in foveam ſa-
cum Curtio, aut in tela ruere
n Codro & Deciis. Adde, ait,
od duo Deorum genera crediderit

 ſim-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſimplicitas ethnica; alios, qui
ceant; alios, qui benefaciant.
lib.5, cap.12, &c.

Quænam vero hæc excuſatio
phema? An nō magis eſt ſui ipſiu
cuſatio & refutatio graviſſima? N
quid culpam idololatriæ ethn
cum tyrannica crudelitate Chri
num tam aperte in Deum reiicere
cet? quaſi ille contra naturam q
ſanguinolentum mandet? Quot v
ba, tot prope errores; nec ſine bl
phemia; quæ nec absque ſcand
quis legat pietati veræ deditus.
ſummus Iehova peccati tam atro
auctor, aut ſtimulator occultus i
ſimulari debet, ſiquando naturæ lu
nonnihil detraxerit, vel contra n
turam quid præceperit? In tantum
ne ab oraculis falſis dependere deb
bant, ut inde perſuaſione numin
dementarentur, & in ignem aut fo
veam proſilirent? Quid hoc? Nun
hæc poteſt aut debet dici ethnic
ſimplicitas, ſi tot fingant deos, ut in
duo genera bonorum & malorum
diſtribuant? An quæſo hæc ſimpli-
citas aut malitia debeat dici, & ſa-
pientiæ profanæ argutia? Vel potius
arguta arrogantia & ſuperbia? An
non hæc directe Chriſtianiſmo Pauli
oppo-

...ntur? *ad Rom.* 1, *&* 2. qui ... ἀδικίαν hanc, impietatem & ...iam vocat hominum, quod ...m in iniuſtitia detinuerunt, ... in mendacium transmuta... ...inde manifeſtata ſit ira Dei ex ... *verſ.* 18, 25, *&c.* An non ipſi ...ocinationibus ſuis vani facti ... & cor obtenebrarunt ſuum, ...ntque gloriam incorruptibi... in efformatam imaginem? ..., 23, *&c.* Nonne Dei verita... ...ansmutarunt in falſitatem? .... Quæſo, an hæc ſit ſimplici... ...tium? num vero malitia? ...e ita turpiter quenquam, has ...s blaſphemias & peccata in ...s convertere? Cuinam potius ...t habenda; an Spiritui Dei in ... vel homini vaniſſimo, qui ...t conſuit contradictiones, quot ...bet? Pudeat merito, Chriſtia... ...m profiteri velle, & tamen ...o & ſibi ipſi contradicere. Sed ...pus eſt pluribus verbis: Ipſe ... t refutator iterum contradi... ...s binis in locis. Etenim *paulo* ...*num.* 30, 31, 32, *&* 33, recte pro... ...arat, quod errore communi ... & nationes quam plurimæ ...rint; adeo, ut inde ne ius qui-

dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

dem induci poſſet. Quonam
igitur heic quid conſtituunt ,
tam graviter etiam in ipſum D
impegerunt malitia ſua & inve
ne rerum? Deinde, *in eadem ſect.*
57 , recte cum D. Paulo , inexcuſ
les, ἀναπολογήτȣς, omnes pronun
populos, qui, quum potuerint De
verum ex luce naturæ cognoſc
gloriam eius cœleſtem in human
cultum , ſeu apertam blaſphemi
demutarunt ; idque eo magis , q
evidentius veritas ex verbo elu
divino , & ab iis pertinacius co
temnitur , &c. quæ verba etiam
perius allegata ſunt. Ecce, quomo
hæc iam ethnica poteſt dici ſimp
citas , ſi inexcuſabiles ſint , ſi bla
phemi idololatræ ſint , ſi pertinac
contemptores verbi ſint, ſi ipſam n
turæ lucem deſpectui habeant , om
niaque convertant in mendaciu
pro lubitu?

Eodem modo, quo ex ſimplicitat
maligna & blaſphemia innocentian
ethnicis adſcribit, etiam cunctis, ipſi
que Chriſtianis , bellum permitti
iuſtum , ex cuius victoria ſervitute
iuſtas conſtituant. *Ibid. num.* 60. Ni-
hilominus quidem rapinas & cæde
damnat , quum belli ſint accidentia.

Quaſi

ero bellum aliud quid ſit in
totoque ESSE ſuo, quam
& cædes? per quas victoria
ur, & bellum perficitur. Vide
terium *in pol. lib.* 10, *cap.* 8,
te de bello, & quomodo om-
exulet iuſtitia, loquentem.
quoque ulterius iſte reiicit
i ſtatuunt, victos cædere ne-
m eſſe licitum, ac proinde nec
itutem eos abduci debere;
t potius, ſervos facere ex dedi-
quam eos occidere. Quippe,
des & ſervitus non ſunt pa-
uæ tamen duo crimina, *vix*
um. 56, paria fecerat his ver-
edes enim & ſervitus pari paſ-
bulant. ut in contradictoriis
is perpetuo ſibi conſcius ma-
Quaſi vero non aliud ſit re-
m clementiæ aut miſericor-
uo curari poſſit dedititius, &
i ſe dederit victori, niſi aut ſer-
aut cæde ſit mactandus? Aſt,
, duo ſunt genera bellorum:
ndunt ad internecionem; aut
tur pro imperio, gloria, ditione,
io aliquo intereſſe. in illis à
on eſt abſtinendum; in his di-
endum eſt inter ius ſummum
uitatem. nam quod ultra vi-
ctoriam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ctoriam non ſit progrediendum, æ-
quitas ſuadet; ſed iuſtitia haud pr
hibet. Quid audio? An æquitas
iuſtitia ita diſſident inter ſeſe,
quod æquitas non permittit flag
tium, id iuſtitia licite patrari ſina
Nimis liberalis eſt, in puniendis h
minibus & conſtituendis ſervitu
bus. Merito igitur audiat hoc: Exe
aula, qui volet eſſe pius. Nimia eni
pietas aut miſericordia dedecet v
rum ſtrenue bellicoſum, & ſervitu
tum compactorem. Sed amabo, di
num iuſtitia poſſit ita licite ab æqu
tate reſilire, ut illud exequi aude
citra culpam ſuam, quod æquitate
non redoleat; id eſt, ut quod iniqu
ſit, committat? O abſit talis iuſtiti
procul, quæ iniuſtitiæ patrociniu
ſufferat. Alias enim ius & æquita
iuſtitiam procreant, ut illa utriu
que dicatur effectum; quum æqui
tas omnino formæ inſtar ſit iuſti
tiæ. Quare ſi tollas rei formam, ſiv
animam, merito in monſtroſum abi
abortum illud corpus rude atqu
mutilatum. Veluti bellum quoqu
illud utrinque iuſtum evadit, iuxt
eius opinionem, quod veritate &
iuſtitia caret in cognitione cauſſ
iuſtæ, & ex ignorantia committi

tur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

rim Andabatarum erant pu-
gladiationes. quod quidem,
m. 55, verum perinde ſta-
dem *ſect.* 4, *num.* 17, vix poſ-
at, his verbis: Vix enim fie-
, ut bella, unde prodeunt
rinque iuſta ſint. & indi-
, ut nati altiſſimo loco &
n viliſſimam ſervitutem de-
&c. Quare autem hoc? For-
a tranſcendit limites hone-
iuſtitia belli. Nulla enim iu-
at hoſti nocere; modo non
t modus, nec tranſcendantur
oneſtatis. *ait id. ſect.* 5, *num.*
inam heic limites vere con-
ſint, ubi arma furorque vi-
locus eſt dilectioni proxi-
m cognitioni cauſæ, id non
multis demonſtrari. Experi-
ante oculos. Nam quis cauſ-
ſque diſceptabit, quando
armorum non ſinit voces
antium exaudire, nec ira &
s vindictæ locum facit tri-
ationis? *ait idem.*
ctenus de ſervitute & iuſti-
quumque ibi libertati non
cus, eam nunc paucis in Chri-
o quæremus.

CAP.

CAP. IX.

De libertate vera, & ſervitute [Chri-]ſtiana; quomodo hæc accipienda, & quid propriè ſit.

RECte Bodinus, *lib. 1. pol. c.*
& Montecarivus, 1 *pol. ſchol.*
64, agunt, quod tam accurat
monſtrant, in multis adeo rebus
tes & nationes communi errore
nimiter peccaſſe. Etenim ipſa
ptura S. atteſtatur toties, quod o
homo mendax ſit, & ex corrupt
natura procliviſſime ad menda
feratur. quum ſimul ipſam in
nem Dei in tale portentum tran
marint, ut ſupra ex divo Paulo o
dimus: qui exinde quoque om
hominem mendacem proclam
Pſal. 62, 10; *&* 115, 11; *ad Rom.*
De quo etiam ipſe Iehova Chr
conqueritur, idemque profani
crimen ſui in os ingerit Iudæis,
tamen filii regni cœleſtis ex ſe
Abrahami, patris credentium, u
ſalutari volebant; *Ioh.* 7, 29; *&* 8
Quum itaque in cardine ſal
ipſius etiam ipſe electus populus

a-

rrarit ſæpius, & vix ægre ſe in ſa-
rem mentem reduci paſſus fuerit;
d mirum, quod gentes tenebra-
n meliora ſapere noluerint, aut
ſtuduerint unquam? quicquid
: pervicaces ethnicorum & pro-
tatis tantæ patroni, veræque ſa-
ntiæ vani ſuppreſſores, ac perverſæ
itutis perpetui commendatores
anniant. Ne quid illis deſit pro
tivis & mancipiis bello abducen-
, ita exclamant nonnihil altius;
id abſque indignatione animi
riori: Nam ſi ius naturæ convellit
ſervitus, & nulla valida ratione
bari, vel ab antiquitate extrema
uſari poteſt; qua ratione probatur
is litteris, *teſte Auguſtino quæſt.* 67
xod. & Rom. an. conſil. 288: *ubi*
ndoſ. & ſub interminatione edi-
r ſervis Chriſtianis, ne dominis
ſe ſubtrahant propter conſcien-
n? *ut ſect.* 4, *in pr. dixi.* Aut quo
re apud omnes omnino gentes,
ſi in unum & eundem ſtuporem
iuratas, tanto conſenſu potuêre
cipia naturæ exculpi, ut, quo-
que verteris oculos, omnia ſervi-
um plena deprehendas? Abſit vero
ola opinione hominum ius gen-
n extruamus, &c. *Arn. in relect.*

 pol.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

pol.cap. 3, *ſect.* 5, *num.* 29, *&* 30. N
Ariſtoteles 5 *eth.cap.* 7 non aliud
gentium agnoſcit, quam φυσικὸν,
definit illud ex omnium opinio
ſed ex eo, quod conveniat princi
à natura omnibus hominibus
plantatis. *Id. ibid. num.* 31. Satis
ciſſimum ſcilicet obiicit heic ar
mentum nobis, iuxta ſuam opin
nem, ut eam defendat variis qui
adſuefactus eſt contradictionib
Sed quam elumbe id ſit, ad veritat
ſacræ Scripturæ & verbi cœleſtis p
lo accuratius examinetur. Nam
ipſe Adam poſt lapſum incepit ſ
tim lucem ſive adſpectum Dei &
ritatem fugere; ut non veritus f
rit, ſe Deo ſubducere, & culp
ſuam ſimulatione ignorantiæve
lamine obtegere, accuſando fa
mulierem. *Gen.* 3. Atque hoc eſt
lud principium, corruptæ natu
implantatum, quod adeo propaga
ille primus omnium parens in o
nes poſteros, ut cuncti tenebris i
hæreant, nec quid à priori ampli
cognoſcere poſſint: quum imagine
divinam amiſerint ſinguli, ut ſup
oſtenſum eſt: nec poſſint ne in reb
naturalibus quidem ad cognitione
internæ eſſentiæ aut eius virtut
pen

netrare, licet ante pedes ſint ; *ut ait*
Sal. Sap. 9. Vnde quoque ſtatim in
mo mundo , qui longe ſincerior
t , quam iſte præſens , adeo gravi-
de mortalium cœca malitia , ni-
rum quod omne figmentum &
itationes cordis ſui ad deteriora
dies ſingulos conferrent, Iehova
conqueſtus eſt , ut etiam cogere-
diluvio ſubmergere mundum,
um nemo præter Noachum (pro-
r lineam Chriſti) omnium inter
milliones hominum invenire-
, qui ereptione dignus haberi cum
s potuiſſet. *Geneſ.* 6, *verſ.* 5, 6. Si
ur tunc in unum eundemque ſtu-
em tanto conſenſu conſpirare po-
re homines, tantique gigantes, &
longævitæ; qui tam inſignes ha-
re doctores verbi , patriarchas vi-
icet divinos ; an non etiam hoc
per factitarint , quum eiuſdem
litiæ & cæcitatis exemplum in
ficatione turris Babylonicæ ha-
mus ? *Gen.* 11. Quid non facti-
nt Iſraëlitæ, quum ipſi miraculo-
er mare rubrum à Deo ipſo duce-
ur , inque ignea nube ductorem
dianum viæ adſpicerent ? qui
electus erant populus. An non
recte quoque David regius pro-

pheta ait? Defecerunt omnes; nec e
qui bonum operetur, ac ne quide
unus. *Pſal.* 14, *v*.3. Qualia proin
tales opiniaſtri ſibi ſomniant pri
cipia naturæ, quæ prorſus ignorar
nec audite expetunt aut cognoſce
ex verbo Dei; quum profanitates ſu
cum ſanctis Iehovæ oraculis tam t
mere commiſceant, ſpiritumque I
hovæ à ſe prorſus repellant blaſph
mi, nec ad agnitionem veritatis pe
venire poſſint, propter inutiles log
machias? *ut id D. Paul.* 2 *ad Tim.*
deteſtatur. Vsque adeo ethniciſmi
naturalis cæcitatis ſervi omnes e
cupiunt, ut prorſus averſentur libe
tatem, quam Deus homini contul
primitus, & poſtea, perdita ea, p
Chriſtum recuperatam nobis don
vit. An non cœci ſint homines, q
oculos adverſus verbum Dei nequit
obfirment quum ne quidem id, qu
apertiſſimis adſpiciunt oculis, in v
ritate ſpectare optent, aut agnoſce
velint? Exemplo res ſatis erit cla
quid lucidius ſplendidiusq; mund
univerſus adſpicit lumine clariſ
mo & amabiliſſimo ipſius Soli
Nemo non ſplendore eius & irradi
tione ſe quam iucundiſſime ſen
affici. omnes eius lucem deſidera

qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...oties nox eſt, & diem votis ex-
...ant anxiis. Nihilominus omnes
...eius loco & motu hallucinati
...t turpiſſime. Nonne in unum
...ademque ſtuporem tanto conſen-
...heic conſpirarunt omnes? quem
...em firmis demonſtrationibus ſta-
...ere conati ſunt ſummi artifices,
...os ſapientes nominitamus; inde,
...od terra tanquam in centro uni-
...ſi quieſcat, & ſol circa eam cum
...la & reliquis planetis moveatur?
...nne à temporibus Ptolemæi ma-
...matici, qui maxime circa ann.
...iſti 141 floruit, per tot ſecula
...usque tot ſcripti ſunt libri, quî
...c quaſi firmiſſimam imo & de-
...nſtrativam defenderint ſenten-
...? Omnes Dd. Academici mor-
...is nec ſine acrimonia in hanc
...uravêre mentium opinionem, ut
...hema fuiſſet habitus, qui con-
...ixiſſet. Et quamvis ſummus ille
...nomiæ artifex Copernicus ante
...um abhinc ferme, qui natus eſt
...egiomonte Boruſſiæ, anno 1473,
... 9 Febr., & obiit 1543, die 20
..., tam craſſum & ſupinum erro-
...omnium in triplici motu terræ
...onſtrarit, & revolutionibus con-
...is id declararit; ut inde ſatis ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nifeſtum ſit, quod ſoli non
quam centri locus reſpectu
univerſi competat: tamen ille a
non potuit. Ac niſi tam oculares
hibuiſſet demonſtrationes, qu
revolutionum ſuarum libros ſ
luſtravit; certe pridem ex orbe
expulſus fuiſſet. Quare? Quia c
munem academicorum patrum
omnium ex ore talium depen
tium virorum, ac inde conſtitut
tis gentium & Chriſtianorum
nionem impugnavit & pudore
cit? Quam etiam ob cauſſam ve
tam aperta hactenus identi
quam acerrime ſuppreſſa fuit. N
quidem fuiſſe viros bonos etiam
ter academicos, qui hac de re
ſentirent; & inter eos ipſemet
nem habui Magiſtrum Heinri
Scaperum, virum longe in ma
exercitatiſſimum, qui ultra 30 a
academiæ profeſſorem egit Hel
ſtadii. (cuius ſcripta quoque dig
ſima ſunt, ut tandem edantur, qu
prorſus ſingularia in tota mat
contineant.) hic toties mihi cor
ſus eſt, quod nulla verior eſſet
tentia, quam Copernici. & ita q
que informavit ſuos diſcipulos; v
ego anno 1597 talia ex ipſius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ctionibus obſervavi tum. Sed ipſe
um aliis propter conſpirantes om-
ium opiniones non auſus fuit aper-
e illa explicare. Tandem ante annos
liquot Teutonicus noſter id etiam,
ed alio dictamine, ſancto & Eſ-
ſæo, *in libro ſuo de triplici vita homi-
is*, *capite 9*, ex fundamento na-
uræ pleniſſime explicatum dedit.
Cuius verba emphatica hæc ſunt:
Qui aſſeverant, quod ſol curſu mo-
eatur aliquo, illi loquuntur tan-
uam cœci de colore, nec unquam
entrum naturæ agnoverunt. &c.
tem: Mundus ex lapſu Adami huc
ſque monoculus fuit: quia ſub ſex
llis ſigillis, id eſt, ſex planetis illis,
ixit cum ſua cognitione: At ſepti-
num ſigillum perſpicuis ſolis ocu-
is videbitis mox. Loquimur heic,
t veritatem agnoſcimus. Hoc igi-
ur percipite; vobis difficilem com-
lexum enucleabimus. Videte, &
nimadvertite id modo. Tota con-
itutio & univerſitas regiminis hu-
us mundi in omnigena vita ex aſtris
um ſeſe in cunctas res, bonas tum
alas, inſinuat. Nam & aſtra quoque
auſſæ ſunt, quod quatuor elementa,
tpote ignis, aër, aqua & terra, ex-
ſcitentur: alias in hoc mundo om-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

nia plane placata quieſcerent,
que præcipue in ſeptem pla
agnoſcite imperium ſuperius
quippe nobis ſpirituale regime
hibent; & id quidem duplici m
Obtinent Tincturæ imperium,
quam igneam vitam; nec mini
aëris imperium, tanquam aqu
vitam. Tres planetæ, ſupra ſo
conſtituti, una cum ſole, ignea
tam & dominium poſſident: a
tres infra ſolem poſitæ, egre
igneæ Tincturæ exhibent, eiuſd
que ſimul deſcenſum, & una c
ſole aëreum imperium fovent, at
femineum genus continent in ſ
quia matricis eſſentiam repræ
tant, ſuperiorisque matricis Tinc
ram. Iſthæc Tinctura autem anim
in ſeſe comprehendit; & altera, r
trix, veneris, animæ ſpiritum. Atq
ita quod ſuperius eſt, inferius appe
& è contra inferius hoc appetit ill
ſuperius. Vnde porro unum cor
citur corpus. quippe ſol eſt cor,
ſplendorem maieſtatis principii h
ius continet. Atque inde perc
facile poteſt uterque ſexus, maſcu
nus & fœmininus. Mas caput r
præſentat, & in ſe imperium dom
nationis continet cum Tinctura ſ
ign

is; ac, quum Tinctura hæc ani-
am comprehendat, inde venerem
petit, tanquam matricem corpo-
um. Namque anima appetit ſpiri-
m & corpus; quod poſſidet matrix
minæ. Atque ita inferius regimen
fœmineum, & totum eius impe-
m lunæ obnoxium viget. Sol
m cor addit eis, & venus Tinctu-
n; non vero igneam, ſed aqueam;
de ille largitur ſpiritum aëreum.
huius Tinctura non in intellectu
ſiſtit. ex quo ipſa viri ſubiacet
perio. quippe Tinctura ignis acri-
probat res omnes. Mercurius ex-
citator eſt Tincturæ huius. Inde
facundiam volubilitatis inclinat.
luna obtinet huius matricem. quæ
omnibus participat planetis, &
tuendam terræ ſe exhibet. inde
feſtinat, & in circumvolutione
æ ſuæ ex planetis & ſtellis haurit
es ubicunque poteſt. maxime ap-
it ſolem: inde quoque eius ſplen-
em attrahit, quemadmodum luna
em anhelat; quoniam terrenus eſt,
appetit cor cœleſte. Ita quoque
minea matrix anhelat anxie cor
iriti, eiusque Tincturam, tan-
am animam: quia anima æter-
n illud affert bonum. Atque ſic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

natura æternitatem appetit, ſe
ex vanitate exſolvere cupit.
patet, quæ cauſſa ſit movens ac
deſiderii in utroque maris & fœ
næ ſexu per univerſam creatu
quod utrumque alterius mix
tam ardenter ambiat. Namqu
porea moles illud non intelligi
que ſpiritus aëreus; ſed tantum
illæ Tincturæ noſcunt hoc, q
mutuo urgent ſeſe, quum illu
bum FIAT in ſe contineant, u
magnalia cuncta Jehovæ manif
tur. Etenim Spiritus Dei inc
aquæ matricis in venere & in
matrice, tanquam in cerebri ma
& geſtat illud FIAT. Namq
poſſidet veneris matricem, &
brum Iovis matricem. Atqu
Spiritus Iehovæ alis quoque v
rum incumbens fertur in ſuo p
pio; & tamen à patre & filio p
dit in creatione; manifeſtatqu
gnalia ſumma, quæ in ſophia ſ
ab æterno ſunt proviſa. Proind
eſt fabricator ſeu opifex rerum
nium, & à Deo ad id opificium
ſus, &c.

Eodem modo, *cap.* 10 *eiuſde*
bri, quod de creatione omnium eſſe
rum, & quomodo homo ſemetipſum

ſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

gare ac invenire debeat ; ac quomodo ...nta ſecreta naturæ , uſque in novena ...um numerum , non vero ulterius , per- ...utari queat , inſcribitur , inter alia ...ec habet : Iam ratio hominis quæ- ...t; Quum diabolus hunc ita incolat ...undum , & in eodem principis do- ...inium obtineat ; ubinam ille ha- ...itet ? In tota abyſſo non plures cir- ...itus ſunt aut circuli, quam ſeptem; ...li ſe movent atque circumvolvunt ...ſtar rotæ, vel quemadmodum vita ...rca animam circumfertur, & cor in ...edio tanquam in centro quieſcit. ...a quoque ſol ſe habet, atque circui- ...s illi circa ſolem ſunt ſeptem pla- ...etæ , tanquam ſpiritus ab eo centro ...ependentes ; & ſeptimus circuitus ...ſt terræ, quæ ſpacio 24 horarum cir- ...umvolvitur , & ſimul cum reliquis ...lanetis ſuum anni ſpacio curſum ci- ...ra lunam circa ſolem abſolvit, quod ...eliqui ſimul peragunt , ſed tamen ...onge diſpari temporis ſpacio ; veluti ...aturnus in 29 annis , propter nimis ...ongam diſtantiam : excepta luna, ...uæ retrogrediendo perficit curſum ...ingulis menſibus , atque ita duode- ...ies in anno, & paulo ulterius tranſ- ...greditur. Iam igitur hoc omne ro- ...am generationis conficit , in qua

ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

verbum FIAT conſiſtit. Atqu
diabolum ex hoc circulo expuli
habitet extra hunc circulum, u
gentes ſunt tenebræ, ex adverſo
tra coronam ſtellarum ſive z
cum, in firmamento; unde qu
multæ ſtellæ nequeunt conſpici
pter tenebras eas. quod etiam
ingentem ſignificationem imp
propter mortales: quod indicare
peremus, niſi mundus tanto fu
corruptus eſſet, & potius diabol
vitio ſe exponeret, qui omnes irr
revelationes, ut eo facilius mit
excæcare queat mortales. ulti
temporibus tamen aperta erunt c
nia filiis eorum, qui binis ſingula
gnoſcere oculis noſcent. Atque
ſatis vicinus nobis eſt diabolus; &
men ſimul principis dominatione
longe profundiorem exercet, prop
ad aſtrorum ſitum in medio, ubi de
ſiſſimæ ſunt tenebræ. Namque pro
mitatem ſplendoris ſtellarum fe
nequit. unde captivus eſt, nec au
ſeptem regimina verbi FIAT atti
gere, nec quid in iis potentiæ habe
Eſt ita miſerrima creatura ſub coro
ſive zodiaco. Hoc certe haud ul
circino delineari poteſt. Namque ſ
in intimo intus fixus perſtat circul
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

iqui omnes longius ab extra di-
ab eo ad coronam uſque ſive
cum; qui concludit ambitu ſuo
m externum. Atque iſtud non
t intelligi, niſi ſpiritus id conci-
cum; quippe velut ipſe ſpiritus
a quoque circulus iſte ſe habet.
tamen poteſt rite deſcribi.
admodum enim vita ſeſe in in-
nvolvit uſque ad ſolem; ſic er-
lli ſpiritus vitæ in homine ſeſe
æ inſinuant; veluti de tribus
ipiis meditationes concipere
tis; ubi extremum, ſimul inti-
omnium eſt. quod externus
ſidereus) ſpiritus rationis no-
nullo pacto percipere poteſt:
ſolummodo unitatem conſti-
hec ternarium numerũ aſſequi-
t animæ ſpiritus, ſi regeneratio-
nuo convertatur ad Deum, ut
num ESSE introſpiciat oculis
nis, & oculis huius mundi ex-
m, is intelliget. Nam iſtud de-
viſionem Ezechielis de ſpiritu
nternis & externis oculis, ubi
s ſimpliciter rectà procedit
nque procedit. Ac licet ſapien-
agi & mathematici cõfinxerint
am; & rotam eam aliquo uſque
carint; tamen hæc non ſuffi-
ciunt

ciunt. Idiotis quidem ſic præpa
via quædam ad conſiderandum
ſterium magnum: verum rota ea
ge ſubtiliorem intellectum con
nec unquam in tali ratione ci
delineari poteſt. Namque in ſ
ipſum retro tendit ad cor ſolis,
contra ex ſe egreditur ad figura
ſentiæ. Propellitur ad exterio
interiora ſimul. Etenim ſpiritus
ſturæ, tanquam vere ignea vita
gendo tendit ſurſum ad libert
Dei, & appetit ſpiritum eſſe
qui ſe deorſum impellit, utpote
quo non ſubſiſtit ignea vita. In
igneus ſpiritus reconvertit qua
latus, & ſemper apprehendere c
tur ſpiritum eſſentiæ, & ſpiritu
ſentiæ fugit ignem. Quum ve
vita ignea progeneretur, nec poſſ
eo ſeparari, proinde ille cum i
ſpiritu circumgyratur. Quando e
igneus ſpiritus ſe in dextrum l
per obliquum convertit, & ap
henſionem dirigit in ſpiritum e
tiæ, tunc ſpiritus eſſentiæ retrc
dendo ibidem in obliquum ex i
riori parte à latere altero ſiniſtro
ſe elevat. Atque hoc parit inv
tionem, & alter alterum inſequi
Quippe eſſentia fugit ignem, &

a

ex igne ortum ſumit ſuum, ceu
tis, ſi obſervetur, quemadmodum
x igne expiret, & ex aëre gigna-
qua, quæ ſubſtantiam illam de-
inat. Ita ignis in anxietate ſua
tit manſuetudinem aquæ, & li-
tem extra anxietatem eam, atque
ehendit aquæ ſcaturiginem, inde
ſuetudo tanquam aquæ ſcaturi-
petit corpus, ut ab igne tuta &
ubilata ſit. Hinc ignis feſtinat
quam, & aqua fugit ignem. Nam-
i ignis ſurſum evaporaret, &
per inferiores partes efflueret,
longiſſimæ diſtantiæ ſeparatio
exurgeret inter utrumque, ac
ue mors ſua eſſet parata, ita ut
eſcerent ambo aut in nihilum
nt. Dum vero ſe ignis aquæ ad-
re cupit, & in ea ſe recreat, con-
tur ipſi vita, & ſic ſpiritum aë-
ſe producere poteſt, ut ita vita
ſtat. Ecce ita indicamus tibi
erium magnum, ut inde cogno-
diſcas, quouſque intellectu tibi
ogrediendum; addiſcaſque nu-
m cognitionis tuæ, & in quo
niatur. Namque ignis octavum
minat numerum poſt ſeptem
us illos naturæ, & cauſſa eſt
m ſpirituum. Iam vero nulla
creatura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

creatura in corporeitate ſua
ſuſtinet eprobam ignis;quia ign
ſumit eam;in qua ſubſiſtit vita
ralis. Ignis præterea Tincturam
cit; eamque duplicem : Vnam,
apprehendentem æternam liber
placidæ manſuetudinis absque
tia externa : Alteram, extra ſe
prehendentem externam ſub
tiam; veluti oleum, quod ex
producitur, & ex venere oritu
quo externus eius ſplendor & l
reſultat; & ex interna Tinctura
ternæ libertatis appetitu ex
maieſtas libertatis. Quod com
percipietis hoc pacto. Ignis oct
complet numerum, & interna
ctura numerum novenarium
minat. Eo uſque nobis eſt prog
endum. Namque denarius num
ipſum ponit æternum Dei ignem
que in medio ſui, crucem ✠ e
mit generationis; quæ centrum
næ naturæ in duo dividit regna
antea id explicavimus. Quæcu
vero creatura penetrando hunc i
perrumpere cupit, illa regnum
pervadens, in extremitatem à
alienatam, & in centrum ignis
eſt extra hunc mundum, tanqu
æternas tenebras, relabitur: ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

iger & æterna eſuricies viget. In-
enſio ignis luminaris ſolummodo
a cruce ✠ conſiſtit , in manſue-
dine novenarii numeri, id eſt, in u-
o numero. Nam denarius numerus
alitatem exprimit ad procreationē
gelorum hominumq; complecten-
am : ſed nil ulterius in centrum
ucis ✠ redigendum eſt : quippe
te crucis ✠ Ternarii ſancti faciem
nes ſubſiſtere , & mentes ſuas ſub
retro reflectere coguntur in Tin-
ram humilitatis , uſque ad nove-
rium numerum ; ut ita in dena-
m numerum non ſine trepidatio-
mentis proſpiciant; ne creare quid
le aut appetere videantur in hoc
ario numero : ne ſic in centrum
is Dei cupiant ingredi , ſed potius
e denarium hunc gaudium con-
ant æternum, læto concentu glo-
æ laudis cantantes , *Sanctus , ſan-*
, ſanctus ſit Iehova noſter dominus
s Zebaoth. Atque iſte cantus re-
ſentat cibum divini ignis, ex quo
grediuntur in divinis eſſentiis mi-
la , paradiſus , elementa , & cœ-
s ſubſtantiæ. Velut & ante Ter-
um ſanctum adſtat ceu virgo
dam æternæ ſapientiæ Dei. at-
hæc eſt divina illa Sophia. Nam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

que in ea Sophia omnium divina
eſſentiarum ſubſtantiæ formales
parent. Ad cuius miraculi expre
nem nulla nobis ſeu lingua ſeu c
mus ſufficiens eſſe poteſt. Solum
do vobis indicamus, quouſque e
modi revelationes ſint indaga
penetrandæ. Nam uſque in nove
rium numerum omnia vobis in
tuitu ſunt obvia; quia cœleſtis
heic adeſt Tinctura: Conſpicitis
centenarium numerum, & et
millenarium maieſtaticæ coro
ſed prorſus heic abſtineatis à perſ
tatione denarii, ubi merus aby
luſtratur: Alioquin extra Deum p
gredimini, velut Lucifer qui in de
rio creatorem agere conabatur,
ignem ibi æternæ originis quære
unde ibidem, ceu in morte tene
rum extremarum ſepultus, perma
æternum cogitur. Ideoque le
huius ſit monitus, ne in his prof
dis ſcriptis ulterius quid perveſti
aut voluntatem ſuam in inter
intromittere tentet, quam ipſe p
aſſequi. Quisque in huius conce
ſolo acquieſcat ſemper. Namque d
conceptu adhuc viget tali, ſub
ſimul in ſubſtantiæ perceptione;
de non aberraturus eſt, licet ſpir
ill

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

um ad longe profundiora vellet
ducere. Vni enim multo plura præ
tero conceduntur. Verum meta &
opus heic eſt certiſſimus, ut quisque
nper in humilitate erga Iehovam
bſiſtat, atque in ea ſe Iehovæ dedat,
hoc velle & facere perficiat quod
ova vult. Si hoc peragas, in te-
et ipſo es quaſi demortuus: quia
l expetis, quam quod Iehovæ vo-
ntas poſcit: & hæc voluntas Ieho-
vita eſt tua, quæ in ſemet ipſam
millenarium uſque numerum re-
editur, & profunditatem Deitatis
m mirabilibus cunctis perquirit.
e tuam ſibi conſecratam volunta-
n in virginem deducit Sophiæ
e, ut ibi mirabilia cuncta perſpi-
is. Aſt noli ab ipſo imaginationem
ro in mirabilia divertere. Simulac
c feceris, ex Iehovæ voluntate ex-
dis, quæ æternam libertatem de-
minat, & in propria tua imagina-
ne tibi captivus hæres. Hoc dili-
nter obſervandum. Namque una-
æque imaginatio ſubſtantiam gi-
it, in qua tibi fixus ſubſiſtas, unde
ox retrogradus agaris, ne Iehovam
dere poſſis. Ideoque hanc ob cau-
n Chriſtus nos docet humilita-
n, amorem, puritatem cordis, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

miſericordiam ;: & iubet ſevere,
quisque noſtrûm voluntatem Ie-
væ quærat, atque in eã ſe intromit-
penitus. In Iehovæ enim volunt-
omnia nobis ſunt poſſibilia. Nil
tura noſtra propria perficiat : ſed
hova ipſemet in nobis zeloten age
eſt noſtrum perficere, ſi quid mira-
loſe operemur. Nulla enim homi-
anima dicat aut cogitet ; Ego mi-
cula edam. Omnino hoc non de-
eſſe. Quippe miracula externam n-
turam exuperantia ex centro æter-
profluunt naturæ, ex denario num-
illo, cuius per ſe nulla compos
creaturarum. Aſt ſi in voluntat-
Iehovæ demiſſa penitus introe-
tunc Iehova miracula in ea operat-
quoniam ipſius unica eſt lætitia,
imbecillis ſe manifeſtare ; quum f-
tis perpetuo in ſua voluntate ob-
ſtetur, eamque Deo nolit prout p-
eſt ſubmittere. ipſe ſuo ſemper co-
ſdit intellectui; unde ipſius volu-
tas extra Deum vagatur, & nihil p-
tentiæ habet. Quod ſi igitur ex-
met ipſo de Dei eſſentia & volunt-
loqui volet, inſipiens nugator er-
quia non ex Spiritu Dei & volunt-
eius loquitur, ſed ex ſemet ipſo
opinione ſua : in qua perpetua du-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

o manet. Vnde quoque lites fidei
cognitionis Dei exoriuntur, cum
ſque Deum in ſua propria volun-
e & ſcientia quærit. Hominum
verſitas ea eſt, quod Deum in ſua
pria voluntate inveſtigare & in-
ire velint, quum tamen in ea non
quia ſimpliciter habitat in eius
untate, qui omnimode ſeſe illi
m tota ratione & ſcientia ſua ſub-
tit; atque huic ille largitur co-
tionis omnis gratiam & vires, ut
tiam ſuã cognoſcere poſſit. Ergo
ollite capita veſtra, & attendite:
la lis eſt, nulla controverſia in
untate Iehovæ; ſed in hominis &
boli voluntate. Hæc eſt iræ di-
e voluntas. Ne patiamini ſeduci
per blandiloquentias adulato-
carnalium, qui in hiſtoriis va-
pompoſe incedunt, &c. *Hactenus*

x his igitur patet, quid eſſentia eſ-
tiarum ſit, quid eius ſpiritus at-
vita, & quæ matrix generationis
turis detur, ac quomodo ſol om-
illuſtret ex centro ſuo, cunctiſque
s creatis oculum vivificum in
ndore & calore ſubminiſtret; at-
ut hoc eo rectius perficiat, quo-
o circa eum, tanquam univerſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

centrum, omnes circuli exter
cum terræ triplici motu ſphæric
cumgyrentur; isque in medio
quieſcat, ſuum officium omn
communicans.

Nuper etiā vir inſigniter in aſtr
mia doctus, dominus Philippus
bergius, paſtor Middelburgenſi
motuum cœleſtium obſervatio
ſuis idem protulit, & ipſe Cope
ſententia maximopere inductu
quamvis priſcorum & comm
omnium conſenſus errorem no
lum Tychonis de Brahe pridem
deprehenderit; in plurimos t
alios longeque craſſiores, quu
ſphæræ Copernicanæ ordinati
inverteret, lapſus eſt errores; ut
me illud explicat dictus ille
bergius, & eosdem *in ſua conſide
ne idiomate Belgicæ linguæ conſ*
refutat. Fuit quidem, ait id
præfatione huius libelli, ante 189
nos in Græcia quiſpiam Ariſta
Samius, qui itidem affirmare
fuit, quod ſol in medio univer
ret: ſed ſimulac hanc protuli
tentiam, ſtatim peſſime â Græc
condemnatus eſt, quod com
opinioni contradiceret. Proind
potuit rectius eandem cum Lan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

gio Guilielmus Ianſonius Cæſius, Amſtelrodamenſis typographus & mathematicus ſolertiſſimus, exprimere ſententiam Copernici, quam ut ſphæram univerſalem in ſenſuali artificio depingeret, quam quisque oculis & tactu manuum palpare poſſet, ne quis id condemnaret auditu quod mente conceperat; quum tanta ſit malevolorum negantiumque impudentia. Ipſe quoque ſimile inſtrumentum mechanicum vidi Harlemi apud quendam, non litteratum quidem, ſed in arte ſua ſatis exercitatum, Rudolphum Ianſonium nomine; qui adeo apte omnia confecit, ut etiam quisque deſignationes aſpectuum in ſingulis annis invenire queat. Nonne & ſimiliter per tot ſecula medici in ſuis impurorum medicamentorum compoſitionibus craſſe ſatis aberrarunt, & adhuc ſatis infeliciter cum prolubio quodam animi in erroribus pergere ſatagunt; dum contra apertam veritatem & ipſum conſcientiæ ſtimulum in cognitione rerum ſpiritualium, & earum, quæ veram naturæ eſſentiam conſtituunt, contra chymicos pugnant. Pudeat merito præ reliquis Sennertum illum ſui ſcripti, quod tam turpiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

edidit de differentia medicamen-
rum chymicorum & Galenicoru
Querceranus, Hartmannus, Crol
& Nollius, palmam huic ſæculo p
Theophraſtum merito præripiunt
reliqui, qui talia non didicerunt
ruborem ſuum abeant. Egregiam r
tionem Michael Meyerus & Salm
de novis inventis & repertis conſc
psêre, quæ cotidianum rerum uſ
miris auxerunt undique modis,
inde conſtet, quantum ingeniis h
manis in cœcitate & imbecillit
ſua fidendum ſit, quum ſæpius u
mortalium, & maxime quem in-
gnum omnes cenſent, tantam larg
tur ſapientiam, qua toti mundo v
tatis afferendæ cauſſa contradic
cogatur. Quare communi opini
in nullis prorſus rebus nimia fides
habenda, niſi fundamentum ex v
bo Dei pateat, aut idipſum Spiri
ſancti dona in homine ſingulari
ad id electo confirment. Sophia en
cœleſtis, quæ ex Spiritu Iehovæ
ſola ſcrutatur & detegit veritate
etiamq; profunditatem deitatis, *ut*
D. Paul. 1 *Cor.* 2, *v.* 10. An igitur q
ex natura quid rite probare poſſit, c
ipſe naturam ne quidem in minu
ſima ſuperficierum parte intellig
Ve

ut ait Arn.pol.cap 3, ſect.4, num. 1.
natura pergimus ad ius divinum.
ur non potius à iure divino ad na-
tam? nempe cœci adeo ſunt omnes
bitualiſtæ, ut ne quidem intelli-
nt quid magia naturalis in nomi-
ſignificatione ſui importet; multo
inus, quid cabaliſtica in myſticis
ſſit explicandis, audierunt. Inco-
ita pro veritate venditant, modo
llogiſtica locutione, vanisque lo-
machiis, atque technis conſtringere
idlibet poſſint. Miſerrimum eſt in-
umentũ, quod nihil veri intuitive
gnitioni aut rationi applicat, ut ta-
nihilominus vaniſſime gloriari
lent. Verum inſignis eſt veritatis
ntemptus, ſi una cum mendacio
latur; *ait A.M.p.43, in expl.prim.*
ecept.
Sed nunc propius iterum ad rem
cedemus. Sic ait noſtræ libertatis
or & hoſtis, *ſect. 3 d.c. num. 25:*
ominium vero & libertas non con-
nit iis quos ad ſerviendum natura
neravit, & proinde inique iis at-
ibuitur. Quod ſi matrem æqui &
oni, publicam utilitatem, legiſlator
ſpicere poteſt, hæc contueri velit;
n quicquam utilius hac ſervitute,
incompetente libertate detrimen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

toſius, introduci à primis Chriſ
nis potuit, dum promiſcuo fav
vindicias ſecundum libertatem
univerſum orbem Romanorum p
elamarunt. Pro ergaſtulis enim
vatis publica coacti fuerunt exci
noſocomia, ne recens manumiſſi
vicos & compita epidemica fa
emorerentur. Nam, qui ſibi de vi
proſpicere ſua induſtria non poſſu
quid ex libertate ſperare habean
præter famem & inediam? Q
prodeſſe queunt publico, niſi,
poſtquam ad liberum matrimoni
acceſſerunt, & miſerorum paren
busque ſimilium liberorum poſt
trahunt globum, inutilibus fu
onerent civitatem, qui nihil niſi n
merus ſint, & fruges conſumere n
ti? &c.

Talis locutio ſarcaſtica multis c
te ſcatet vitiis. Adeo enim abſur
tatum eſt ſtudioſus, ut nuſpiam p
pe vacet locus, qui non natural
impugnet æquitatem. Nimirum ſe
per inclamat ſervos natura, & c
ubique exigit. At naturæ homini n
hil æque competit, quam ut id app
tat & ſequatur, ad quod natura cre
tus eſt? Quid vero hoc erat? Non
dominium? utrum vero nunc co
ſulti

ius erit? bruteſcerene, an vero li-
tatis anhelare ſuæ poſſeſſionem?
circo plusquam inique agit profe-
cum maxima parte mortalium,
od eos ad ſervitutem naturæ abii-
t. Quoniam ille abutitur voca-
lo dominii, & ſolos principes, re-
, &c. ad hanc ſortem ſeligit; ideo
m multos confundit ſervitutis cu-
los, ut ita ſuum ſalvet Stagiritam.
tantæ abſurditati quoque ſe Dn.
ſterus *in pol. ſuæ lib.* 10, *cap.* 8, §. 2,
tiſſime opponit, qnando dicit: Hæc
tentia tum falſa, tum generi hu-
no pernicioſa eſt. Hinc enim ſu-
biſſima Græcorum ſapientia ius
abat, barbarorum nationes impe-
ſubdere, iuſtumque eſſe bellum,
deteriores perirent melioribus. Sé
vero meliores iudicabant. Quum
men conſtet, multas barbaras na-
nes innocentius modeſtiusque
tiſſe Græcis. Verum magnos præ-
tiſſe ſe arbitrati ſunt, cum Lydos,
matas, Scythas, Indos in poteſta-
n redegerunt, & ſe, uti ſapientes,
lrorum, ut putabant, dominos fe-
runt. Ac primum quidem nimium
c arrogans eſt, tantum ſe extol-
e, tantum alios deprimere, &c.
Sic etiam nimium arrogans eſt,
quod

quod ſuæ auctoritate profanæ
entiæ, noſter inutilis Relector,
multas hominum myriades ad
torum ſtabula relegare velit po
quam ipſis concedere primarium
finem creationis. Nimirum prop
ea ad matrem æqui & boni, pu
cam utilitatem, provocat eupho
gratia & nimiam Chriſtianorum
manitatem in abroganda ſervi
graviter accuſat. Quænam vero
publica dicitur utilitas? Videlicet
ei publica utilitas dicitur; ubi qu
minimũ Chriſtiani amoris erga p
ximum exercetur; ita ut nõ neceſſ
ſit, publicas facere impenſas pau
ribus; quum talis libertas ſit inco
petens, & illa nihil poſſit introd
detrimentoſius. Verum quæſo,
non ibi cohabitatio & converſa
ſit promptior, ubi liberalitas lar
& mutua beneficentia? An non
pietas florentior? Forte ait; Hæc
ad utilitatem publicam faciunt; q
unice ſpectanda. At pereat talis p
blica utilitas, quæ pietatem & m
tuam benevolentiam in opere co
ſtentem in exilium agit, liberamq
ſingulorum ſalutem poſthabet. A
eat longe à bona republica tam
rus legiſlator. Verum Iehovæ ſit g

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quod in Chriſto longe beneficentem nacti ſumus legislatorem in regno, qui nos tanquam libera- theanthropos & ſolide unicus ab us & æternæ ſervitutis carcere li- avit. Illum potius audire iube- r à patre Iehova, *Matth.* 17, *Marc.* *Luc.*21, quam tales perpetuæ ſer- tis conſarcinatores. Is enim nos t liberos, uti ſolus liberator eſt rtalium omnium. Sic enim ait: 8, *v.*36: Si filius vos liberaverit, e liberi eritis. Vindex is eſt & re- utor veræ libertatis, quæ à princi- nobis erat deſtinata, & quam per ſum Adamicum adeo miſere per- imus, ut propter peccata ſervitu- captivitatis temporalis & æternæ oxii & vincti traditi fuerimus. nim ſervos peccati nos fuiſſe, te- ur D. Paulus *ad Rom.*6, *v.* 16, & Atque ipſe Chriſtus idem mon- t; dicens: Amen amen dico vo- quisquis operam dat peccato, ſer- eſt peccati. Servus autem non net perpetuo in domo, filius ma- perpetuo. *Ioh.*8; *v.*34, & 35. Tan- ere peccatum & ſervitus paria t, ut veriſſime pronunciari de oque poſſit, quod pari paſſu am- ent; non autem ea ratione qua

Rele-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Relector, ſibi contradictorius, *d.* 3, *ſect.* 5, *num.* 56, & 61, de cæde ſervitute turpiter ſtabuebat.

Recte igitur Auguſtinus, *lib.* *cap.* 15, *de civit. Dei*, in mortali pœnam ſervitutem omnem reiic utpote quæ nos vera libertate natu li privarit. Conditio quippe, inq ſervitutis, peccatori iure intellig impoſita. Proinde nuſquam Scrip rarum legimus ſervum, antequ hoc vocabulo Noë iuſtus peccat filii ſui vindicarat. Nomen itac iſtud culpa meruit, (N.B.) non tura. Origo autem vocabuli ſer rum in Latina lingua inde credi ducta, quod hi, qui iure belli poſſ occidi, à victoribus, quum ſervab tur, ſervi fiebant, à ſervando appel ti; quod etiam ipſum ſine pecc merito non eſt, &c.

Idem paulo poſt: Sicut pro humilitas ſervientibus; ita nocet perbia dominantibus. Nullus aut natura, in qua prius Deus homin condidit, ſervus eſt hominis, aut p cati, &c. Veluti etiam id plen D. Paulus, *ad Rom.* 6, *verſ.* 17, expli atque, quum inde per Chriſtum berati ſimus, & ex ſervitute liber reſtituti, ita exultanter lætatur; C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

autem ſit Deo, quod fuiſtis qui-
ſervi peccati : id eſt, non am-
tales ſitis, &c. Qui enim (ita
) ſervi eratis peccati, liberi ſitis
iæ. *verſ.* 20. quum alias conque-
quod venundatus eſſet peccato,
7, *verſ.* 14. Velut olim Ioſephus
po Chriſti venundabatur in Æ-
m, & inde in ſervitutem eius
i incidebant, eo uſque donec
Ioſen miraculoſe ex illa ſæva
is domo per mare rubrum edu-
tur. Quemadmodum ipſe Ieho-
Iſraëlitas ſuos id atteſtatur,
eos ex domo ſervitutis eduxe-
Deut. 8, *verſ.* 14. In qua figura
tiacæ captivitatis nobis egregie
ue deſcribitur noſtra in Chriſto
r Chriſtum liberatio. Quod
o heic conſiderandum venit.
m enim genus humanum, pec-
ſerviens, uti inciderat in re-
poteſtatemque tenebrarum, id
tanæ, quem ob id Chriſtus prin-
huius mundi vocat; ita quo-
uplicem heic invenimus ſervi-
: peccati videlicet unam, & ſa-
alteram. Vtraque ſane Ægyptia-
ravitate ſua multis nominibus
it. De ſervitute peccati extat
onium Chriſti, *iam dictum,*

Ioh. 8.

Ioh. 8. De ſervitute Satanæ men
nem ſubiicit Paulus, 2 *Tim.* 2;
dicit: Ne quando det illis Deus r
piſcentiam ad cognoſcendam ver
tem, & reſipiſcant à diaboli laqu
à quo captivi tenentur ad ipſius
luntatem. Et *Epheſ.* 2, *in principio*
pitis. Ab utraque ſervitute libe
ſumus à Deo per filium eius C
ſtum Ieſum, ſervatorem ac domin
noſtrum. De liberatione à pecc
dixit angelus ad Ioſephum, *Matth.*
Ipſe liberabit populum ſuum à pec
tis eorum. Et *Iohan.* 8 Chriſtus i
Velut etiam, de liberatione è re
Satanæ, *Lucæ* 11: Quum fortis
matus cuſtodit atrium ſuum, in p
ſunt omnia quæ poſſidet. Quum
tem fortior eo ſuperveniens vice
eum, univerſa arma eius auferet,
ſpolia eius diſtribuet. Et Apoſtol
Coloſſ. 1: Qui eripuit nos, inquit,
poteſtate tenebrarum, & tranſtu
in regnum filii dilectionis ſuæ. Qu
re caveat unusquisque ne vilior
hanc liberationem noſtram ipſa
gyptiaca cenſeat. Quanto enim d
rior eſt peccati & Satanæ ſervitu
quam fuit ſervitus Ægypti; tanto
luſtriori argumento nobis conſta
habere nos Deum redemptorem
ſerv

[...]itorem. Quapropter & nobis
[...]oſita ſunt liberationis noſtræ
[...]numenta, non ſolum in verbo
[...]ngelii, ſed etiam in omnibus pie-
[...] negociis, ne tanti beneficii obli-
[...]amur: deinde, ut liberatoris no-
[...]voluntati ac cultui perpetuo ſi-
[...] addicti, nec unquam reverta-
[...] in Ægyptum, novamque nobis
[...]tutem cauſſemur; ceu faciunt
[...]qui tam inconſultam diſtantiam
[...]rponunt inter tales aliasque ſer-
[...]tes, ubi nulla viget pietas Chri-
[...]a. Vbique certe omnia ad vo-
[...]atem Dei ſunt diſponenda &
[...]genda. Fruſtra enim colunt me,
[...]it Chriſtus ipſe ex Eſaia, docen-
[...]doctrinas & mandata hominum.
[...]th. 8, verſ. 9. Et, Omnis planta,
[...]n non plantavit pater meus cœ-
[...], eradicabitur. c. 15, v. 13. Etenim
[...]re Deo, nihil eſt aliud, quam
[...]ntati illius (quam ille nobis
[...] è cerebro noſtro comminiſcen-
[...], ſed in verbo ſuo infallibiliter
[...]oſcendam propoſuit) ſe obedi-
[...]m præſtare. Hic cultus ille gra-
[...]ſt, in quo vera libertas Chriſtia-
[...]ominis conſiſtit. Velut certe in-
[...]ſſimum foret, ſi quis ſervus hero
[...] ſecundum quod ipſi videretur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

& non ſecundum illius voluntate
ſerviret. Deus vero eſt liberrim
agens, *ut Relector in ſua metaph. tet-
tur*. Ideoque illum in vera libert
hic imitatur, qui voluntati eiu
dedicat devovetque tantum. Ate
hoc eſt vere ſervire Deo, ſi toto co
huic quis ſit deditus, & eum,
filius parentem diligat. Vti paſ
talis locutio in ſacra Scriptura ha-
tur. *Eccl.c.* 4, *v.* 12, 13, *&* 15, di-
tur: Sapientia exaltat filios ſuos,
prehendit manu eos qui quær
ipſam. Qui diligit eam, diligit
tam, & qui mane incumbunt in ea,
lætitia explebuntur, &c. Qui
viunt illi, miniſtraturi ſunt ſanct
Nam diligentes illam, diligit Do-
nus, &c. Item, *c.* 10, *v.* 28: Servo
telligenti ſervient liberi, &c.

Ita quoque elementis mundi
ſervire quis dicitur, & affectib
qui nondum in regeneratione ſp-
tus plene vivit; ut D.P. infantil
eos adſimilat, *Gal*. 4. *verſ*. 3; nec n
ſervitus pro coniugalis vinculi ol-
gatione ſumitur, 1. *Cor*. 7. *verſ*.
ac ſervitus legum eſt, circumci,
Gal. 2, *v*. 4.

At Chriſtus propterea ſervi nom
accepit, *Eſa*. 42, 1; *Matth*. 12, *v*.

per eum libertatem filialem co-
Iehova patre nanciſceremur. Vn-
aulus ait, *Gal.*4, *v.*4, 5,6; Poſt-
m venit tempus, emiſit Deus fi-
m ſuum, factum ex muliere, fa-
m legi ſubiectum, ut eos, qui legi
t ſubiecti, redimeret; ut adoptio-
m acciperemus. Quoniam autem
filii, emiſit Deus Spiritum filii
m corda veſtra, clamantem, Abba;
r. Itaque non amplius es ſervus,
filius; Quod ſi filius, etiam hæres
per Chriſtum, &c. Vnde etiam in
itiam ſuam ita nos omnes ado-
Chriſtus ipſe, ut nolit, nos am-
dici ſervos, ſed amicos, *Ioh.* 15,
, his verbis: Non amplius dicam
ſervos; quia ſervus neſcit, quid
inus ipſius facit: Vos autem dixi
os, quia omnia, quæ audivi &
m meo, nota feci vobis.

uum itaque ea libertas plene re-
ta ſit nobis, per quam omnes,
quot obſignati eſſe cupimus
m qui nos liberavit, ſpiritu, priſti-
ſtatum libertatis ſumus conſe-
i; annon eandem libertatem
omnibus communicare debe-
inter nos? Si maiora poſſide-
, quur in minoribus adeo ſimus
di, ut per ea iterum maiora amit-

tamus? Namque qui ita imperare
pit proximo ſuo , ut non in am
dulci concordiam quærat, ſed qu
pro mancipio eum habere malit
ſolvit amabiliſſimum vinculu
quo in unum illud corpus, cuius
put Chriſtus , omnes quaſi mem
æqualiter conſtricti tenemur. V
Chriſtus ad talem æqualitatem o
nia ſua membra redigit , nec ull
præeminentiam in ſuo regno
quam admittit: Imo, *Matth*. 20, v
27, dicit : Quicunque inter vos
luerit eſſe primus , eſto veſter ſerv
Quo ipſo ſuum imperium omnin
gentium & mundano regno ſepa
quando ita dicit : Scitis , Princ
gentium in eas dominari, & mag
tes poteſtatem exercere in eas. Ver
non ita erit inter vos : Sed quic
que voluerit inter vos magnus fi
eſto veſter miniſter. *Ibid. v*. 25,
Proinde D. Paulus nos ita comm
net, ne quis in ſervitutem homin
ſe dedat. Pretio , ait, empti eſtis ;
eſtote ſervi hominum, 1 *Cor*. 7, *v*.
Omnes enim filii Dei eſtis, per fid
in Chriſto Ieſu, &c. Non eſt Iuda
neque Græcus: non eſt ſervus, nec
liber, &c. Quod ſi vos eſtis Chri
nempe Abrahami ſemen iſtis , &
c

...um promiſſionem hæredes. *Gal.* ...*ſ*.26, 28, & 29. An non in hac ...a nobis ubique ſit ambulan-... an non in eo regno vivendum, ...piritus Domini in vera libertate ...let? Nam Spiritus ſanctus ibi eſt ...*ós*. 2 *Corinth*.3, 17; *Col*.1, 14; ...1, 18. Vbi Spiritus enim Do-...ibi libertas; qui idem eiuſdem ...& arrhabo eſt. Non decet igi-...uenquam indepedem reflectere; ...onet acriter Paulus, ſimul nos ...llens. At nunc, ait, quum noſ-...Deum; imo potius cogniti ſitis ...; quomodo convertitis vos re-...um ad infirma & egena elemen-...ibus ad ſuperiora regreſſi ſervire ...s? *Gal*.4, *v*.9. Quaſi diceret, ſi ...ementa mundi vos convertatis, ...oteritis Deo rite inſervire. Ser-...nim Dei eſſe nequit, qui quærit ...inibus placere. *Gal*.1, *verſ*.10. ...n talis ſervitus non ex vero & ...o amore cordis renati proficiſ-..., in quo libertas iucundiſſime ... ſervitute liberali conſpirat. ...que libertas Chriſtiana charita-...on carnis libidini, vel avaritiæ ...mbitioni, ſubiecta eſt; 1 *Cor*.8, ...9. Vnde tandem ita concludit ...ulus: In libertate igitur, qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Chriſtus nos liberavit, perſtate; -
que egredientes denuo implican
ſervitutis iugo. *Gal* 5.*v*.1. Vos ei
ad libertatem vocati eſtis, frat
ait.; tantum ne libertatem arripit
datam carni occaſionem: ſed ex c-
ritate ſervite alii aliis. Nam t
lex uno verbo completur; iſto vi-
licet: Diliges proximum tuum u
ipſum. *v*, 13, & 14.

Quicquid inde non veras agit
dices, nullatenus cum voluntate
congruit: Nec prodeſt quid bona
tentio, quæ paſſim proclamari ſol
Nulla enim eſt bona intentio, q
contra Dei verbum, ex ſolo huma
rationis ductu, aliquid in Dei cu
aut conſtitutione regni eius ſtatu
Ne facitote quisque quicquid rectu
videbitur in oculis ſuis: ſed quæcu
que vobis præcipio. *Deut*. 12, 8;
11, 8. Velut nec ipſe Chriſtus ex p
prio locutus eſt; ſed quæ Pater ma
davit. Quod & ipſe Spiritus Dei ag
ceu Chriſtus dicit; Ille quum ve
rit, ex meis ſumet, & vobis annu
ciabit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

CAP. X.

Ductibus Christianæ ſervitutis, liber-tem demonſtrantibus genuinam; deque occulte ſubrepentibus ſervitutis ſpeciebus aut modis.

his igitur meridiana luce clarius nſtat, non tantum duplicem ſervitutem; internam & exter-; ſive ſpiritualem, (quæ bona aut extat; quarum hæc aut peccati atanæ eſt) & corporalē ſive car-: ſed etiam quomodo utraque li-ati, tam ſpirituali & corporali, pnatur. Spiritualis ſervitus, ſive na, quæ ſua natura mala eſt, xtreme contradicit libertati in-e, ut etiam in æternæ condem-onis præcipitium ſua vi penitus inem abripiat: ipſumque Dei fi- humanam maſſam induere, ue morte nos è dicta redimere lemnatione oportuerit. Servitus m ea, qua Deo renati, ductuque tus ſancti viventes, nos in Chri-ſtæ fide conſecramur, quum idem ter quod libertas in Chriſto re-rata expetit; id eſt, libere Deo in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſanctitate fidei & amore Dei at
proximi ſerviat: inde cum liber
Chriſtiana coincidit, & eius virt
ſancta veſtita incedit; uti ſic rit
hac ſervitutis Chriſtianæ forma ſi
hæredes, amici & cohæredes Chr
dicamur. Vnde triplex iſte fructu
nobis evidens eſt. Primum, ut ſc
mus, conſcientias noſtras exemp
eſſe omnium hominum poteſtat
1 *Cor.* 6, 1, & 7, *v.* 23. Deinde,
caveamus, ne damnemus fratres
huc rudiores: quum domino ſt
aut cadant. *Rom.* 14. *v.* 4. Tertio,
veris, id eſt, ſpiritualibus cultib
in integritate fidei vividæ, non m
tuæ & verbalis ſolum, nec in crea
ris vanis, Deo ſerviamus; ſed ta
quam Chriſto induti; nec nobis ali
ve ad malum ſimus faciles. Atq
hoc eſt proprie, quod D. Paulus, 1 *C*
7, *v.* 20, 21, 22, 23, 24; & 1 *Tim.* 6.
1 & 2, docet; ubi ſervitutem carn
lem, ob neceſſitatem temporis & co
ſuetudinem eius, ſubmiſcet; ut e
qui coacti iugum hoc peccati & i
quitatis portant, ad patientiam e
ſuſcitet, ne indignatio ipſis ſub
pat; tametſi indignum ſit, eum ſ
vitute premi, qui tanto precio ſa
guinis Chriſti eſt redemptus. na

d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

hæc addit; ut caveant, ne ſervi
t hominum; aut, licet ſint, ne ta-
n ob id magnopere contriſtentur;
rim ut adſpiret quisque ad liber-
m externam; quamquã, ſi quis ſit
iſti ſervus, nihilo futurus ſit corã
melioris deteriorisve conditio-
ii, ſive nunc inter homines domi-
m habeat ſive ſervitute affligatur.
Paulus pro temporis ratione lo-
us eſt; & admonitionem eam
n dominis quam ſervis dedit pro-
ea, ne nomen Dei & doctrina
e blaſphemaretur, ſi ſcandalum
e exurgeret. Doctrina enim Chri-
ſt verbum pacis, amoris, concor-
e, & humilitatis, quod ab omni
orret tumultu & diſcordia. Pro-
e de facto quod locutus eſt, id ne-
quam de iure accipi aut intelligi
et aut poteſt. Nec obſtant, quæ
di 21, 2; *Levit.* 25, *Deuter.* 15, de
ditione in ſervitutẽ Hebræis ad ſe-
mum uſque annum permiſſa, tum
untaria, tum ob paupertatem pro
genda fame facta, leguntur; quam
que Imperatores Diocletianus &
ximianus, *l.* 1, *C. de patr. qui fil.*
rab., ſanciverant. Namque ea-
n heic ratio, quam Chriſtus de di-
tio adducit, videlicet ob cordis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

duritiem talia contra naturam pe
miſſa fuiſſe, habebit locum. *Matt*
19, verſ. 8; *Marc.* 10, *v.* 5. & meri
quidem leges tam acriter eorum u
ciſcebantur proterviam, qui libert
tem, tanquam rem inæſtimabilem
l. libertas 106, *ff d.R.I.* & extra con
mercia humana remotam, *l. liberi* 7
ff. de contrah. empt. quamque dam
cauſſa intercidere iura non patiun
tur, *l.* 17, *§. cum exiſtim. ff. de lega*
11. *l.* 1, *&* 2. *ff. de comm. ſerv. manum*
parvi faciebant. Vnde non immeri
paria habentur, ſemet ipſum interi
cere, ac vendere; quum non tantu
improbitate facti, ſed & furto ſi
ipſius lædat rempublicam. Quo
legibus adeo Imperatores voluerun
coërcere aut punire, ut venditio tal
non tradat emptori dominium; qu
membrorum ſuorum nemo eſt do
minus; *l.* 13, *in pr ff. ad l. Aquil.* ne
cuiquam licet in detrimentum reip
civitatem eiurare, & ex libero ſe ſe
vum conſtituere: quia libertas res e
publica. *l. ſi quis* 53, *ff. de fideic. li*
bert. Vnde Imperatores negarun
ſervos fieri qui ſe ſervos profeſſi fue
rint. *l.* 6, *l.* 39, *C. de liber. cauſ. l.* 2
in pr. C. de agric. cenſ. lib. 11. Ceu e
iam Adrianus Imperator pœnæ ſul
iic.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qui ſe caſtrandos dederint. *l.4,*
dl. Cornel. de Scc. Imo nec pacta
dem, quibus ſe ſponte quis in ſer-
tem tradidit, ſubſiſtunt; *l. poſt*
C. de lib. cauſ. quia quæ contra
os mores fiunt, contraque utili-
m publicam, atque in ruinam
ſcentium, nullo iure robur ac
rem acquirere valent. Vt inde
at, quantopere ius externum et-
tali reſiſtat violentiæ liberta-

d ante omnia hoo loco illud be-
notandum occurrit, quod tria
cipalia tempora, quibus mundi
ius periodus (quamvis quatuor in
a Scriptura annotentur) conti-
tur, veteres conſtituta dixerunt.
ote, primum, quod fuit ante le-
, ſecundum ſub lege, tertium
t legem. & tandem his accedit
calypticum. *Daniel. cap.* 12, *v.* 7;
Apocal. cap. 20. Duo millia an-
tum ad tempus ante legem refe-
tur; quibus includuntur & maxi-
ſeculi primi tempora, quando
rtales in æquali dominii ſtatu
nes liberrimi ſimul vixere. ubi
talis forma reipublicæ ſuperiorũ
inferiorum, nec ulla ſpecies ſervi-
is cognita fuit; ſed omnes natu-
rali

rali libertate æqualiter fruebant
velut etiam omnes eandem lingu
naturalem locuti ſunt citra co
ptionem; quæ poſtea in turris Ba
lonicæ ædificatione, nova comm
niſcendo ſtatuum genera, ingru
cæpit. Quum vero libertas ea mo
lium in tantum abiret abuſum,
nulla amplius ſupereſſet pietas,
homines correctionem ſpiritus
hovæ admitterent; coactus eſt Ie
va terris diluvium immittere,
Gen.7. apparet; quandoquidem
pravam libertatem (*Iob.* 11, *verſ.*
*Ierem.*34, *v.*15; *Oſe.*7, *v.* 16; 2 P
2, *v.* 18) quoque improbat Spiri
Dei. Factum hoc eſt anno mun
1657. Ac poſt ingruentem catacl
mum anno 61 incepit regnum Ni
rodi, ſive Babylonicum; *cuius inc*
mentum & tyrannidem egregie deſcri
Ioſeph. lib.1. ant. Iud. cap.5. à quo
que ad annum mundi 1757 homin
ita inceperunt vires oſtentare ſuas,
tandem in ædificationem turris m
randæ altitudinis erumperent.
quum hic annus centeſimus poſt c
taclyſmum fuerit, & iubilæus, eu
Sabbathicum dicunt, quo Deus li
guis confuſis diſſipavit agmen Nin
rodicum. *Seth. Calv. in chron.* Fu

turr

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

urris illa artificioſiſſime conſtru-
ta; *ut videre eſt apud Herodotum*. Inde
ſque ad mortem Noachi, qui prio-
s mundi amœnitatem & lætitiam
dmiratus erat, & alterius undis di-
cerati vaſtitatem & miſeriam inge-
uerat, numerantur anni 248, quum
tatem ſuam annis 950 compleviſ-
t. Anno autem decimooctavo ſta-
m poſt obitum Noachi Abraham
imum iuſſum accepit à Deo, ut
eregrinaretur cum uxore ſua & tota
omo ad locos ignotos terræ Canaan
t Ægypti, quum eſſet annos natus
5; poſt diluvium anno 366; ſub Ni-
æ regno, qui ſucceſſerat Semirami-
. Ita iam ſuccreverant ſervitutes,
quo Noach filium ſuum Chamum
que Canaanum diris imprecationi-
us, ob contemptus crimen & pervi-
ciam erga parentem, ad ſervitutem
voviſſet, ut maledictione illa,
en. 9, v. 25, gentes in gentem mu-
is belli & ſubiugationis confli-
ionibus inſurgerent. Vnde principes
bitria ſua pro legibus venditare cæ-
runt; *ut ait Iuſt. lib. hiſt. in pr.* Cu-
s etiam verba de Nino ſic ſe habent:
inus magnitudinem quæſitæ do-
inationis continua poſſeſſione fir-
avit. Domitis igitur proximis, cum
acceſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

acceſſione virium fortior ad a
tranſiret, & proxima quæque vic
ria inſtrumentum ſequentis eſſet;
tius Orientis populos ſubegit. Ta
crudelitas non modo nihil rem
verum etiam cum inſatiabili regn
di libidine eouſque accrevit, ut m
lier quoque Semiramis viri natur
tranſcendere conaretur. Adeo
mutata fuit inclinatio naturalis,
ſiniſtra palmam dextræ præripere
deret. An igitur non inde prava co
ſuetudo potentior evaſit natura, ea
que ſuperavit? Hinc videlicet opin
nes præconceptæ deleverunt natu
nota principia, ex quibus elici
debebat; eæque crudeli protervia
tantum ſibi vires maiores acquiſiv
runt quotidie, ut ſervitus perpet
gravior ſub prætextu rationis hu
erroneæ introducta fuerit, & liber
vera cum iure naturæ apud omn
ferme prorſus peſſum ierit, excep
iis, quos tyrannidis potentia ad ſu
mum evexerat faſtigium domin
tionis. id quod exempla in regib
Sodomæ & Gomorrhæ, *Gen.* 14.
19, nec non in Iſraëlitarum ſervit
te duriſſima in Ægypto, in qua
obitu Ioſephi uſque annos 142 m
ſerrime vixerant, clare ſatis demo
ſtran

ant. Poſtea anno mundi 2453, um interveniſſent ex obitu Noai huc uſque 448, à diluvio vero 6, id eſt, ante natum Chriſtum 95, quo Iſraëlitarum exitus & omulgatio legum Moſaicarũ inſecueſt, quumq; Deus probaſſet corda minum nimiæ perverſitati adſue-& indurata, tum quoque ut tym myſticum in liberatione filii riſti Ieſu in his præfiguraret, requendo illis leges adſuetas, conmavit quæcunque ita impenſius atent. Velut *Exod.* 21 ſervitutem idem illis ſtabilit, ſed tamen ad mpus eam, in quam quis ob inoam famem fuit coniectus, à pertua ſervitute ſeparat, cui mancibantur emti ex peregrinis: tum beficium liberationis iiſdem applit. Si vero quis ſeptimo anno liberem oblatam recuperare nollet, ſit hunc iudicibus ſiſti, eique ad ſtem applicato, perforata aure, peruam ſervitutem imponi, ut ita rpitudinis nota illis eſſet infamis, od libertatem à lege indultam tam rpiter reſpuerint. (quem etiam mon Romani addidicere poſtmodum, *ſupra cap.* 3. *diximus.*) Nulla enim vitus turpior, quam voluntaria,
ait

ait Sen. epiſt. 47. Quum igitur
mines temporibus illis, quibus
Lege vivendum erat, minime deſi-
rent ſuos propagare mores malitia
deviarent ſemper, tandem in al
ſervitutem Babylonicam præcip
ſunt, ut novus inde eluceſceret ty
futuræ liberationis, ad quam ren
tebantur, ut in Meſſia totius mu
ferventius eam anhelare, & deſid
ſanctiori ambire inciperent: Do
demum tertio tempore Chriſtus
mundum veniret, legem comple
ſuumque plane novum aperiret
bis regnum, in quo gratia Patris
quidem cunctis reddita, modo in
titudo mortalium ſemet ipſam ta
ſalute non indignam cenſeret.

Exuperavimus nunc igitur
quoque tempus, quod poſt Leg
vocant uſque ad hanc inclinatio
diei ſexti. &, ſi ſingulos millenar
iuxta vere ſapientum computa
nem, & myſticum ſacræ Script
intellectum, ad ſingulos refera
creationis dies: iam mox inſt
apocalypticum illud optatioris
fulſionis tempus, & plenioris l
gratia in terris his, quum Ch
regnum propter multas ſervitut
confictas formas, & tenebra
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[illegible]rolutiones, vera libertate ſua huc-
[illegible]que tam dire privatum fuerit, ut
[illegible]n raro vix veſtigia Chriſtianæ con-
[illegible]diæ & dilectionis reliqua extite-
[illegible]t. Namque ubi omnia ſacra in
[illegible]erbam dominationis formam cō-
[illegible]tuntur, num ibi vera Eccleſia æ-
[illegible]icari queat? Religio quidem vul-
[illegible]prætexitur; ſi tamen res ipſa exa-
[illegible]netur, imperia quæruntur, & iu-
[illegible]dictionis amplificatio; *rel.ſect.7,d.*
[illegible]um 8, *ait noſter*. Quomodo igitur
[illegible] Chriſtianorum humanitatem eo
[illegible]ventum eſt, ut inter eos ſervitus
[illegible]n prorſus exſpirarit, excepto eo ve-
[illegible]gio, quod in hominibus propriis
[illegible] animis mortuis adhuc elucet?
[illegible]idem ſect. ead. num. 1 *dicit*. Non
[illegible]te bene agit, quod miſericordiæ
[illegible]ſtæ reos convincere laborat qui
[illegible]quidem fundamenta ſervitutis in
[illegible]ogando attingere potuerunt. Nam
[illegible]auſſa una tantæ humanitatis fuit,
[illegible]propoſita libertate multos allice-
[illegible]t ad amplectendam religionem;
[illegible]altera, quod indignum putarent
[illegible]vire hominibus, qui tam precioſo
[illegible]guinis Chriſti lytro redempti eſ-
[illegible]t; *ut ille aſſeverat iuxta c.* 1 *de Iud.*
[illegible]rac.: fieri omnino non potuit,
[illegible]nodum ulla miſericordia inique

Ee excede-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

excederent. Quippe propoſitam h
buerunt libertatem, & liberatione
à ſervitute; quam non per ſe reſpex
runt, ſed propter quid, quod indign
putarent, ſi Chriſtiani aliis ad ſervit
obſtricti eſſent. Quod ſane nih
aliud arguit, quam ſtudium alicui
gloriæ propriæ; quam affectarunt
eum finem, ne Chriſtus eſſe princip
lis ſcopus, hominumque ſalus in
dependere videretur; ſed ut illi po
ſent ſolummodo ſui ſtudii in h
declarare induſtriam. Velut etia
ſtatim à principio in eo graviter a
erratum fuit, quod diſtinctio & di
ferentia talis inter Chriſtianos ſit in
ſtituta, ut alii ſpirituales, vel eccl
ſiaſtici, alii mundani laicique dic
rentur. Quaſi vero Chriſtianoru
ſtatus aliud quidvis eſſet, quam vi
in ſpiritu; quæ ipſis regeneratis e
regnum Chriſti, nemoque regener
tus dici poteſt, qui in ſpiritu non v
vat. Dona quidem ſunt varia; ſe
tamen omnes qui ad Chriſtum pe
tinent, eius ſunt membra, infimu
pariter atq; ſupremus, *ut ſupra dictu*
eſt; ut inde nulla ſit differentia. At
que hoc eſt, quod neque inter natio
nes Paulus diſtinguat, quum omne
undique ſint in Chriſto tanquam i

capit

pite uniti, *uti ait, ad Eph*, 5, *& Gal*.
; quum omnibus eadem Chriſti
mmunicetur iuſtitia & ſalus; qui
llatenus ita inter ſe diſtare poſ-
nt, ut alter habeat ſpiritum, qui
ſi ſpiritualitatem adiiciat, alter
ro ab eodem ſit alienatus. Imo qui
n habet Spiritum Chriſti in ſe ha-
tantem, is nec Chriſti eſt nec ſpiri-
s eius. *Rom*. 8, 9, 15. 26; 1 *Cor*. 3,
; *item* 12, *v*. 3, 13; 2 *Cor*. 4, 13; *&* 6,
Gal. 5, *v*. 16, 18, 22; *Eph*. 1, 13; *&*
18; *&* 5, 15; *Phil*. 1, *v*. 19, 27; *&*
19. Quippe ſanctificamur ſpiritu
nnes; 2 *Theſſ*. 2, 13; *&* 2 *Tim*. 1, 14;
Pet. 1, 2. Ex quo ſimul hoc patet,
od non tantum Relector *ſect*. 7,
m. 9 fruſtra quærat, an eadem lex
nibus ſit Chriſtianis obſervanda,
l etiam recte contra ſuam opinio-
m inferat: Si argumenta ab unita-
ecclesiæ petita prohibent, quo mi-
s poſſint eſſe inter Chriſtianos ſer-
; eadem conſequentia extinguant
ne ius belli, quia bella ſcindunt
itatem. & maxime Chriſtianorum
la quid differunt à civilibus,
um omnes ſint eiuſdem civitatis
es?

Unde quoque recte agunt, qui ſer-
ites inter Chriſtianos in univer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſum damnabiles ſtatuunt. *Bart. in l. hostes ff de capt & poſtl. Salyc. in l. hoſtib. col. 2. C. de captiv. Alciat. in l. hoſtes. verſ. at cum de V.S. Ioh. de te[...] rubr. contr. rebell. tract. 3, artic. 1[...] Duar. t. 3; c. qui teſtam. fac. poſſ. (...) varr. part 2 relect c. peccatum, §. 1[...] num. 6, de R I. Donel. lib. 1. com. i[...] civ. c. 12. Alb. Gent. de iur. bell. lib[...] c. 9, q. 3. Arn. relect. pol. c. 3, ſect[...] num 7.* Sic & fruſtra expetit à Ch[ri-] ſtianis unam civitatem politicam [...] perniciosſam contra expreſſum Ch[ri-] ſti verbum ſupponit diſtinctione[...] quod bella gerantur non à civi[bus] eccleſiæ, ſed à civibus rerumpu[bl.] mundanarum, & quod ſalva frat[er-] nitate ſpirituali ius gentium col[...] ac ſervos ita confratres efficere qu[...] quanquam pietati & iuſtitiæ c[on-] trarium videatur, *ut habet ibid. num* [...] Chriſtus vero ait; Regnum Dei eſt [...] vobis. & , Nemo poteſt duobus [do-] minis ſervire. Non poteſtis calic[em] Dei & calicem ſimul diabolor[um] bibere , *addit Paulus*. Ergo ſi ci[vis] reip. mundanæ quis ſit & bellum [ge-] rat , eo ipſo ſe excludit ab eccl[eſia,] ac proinde in bello ſi occum[bat,] quonam abiturus eſt, qui regno [...] Dei ſervit?

Sed ne latius evagemur , redeamus ad ſcopum. Iura veteris ſervitutis inter Chriſtianos hodie abolita cenſentur prorſus, *ait Chriſt. Beſol. in pol. cap.* 10, *num.* 54. Verum ſi rem ſanis intueamur oculis, adeo heic aberratum eſt, ut cernamus duplicem maxime ſupereſſe in ipſo Chriſtianiſmo ſervitutem. Alia eſt occulta, alia manifeſta.

Occulte latens, paſſim per omnes tacitis pedibus ſerpit reſpublicas, imperia, & regna, quam non adeo ſentiunt ſubditi neque vulgus, ut ſolummodo hæc ſpecies cognita ſit aut legislatoribus, aut magiſtratibus, nec tamen omnibus membris, quum arcana ſumma in ſe contineat. Vnde quoque non miror, quod hanc non inter arcana ſua, quæ rebuspubl. applicavit Clapmarius, retulerit; ne nimium innoteſcerent quæ invidiam nimiam conflarent. Hæc mihi praxis per viginti annos variis in locis occurrit, ubi talem obſervavi apud omnes ſummo ſtudio tanquam ſecretum ſecretorum occultari, cuius quippe energia in auctione gloriæ & privati commodi quam potentiſſima eſt. Quoties deprehenſum id à me viderunt, ii quorum gloriæ & utili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tati cum maxime intererat, ſtat
ſummo repreſſus ſum odio. Sed
deat, ut quiſque ſuæ conſulat co
ſcientiæ; ego cupio innoxius heic
periri. Tamen hæc res alibi aliter a
terque practicatur, pro loci, gen
rum & temporis conditionumq
ratione, &c. Abſit, ut cum pericu
vitæ talis non ſat tuta cardina
malitiæ patefactio ulterius prog
diatur.

Manifeſta autem ſervitus, quam
uſu adhuc paſſim cernimus, dup
eſt, alia familiaris & genuina, alia
antiqua barbarie aliquid adhuc
dolens.

Familiaris eſt ea, ſine qua nu
prope domus ſibi & conſervatio
ſuæ recte conſtare poteſt. Quumq
longe ſit uſitatiſſima, & unicui
obvia, non opus eſt, ut pluribus e
deſcribamus, modo id conſtet, qu
ſit ea, quæ locationem & conduct
nem ingrediatur. Vnde eatenus
ius civile incidit, quum perſonæ
beræ, miniſtri, famuli, aut ancil
operas ſuas hero aut patrifamilias
certum tempus pro certa merc
elocant. Proinde dicitur contrac
facti, dum locator operam ſu
conductori in re vel perſona

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

præſtat. § *item quæritur. Inſt.h.t.& l.* ... *ff.eod.l.19.§.ſi quis, ff.h t.l.20,l.65, ff. de contrah.empt.* Hic locator eſt, qui inchoat contractum, & ſe alicui prior offert; conductor, qui placitum offerentis accipit. *l.13, §.1. l.25, §. qui columnam. l. opus 36, l.38, ff.h t.* ...*uiac.obſ.28, lib.2 Borcholt.de pact.c. ult.num.18. late Gœd. ad l.5, §.1, n.* ...*,de V.S.* Quamvis alii heic diſtinguant inter perſonas urbanas aut ruſticas, res tamen eodem redit, quoad hanc contractus formam.

Altera ſervitus, quæ adhuc antiquam duritiem repræſentat, prope eſt ad ruſticam plebem redacta. Beſold. ...*l.pol.num.58.* ubi ita ait: Porro ſervitute quia vix poſſumus carere, adeo ea etiam nunc ab uſu haut plane diſceſſit, ſed in ruſticis quibuſdam fere hæret & agricolis, &c. Practici homines proprios vocant.

Sic & Frid. Huſ. *in tract. de hom. prop.cap 2,num.5,* id affirmat, dicens: ſervitus apud nos potiſſimum hæret in ruſticis, agricolis, cenſitis, colonis, & id genus aliis hominibus rem ruſticam tractantibus.

Quamvis autem horum omnium appellationes promiſcue vulgo accipi ſoleant, tamen quum ipſa rei

 ſigni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſignificatione varient nonnihil, r
ea diſtinguendo is explicat. un
eius libellus conſulatur, ſatis ſc
conſcriptus, ſi res non ad aliam d
poſitionem reduci queat. Conſi
quoque heic alii poſſunt, qui in e
dem erronea ſunt opinione, iux
Platonis ſententiam; qui putan
Chriſtianos illæſa conſcientia ſerv
rum opera uti poſſe. *inter quos*
Don. lib. 1 com. cap. 12. Bronch. 1 m
cel. adſ. 4. Velſt. cent. 9. pol. dec. 3. t
ult. Iac. Mart. coll phil. 1, diſp. 10, di
ult. &c. At longe rectius Lehma
chr. Spir. lib. 1. cap. 20. ubi abunde
diſquirit. Igitur valeant illi turp
barbarici revocatores, qui affirma
audent, quod reipubl. expediat, ſi an
tiquum ius ſervitutis, herilisque po
teſtas, denuo in vigorem reducatu
Sed hanc barbariſtarum talium op
nionem detegemus mox *in cap. de r*
publ. Plat. male intellecta.

Interim non inconveniens eri
Frid. Huſan. *in tract. de hom prop. ca*
1, num. 34, ſuper hanc quoque aud
re quæſtionem. quam ita formavi
An vetera captivitatis & ſervitut
iura, quibus alii alios ferarum in mo
rem & contra naturam ſubiiciun
hodie inter populos Chriſtianos ob
tinean

ant? Reſpondet ipſe ſibi, tali
do: Ac ſatis quidem adparet *ex l.*
is 21, §.1, *ff. de capt. & poſtl. rev.*,
qui in diſſenſione civili capiun-
in ſervitutē redigi, quum ne ho-
m quidem numero habendi ſint.
4, *ff. eod.* Sicuti nec ii ſervi ſunt,
à latronibus vel à confœderatis
iuntur. *l.* 7, *ff. eod.* Itaque quod
s in latronum poteſtate fecit te-
mentum, ratum eſt. *l.* 13, *ff. qui*
fac. poſ. Quum autem orbis Chri-
anus una quaſi ſit reſp. civitasque
i Dei, domini noſtri Ieſu Chriſti,
d menſ. 11, *q.* 3, interque ſe & fœ-
s & ſocietatem & hoſpitium ha-
t, *argum. l.* 5, §. *in pace* 2. *ff de capt.*
nſequens eſt, eos, qui in diſſenſio-
ous civilibus & inteſtinis lanienis
uæ latrocinia potius quam bella
eputantur, *Fab in* §. *item, ff. de rer.*
iſ. fac. text. in l. ſi quis, § fin. ff. de
pt.) in poteſtatem alterius partis
niunt, in ſervitutem non incidere;
l libertatem retinere. Idque lege
vina ſancitum eſt. Nam *Levit.* 25,
29, *Deut.* 24, *v.* 7; 2 *Paral.* 8, *v.* 9,
utum eſſe legimus, ne populus Dei,
u gens Iſraëlitica, cives tribulesque
os, utpote fratres, ſervituti ſubiice-
t. *D. Chyt. in Exod. cap.* 2 *Bær. in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

conſult. Bitug. §. 1, *in gloß. n.* 1, *de* ſ*tumes, &c. Ferr. l. all. num.* 25, Hinc videmus antiquiſſima co tudine introductum, ut captivi ſtita pecunia in redemptionis mium, quam Græci λύτρον appel veniam abeundi impetrent. *Cov c peccat. pag.* 2, §. 11, *num* 6, *de R.* 6. *& in releët.* 4 *decret. pag.* 2, *ca num* 13. *Alciat. in l. hoſtes* 18, *nu de V. S.* Quare nec in eos iure ſæviendum, &c. *idem tradidit.* Verum de hac re & iure belli qui ratione ſit ſtatuendum in Chriſ niſmo, ex ſuperioribus plenius pa Id iam hac vice ſatis eſt, ut no mus ex verbo Dei, quod pietas dium pacis unice in omnibus ex tar, & proinde ei talia inſerviant niſteria, quæ ſervitutem barbaror revocari nolint; ut non adeo ſit ceſſarium in Chriſtianiſmo merib abſurdis vivere, aut Sclavonicam ducere conſuetudinem, quam paſſ etiam ipſæ civium tribus abhorre Ac propterea uſu receptum eſt, ut mo admittatur in mechanica arte bere exercenda, niſi prius publicis l terarum documentis à magiſtratu ſit approbatus, quod ex tali gene non ſit natus. uti hoc paſſim accur

tiſſin

ſime obſervatur, licet minus ſit obandum. Odioſum hoc illis vitur nomen, quum Germanis ditur *ſclavus* ex nomine gentis, quæ tima in ſervitutem aut ſubiugatiom potius à maioribus eorum redaa fuit: quemadmodum etiam à dectis gentibus Getas, Dacos, Syros, c. ſuos cognominababant ſervos ntiqui. Alias proprie *ſclavvny* nolem denotat. *Bibliand. tract. d. mmu. rat. ling. fol.* 13. Servi vero in ultiplici variant differentia, pro reonum more, ut præſtent varia onede prædiis; quæ praxis potius obrvat, quam heic referri queant. . Auguſtinus vero *de civit. Dei lib.* 19, *p.* 16, optimum præſcribit modum uivis patrifamilias æquo iure dominandi, quando ait: Quia igitur mnis domus initium ſive particula ebet eſſe civitatis; omne autem iniium ad aliquem ſui generis finem, x omnis pars ad univerſi, cuius pars ſt, integritatem refertur: Satis appaet, eſſe conſequens, ut ad pacem ciicam pax domeſtica referatur; id ſt, ut ordinata imperandi obedienlique concordia cohabitantium, referatur ad ordinatam imperandi obediendique concordiam civium.

Quod

Quod ex verbo Dei ſupplendum
Chriſtianis ; non aliunde.

Sed ut abſolvamus hunc ſocie
tenorem, revertimur ad id unde
diu digreſſi ſumus.

CAP. XI.

*De reſiduis privatæ ſocietatis ſpe-
ciebus accidentalibus &
acceſſoriis.*

QVum omnes hominum actio
& rerum gerendarum nego
quævis, ſive publica ſive privata
libertate aut neceſſitate agendi
fluant, & inde maximam ii con
ſionem pariant cunctis, difficulta
que creent, qui libertatem nimia
virute ſupprimunt, & ius illud na
ræ amabile conſtrictionibus tot
quis & adverſis ſive contrariis co
muni ſocietati mortalium eri
conantur: exinde coacti ſumus
paulo fuſius explicare, ut eos re
deremus, qui fundamentum om
naturalis converſationis ipſum
miſere nobis oppugnant. Qua
enim calamitas inde exorta ſit
pius, non tantum hiſtoriæ uber
teſtantur; ſed memini quoque, qu
triſti

tium hinc miſeriarum in Germa- atque alibi fuerim ſpectator. Ve- id quoque ſuperius exemplo Sa- num declaravi. Iniquus eſt, & uram ipſam impugnat, quisquis rtatem eam, quæ communiter minibus competit cunctis, vanita- artificio ſub ſpecie iuris ficti ab- hdere & in regalia convertere an- itur. Etenim libertas dominii, ad am nati ſunt ſinguli, ſi ex univerſo pulo ad certum quendam loci aut ionis præſidem coarctetur, is ex i conſenſu dicitur omnium po- ns, & tanti iuris, dignitatis, emi- ntiæ, cum viribus quas huic ſin- li tanquam capiti rerum ſugge- nt, ut ex hac omnium conſtrictio- maieſtatem ſibi conciliet, & inde rendus atque metuendus merito nnique honore dignandus veniat. hac igitur maieſtate ſi regalia iura pendeant, nihil aliud obtinent, uam ut id ſuis ſubiectis communi- nt iterum, quod ſaluti omnium & onſervationi ſingulorum cum com- odo cuiusque proſit. unde & com- une bonum recte appellatur. ut riviligiorum longe alia ratio ſit, uam vulgaris id fert interpretatio. amque aut in gratia bene meriti,

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

aut loci commoditate taliter quid fundatur privilegium, ut tamen aliud à ſuperiori retribuatur al quam quod & antea tacito quod naturæ iure illi debebatur. de alibi rectius agitur. Interim tam id agere potiſſimum heic volui, q nimii illi libertatis ſuppreſſores nitius hæcce conſiderarent, nec acri cohabitantium invidia du rentur; à pernicioſis quinetiam co ſiliis abſtinere melius diſcerent.

Verum ex iis quæ *cap.* 3, *memb.* *ſuperius* producta ſunt, reſtant adh duæ ſocietatis accidentariæ ſpeci videlicet adoptio, & adminiſtrati nis alicuius competentia. quas nu paucis explicabimus.

Adoptionem autem, quum n tantum accidentaria, ſed etiam rari ſit in uſu, huic loco reſervavimu Etenim nihil aliud eſt, quam imita tio quædam naturæ, qua illi utuntu in ſolatium vitæ ſuæ, qui liberis progenie naturali deſtituti ſunt. Vn de ex æquitatis favore iure civili re cepta & ſolemni conſtitutione con firmata fuit; atque etiam ab aliis na tionibus uſurpata. ut *Exod.* 2, *v.* 10 filia Pharonis regis Ægypti, Thermu tis nomine, non tantum Moſchi ſiv

Moſa

e hoc extractionis nomen, quod
n in ſcirpea arca ex flumine ex-
i iuſſerat, impoſuit, ſed etiam in
m ſuum adoptavit; quum alio-
germanis liberis careret, *ut ait*
hus, quem ſucceſſorem regni fa-
. Mirabile certe nominis omen!
velut ipſe Moſes ex aquæ ſub-
ione extractus, à morte inſtanti
hanc adoptionem liberatus erat;
quoque ipſe à Deo electus &
tatus fuit per filiam regis il-
ut populum Iſraeliticum ex ſer-
te ſæviſſima extrahendo, per me-
maris rubri fluctus perduceret,
contra tyrannus ille tyrannici
ti ſui, quo omnes Iſraeliticos
ulos in flumen proiici manda-
ipſemet in aquarum ſubmerſione
as daret. *Act. 7, v. 22. Ioſeph. in*
Iud. l. 2, cap. 5. Similiter ado-
nem talem monſtrat Plutarchus
heſeo, Demoſthenes *in orat. πρὸς*
χαρειν. ut ita apud Iudæos, Græ-
Ægyptios, aliosque populos in
ſuerit. Et licitum erat, tam ex
ſanguineis, quam extraneis, ſibi
npiam eligere. ceu Moiſes fuit
aneus Thermuthidi: at Mardo-
us erat patruus Hadaſſamæ ſive
reæ, quam moriente patre eius &
matre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

matre in filiam ſibi adoptav
Eſth.2,v.7,& 15.

Adoptionis autem nomen g
rale quidem eſt; ſed latius accip
quam Weſembecius, *parat. ff. a*
num. 3, aliique ICti volunt, &
ctiorem, quam vulgo traditur, o
nem habet. Etenim nos qu
tanquam alienigenæ, per Chriſ
patri Iehovæ adoptitii ſumus f
quum legi mortis & condemna
nis vixiſſemus ſubiecti, nec non
elementis mundi in ſervitutem
dacti eſſemus; *ut D. Paul. loquitu*
Gal. 4. *v.* 3, 4, & 5. At poſtquam
nit plenum tempus, ait, emiſit D
filium ſuum, factum ex muliere,
ctum legi ſubiectum; ut eos, qui
erant ſubiecti, redimeret, ut adop
nem acciperemus. Quoniam au
eſtis filii, emiſit Deus Spiritum
ſui in corda veſtra, clamantem,
ba, Pater. Inde merito etiam læt
ti animo ita exclamat: Benedi
eſto Deus & pater domini noſtri I
Chriſti, qui benedixit nobis o
benedictione ſpirituali, in cœlis
Chriſto: Sicut elegit nos in ipſo a
iactum mundi fundamentum, u
mus ſancti & inculpati in conſpe
eius cum charitate: Qui prædeſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[...]t nos, quos adoptaret in filios per
[...]um Chriſtum in ſeſe, pro benevolo
[...]fectu voluntatis ſuæ, ad laudem
[...]oriosæ ſuæ gratiæ, qua nos gratis
[...]ceptos ſibi fecit in illo dilecto.
[...]h, 1, v. 3, 4, 5, 6. Vt ita adoptio
[...]ud Deum Iehovam noſtrum ſit
[...]ectio gratuita, qua hominum ſalus
[...]nquam ex vero & nativo fonte
[...]omanat. Namque ſicut voluntas
[...]a æterna fons eſt promiſſionum, ita
[...] & fidei noſtræ fundamentum. Et
[...]ſi conſtet nobis illius voluntas,
[...]n poterimus ex eo de fide noſtra
[...]rtificari quod omnipotens ſit Deus.
[...]bi de voluntate eius conſtiterit, ibi
[...]lla nobis relinquitur ratio dubi-
[...]ndi de gratia & potentia eius.
[...]uippe obſignat nos in Spiritu filii,
[...]od eius ſimus filii; ceu Paulus *ad*
[...]*m.* 8 id adſeverat his verbis: Quot-
[...]ot enim Spiritu Dei aguntur, ii
[...]nt filii Dei. Non enim accepiſtis
[...]ritum ſervitutis rurſum ad me-
[...]m, ſed accepiſtis ſpiritum adoptio-
[...], per quem clamamus, Abba, Pater.
[...]ipſe ſpiritus teſtatur una cum ſpi-
[...]u noſtro, nos eſſe filios Dei. *v.* 14,
[...], *&* 16. Tum addit; Quod ſi filii,
[...]am hæredes; hæredes quidem Dei,
[...]cohæredes Chriſti; ſi modo cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

co-patimur, ut & cum eo glorif-
mur. *verſ.* 17, *&c.* Ideoque ado-
non tantum eſt actus imitans n-
ram, ſed maxime gratiam Iehova-
veluti per adoptionem talem ex-
ris tranſimus ad hæreditatem c-
ſtem, quam nobis Chriſtus acqu-
vit; ita quoque gratum eſt im-
mentum hoc, quo filiusfamili-
poteſtate ſui parentis egeni in a-
nam familiam fortunæ ſplend-
oris tranſit. *VVeſemb. d. l num.*
& 2.

Alias quoque adoptatio quaſi
ſumptio dicitur. veluti apud Pl-
tum, *in Ciſt. act.* 4, *ſc.* 2, ſervus ille
ancillam alloquitur; Sed ego t-
meam magnam confabulari tec-
volo. Sociam te mihi adopto
meam ſalutem. quaſi diceret, m-
rum eſſe in ſalute aliqua aut felic-
te vivere, nec tamen habere qu-
quam, cum quo aut cum qua po-
partiri proſperitates tuas. Felic-
enim absque ſocio, cum quo co-
munem eam poſſideas, nulla abſo-
ta dari poteſt. Quod ſi igitur non
aliquis tibi domi natus, neceſſum,
ad aliud medium recurras; quod t-
ius adoptionis ſuppeditat. Inde R-
mani quoque exemplo aliarum g-
ti-

nm adoptionem introduxerunt, &
ris conſtitutione ſingulari rite or-
narunt, ne cuiusquam hæreditas
detrimentum ſui & Reipublicæ
ſtra diſtraheretur.

Nec tamen res hæc fuit absque
gulari ſolemnitate; ſed tam in per-
na adoptantis, quam adoptati, iu-
s requiſita cõplexi ſunt. A ſuperio-
etiam ſive iudice, præſentatione
ta, etiam extra locum iudicii, con-
mari debuit. Quemadmodum Io-
phus hiſtoriam Moiſis ſatis egregie
ſcribit; eiusque in adoptione Ther-
uthis Ægyptii regis filia rite iſtæ
ſervavit. Tanta, inquit, erat pue-
is gratia (in Moſe,) ut inviti ho-
ines ab hoc ſpectaculo diſcederent.
o factum eſt, ut Thermuthis hunc
i filium adoptaverit, quum alio-
in germanis liberis careret. alla-
mque patri oſtendebat, dicens: De
cceſſore ſe cogitare, etiamſi Deus
i nullum filium gignere dederit.
nc puerum, inquit, ego educavi,
on minus indole, quam pulchritu-
ne divina excellentem; quem Ni-
s ipſe in ſinum meum tradidiſſe vi-
ri poteſt, quem decrevi adoptare
ium mihi; tibi vero in principatu
imperio ſucceſſorem. & cum dicto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

patri infantem in manus impo[illegible]
At ille poſtquam acceptum ad[illegible]
ctus appreſſiſſet ; filiæ gratificatu[illegible]
comiter diadema ſuum eius c[illegible]
impoſuit. Moſes vero, capiti pu[illegible]
liter detractum, prolabi in hum[illegible]
paſſus, pedibus etiam calcavit[illegible]
quod mox ominoſum, nihilque[illegible]
gno boni portendere viſum eſt. [illegible]
crorum enim antiſtes, qui nativ[illegible]
tem eius Ægypto cladem allatu[illegible]
prædixerat, occidere puerum v[illegible]
bat, vociferans : Rex, puer iſte, per[illegible]
ius necem nobis ſecuritatem D[illegible]
pollicetur, vaticinium iam cor[illegible]
mavit, inſultando tuo regno, & [illegible]
dema calcando. Hoc interempto, [illegible]
Ægyptiis metum, quam Hebræis ſp[illegible]
& fiduciam adime. Thermuthis v[illegible]
confeſtim eum eripuit, rege quoq[illegible]
cui Deus, Moſis ſaluti providens, [illegible]
lem animum indiderat, non inv[illegible]
Itaque educabatur quam accurat[illegible]
me. Quamobrem Hebræi quic[illegible]
felicitatem ſuo generi ſperabant ; [illegible]
gyptiis vero ſuſpecta erat hæc e[illegible]
catio : Sed quum nemo extaret v[illegible]
cognatis regiis, vel ex aliis optim[illegible]
bus, qui, etiamſi Moſes ſublatus eſ[illegible]
magnopere videretur procuratu[illegible]
Ægyptiorum commoda, abſtinuer[illegible]

rius cæde. Itaque ſic natus, & ſic
icatus, poſtquam adolevit, brevi
i virtutis ſpecimen edidit. &c. Hi-
ria iſthæc uti notabilis eſt, ita le-
tam certe & vividam in hac ad-
ionis materia continet ac expri-
t effigiem. Namque non ſolum
træ voluntatis motu Thermuthis
ſem elegit, patrique tam conſen-
i quam confirmationis gratia ob-
it, & eum ſibi nominavit; ſed et-
n pro hærede & regni ſucceſſore
laravit, & in defenſione vitæ, pe-
li averſione, atque educatione
licita, ea præſtitit quę parentes ipſi
n fideliter præſtare vix potuiſ-
t.

Sic Romanis quoque ſolemnitates
fuerunt heic ſingulares. quas Aul.
llius, *lib.* 5, *cap.* 19, plene ſatis de-
ibit; dicens: Quum in alienam fa-
liam, inque liberorum locum ex-
nei ſumuntur; aut per prætorem
, aut per populum. Quod per præ-
rem fit, adoptatio dicitur: quod
populum, arrogatio. Adoptantur
tem, quum à parente, in cuius po-
tate ſunt, tertia mancipatione in
re ceduntur; atque ab eo, qui ad-
tat, apud eum, apud quem legis
ctio eſt, vindicantur. Arrogantur ii,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

qui quum ſui iuris ſint, in alien
ſeſe poteſtatem tradunt, eiusque
ipſi auctores fiunt. Sed arrogatio
non temere nec inexplorate co
mittuntur, &c. Etenim neque pu
lus, (*ait Cuiac. in parat. C. lib. 8, t.*
neque mulier, quæ in parentis po
ſtate eſt, adrogari poſſunt. Vna ne
tio deeſt, quia nec mas, qui in par
tis poteſtate eſt, adrogari poteſt.
rum hodie omnes eæ ſolemnita
obſoleverunt, & in adoptione a
publica ſufficiunt; in adrogatio
reſcriptum Principis. Duo vero ſu
caſus, quibus patria poteſtas adopt
ne non acquiritur. Si mulier aliqu
adroget: quia à patre, cui ſoli co
petit hæc poteſtas, aſſumit appli
tionem, qua & avita & proavita co
tinetur; non materna; quæ nulla f
unquam: tum filium mulier ha
re poteſt, non filiumfamilias. Ite
ſi pater naturalis filium extraneo
adoptionem det. *quem caſum Iu*
nianus introduxit l. pen. h. t. &c.

Adoptionem autem talem non
dem modo ICti definiunt. Aliter C
ius, Vlpianus, Schneidewinus, V
teius, Giphanius, & Dd. commu
ter. Verum quum illorum definit
nes ex veteri potius formula adopt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

natæ ſint , quam quod iuri ho-
ærno reſpondeant ; ſuam unicui-
e relinquimus ; ſaltem hoc in præ-
is adſerentes ex Theophilo, quod ſit
tus legitimus , quo cognatus aut
traneus in familiam loco filii ſo-
mniter adſumitur. Nam tria po-
ſimum heic conſideranda veniunt:
ſonæ ; quinam adoptare & ado-
ari queant : modus ; quo conſtitu-
itur, quique ſpecies exprimit : &
is ſit verus adoptionis effectus.
Quod ad perſonas attinet, adoptare
ſſunt, quibus poteſtas vel à natura
ll lege non prohibita eſt. Natura
icentur, qui in perpetuum generare
queunt , & ſunt prorſus inepti ad
ocreationem ; §. *ſed & illud. Inſt.*
. deinde qui non in plena puberta-
conſtitutus eſt. §. *minorem. & l.* 40,
1, *ff eod. t.* licet aliter quoad illos in-
oduxerit Leo Imp. *Novel.* 27. Lege
centur fœminæ. §. 10. *& l.* 5, *C. h. t.*
uoad quasdam tamen iterum diſ-
itit Imperat. Leo, *Nov. d.* 27. Pro-
betur deinde adoptionis reiteratio.
7, §. 1, *ff. h t. Cuiac.* 5 *obſ.* 19. Tertio
n poteſt pater filios adoptare ſuos
turales. *l.* 7, §. *in poſterum , C. de na-*
r. lib Nov 74, *c.* 3. *Nov.* 89. *cap.* 11,
adoptionis. Demum , quando ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ior natu maſculus annum decimu[m]
octavum excedens, minorem na[tu]
quemvis, vel plures, in locum fi[lii]
filiæve vel nepotis, neptisve, & c[on]
inceps, ad imitationem naturalis p[a]
triæ poteſtatis, ſolemniter ſuſcipit;
contra adoptandus adoptantem p[a]
trem agnoſcit; ut nullus in mutu[o]
conſenſu ſit defectus. §. 4, 5, 6, 7, 1[…]
Inſt. de adop. l. pen. C. t. eod. Loco a[u]
tem fratris, quum nemo naturæ t[a]
lem gignat, nullus adoptari pote[ſt]
l. 7, C. de hær. inſtit. Sufficit hoc, [ut]
tempore adoptionis adoptans pa[ter]
eſſe queat, & quidem eius pater que[m]
adoptat; ideo nec æqualis æquale[m]
ætate ritè adoptabit. Olim civis R[o]
manus quivis, non autem peregrin[us]
& civis Romanus maſculus, non fœ[mi]
mina, niſi ex indulgentia Princip[is]
ob ſolatium liberorum amiſſoru[m]
§. fœminæ, Inſt. eod. l. 21, ff. eod. l. mulie[r]
C. eod. (quo caſu fœmina filium a[d]
optat, non filiumfamilias) & ruſ[ſus]
civis Romanus maſculus qui ipſe [in]
poteſtate patria non ſit, adoptan[di]
ius habebat. Furioſum quoque, q[uo]
minus adoptet, morbus impedit. [In]
eo autem, qui adoptatur, tam acc[u]
rate non diſtinguitur, feminæ an ſi[nt]
vel maſculi; extranei ſint an co[n]
iunct[i]

ncti; modo cum illis legis ſit actio. *ult.iuriſp. R.lib.1,c.22.*

Modus adoptionis quum ſit diver-s, inde duæ exoriuntur ſpecies: videlicet arrogatio, & adoptio ſpe-cialis.

Adoptio igitur ſpecialis eſt, qua fi-liusfamilias alterius poteſtati ſubie-ctus, non contradicens, ſed patre au-ctore, & magiſtratu competente in-terveniente, ac poſt conteſtationem ctum adoptantis & adoptati appro-ante, ab alio coram adoptatur. *Do-ell. lib.2 com.cap.22. Althuſ. dicæol. b.1,cap.80, num.18.* Adoptio hæc terum vel fit ab adſcendente, vel xtraneo. Quæ ab abſcendente fit, lenior & efficacior eſt, & ius patriæ oteſtatis & agnationis plene trans-ert ac communicat. *l.7,l.23,l,44,ff. de adopt.* Ab extraneo autem facta non item; quum hic adoptatus ma-neat in poteſtate patris ſui naturalis, & patri adoptivo tantum ab inte-ſtato ſuccedat. *l.pen. Cod. de adopt.* Extraneus enim eſt, in quo nulla iu-a naturalia, quæ ad patrem referan-tur, concurrunt: cui, ſi à patre natu-ali filius in adoptionem datus ſit, adoptatus filius quidem eius fit; ſed non filiusfamilias: hoc eſt, id qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

dem ex adoptionis actu adopta
conſequitur, ut adoptatus filius ei
dicatur, ſed non ut in ipſius ſit p
teſtate; haud ſecus atque ſi ex reſcri
pto Principis aliquem adoptaſſ
fœmina; ſed adoptatus manet in pa
tris ſui naturalis familia & poteſt
te, nec quidquam acquirit ex eo, ni
ius ſuccedendi in bonis patris ad
optantis. *d.l.pen.§.ſed hodie.*

Adrogatio vero, ita à *rogando* dict
(*Donell. lib. 2 com. cap. 23,*) eſt, qua
cauſſæ cognitione interpoſita, & re
ſcripto Principis magiſtratui inſinua
to, is, qui ſui iuris eſt, ab alio coram
apoptatur, & rogatur, an filius ad
optantis fieri velit: poſteaque roga
tus cum capite fortunas ſuas in fa
miliam & domum adrogantis trans
fert. Vocatur hic actus translatio in
familiam. *Alth. d.l. & l. num.* 10. Hæ
olim lege Curiata fiebat apud popu
lum Romanum; hodie lege Regi
apud Imperatorem dicto iam modo
Vult. I.R. d.l. 1, *cap.* 22. Atque quum
hæc cum cauſſæ cognitione faciat
quatuor ſolemnia, conditionibus ad
iectis, obſervantur. 1. Arrogato
tenetur cavere magiſtratui, quod bo
na arrogati nolit diſſipare ulla ſub
ſpecie; ſed ſi moriatur is, quod de
funct

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

...ncti ſucceſſoribus ab inteſtato re-
...tuere velit. 2. Cavet, quod in quo-
...inque caſu expulſionis ipſi quar-
...m partem bonorum ſit relicturus,
...æter ea, quæ ipſi attulit. 3. Si ſit
...rogatus minorennis, quod illum
...on aliter acceperit, quam ſi autho-
...as tutoris interveniſſet. 4. Quod
...rogatio non fiat ex cauſſa turpi,
...eo eius vita inſpiciatur. *Vide Gail.*
... *obſ.* 125. *& iur. Sax.*, *Landrecht*,
... 2, *artic.* 3. *Zobel. p.* 3, *diſſ.* 15,
...*um.* 7.

...Horum tamen, qui quæve in po-
...ſtate parentum ſunt, videtur &
...ſtamento fieri recte adoptio, ſi
...uis ſit inſtitutus hæres ſub ea con-
...tione, ut nomen teſtatoris ferat.
...63, § *ſi vero* 10. *C. ad SC. Treb. de quo*
...*odo latius Theſaurus deciſ. Pedemont.*
...*t. Cuiac.* 7, *obſ.* 7. Vbi tamen recte
...monet, confirmatione prætoris ad il-
...m opus eſſe, quod legati verbo *in l.*
...2 *tab.* adoptio non comprehenda-
...ur. *l.* 120, *ff. de V. S. l.* 38, *h. t. l.* 31, *ff. de*
...*t. nup.*

... Sunt & alii modi quatuor; per
...aptiſmum, per arma, per capillum,
...c per matrimonium, quod contra-
...tum ad Morganatica: *Sed de his conſu-*
...*ntur Giphan. ad pr. Inſt. in h. t.*

Effectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Effectus adoptionis utriusque, q
olim fuit, etiam hodie valet, & m
nifeſtus eſt tam in adoptante, qua
adoptato. Adoptans ſuſcipiendo p
tris, & adoptatus filii nomen nanci
citur. *l.* 23, *l.* 31, *ff. de adopt.* quod agn
tis patris adoptivi eodem iure adna
citur; & ius agnationis cum ad
ptantis patris liberis cognatisq
conſequitur, etiam ſine conſen
agnatorum ſuorum; excepto nepot
cuius patris conſenſus exigitur &
adoptato, qui eſt in poteſtate patri
Hinc pater adoptivus in bonis tal
filii ius & patriam poteſtatem a
quirit. Filius adoptatus è contra
familiam patris adoptivi tranſi
eius nomen adſumit, & gerit ac pr
fitetur. *Gen. cap.* 48, 16. quamvis
naturali filio adhuc differat; cui d
citur adſimilari. & commodis p
triæ poteſtatis fruitur, dignitatis p
ternæ particeps. Sed tamen non iu
ei confertur ſanguinis. Nam illu
iure civili nec dari, nec adimi p
teſt. *l.* 8, *ff. d. R. I.* Sed ius agnation
inducit. *l.* 28, *l.* 26, *l.* 34, *ff. eod.* A
obtinet hoc, ſi facta ſit adrogatio
maſculo. Si mulier aliquem adr
get; quia à patre, cui ſoli competi
ea poteſtas ſumit appellationem
ide

rem arrogationis eſt effectus, qui
optionis factæ ab extraneo. Servus
em adoptatus conſequitur ius liber-
tis: ſed arrogatio ſervi fieri non po-
ſt. §. *fin. tit. eod.* Succedunt etiam illi
ſummodo ſecundum teſtamentum
inteſtato, &c. Si tamen pater ad-
tans plures habeat filios, nelis in-
rveniat, & iura ſuorum hæredum
nſequatur, atque antiqua adoptio-
vis conſtet, ſolent patres, in ado-
ionem liberos hodie daturi, prius
s emancipare, atque ita ſui iuris
ctos deinceps tradere arrogandos.
uæ cautela iuris eſt. Ac velut olim
re Iudaico filius adoptatus patris
omen adſumebat, & nomen ſan-
um habebat; *Gen.* 48, 16. *Exod.* 2,
o. *Deut.* 28, 10. 4 *Eſdr.* 4, 25. *Dan.*
, 18. *Eſtr.* 2, 7. *Eſr.* 3, 28. *Ierem.* 7,
o. *Num.* 6, 27: ſic in dulciſſimum
omen Chriſti Ieſu baptizamur, &
hriſtiani vocamur; quia à Chriſto
doptati ſumus. *Roman.* 6, 2, *& ſeqq.*
Act. 11, 26. 2 *Cor.* 10, 7. 1 *Iohan.* 1,
& 2, 3. *Gal.* 4, 5. *Eph.* 1, 5. *Rom.*
, 23. *&* 9, 4. quod certe omnium
ratiſſimum in hac mortalitate ac-
dit. Ideoque iure Iudaico etiam
eminæ adoptare poterant. *Geneſ.*
, 3, *& ſeqq.* 17, 18, 19. *Exod.* 2,
verſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

verſ. 10. *Alth.d.l.cap.*80,*num.* 9.

Sed nunc ad adminiſtratoriam ſocietatem pergimus, acceſſoriam & accidentalem alteram. Adminiſtratoria ſocialis converſatio, frequentior quidem eſt, quam antecedens; commodum tamen eius, ſi bona fide officium hoc curetur, admodum exiguum eſt. ſi moleſtias reſpicias quotidianas, onus & labores longe excedunt lucrum. *Exod.*22, 22. *Gal.* *auth ſicut,C de legit.tut.l. tria onera* *de excuſ. tut.* Eſt autem adminiſtrationis vocabulum in ſua ſignificatione valde diffuſum, ut multa in ſe contineat, etiamque rebus ſacris applicetur. *ut Num.*15 *legitur & 1 Pet.* *v.* 10. Deinde adminiſtratio eſt libera rerum; qualem dominus habet, quam alii altam & baſſam dicunt. *Oldend.Spieg.* Vnde & is adminiſtrator dicitur qui rerum publicarum ſeu temporalium curam gerit. magiſtratus; qui jurirdictionem exercet. *ſecundum Azon. Cod de adm*in.reſp.lib.* 10,*in rubr.* Nihilominus & magiſtratus maiores dicunt, quod illi ſolam meri imperii adminiſtrationem habeant. quæ vox eum comprehendit, qui alieno nomine non proprio, id agit; *ut atteſtatur*

cu-

*rſ.in rubr.de admin.reip.C.*11,*tit.*31. nde & adminiſtratores civitatis, ratores dicuntur. *l. præſes, C.de anſact.per l.*3, *ff.de adminiſt.rerum civit.pert.* Atque hi ſunt, qui civitis negotia gerunt & adminiſtrant. *orum officium explicatur ff.d.t.de m.rer.ad civ.& C.t.d.eod.* Adminiſtrare enim nihil aliud eſt, quam ſius principalis munus & miniſterium ſubire: qui omnia ex conſcientia agere debet. Verum uti rerum publicarum eſt adminiſtratio & cura, quoque privatarum, & ex connexu privatorum publica conficiuntur. Proinde adminiſtratoria hæc cietas, quæ initium aut fundamentum cum reliquis ſupradictis ſpeciebus univerſitati & ſocietati publicæ bſternit, eousque non extenditur, d eam heic intelligimus, quæ circa ram privatam occupata eſt, & ibi ommiſſionem impoſitam exigit.

Conſiſtit igitur adminiſtratio talis officio, quo quis loco principalis perficit, quæ ad perſonæ unius uriumve & rerum eiuſdem curam rtinent. *l.*12, §.3.*l.*18.*l.*43, §.1,*ff. adm tut.*§.17.*inst.de excuſ.Galat.* *p.*4,2. Vnde inſpectores adminiſtratoresque appellantur, & informatores,

tores , qui talem curam ſube
Namque cura hæc nihil aliud
quam diligens & fida gubernatio,
formatioque & moderatio perſ
eius, quæ quidem eſt ſui iuris, ſe
vita recte commodeque inſtituen
ætatis aut alterius defectus ratio
ſibiipſi conſulere & præeſſe neq
unde alieno ductu & adminiſtra
ne indiget. *Gal* 4,4. §. 4, *Inſt. de C*
l. 12, §. 13 , *de adm. tut. l.* 14. *ff. de*
præſ. l. 12. *ff. de tut. & cur. dat. ab*
&c. Cura eiuſmodi in educatio
inſtitutione & defenſione; *l.* 20. *ff*
rit. nupt. l. 1, 2, 3. *ff. ubi pupill. e*
educatio in victu , amictu , loco
honeſto, ubi pro conditione & ſt
perſona ſuſtentari debet , conſiſ
l. 1, §. 2. *ff ubi pupill. ed. l.* 1, 2. *C*
alim. pup. præſt. Inſtitutio, quæ ſ
damentum vitæ & Chriſtiani
concernit, idoneis præceptoribus
doctoribus , quos probatæ pietat
eruditionis , & modeſtiæ quisq
noverit, eſt committenda. Etenim
hoc ſi peccetur , quicquid ſuperſtr
xeris , corruet per totum vitæ cur
culum ; quum ab ineunte ætate a
ſuefieri melioribus , adeo rei cap
ſit , ut ſecundum felicitatis grad
cuivis mortalium exhibeat . Na

q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

[..]e à Chriſtianis parentibus naſci,
[..]dine primum eſt, ſecundum ab
[..]c, rite in pietate Chriſtiana infor-
[..]ari, & tertium, omnem hinc vitæ
[..]rmam ex verbo Dei quibusvis in
[..]ctionibus deſumere. Ex quibus pa-
[..]t, quod cura formandæ pueritiæ ac
[..]uventutis non ſolum ad privatos
[..]rentes, tutores, adminiſtratoresve,
[..]d etiam, & quidem maxime, ad ma-
[..]iſtratus pertineat. quippe in teneris
[..]nis ſpes & ſeges eſt futuræ civita-
[..]; *ut recte ait Caſ. in ſphæ. civ. lib.* 4.
[..]p. 9. Proinde quidem quatuor po-
[..]t requiſita talis educationis: nem-
[..]: victum, veſtitum, artem, & ex-
[..]rcitationem corporis. & , quod in
[..]ium moderatione magna requita-
[..]r magiſtratus prudentia. Verum-
[..]men nervum non omnem tangit,
[..]um ſola externa reſpiciant hæc, &
[..]men omnis cura potiſſimum &
[..] te omnia ad interna ſit converten-
[..]. Velut hoc longe rectius percenſet
[..]utonicus ille *in lib. de tripl. vitæ*
[..]*n. cap.* 15. ubi mores modernos no-
[..]i ſeculi deſcribit. ex quibus corre-
[..]o omnis facile colligi poteſt. quod
[..]eceſſitatis cauſſa heic interſeram,
[..] ex inſitæ cognitione malitiæ me-
[..]a addiſcere omnes diſcant; quod

 alias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

alias ſuo loco plenius repetem
Pueritia ſive tenera ætas (ait) o
nium primo diaboli addiſcit op
cia, priusquam alia neceſſaria diſc
tam in fœmineo quam maſculi
ſexu. Contumelioſa, inſultatoria
pervicax ſuperbia, primario addi
tur. quod fideliter parentes, & ii
ipſorum loco ſunt, approbant, & p
litico mundanoque exercitio adſ
bitur, imo artis & elegantiæ lo
habetur. Quod ſi adultiores fia
brutalis libido laſciviæ ſimul acc
cit, & ſecundum opus diſciplinæ
ad quod mutuo ſe invicem con
tant ephebi. Ita adoleſcentia diab
lo ſtatim in primo flore ætatis
tenerum conſecrat, ut nidum in
conficiat ſibi; atque ſic unius abor
nationibus capiat alterum; maſ
lum videlicet fœmella, & maſcu
femellam irretiendo. Si quis fili
in academias dimittit, ut pietat
ibi addiſcat, & artes bonas, in iis D
& hominum converſationi inſer
turus, nihil aliud diſcit, quam ſup
bam elationem atque aſtutias, q
bus ſimplicem aliquem bonis &
dore exuant ſuo: quæ argutiæ p
lio velantur, Iuris appellatione
ſignito. Verum enimvero diab
p

[...]textus ille eſt, & cor iſtud vitia-
[...]n ipſius dominio mancipatur.
[...]od ſi forte exoticas linguas ali-
[...]ōnſque callet, tametſi non am-
[...]us iam ſimplicitati ſtudens, bene
[...]dit: ſuperbia ſurſum evibrationes
[...]erit: putridi corporis cadaver mi-
[...]imbriatis ſciſſuris, faſciis, fibulis,
[...]ibis, ligulisque atque panniculis
[...]ſitum ſcatet: Græcari, & puellas
[...]lare, apud eos ars politica habe-
[...]. Hi tam ſubtiles norunt blan-
[...]tias vendere, ut multarum filiabus
[...]trum conſcientiæ morſum in cor-
[...] ima defigant. Tales eccleſiis at-
[...]e ſcholis præficiuntur, & paſtores
[...]riſti ſalutantur; quamvis in cor-
[...]latibulo diabolum geſtitent, &
[...]ſpitio ſuo foveant. Nec minus iſti
[...]s mundi huius regimini inſinuan-
[...]; qui poſtea ita gubernant prout
[...]dis hoſpes eos informat. Atque ita
[...]erior operatur malignitates peſſi-
[...]s, inferior autem has ipſas ab eo
[...]cit. Ille excogitat calliditates,
[...]bus inferioris bona ad ſe tradu-
[...]. Tributorum exactiones commi-
[...]citur, eaque boni publici veſtit
[...]mine. Ille ſimplici & miſero ſer-
[...]utes duras imponit, ut ita ſuper-
[...]m ſuam exſaturet. Nec raro acer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

biſſimis minis compellit incauti
ut ipſum fortunis emungat, & v
culis corporis eundem conſtrin
Omnia mancupio rapit, ipſemet p
ter unicam animulam peculiare
poſſidens. &, quanquam fragilis t
tum hoſpes in hoc ipſe degat mun
nihilominus tamen egena ſervitii
lius omnem in ſervitute ſudorem
ſumere coguntur, &c.

Quis eſt mortalium, qui tot æru
nas, & calamitates, multiplicia
damna non ante oculos videat? Q
eſt miſerorum hoc iniurioſiſſi
tempore, ubi omnia crimina virt
loco habentur, & zelo pietatis ol
guntur furioſiſſimo, qui id exper
non ſit? Cum probitate pietas c
nis toto orbe excluditur. Vnden
vero id? Nonne hæc nocument
ſanctioris profluunt educationis
glectu? Ex hac profecto ſcaturig
ubertim ſe iſta in totum mund
effundunt. Et nihilominus tamen
facile ſaniora poſſent inveniri
media, & huic applicari malo. Ver
ſi quis pernicioſam eam conſuetu
nem informationis ethnicæ caſtig
ſaniore ductu ſtudeat, ſtatim
medio diriſſimis technis remo
tur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

i vero ſcholarum noſtrarum fœ-
atem accuratius contemplemur;
d in iis ſtrenuius excolitur quam
urus ethniciſmus, quo mens, cor,
gua & voces ætatis teneræ faſci-
atur turpiſſime? Nihilque recte
rum putatur, aut ullam ſapientiæ
am referre, quod non ab ethni-
mo fuerit approbatum. Tanto no-
Chriſtus pudori eſt, cum verbo
& ſinceræ ſanctimoniæ præce-
; quæ tamen ex ſinu Iehovæ pa-
nobis attulit, atque revelavit, vo-
; ut omnes ſingulique, nemine
epto, ex iis informentur; nec non
eiusmodi ſanctiſſimas regulas,
ones vitæ componant. Namque
ſufficit audire doctrinam Chri-
; opere etiam atque vita expri-
ndum eſt quod ille præcipit: alias
mo beatus erit. Ceu ipſe teſtatur:
eceritis, beati eſtis, *Ioh.* 13, 17. *&*
atth. 7, 12: Non omnes, qui di-
t, Domine, Domine, regnum cœ-
um ingredientur; ſed qui volun-
em patris qui in cœlis eſt facit.
n, *v.* 24, ſolus exſecutor prædi-
ur ſapiens. Et *Matth.* 12, *v.* 50, fa-
res verbi & voluntatis Dei, ami-
& fratres ſuos vocat Chriſtus.
n: Si manſeritis in ſermone meo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mei eſtis diſcipuli, & agnoſcetis
ritatem, & veritas hæc liberos
efficiet. *Ioh.* 8, *v.* 31. Quia ve
quæ ego loquor, (ait Salvator,) ſ
ſpiritus & vita. Qui me diligit,
ſervabit verba mea. *Ioh.* 15, *v.* 13.
quomodo Chriſtum homines am
ſui patris voluntatē faciāt, in ſapi
tia illius educentur; ſi eiuſdem ve
ſtatim à principio tenellis non m
non implantantur animis; ſed et
cis fabulis & omni profanitatis
neno è contra faſcinantur? Omni
amore pio in Deum & proximū p
ficiſci debent: At quomodo a
ſuſcitabitur in corde hominis, niſi
neris animis verbum Dei adſidue
ſtilletur? Gentiles ibi generentu
portet, ubi tales incantationes ge
lium vanitatum, procul oculis at
auribus non arcentur, ne ad co
penetrare queant. Videant igitur
parentes, & adminiſtratores, & m
giſtratus omnes, quam multas Ch
ſto animas eripiant, & in profa
nates deteſtandas præcipitent, d
nemo in hoc laborat, quo ſcand
huiuſmodi perniciosiſſima è ſcho
exſtirpentur. Doctrina certe omn
quæ Chriſtum non tota ſapit,
eius imaginem nobis integram n
adu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

umbrat, ſine peccato addiſci non
teſt, multo minus ſine labe in vi-
exercitium converti. Commen-
nt quidem multi multas quas vo-
nt Chriſti virtutes, & verborum
ociniis vaniſſimis per totos ven-
ant dies: ſed quales virtutes? ni-
rum ἀνυποστάτους & habituales
tum, in meris opinionibus ſuam
bentes ſubſiſtentiam, vitiorum
tem ſubſtantiæ ne mininam qui-
m particulam ex radice cordis
ellere valentes, omnique fidei &
tatis carentes fructu; per quas me-
hypocritæ & Spiritus S. contem-
ores efficiuntur. Sed hæc alibi poſ-
it demonſtrari & explicari lucu-
ntius; nos iam ad officium ter-
um adminiſtratoris revertimur,
od in defenſione conſiſtere dixi-
us.

Defenſio nil eſt aliud, quam prote-
o, qua vis omnis & iniuriæ illatæ
opulſantur à perſona, quæ fidei ali-
ius, hanc in ſe ſuſcipientis curam
adminiſtrationem, concredita eſt.
o. *l.* 10. *ff. de adm. tut.* unde & ſpe-
aliter tutela dicitur. *l.* 1. *ff. de mino-*
l. 7, §. 16. *ff. de ſol. matr. l.* 14. *ff. de*
præſid.

Adminiſtratio igitur hæc univer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſim eſt bonorum, rerum, & negoti-
tiorum utilium ac ipſi perſonæ com-
miſſæ neceſſariorum ſuſceptio atq;
expeditio, quæ adminiſtratori hu
tanquam patrifamilias & domi
incumbit. *l.* 27. *ff. de adm. tut. l.* 7,
3. *ff. pro empt.* Succedunt enim hi a
miniſtratores in locum patris; un
rerum & perſonarum ſibi commiſſ
rum domini quodammodo dicu
tur, & quaſi patresfamilias. *Alt*
dicæol. lib. 1, *cap.* 31, *num.* 7, *& ſeqq.*

Adminiſtratorium hoc officiu
duplex eſt; aut tutorium, aut curato
rium. *ut ex dictis apparet.* Tutoriu
ſive tutelare ſpectat ad pupillum v
impuberem invitum etiam tuen
dum, & res eius univerſas admin
ſtrandas. *l.* 3. *C. de tut. vel curat.* Cu
ratorium vero proprie & princip
liter ad eos pertinet qui minoru
vigintiquinque annis res admin
ſtrent; ſi conſentiant, aut velint, a
petant; vel ſi neceſſitas ita requira
propter imbecillitatem eorum, &
§. item invit. Inſt. de curat. Curat
rium hoc aut plenum, aut min
plenum eſt. Plenum, quo quis bon
rum, corporis, & ſalutis perſonæ cu
ram & adminiſtrationem ſuſtine
l. 48. *ff. de adm. tut.* Atque hoc dupl

ic

rum eſt; vel correctorium, vel
entelare.
Correctorium hoc ad morum vi-
que inſpectionem emendationem-
e in monendi & docendi cura per-
et; quum ante vigintiquinque an-
s vix quiſpiam ad vitæ prudentiam
confirmatum iudicium perveniat;
invitis quoque propter fervorem
venilem pro cohibendis cupidita-
us moderatio apponitur. In Abra-
mo habemus exemplum, quod mi-
trum mediante iuramento præfe-
it etiam filio obedientiſſimo,
um ipſi concrederet eum in iti-
e ad coniugium conficiendum.
neſ. 24. Adeo fidelis omnium in
era iuventute ſemper habenda cu-
eſt. Porro correctorium hoc offi-
m aut in propinquos aut in diſci-
los ſeſe exſerit. In propinquos
idem propter στοργὴν naturalem
neceſſitudinis coniunctionem,
eo facilius minorennes duci ſe
que flecti patiantur. *De hoc vide*
Pet. 5, 5. 1 *Timoth*. 5, 4, 8, 9. *Matth*.
9. *Tit*. 2, 3, 4, 5. *Num*. 8. 26. *Exod*.
, 17, 19, 24. *Proverb*. 23, 13. *l. ult.*
de offic. official. lib. 12. *Num*. 11,
. *Deut*. 21, 2. *Matth*. 15, 2. *Syrac*.
, 6. Quæ vero functio ſit præce-
 ptorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ptorum apud diſcipulos ſuos , ea
paſſim colligere licet ex verbo D
Dan. 13, 3. *& cap.* 2, 27. *Matth.* 5, 1
1 *Tim.* 5. 2 *Tim.* 4. 1 *Cor.* 4, 19, 20,
ſeqq. Prov. 13, 24. *& cap.* 22, 15.
cap. 23, 13. 1 *Petr.* 5, 5. *Hebr.* 1
7. *&c.*

Clientelare demum eſt, quod cor
petit dominis protectoribus in c
entes , quorum patrocinium in
ſuſceperunt. *l.* 89. *ff. de furt. Val. Ma*
lib. 2, *cap.* 1. *tit. C. ut nemo ad ſuum p*
tron. lib. 11. *Gail. lib.* 2, *obſ.* 54. *Gelli*
lib. 15, *cap.* 13. Clientes autem tales
bi eligere ſolent, quibus ſe & res ſu
defenſionis aut promotionis cauſ
offerant ; unde etiam dicuntur *hom*
nes ligii.

Denique non plena adminiſtrati
eſt, quæ rerum ſibi creditarum cuſto
diam ſolummodo commiſſam habe
& proſpicit ne diſtractione væſan
res deterior alicuius reddatur. *l.* 2. *ſ*
de curat. furioſ.

Atque hæc de ſocietatis natural
& privatæ quaſi ſpeciebus ſufficiant
quæ propterea nonnihil prolixiu
fuerunt explicanda , ut errores alio
rum in talibus principiis rectius ca
veantur. Priusquam autem ad civile
& publicas ſocietates progrediamur
propte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ropter inſignes iniurias & exagitaones, quibus ex errore nonnulli, lurimi ex ignorantia, alii vero x malitia, afficiunt Platonem, quaſi onorum, mulierum, &c. turpem ommunionem, aliaque vitia maxie enormia ſuæ inſeruerit reipublie ideali, & prorſus naturæ repunanti: paucis de republica Platonis gemus; & videbimus, an illi iuſte n vero inique cum tanto philoſoho, quo Græcia nullum excellenorem & ſapientiorem vidit aut hauit, (quantum conſtat de illis temoribus,) agant.

CAP. XII.

De republica Platonica: quod illa proxime ad Chriſtianiſmum accedat, & præ reliquis quam commodiſſime ad veram caritatē reduci poſſit.

VT ſalutaris herba inter ſpinas non creſcit; ita veritas errorum vinculis ſuppreſſa non lucet; *ait Caſ. in ſphær. civit. lib.* 2, *cap.* 1. Quare ut ſpinas radicitus evellere, ſi terræ fertilitatem; ita errata funditus extirpare debes, ſi veritatis ſpeciem ac pulchritudinem

tudinem intueri velis. Axioma h
quidem vere protulit Caſus, utin
vero ipſe ſuorum verborum & eff
huius obſervator ſedulus fuiſſet, n
certe ita turpiter cum aliis & ſui
milibus ſe præcipitaſſet in premen
& oppugnanda veritate, dum qua
iniquiſſime Platonis rempublica
dilacerare conatur. Socios is in h
calumniandi & nequiter traducen
ſtudio plures habet, quibus veri
tanto odio eſt, ut nihil æquum a
verum putent, niſi quæ commun
ille totius mundi irriſor Stagiri
quem merito D. Lutherus diabolu
incarnatum olim proclamavit,
phantaſticis opinionibus ſuis con
cta prius approbarit. Dum igitur ta
ad auctoritatem vaniſſimi homin
tam temere ſeſe homines adſtringun
non mirum eos in tot turpiſſimoru
errorum labyrinthos incidere. Et
nim ipſe Caſus ſtatim in ſequentib
confitetur, invidioſum illum Stag
ritam, & inſidioſum impoſtorem
Platoni, Phaleæ, Hippodamo, ali
que nonnullis, qui novas civitat
adminiſtrandæ formas invexeran
indicere quidem bellum; intentio
nem tamen eius in hoc prodi man
feſte, dum ad lædendum Platon
famam

nam aditum ſibi duntaxat aperit,
i tum temporis propter opinionis
vitatem, & nominis divinitatem,
r hominum ora volitabat. Ecce
regium certe inſtitutum, quod ſuo
m auctore deteſtari, & ad infer-
m, unde ortum maledicentia
mpſit, relegare omnes merito de-
rent. Idipſum & ſectatores eius;
mpe divinitatem ſingularem in
atonis ſententia agnoſci; propter
vum tamen dogma, & nominis
ritatem, tam ace e eum impu-
atum fuiſſe, aperte ſatis confiten-
r. Taliane veritatis ſtudium re-
æſentant? Num ob iſta petulans
e veritatis inverſor tam atrociter
m ſuppreſſione recte ſentientium
t defendendus?

Cæterum, quod plerique ſolent
i rerumpublicarum inter ſe invi-
m collationem inſtituerunt, id
it & cum Caſo noſtro Relectionum
le compilator multoties iam di-
us, dum videlicet variis eum modis
iſere torquet atq; dilacerat. Quum
itur Platoni iſte præ reliquis multa
artim affingat, multa invertat, par-
im abſurditatis reum agat; ceu for-
na ipſius non tantum naturæ adver-
tur, eiusque ſtorgas naturales tol-
lat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

lat, & impoſſibilia proponat; ſed e-
iam verbo Dei contradicat: ope-
precium facturi ſumus, ſi paucis t-
lia crimina, quibus tam miſere fl-
gellatur, diluamus, & ab iniuriis n-
nihil eum vindicemus. Hoc autē cu-
maxime mihi contendendum vide-
ut liberetur à blaſphemia, contrad-
ctione, & impietate, qua contra ve-
bum Dei nonnulla ardua ſtatui-
dicitur. Et ut eo rectius id obtine-
tur, & quisque maiori cura Plato-
nem luſtrare diſcat; mentem eius i-
reip. ſolidæ iuxta captum humanu-
conſtitutione, & qualem ille exp-
tat, prius perſpiciemus: ſi fortaſſis
multiplicibus calumniis offenſio-
nem capere, & è manibus eum ide-
ſeponere nonnulli ceſſabunt, prius
quam eius ſanam doctrinam evolve-
rint riteque perceperint. Etenim ho-
ſummum diaboli ſemper artificiu-
fuit, ut anſam omnem, omnemqu-
modum arriperet, quo non mod-
ſuſpectum aliquem, ſed etiam pro-
ſus deteſtabilem redderet, cuius ſcri-
pta nollet legi, ne veritatis auctorita-
planior clariorve invaleſceret. A prin-
cipio illi perpetuus hic mos fuit, ut
quicquid vi aut inſidiis argutis no-
poſſet, id calumniis expugnare ten-
taret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ret. Merito Græcorum autem pri-
us ſapientiæ adſertor Plato audit;
eo omnia ex informatione philo-
ophiæ verioris, quam in Ægypto à
retis veræ ſophiæ patronis accepe-
t, ut plurimum produxit. Quod et-
n Piccolominæus præ cunctis aliis
giritanis confitetur, *eth. lib. ſeu*
d. 10, *cap.* 25. ubi ita ait: Accipio
nundo, Platonem & Ariſtotelem
rio modo conſueviſſe res conſide-
e. Plato elevabatur ad ideas rerum:
ſpiciebat rerum conditionem ſe-
etam, ſeiunctamque à cæteris, ac
.B.) ut refulget in primis cauſſis.
e vero contra, neglectis ideis, per
nſus (N.B.) philoſophabatur, resque
ateriatas conſiderabat iunctas cum
ectibus ſuis, ut in materie exiſtunt
ſubſiſtunt. &c. Magnam Piccolo-
inæus diſtantiam inter utrumque
nuit; ſed tamen non omnem. Et-
nim Stagirita ille ne hoc quidem
igit in ipſa rerum cognitione ma-
riatarum, ut potuerit affectiones
cte diiudicare, & res conſiderare
i in corporeitate ſua exiſtunt.
amque ita totus ſenſualis fuit, ut
n internum ESSE naturæ, unde af-
ctiones profluunt, ne quidem in
inutiſſimis pertingere potuerit; ſed
omnia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

omnia in phantaſticos ſpecula-
num inanium terminos ſolumm
abripuerit : ex quibus diſtinctio
tot futilitates terminalium inge
rum profluxerunt ; ipſique & do
tes & diſcentes vitam miſere in
dem conterunt, nec tamen earum
quidquam in ipſa natura perſpi
valent: quin, ut D. Lutherus ait, a
cola & ferrarius faber, quam t
Stagiritanus phyſicus , in arte ſua
ctiores ſunt. Interim tot inter va
doctos litigia diabolus ridet , d
tempus & ſumptus cum exqui
animi labore utrinque tam inan
abſumuntur. Quod paſſim in ſcri
ſuis monſtrat Plato , & vanos re
conatus ingeniorum ſophiſticoru
qui reipublicæ in fundamento n
tuæ concordiæ , unitatis meta ,
qua ceu publica ſalute omnes c
fluere debent actiones hominu
unice non conducunt. Hinc eſt qu
ocioſi illi futilitatum magiſtri ,
ſemper in profanis terminis ſpecu
tivis ſummum quærunt gaudium,
ab omni virtutis veræ cultura, op
bus exprimenda , abhorrent , me
ſuum Platonem exoſum habeant,
novitatis auctorem proclament.
qua graviſſima profecto accuſatio
i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſi ſunt nugaces admodum. Etenim
ſe Piccolominæus *d.l.* atteſtatur ex-
eſſe, quod primus huiusce ſenten-
e Plato non fuerit; ſed etiam à Maſ-
etis, iuxta Halicarnaſſæum, longe
te fuiſſe receptam: à ſapientibus
m Perſarum, qui Brachmanes di-
; qui communibus uxoribus
i (non abuſi) fuerunt: Garamantes
am in confinibus Africæ, ſecun-
m Pomponium, omnia commu-
a habuerunt. &c.
Inter omnes acerrimus innocen-
ſimi Platonis caſtigator eſt ille po-
icorum Relector, qui *in polit. doct.*
p. 2 ex Serrano acerbiſſime exagitat
timum auctorem, quaſi ſacris ora-
lis repugnans, familias & rerum
ſcrimina ipſasque ſtorgas prorſus
llat, quas non tantum hominum
d & brutorum animalium animis
ſculpſerit natura. &c. Item, paulo
ſt ait: Eſt hoc quidem in republ.
atonis ſatis magnum abſurdum,
od naturæ ius oppugnet, cui nulla
nſtitutio præiudicare debet. *diſt.* 9.
prin. Sed alterum maiori laborat
ſurditate, quod inceſtos introducat
ncubitus, tam naturæ, quam pio-
ti inimicos. &c. Sic *& in relect. pol.*
p. 1, *ſect.* 10, *num.* 2, talia repetit; &

Hh addit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

additquoque, quod non tantum
ſuæ reipublicæ formam huic mu
impoſſibilem faciat, *lib.6 de repu*
lib. 9 de repub. in fin. item lib. 5 c
ſed etiam (*aſſerit aperte num. 5, 1*
Platonicas ideas adeo eſſe ab ho
num conditione amotas, ut, niſi
aut meras ideas illos faciat, nul
in ſocietatem introduci queat.
enim (inquit) Platonica prorſus
pugnat naturæ humanæ, adeo ut
mines oporteat prius eiurare n
ram, quam ſubigi poſſint ſub regi
talis reipublicæ. Idem *num.* 6 ita
auſteritate quadam reiicit Picc
minæum & Beſſarium: Neſcio c
(ait) queî poſſit à Piccolominæ
Beſſario naturalis hæc vocari re
blica, quæ tot machinis oppugna
turam humanam; tam ex amuſſi
traria eſt iis, quę præſcribit inclin
animalis, &c. Item, *num.9*, in l
erumpit quæſtionem : Quonam
tur pacto communio Platonica c
ſentit cum naturæ dictamine ?
quænam eſt tam crudelis natura,
velit ſibi omnia conformia r
cum præſentanea pernicie? &c.

Nimia profecto eſt vehem
iſtius gloſſatoris politices; cui t
odio eſt talis hominum ſtatu

conditio, quæ aut ſolidioris quid ſapientiæ, aut pietatis ſanctioris in civitatibus & republica ſapit. Vnde iam ſollicite ſummoque conatu adoleſcentes & eruditos à vera perſcrutatione reipublicæ Platonicæ arcere laborat, ne quis penitius rem intueatur & conſideret. Verum ſi non tantum cum Marſilio Ficino, viro Platonice eruditiſſimo, demonſtremus, quod Platonis noſtri mirifica in genus humanum charitas fuerit; adeo ut nihil in informationibus ſuis intermiſerit quod ad hominum ſalutem quavis ratione conducere videatur; *Fic. in lib. 2 Pl. de ll. in pr.* diligentiſſimus generis humani pœdagogus exiſtens, & ad legalem iuſtitiam, id eſt, univerſam virtutem, per ipſam iuſtitiæ pulchritudinem genus hominum provocans, atque ab iniuſtitia per iniuſtitiæ turpitudinem eoſdem deterrens: *Fic. in lib. 10 de rep. in prin.* ſed etiam ex ipſa verbo Dei maxime clarum faciamus, quod à Chriſti & D. Pauli regulis eiuſmodi conſtitutiones tanti philoſophi non multum diſtent, atque in plurimis conveniant: Patebit ſane, quam longe à veritate, imo & ipſo Chriſtianiſmo abſint, & brutali è contra natura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ducantur , in eaque ſuarum id
rum turpes imagines cum propr
larvis conglutinent, qui de induſt
ita turpiter, & abſurde ſe Platoni c
ponunt. Id vero omne ſatis dilu
de conſtabit , primum ex ipſius P
tonis intentione, dum rempublic
ſuam veram remotione vitiorum
introductione virtutum deping
quibus illam tam curioſe veſtit
cupit : deinde ex ipſius verbi cœleſ
cum huius philoſophi, inter ethnic
ſummi, propoſito collatione.

Plato igitur , de omni ſociet
humana , quum eam tot calamita
bus cotidie confundi, & varia beſt
litate in plures pluresque extrudi m
ſerias cerneret , quam optime mer
ſtudens; ſatis acutis oculis varias h
minum vices & ipſas corruptio
perſpiciebat ; & examinatis morb
quomodo ſanitas integra, aut ſalte
aliqualis , in corruptiſſimæ ſocieta
corpus per communem cohabitat
nem reduci poſſet , percenſebat a
crius. Nec ſane hoc ex nudis ratio
ethnicæ inventis addidicerat ; ſe
ut ipſe dilucide aliquoties in ſuis oſten
ſcriptis, tum in Ægypto à magis &
pientibus,ſecretiorisve ſophiæ doct
ribus, (penes quos Abrahami & Io

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

i ſapientia relicta erat; *ut David*
ropheta Pſal. 105 *teſtatur*,) tum
ipſis cognoverat ſacris literis; *ut in*
næo, Menone, Alcibiade, Politico, &c.
expreſſe indicat; præſertim *in Poli-*
o aperte, re paulo altius repetita,
nfitetur, hominem à Deo è terra
nditum eſſe, & primum infeliciſ-
na ac vere aurea conditione (in pa-
liſo videlicet;) quæ tamen ex opti-
ſtatu in peſſimum prolapſa fue-
; ac proinde humanum genus,
um in has anguſtias deciderit,
umento opus habere ad illa ἀναφ-
ςίας (qua ipſius animus involva-
r, & univerſa vita referta ſit) in-
mmoda propulſanda. His expli-
is, imperandi modum & rationem
ſcribit; & docet, non eſſe infini-
n regis ſeu politici imperium, ut
arbitratu quidvis agat: ſed opor-
, ut pie, iuſte, ſapienter imperet,
legum præſcripto: non ut ſummo
ictoque iure agat, & eodem modo
es omnes omnibus accommodet;
ut habita rerum, perſonarum, lo-
um, temporum, ratione, legum
ntem finemque (quum leges veri-
is imitationem exprimant) iuſta
deratione unice reſpiciat. Veluti
medico ſapienti, exercitato, &

Hh 3 fideli,

fideli, videre eſt, quod ille cum pru
dentia & accurata circumſpection
medelis inſtrumentisque ſuis apu
ægrotos utatur, quum his eum u
omnino oporteat. Vnde etiam pe
fectam adminiſtrationem regimin
non multitudini, ſed uni aut pauci
& iis maxime vult concreditam, qu
pietatis & virtutis, temperantiæque
ceu matris virtutum, & civilis ſapi
entiæ, præpolleant ſtudio.

Virtus autem quid ſit, & quomo
do nobis vere adſit, id *in Menone* lu
culenter explicat; & demonſtra
quod ea non aliter ſe in homnie ha
beat quam ſanitas ſolida. Si alicu
ſive viro ſive fœminæ ſanitas inſit
eam in recto robore ſuo exercere ſe
atque exercere: idem quoque virtu
tem præſtare debere, ut ſe exercita
tam declaret; alioquin nihil prode
ſe. Exercet autem ſe, quando ad ſi
nem ſuum dirigitur. Hinc virtutu
ſpecies plures enumerat, pro viriu
animæ actuumque diverſitate:
ſunt, ſapientia; quæ ad mentem
ſcientia; & prudentia; quæ ad rati
nem: opinionis ſagacitas; quæ a
phantaſiam: iuſtitia & liberalita
quæ ad voluntatem: fortitudo
pediſſequæ eius; quæ ad vim iraſc
bilem

m: continentia & temperantiæ,
e ad concupiſcentiam referuntur.
vero omnes virtutes diverſis mo-
acquiruntur : ſed ita tamen ut
la ſuccedat, niſi divini numinis
racia, quæ ſola homines vera in-
it virtute, accedat. quaſi dicat, nil
e pietatis veræ ductu ſolerter agi
e. Idem quoque *in Theage ſuo ob*
ricio de ſapientia affirmat; rem eſ-
deo præclaram, ut merito om-
m ſcientiarum princeps exſiſtat;
ppe non tantum circa iuventu-
, quæ ſeminarium omnis reipu-
cæ facit, recte excolendam, ſed
m in univerſa generis humani
ietate continenda occupetur; ex
ue omnia iuſti & moderati im-
ii inſtituta promanent; atque
o illius ope omnis intemperies,
e præſentiſſimum populorum exi-
m, evitetur. Iam vero, illam qui-
n civilem ſapientiam ſapientum
& conſuetudine addiſci: veram
nen efficacemque illius conſe-
endæ rationem pendere à Deo; qui
us nimirum efficiat, ut illa etiam
minum prudentum converſatio
conſuetudo poſſit eſſe fructuo-
.

Quum vero nemo ad ullius rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

cognitionem pervenire poſſit, qui ſ
met ipſum ignoret ; ſui cognitione
omnibus identidem fideliter incu
cat : velut *in Amatore ſuo* cum qu
dam emphaſi adſeverat, minime i
lum ſapere, ſed prorſus deſipere, q
ſemetipſum ignoret ; econtra aute
qui ſemet ipſum noſcat, hunc ve
ſapientem eſſe. Sic & *in Alcibia*
priori ait ; Sciemusne unquam qu
arte meliores evadamus, quamd
nos ipſos ignoramus? Ἀδύνατον in
poſſibile eſt ; reſpondet Alcibiade
Vtrũ vero (pergit Alcibiades) res l
vis ſe ipſum cognoſcere? an ardua n
cuivis homini conceſſa? &c. Sed ſiv
res levis ſit, ait, ô Alcibiades, ſive di
ficilis ; nobiſcum certe ſic comp
ratum eſt, ut, hanc intelligentes, ſ
mul intelligamus qua ratione cura
poſſimus. Ignorantibus vero hoc
omnino impoſſibile eſt, &c. Igno
rantiam autem talem non aliunc
proficiſci, quam ex nimio amore ſu
qui tantopere obcœcat homines, u
ſuis ſemper affectuum importunit
tibus ſervi vivant, idem paſſim do
cet. Proinde *in Alcibiade eodem* ac
hortatur quemvis, ut ante omnia cu
ram ſui ipſius recte ineat, & quiden
veram, non falſam ; ne nos ipſos fal

lamu

mus, non curantes nosmetipſos,
num belle curare putamus ; alias
nim nemo nec ſui nec ſuorum cu-
am rectam habere poterit. At cor-
oris amor impedit omnia. Vnde
hominem aliud quid eſſe quam cor-
us dicit, quando nihil aliud eum
nam animam eſſe contendit. Cuius
matorem unice in omnibus requi-
t. Etenim ait; Nonne tui corporis
mator, quum prima ſpecies deflorеſ-
t, abiens te deſerit? At vero qui ani-
nam tuam diligit, nunquam te de-
rit uſque adeo donec ad meliorem
ugem pervenias. Ita ſane longe pe-
etrantiorem amorem in quovis re-
uirit, quam ipſi vulgares Chriſtiani
odie intelligunt & exercent. Pro-
terea tales ethnici certe in extremo
ie iudices Chriſtianorum erunt; *ut
hriſtus Matth. 12, 27; & Luce 11, 19;
 Paulus Rom. 3, de Iudæis pronun-
ant*. Nihilominus, ut ad animæ
ognitionem quisque eo rectius per-
eniat, & inde ad amorem ferventio-
em erga Deum & reliquos mortales
oncitetur: modum & ſimilitudi-
em ab oculo ſumit. Quemadmo-
um enim per reflexionem facies ho-
minis, in oculum alterius intuentis,
q oppoſiti viſu reluceat, ſimulacrum
 aſpi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

aſpicientis exiſtens, &c. oculus item, ita demum ſeipſum cernens, quando in alterius oculum intuetur, in id præterea quod oculi optimum eſt & per quod oculus ipſe videt intendat: &c. Sic quoque, num reperire, inquit, poſſumus quidquam in anima divinius hoc ipſo circa quod intelligentia ſapientiaque verſatur? &c. Id igitur in anima divinitati ſimillimum eſt, in quod ſane qui intuentur, Deum & ſapientiam agnoſcunt, itaque ſemet-ipſos ſimul agnoſcunt &c. Quod ſi vero quæ noſtra ſunt ignoremus; nonne & quæ ad hæc pertinent, intellectum fugient noſtrum? &c. Vnde qui ſua ignorat ignorat itidem & aliena. Nonne igitur, qui aliena, etiam quæ reipublica ſunt ignorabit? Omnino neceſſe eſt *reſpondet Alcibiades.* Οὐκ ἄρα ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός· Nunquam ergo vir iſtiusmodi civilis erit. Οὐ δῆτα· Nequaquam certe. &c. Nec quod agit, intelliget. Ignorans autem nonne errabit? Qui aberrat, an non male aget, & privatim & publice? &c. Nemo itaque felix eſſe poteſt, niſi ſapiens ſit atque bonus. Sequitur, ut mali homines miſeri ſint. &c. Si recte igitur & præclare civitatem

m gubernaturus es, *inquit porro*,
rtute imbuendi erunt cives. &c.
um dare vero quis poteſt aliis quod
ſe non habet? Ergo virtute prius
natus ipſe debet eſſe, quicunque
on ſibi tantum ac ſuis, ſed reipubli-
e etiam, & iis, quæ ad eam ſpectant,
nperaturus eſt. &c. Nec igitur prin-
patus, neque licentia quidlibet fa-
endi, verum iuſtitia potius & pru-
entia, tibi atque reipublicæ com-
aranda ſunt. Iuſte enim ac pruden-
r agentes, & tu ſimul & tua reſpu-
ica Deo gratum opus facietis, &
c, quemadmodũ ſupra diximus, in
ivinum ſplendorem intuentes age-
s. Quin etiam illuc reſpicientes,
osmetipſos veſtraque bona perſpi-
ue diſcernetis. Nonne ſic rectam fe-
cemque agetis vitam, beatique eri-
s? Contra, ſi iniuſte vixeritis, in-
ientes in tenebras, divinitatis exper-
es; con ſimilia tenebris opera, quem-
dmodum neceſſe eſt, facietis, vos-
pſos penitus ignorantes. Quaſi cum
pſo ſalvatore noſtro Chriſto Ieſu lo-
utus fuiſſet, ita ex eius ore hæc om-
ia produxit quæ in iſta continentur
imilitudine: *Matth. 6, 23*: Si ocu-
us tuus improbus fuerit, totum cor-
us tuum tenebroſum erit. Ergo ſi
lumen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

lumen, quod in te eſt, tenebræ ſun
ipſæ tenebræ quantæ? *Vide Iohan.*
19. & 8,12. & 12,35,46. *Rom.*2,1
& 13,12. *Eph.*5,11. 1 *Ioh.*2,9,1
&c. Sed ita pergit Plato, (qui no
fruſtra Ethnicis fuit *divinus ille* d
ctus,) ut omnium hominum, etia
ſocietatis civilis actiones, in Deum
retrahat; dicens: Cui enim, ô amic
Alcibiades, poteſtas adeſt quidlib
faciendi; is vero ſi mente captus ſi
ad quidnam pietas illi continget; ſe
nunc privatus, ſeu in republica ill
ſit? Veluti, ſi ægrotanti cuidam li-
bera licentia ſit medicinæ rationem
habendi nullam; ſed tanquam ty-
rannidem eam repellendi, in tantum
etiam ut hominem abſterrere nem
valeat; quid illi eventurum putas?
Nonne veriſimile eſt, corpus interi-
turum eſſe? &c. Nonne omni rei-
publicæ omnique imperio & domi-
nationi, cui virtus deficit, contingit
ut male agat? &c. Tyrannis ergo
optime Alcibiades, neque nobis ne-
que reipublicæ paranda eſt; ſed vir-
tus, ſiquidem felices eſſe volumus
&c. Cæterum antequam virtus ad-
ſit, à meliore regi, non puero ſolum,
ſed & viro, quam regere, conducibi-
lius erit. &c. Noſtine quo pacto id,

quod

quod nunc te occupat, fugare queas? Volim enim iſtud in claro homine nominare. *Al.* Novi equidem. *Soc.* Quomodo igitur? *Alc.* Si ipſe volueris, ô Socrates. *Soc.* Haud recte loqueris, Alcibiades. *Alc.* Quomodo ergo loquendum eſt? *Soc.* (N.B.) Si Deus voluerit. &c.

Ita omnes actiones externas, ſint quæcunque velint in politicis, ad Deum refert, & ubique eius amorem ante omnia concitari in hominum pectoribus cupit, ut ei prius unice invigilent, & inde amicitiam ſuam in mortales obvios derivent. Fons enim in origine limpidus, limpidas quoque communicat aquas rivulis, & ibi inde amicabiles reddit. Velut amore legitimo puri cordis nihil conducibilius ad beatam huius vitæ poſſeſſionem adipiſcendam inveniri, ait *in ſympoſio pag.* 331. Quamobrem, amorem ab omnibus hominibus honorandum cenſeo, inquit *ibid.* Etenim amatoria hæc colo, meque ſummopere in his exerceo, aliosque ad ea exhortor; quum amor ſit verum amicitiæ medium, *uti explicationem hanc addit Ficinus.* quoniam amor iſte circulus eſt bonus à bono in bonum perpetuo ſe evolvens; dum quaſi

circulo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

circulo quodam in idem, unde r
navit, iterum remeat. Circulus i
que unus & idem à Deo in mu
dum, à mundo in Deum, tribus
minibus nuncupatur, *ait Fic. in co*
ad ſym. orat. 2, cap. 2. Nam prout
Deo incipit, & allicit, pulchritu
prout in mundum tranſiens, ipſ
rapit, amor: prout in auctorem
means, ipſi ſuum opus coniung
voluptas dicitur. Amor igitur à p
chritudine incipiens, in voluptat
deſinit. Quumque ita virtutem
ram pariat foveatque, Deo amicus
ficietur qui omnia ex amore v
aget. Namque, *ait in ſympoſio,* hu
amoris officium eſt, ut inter Deu
& homines interpretis, & quaſi p
titoris fungatur munere: medi
autem inter divinam & mortal
naturam, adhibita imagine ideali,
præſentet. Velut etiam amorem a
ditatem angelorum dicit *ibidem* Fi
nus, quum quoddam deſiderium
iucundum. At ſimplex & mutu
eſſe debet, ſi in amicitiam, & ma
me publicam, quæ ſocietatis om
conſervatrix altrixque recte dicit
abire debeat. Vnde quoque *in Ly*
amicitiam ſocietati generis hum
tantopere commendat, & veram

fa

falſa ſeparat ; ſtudiorumque conſenſionem , omniumque aliarum rerum communitatẽ ab omni invidia liberam & immunem(utpote quum eius cauſſa efficiens Deus ſit) in ea demonſtrat : præſertim quum non cadat in improbos ; ſed ſemper æqua iuſtaque poſtulet: quippe iuſtus nunquam lædit , ſed unicuique ſemper prodeſſe cupit ; *uti in Clitiphone loquitur*. Opus iuſtitiæ proprium, *inquit*, nullius alterius facultatis eſt, quam amicitiam in civitatibus parere ; quum amicitiam nil aliud quam iuſtitiæ bonum eiusdemque effectum eſſe, conceſſiſſet : velut idem *& lib. 2 de rep.* ita affirmat , quod iuſtitia concordiæ & amicitiæ genitrix ſit; quum è contra iniuſtitia, me as ſeditiones , inimicitias & contentiones procreet. Proinde etiam homine vere iuſto nihil Deo ſimilius pronunciat *in Theæteto* ; utpote qui iuſtitiæ vim omnem in ſe complectatur, nec nullo modo uſquam iniuſtus dici poſſit.

Quum igitur hiſce binis columnis , mutuo nimirum & vero amori, ſolidæque iuſtitiæ , quibus Deus ipſe ſemper fundamentum ſubſternit omnem reipublicæ molem ſuper-

ſtruer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſtruere conetur ; nec aliud qui
quam, quod ad talem conglutin
tionem non faciat, admittere vel
Ideo libros ſuos decem de republi
conſcriptos, ſimul titulo περὶ δικαί
de iuſto, inſignire voluit; quod ve
& ſolidæ reipublicæ nihil ma
quam iuſtitia in proprio ſuo offic
competat; & id quidem tunc ma
mopere, quando amoris radix putr
cere paulatim aut decreſcere & in l
ſitudinem abire incipit. Quum v
rò impoſſibile ſit, *ut ait in Theæte*
mala penitus extirpari; quum bo
ſemper oppoſitum quoddam eſſe n
ceſſe ſit : propterea etiam inſtr
menta iuris, quæ leges conſtituu
reipublicæ ſtatim apponenda e
cenſuit. hinc factum, ut propter
admodum in republica diffuſas du
decim de legibus libros conſcriber
ex quibus ſcientiam & civilem pe
tiam ſibi merito quisque compar
debebit, qui gubernationem eius r
ſubire volet; *uti paſſim in politicis*
ſcriptis docet. quamvis illi, qui re
gubernationis formam intelligu
non ſemper legibus aſtringantur;
nimirum civilis ſocietatis ratio
quæ ſæpenumero moderatione
bet opus, quoad iuſtitiæ amorem,
pie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

entia ſua ſatisfacere poſſint : quæ
uribus ab eo in politico ſuo expli-
ntur. Quare etiam eos , quos
æſides reipublicæ experit , philo-
phos , non vero ſophiſtas & inuti-
rerum diſputatores aut gloſſato-
dicit ; *in Theateto atque Protagora
hos ipſos reiiciens.* Præclare ſe ha-
nt eius verba *lib. 5 de rep. p. 466*:
ſi vel philoſophi civitatibus do-
inentur , vel hi, qui nunc reges po-
ntesque dicuntur , legitime ſuffici-
terque philoſophentur , in idem-
e civilis potentia & philoſophia
vera, non falſa) concurrant , neque
uod nunc fit) à diverſis duo hæc
actentur ingeniis ; non erit civita-
vel, ut mea fert opinio, hominum
neri ulla malorum requies , neque
is reſpublica, qualem proponimus,
te orietur vel ſolis lumen adſpi-
t.

Atque idipſum eſt quod ego iam
dum dicere vereor , quum fidem
ctum vix inveniat. Nam ægre per-
aderi poteſt nullam aliam guber-
tionem privatam vel publicam fe-
em futuram, &c. Hoc itaque con-
eritur , quod nulli ſunt tales phi-
ſophi reales , qui ſolidum amorem
Deum , & inde in homines, fo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

veant, ac rite propterea iuſtitiæ a
dicti ſint, eiusve ſanctam intelliga
informationem. Quum itaque nu
la ſine legibus reſpublica dari poſſ
ne illa quidem quam ipſe Plato e
petit: amorem ita ſincerum (maxir
autem in regentibus) requirit, (u
mox ſubiicit,) qui non ſit in ſeip
diviſus, ut partim aliquid dilıga
partim minime; ſed erga totum t
tus afficiatur. Verum ita querela
ſuam *lib. 5 de ll.* pertexit, inquien
Omnium certe maximum quodda
malum in multorum hominum an
mis eſt innatum: Cuius quiden
quum facile ſibi invicem id cond
nent, remedium nullum excogitan
Eſt autem hoc, quod dicere ſolen
(N.B.) Quod natura quisque ſibi
micus eſt. Recteque id ita ſeſe hab
Sed revera nimius in ſe ipſum am
(N. B.) omnium omnibus peccat
rum perpetuo cauſſa eſt. Obcœcat
quippe circa rem amatam qui am
Quapropter, qui ſemetipſum qua
veritatem magis colendum put
quid iuſtum, bonum, pulchrumq
ſit, male diiudicat. Eum ſane, q
magnus vir futurus eſt, (N.B.) nec
ſeipſum, neque ſua, ſed iuſta, ſi v
ſeipſo, ſive ab alio quovis gerant
dilig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

gere ſemper decet. Ex hoc ipſo
ſto accidit omnibus, ut ſuam
rantiam ſapientiam eſſe opinen.
Hinc porro fit, ut, quamvis ni-
nt ita dicam, ſciamus, ſcire ta-
omnia arbitremur. Quum vero
aliis permittamus facultatem a-
li; in iis, quæ ipſi agere ignora-
, agendo errare compellimur.
mobrem nimium ſui amorem
re quisque debet, & meliores ſe
i, nullo rubore verecundiæ im-
tus, &c.

uam adhortationem in inferio-
s ita pertexit: Quo quidem ni-
ivitati melius, quam videlicet
ives & alios invicem, & ſeipſos
oſcant. Vbi enim non lux ſed
bræ inter cives in eorum mori-
vigent, ibi nec honores pro di-
are, neque magiſtratus recte da-
ur, neque ius ſuum cuique tri-
poterit. Nihil eſt autem, ſi unum
conferas, in quo maius ſtudium
mnibus civitatibus ponere quis-
debeat, quam hoc, ut nec ipſe
uam alii, nec alius ſibi, fraudu-
us unquam, ſed (N.B.) ſimplex
er atque verus, eſſe comperiatur.
Ac quæ maior aut gratior mem-
rum tum imperantium tum pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

rentium harmonia dari in republ
poteſt, quam ſi ita mutuo amo
vinculo inter ſeſe amiciſſime vin
& conſtricti teneantur. Merito h
laudes primas cum felicitate ſum
aufert. *uti id in ſequentibus idem exp*
mit: Recte ſane agetur, ſi opti
reſpublica, & ſecunda, & tertia, p
ponatur; & optio cuique pro ar
tratu ſuo quamlibet detur eligen
Id nunc ſimiliter & nos agamus.
quum primam in virtute rempul
cam, ſecundamque, & tertiam, ex
ſuerimus; Cliniæ, & unicuique h
ſuo mori deligenti, patriæque ſ
quod ſibi placet, tribuenti, opt
nem concedamus. Prima igitur
vitas atque reſpublica, optimæ
leges eæ ſunt, ubi quam maxime
univerſam civitatem priſcum il
proverbium locum habet, quo v
aſſeritur, (N. B.) Amicorum om
eſſe communia. Certe in hoc pra
pue virtutis erit terminus, quo n
lus poni rectior poterit; ſi ullibi
delicet iſtud aut ſit, aut unquam f
ut communes mulieres ſint, comm
nes & liberi, communis quo
omnis pecunia; omnique ſtud
quod proprium dicetur, undiq
vita remotum ſit; uſque adeo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

etiam, quæ propria ſingulis natu-
ſunt, communia (N. B.) quo-
mmodo, ἀμηγέπη, fiant; ut & o-
li & aures & manus communem
uſum cernere, audire, agere vide-
tur; laudentque & vituperent ea-
m ſimiliter omnes, eisdem rebus
udentes, eisdemque dolentes; ac
nique pro virili ſub his vivant le-
bus quæ unam quam maxime ci-
tatem efficiunt. Talem utique ci-
tatem ſive dii alicubi, ſive deorum
ii plures una viventes, eamque
nſervantes, excolerent; omni certe
erti gaudio cohabitarent. Qua-
opter reipublicæ (N. B.) exemplar
n aliter quam hac inſpecta conſi-
rare, maximeque talem pro viri-
s indagare oportet. Ea vero, quam
ic nos aggreſſi ſumus, ſi fiat, proxi-
e quodammodo ad immortalita-
m accedet, atque, ſi non primo, ſal-
m ſecundo loco erit. Sed de tertia
ſtea, ſi voluerit Deus, determina-
mus. Nunc vero, quænam hæc ſit,
quo pacto talis fiat, conſideremus.
imum igitur domos agrosque ſor-
ntur; nec agros communiter co-
nt. Nam maius hoc eſt, quam hæc
neratio, nutritioque & educatio
re poſſit. Sed hac mente diſtri-

buant, ut putent ſinguli ſor
ſuam toti civitati eſſe commun
Quippe quum ea regio patriæ ſit,
gis eam colere debent, quam
matrem. &c.

Ideoque vult, ut æqualitatis n
mam ſequantur, nec ullus illibe
admittatur quæſtus aut lucr
quod mores generoſos atque ani
avaritia inquinet, & ambitione
rumpat: velut in ſequentibus c
monet, exclamans ita: O viro
omnium optimi, ſimilitudine
æqualitatem, identitatem, & c
ſenſum, honorate ſecundum n
ram: neque unquam id transgre
mini, ſive ſecundum numerum,
ſecundum potentiam bonarum
que pulchrarum rerum. Et n
quidem in primis per omnem vit
numerum, quem prædiximus, c
ſervare. Deinde cenſus modum.
Alioquin neque Deus ipſe, fortis
tributor, neque legis conditor,
bis favebit. &c. Quæſtus in hac
vitate non multus. neque enim
berali quæſtui quenquam in ea
cumbere, neque mechanicum il
& infame quærere lucrum q
mores generoſos inquinat, ne
nullo pacto vilibus turpibusque

re

rebus pecunias cumulandas exiſtimare oportet neque licet. Accedit ad hæc & alia lex, quæ iubet, ne quis privatus vel aurum habeat vel argentum, &c.

Quod ideo dicit, quoniam omniā in publicum bonum converti debeant, ut ibi adſit rerum copia & abundantia, inde ad neceſſitatem quamvis depromenda. Ex quibus demum facile colligitur, quamnam tertiam faciat rempublicam; quam videlicet durior & inſolentior procreavit ætas tot legum cumulo, quibus in improbitate ſua reſtringenda fuit. Plato igitur, ceu fuit è ſacris Iſraëlitarum & Ægyptiorum informatus, & cum Socrate ſapientiſſimus Græcorum dictus; (utpote qui & ipſe multa rerum myſteria cognoverat, & in plurimis profundius, quam lector percipere poſſit, penetrat;) quum optimam reipublicæ formam quidem diſpiceret, & ſedulo eam examinaret ſecum; ex myſteriis autem magicis quidem eandem facile beneficio amoris elicere noſceret; ſed quum maximus labor in eo conſiſteret, quomodo pravitati mortalium eſſet applicanda: non certe unam ſed triplicem primitus invenit ideam

ſive modum reipublicæ certis ſu
gradibus diſtinctum; velut ipſe ſat
diluçide id *in loco ſuperius allegato* a
ſeverat & aperte confitetur; quib
ad ſolidam reipublicæ conſtituti
nem ita ſocietas humana reduci pe
ſit, ut beate inter ſe & feliciter viv
rent ſinguli, vitamque ſuam uſq
ad mortis articulum in tranquilli
te iucunde in hoc mundo tranſig
rent. Omnibus autem ideis eu
prætulit modum, qui mutui amo
haut fucati unice niteretur fund
mento; cui normam perfectio
præ reliquis, ſi rite accipiatur,
fundamento utriusque Tinctu
(ceu magorum naturalium non p
ſtremus fuit) adſcripſit. Amor en
verus, uti in omnibus actionil
vitæ ſibimetipſi lex eſt, & honeſt
iuſtumque in communicatione
cum cura reſpicit, omnesque abh
ret turpitudines & abſurditates;
quoque ultro & ſua ſponte om
expellit à ſe vitia & crimina quæ
licitatem vitæ propoſitam in co
muni ſalute devaſtare aut impe
queant. quod & ipſe exemplis va
amantium & amoris explicat. V
etiam omnis diſcordiæ occaſion
cum vitiorum tota cohorte, ſedi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

e, inimicitia, invidia, ignorantia, more ſui, metu incompoſito, pudore vano, adulatione, avaritia, lucri ſtudio, ambitione, ſuſpicione, intemperantia, ſuperbia, iniuſtitia, iniuria, contemptu, calumnia, maledicentia, torvitate, ſalacitate, impietate, adulteriis, ſtupro, fraude, dolo, & id genus aliis, ab ea republica omnino removet, & ex amore ſincero cives ſuos per manſuetudinem, pietatem, humanitatem, iuſtitiam, & in primis per temperantiam, ad omnes virtutes recipiendas quam aptiſſimos reddit. utpote, qui propter amoris mutui ſtudium, in quo ſemper ad Deum recurrant, omnia inter ſe perficere, & absque ulla remora appropriationis ad ſe, absque omni item invidia, ſingulari cum animi voluptate & alacritate, ſecundum iuſti diſpoſitionem, quidvis inter ſeſe communicare poſſint.

Verum quum propter malitiam hominum difficile hoc inveniret: ne impoſſibile videretur, amoris exerere ſcintillulas; aliam prioris loco ſubſtituere normam ordinandæ reipublicæ voluit; quæ quidem in amoris fundamento radicata maneret; ſed tamen, multarum imbecil-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

litatum cauſſa, legibus æquis no
careret; ita ut æqualitatis libertas
cunctis obſervaretur, & in bonũ pu
blicum, tanquam omnibus membr
commune aſylon, omnium conſpi
rarent intentiones. Ac, ne duæ ill
omnis boni peſtes, avaritia & amb
tio, locum ullum aut occaſionis ſpa
cium obliquum invenirent; omn
avaritiæ poſſeſſiones prohibuit, pu
blicæque divitias utilitati adſcripſi
aliis tamen maiores, aliis minore
pro rerum uſu admittendas eſſe cen
ſens. Ac, ne ibi quoque ullus ſuperbi
aut iniquæ diſtractioni pateret locu
regia peritia & integritate, id eſt, ver
ſapientia civili pie præditos, unu
pluresve, regno & reipubl. præfic
voluit, qui iuxta leges adminiſtra
rent omnia. *ceu illud in Politico accu
rate delineavit. ubi* inter alia hæc ha
bet verba: (quæ extremitatem quan
dam quoque reſpiciunt in auctori
tate utenda:) Arbitror autem iuxt
hunc ſermonem, rectam gubernatio
nem, ſi quando recta ſit, circa unu
vel duos, vel paucos, eſſe quæren
dam. &c. Eos vero civiles ac regio
eſſe homines, exiſtimare oportet, qu
arte quadam imperant. volentibu
autem nolentibusve, ſecundum
ſcript

ſcripta ſeu absque ſcriptis & inſtitutis ac legibus, pauperes an divites imperitent, nihil refert. nam & medicos nihilominus tales appellamus; ſeu nunc invitis ſeu volentibus, ſecando aut urendo, aliumve dolorem afferendo, ſive ſcriptis, ſive ex uſu, denique pauperes ipſi an divites, ſanitatem procurent; modo arte quadam in corporibus curandis, purgandis, extenuandis, replendis, augendisque utantur. &c. Neceſſe eſt igitur, eam maxime ſolamque rectam exiſtimare rempublicam, in qua, qui magiſtratibus funguntur, legibus adhibitis ſeu non adhibitis, revera gubernare ſciant, nec ſcire ſolummodo videantur. &c.

Tertium autem modum ſive ideam reipublicæ, quam ſumma neceſſitas ipſi expreſſit, ad leges non inconvenienter redigitur; quandoquidem in extremam depravationem paulatim progreſſi mortales, vix aliter quam violentia quadam ad virtutis & conciviium amorem, pietatisque ſanitatem, retrahi poſſint. Similitudine egregia id declarat, 4 *de rep. circa fin.* ubi ait: Salubria quidem ſanitatem inducunt, inſalubria morbum. Similiter quoque iuſta agere, iuſtitiam

gignit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

gignit in animo; iniuſta facere, in
iuſtitiam. Eſt autem ſanitatem a
ferre, ita, quæ in corpore ſunt, diſpo
nere, ut ſecundum naturæ ipſius ordi
nem inter ſe ſuperentur, & ſuperent.
Morbum autem, contra naturam im
perare & parere. Eadem ratione, iu
ſtitiam præſtare, nihil aliud eſt
quam animi partes in ordinem redi
gere, ut ad naturæ ordinem pareant
imperentve: Iniuſtitiam vero, u
contra naturam. Virtus igitur, u
apparet, ſanitas eſt quædam, & pul
chritudo, & bona animi conſtitutio
Pravitas contra morbus, turpitudo
& imbecillitas. &c. Natura vero
eius, quo vivitur, perturbata atque
corrupta, num viventi aliud quidli
bet agendum erit, quam hoc unum,
quo pacto ab improbitate & iniqui-
tate liberari queat; iuſtitiam vero &
probitatem adipiſcatur? &c.

Tam multum pravitatum eſt, ut
tota ſocietas humana, quaſi morti
iam & amplius quam vicina, perpe-
tuoque gangrænæ malo laborans, cu-
rationibus indigeat; ita ut nullo
tempore ſeu medicis ſeu chirurgis,
qui, cum inſtrumentis acriter velli-
cantibus, noxiaque reſcindentibus,
violenta adhibeant medicamenta,

carere

facere poſſit. Hinc corpori cadaveroſo & putrido, non inſolens erit, varia methodo curam adhibere, quamdiu finis idem reſtitutionis manet. Sive unus ſit, ſive plures, qui curam adminiſtrant, perinde eſt; modo recte & prudenter ab iis, quibus id competit muneris, medicamenta applicentur. Tandem his alios modos ſubordinat; *ut videre eſt in fine lib.4 de rep.* Errant illi igitur omnes, qui Platoni aut unam tantum reipublicæ ideam, aut duas affingunt; quod cum P.Ramo tamen Bodinus & pauci alii probe agnoſcunt atque faciunt. Admiratus fui, quod non penitius tantum introſpexerint auctorem; quem tamen econtra male feriati adeo obſtinate refutare non veriti ſunt, & temere repudiare ſtuduerunt; juventutique, propter Stagiritam vanum & plane terminalem, exoſum reddere; quem ipſi in minutiſſimis non intellexerunt. Velut etiam rerumpublicarum ſuarum ideas haſce tres, non in uno ſpecialiter, ſed in omnibus ſimul libris, ſparſim explicavit; ut mos eſt talium philoſophorum, qui ſcriptis ſuis myſteria profundiora ſubmiſcent. De rebus enim occultis, arduis, prorſumque cœle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

cœleſtibus quum agant; non à qui-
busvis ſemper, & præſertim ab iis n[illegible]
qui carnali ſuo iudicio ſacra arcan[illegible]
in abuſum & libidinem carnis abri-
pere ſolent, intelligi volunt: illi
econtra, qui puriori mente rem ſecre-
tam intuentur, manifeſtare ſe ſolent.
Velut inde quoque divinus dictu[s]
fuit, quod ad ſublimiora in omnibu[s]
reſpexit, id quod certe *in ideis ſuis*, *&*
maxime in amoris puri deſcriptione
quem fundamenti loco binis prioribus ſui[s]
rerumpubl. formis ſubſternit, egregi[e]
præſtitit. Talium enim in præfigu-
ratione ſive idea ad prima mundi ſæ-
cula ipſamque eius originem reſpe-
xit. uti id manifeſte colligere eſt *ex*
Critia ſive Atlantico eius, *& lib.* 3 *d[e]*
legib. ubi primævi ſeculi commemo-
rationem ex Ægyptiorum & Zoro-
aſtris monumentis, *quod in Alcibiad.*
1 *quoque innuit*, non tantum deducit
(quamvis in gloriam ſuorum Athe-
nienſium, ut pallium cognitis rebu[s]
obiiceret, eam aliquo modo detorſe-
rit; quum ſe *αὐτόχθονας* iactitarent;)
ſed etiã *l.* 4 *de ll*, docet, quando, & quo
tempore ferme, & quibus de cauſſis,
inceperint homines leges ponere.
Quarum incunabula non fruſtra
ab eo tempore deducit, quod extitit
poſt

ſt univerſum quoddam diluvium,
um hominum ſocietas, univerſo
rarum orbe aquis circumfuſo at-
e obruto, pene deleta fuiſſet, & ſe
men recollegiſſet ex tanta vaſtita-
, in exiguis reliquiis mortalium
nſervata. Ante diluvium autem,
um ſibi omnes mortales eam ven-
carent libertatem, ut quisque ſuo
veret placito, in eam prolapſi tan-
m ſunt protervam malitioſamque
entiam, ut nec ipſi Spiritui Iehovæ
edientiam præſtarent. Proinde for-
a regiminis, quæ amori ſuo primo
nunciarat & fundamentū diſiece-
t, in diſſolutam conceſſit petulan-
am ac Dei contemptum; quamvis
mnes tum una conformitate ute-
ntur linguæ. Sed hunc blaſphemum
ontemptum Spiritus Dei, cataclyſ-
o univerſali punivit Iehova. Ex
c autem mundi renaſcentis mira-
loſo primordio, quum quoque
nor erga Deum reviviſcere incepiſ-
t, ait, ſimplicitatem quandam &
quitatem fuiſſe pro ſanctiſſima le-
, quum nec penuria ad inferendam
iuriam quenquam incitaret, nec
opia & ubertas ad avaritiam. Creſ-
ente vero indies genere humano,
œpiſſe adhiberi leges, tanquam vin-
cula

cula, ut & potentiorum intemperi
reprimeretur, & tenuiores in offic
continerentur. Ita toto hoc lib
neceſſitatem cum malitia cauſſa
ſtatuit legum componendarum
conſtituendæ politiæ: varias aute
occaſiones & libidines peccandi, v
riarum legum & politiarum dedi
primordia. Quæ ſi quis ad hiſtoria
ſacræ Scripturæ conferat, ſatis exac
inveniet, quam congrue Plato tripl
cibus ideis rerump. ſuarum triplic
tempora accommodet; ut meræ n
gæ ſint, quas heic expuit Relector n
ſter, dum nullibi dari reipubl. Pl
tonicæ ideam aſſeverat. Imo in n
tura eſt ſecundum correctam virt
tem; & in ea fuit à primordio; n
extra eam datur: modo homines ſi
ipſis non eſſent latrones, & beſtia
feritate contrarii, aut non ab imp
ſtoribus ſuis tam perverſe seducere
tur, qui eos recte monitis aures ſu
das præbere docent. Quin imo e
iam hodie, iuxta Chriſti præceptun
coniungi cum Chriſtianiſmo debere
niſi perverſi eam retunderent opp
gnatores, pervicaci patrocinio mal
tioſæ hypocriſios præceptis Chri
Deique verbo in carnis lenociniis r
ſiſtentes; nec præter regalia & ſerv

tut

ntes quidquam crepantes aliud; tali-
us quoque adulationibus immenſa
olumina opplentes. De mundi æ-
ate vero ante diluvium, egimus ſu-
ra; quæ ſuas habuit temporum in
oc ternorum regiminum curſu
eriodos. Sic & poſt diluvium ſin-
erior fuit reip. modus, quam poſtea
imrodus adornavit. ubi arbitria
rincipum pro legibus erant; *ut lo-
uitur Juſtinus*. Poſt ædificationem
urris Babylonicæ tandem, legum ac-
everunt coactiones cum ſervituti-
us; poſteaquam homines quam lon-
iſſime ab amore mutuo receſſiſſent,
ietatem omnem exuti, crudelita-
em ferinam è contra induentes. Sic-
ti etiam apud nos hodie nulla pie-
s, fides, integritas, nulla virtus,
agis vulgo nota eſt quam quæ lit-
ris depinguntur; divinis illis mune-
ibus corda averſantibus mortalium,
ullasque iam noſtris politicis agno-
ere alias cupientibus rerumpubl.
onſtitutiones, quam quæ vero amo-
& priſcæ ſinceritati ſunt ignotæ.
niquum enim eſſe clamant, & natu-
e contrarium, exemplar divinum
xprimi in humanis, neque ex com-
uni natura corrigendam eſſe pri-
atam. Item, errorem primum eſſe

Platonis, dum viam quandam p
loſophandi ſequatur altiorem qu
eius reſpublica in Vtopia valeat a
ſequi. *Arn. d. rel. lib. 1, cap. 1, ſ*
10, num. 2, 3, & ſeqq.

Tantumne, ô vani philoſophi,
gitium vobis, & tot abſurditate
committit, qui cum Platone am
rem in Deum & proximum pro fu
damento reip. optimæ ſubſternit?
inde Plato tot crimina totque mo
ſtra edidit, quod rerũ communion
amori proximi adſcripſerit? Eho,
Caſe, an inde tot evẽta ſint portẽt
expectanda, ut tu narras? nimirũ,
gligentia rerũ, negligentia morũ, o
ſtãtia civium, ruina civitatum, ho
bilis deniq; uxorum, liberorum, o
niumque in Republ. confuſio ac p
turbatio? An hinc tot lites, iurg
clandeſtina conſilia, bella, tumult
cædes, aliaque ſexcenta mala, qui
veluti magnis terræ motibus fun
menta civitatum concutiantu
Credo certe, cœlum cum terra c
turbatum iri, ſi res ita ſeſe habe
Sed admodum largi eſtis vos am
tu Caſe cum Relectore illo, in e
merandis iniuriis, & diſſeminan
calumniis. An Plato in eam remp
blicam, quam optimam ipſe pu

tot execranda coacervavit extremæ perditionis vitia, quæ tamen ſanctiſſimo efficacis amoris & mutuæ dilectionis clypeo omnia inde expellere piiſſime conatur? Sed unicum illud vocabulum *amor* ſive *charitas* omnia vobis figmenta funditus ſubvertit & peſſumdat. Si enim amare Deum, & diligere concivem ſuum, ac iuſtum æquumque unice expetere, tantam perniciem reip. ſecum afferret, & iuri naturæ tantam vim faceret, tot ei contradictiones & ſcelera infligendo, neſcio ſane, quomodo Salvator mundi, qui propterea cœlo deſcendens mortem ſubivit atrociſſimam, ut amorem declararet ſuum, & amori Dei nos & nobis eum reconciliaret, heic vobis poſſit excuſari, quod tot beneficia ex amore ſuo in mundum ingratum contulerit. Vah uti metuo, ne nimis vos in Chriſtum blaſphemi, & in vos iniurioſi, in totum denique piorum cœtum invidioſi heic comperiamini. Vos vobiſmetipſis conſulite, & ad ſaniora in tempore revertimini: Quid Chriſtus Ieſus ipſe in verbo cœleſti per Apoſtolos ſuos inſultui huic veſtro opponat, id paucis percipite: Etenim, proptereane Plato graviter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

culpandus ſit; num, inquam, graviter erret, quod ex communi amoris vinculo communem exædificat ſalutem; id iudicent alii. Verbum Dei eſt veritas, & manet in æternum. Si Plato vobis ita durus videtur, videte num Chriſtus molliora heic proferat. Heic videte, utrum ab eius dulciſſimis præceptis abhorreatis, an vero Chriſtiani veri, Chriſtique participes ſpiritus fieri tam alieno abrepti impetu queatis. Nonne abſurdum eſt ex ficu ſpinas colligere velle? Ex melle venenum conficere, more aranearum, extremæ eſt malitiæ, dementiæque. Sed audiamus Chriſtum.

Doctiſſimus quidam inter legum Moſaicarum interpretes, quum ex Chriſto tentationis ergo quæreber, quodnam eſſet ſummum legis præceptum, reſpondit Chriſtus eidem ex Moſe *Deut.* 6. 5: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, anima, & viribus tuis. quod eſt ſummum & maximum præceptum. Alterum vero huic ſimile eſt: Diliges proximum tuum ſicut teipſum. *Matth.* 22, 37, *& ſeqq. Marc.* 12, 31. *Luc.* 19, 18. Quod doctor tentationis, quaſi in conſcientia victus, ipſe ſtatim

conſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

confiteri, & adeo approbare tenebatur, ut etiam affirmaret, dilectionem & amorem, non ſui, ſed Dei & proximi, ſumma devotionis ſanctiſſimæ opera, id eſt, omnia holocautomata & ſacrificia, exuperare: proinde hoc etiam addit cum ſingulari affectione: Veritatem certe dixiſti, *inquit*, *Marc.* 12, 32. En tantæ virtutis eſt amor & dilectio, ut etiam invitos compellat ad veritatem confitendum, & eos in conſcientia victos conſtringat. Ideo etiam iubet Chriſtus, quod inimicos diligere debeamus, & iis benedicere, qui nos exectantur, atque benefacere iis, qui nos oderunt. &c. *Matth.* 5, 44. At, *clamant iſti*, hoc repugnat naturæ, & contra eius ius eſt. (Quur itaque id à nobis requirit Chriſtus?) Talis non datur reſpubl. in terris, aut, Vbi eſt talis civitas? Nihilo minus præcipit hoc ita Chriſtus, & quidem propterea, Vt ſitis filii patris illius veſtri qui eſt in cœlis, *v.*45. Nam, ſi dilexeritis eos, qui vos diligunt; quam mercedem habebitis? Nonne & publicani idem faciunt? Et, ſi complexi fueritis fratres veſtros ſolum; quid amplius facitis? Nonne & publicani ita faciunt? Eſtote igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tur vos perfecti, ut pater veſter ille, qui in cœlis, perfectus eſt. *v.* 46, 47, & 48. Sic & *Luc.* 6. *v.* 32, ait: Quod ſi diligitis eos qui vos diligunt; quæ vobis erit gratia? Nam peccatores diligunt eos à quibus diliguntur. &c. Nimis durum eſt, *inquiunt Platonimaſtiges*, quod natura hominis non fert. An igitur cernitis, vos domini, in quo regno vivatis? & cuinam reipubl. tam fervens præſtetis patrocinium carnale? Quam charitatem, amicitiam & harmoniam Chriſtus in regno euangelii ſui, & Plato in ſua republica, *ut in Lyſide videre eſt*, efflagitare audet, tametſi nullius commodi reſpectu fiat, legitimam tamen eam hic vocat, utpote ex libertatis ſuæ profluentem ingenuitate, neque propterea, quo patia recipiat, ſeſe exerentem. *Luc.* 6, 34. Amicus enim verus nullius rei gratia eſt amicus. *Plat. ibid. pag.* 113. Proinde amicitia quoque vera nil aliud præter animum in amico diligit, & cum illo ſe adunit; *ut idem Plat. dicit in Alcibi.* Sicuti D. Paul. charitatem ita extollit, ut eam impletionem legis appellet; quum neminem malo afficiat. *Rom.* 13, 10. & *Gal.* 5, 14. Nam revera per charitatem ſerviunt alii

aliis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

is. *Ibid.* Atque inde profluit quod
riſtus iubet *Matth.*7, 12. & *Luc.*
31: Quæcunque volueritis, ut fa-
át vobis homines, ita & vos facito-
eis. Iſta enim eſt lex & prophetæ.
quisnam ſibi ipſi moleſtus aut in-
rioſus eſſe velit? Ceu & Chriſtus
olescentem, qui veræ ſalutis opera
eo ſciſcitabatur, ad dilectionem
m, quam ex amoris naturalis lege
mnibus debebat, remiſit. *Matth.*19.
*Marc.*10. Imo eo usque hoc di-
ctionis mutuæ præceptum extollit
hriſtus, ut pro vero ſymbolo & no-
ſui regni hoc ponat. *Ioh.* 13, 34.
5. quod ſeveriſſime repetit *Ioh.* 15,
2. Ita etiam D. Paulus, dum omnes
irtutum vires induere ſuos iubet
uditores, tandem ad fundamentum
mnium recurrit, & ait: Super hæc
utem omnia, induimini charitate,
uæ eſt vinculum perfectionis. *Col.*
, 14. Namque finis mandati eſt
haritas ex puro corde, & ex conſci-
ntia bona, & fide non ficta. 1 *Tim.*
, 5. Imo omnia dona atque virtu-
es pro nihilo habet niſi charitas ad-
it. quod his verbis teſtatur: Si lin-
uis hominum loquar & angelorum,
haritatem autem non habeam, fa-
tus ſum æs reſonans, aut cymbalum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

tinniens. Et, ſi habeam prophetiam & noverim myſteria omnia, omnemque notitiam, &, ſi habeam totam fidem, adeoque ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil ſum. *1 Corinth.* 13, 1, 2. Ideoque ſic exhortatur ſecum omnes *Epheſ.* 4, 15, 16: Syncere nos igitur gerentes in charitate, prorſus adoleſcamus in eum qui eſt caput, nempe Chriſtum; ex quo totum corpus congruenter coagmentatum & compactum per omnes ſuppeditatas commiſſuras, ex vi intus agente, pro menſura uniuſcuiusque membri, incrementum capit corpori conveniens per charitatem. *velut id pertexit &* *1 Cor.* 12, 12, 13, *&c.* Sed tandem cum D. Paulo concludamus hunc locum iſtis verbis: Eſtote igitur imitatores Dei, ut filii dilecti, & incedite cum charitate, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis. &c. *Epheſ.* 5, 1, *&* 2. An non igitur optima ſit reſpubl., quæ ex amore iſtoc vero poſſit componi? Num Plato in eo erravit? Ergo Chriſtus? &c. Abſit tam blaſphema concluſio. Plura heic teſtimonia adiicere non libet. Cui placet, addat *Exod.* 23, 4. *Lev.* 19, 18. *Deut.* 22, 1.

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Proverb. 15,17. & 24,11. & 31,8. *yr.* 25,2. *Eſa.* 1,17. & 58,6. *Matth.* 2,39. *Ioh.* 13,34. 1 *Cor.* 14,1. & 6,4. 2 *Cor.* 2,8. & 6,6. *Galat.* 6,2. *phes.* 3,17. *Phil.* 2,1,2. *Col.* 2,2. *Theſſ.* 3,12. & 4,9. 1 *Tim.* 1,5. & ,15. 2 *Tim.* 1,13. & 2,22. & 3,10. *it.* 2,2. *Hebr.* 10,24. & 13,1. *Iac.* ,27. 1 *Pet.* 1,22. & 2,17. & 3,8. & , 8. & 5,14. 2 *Petr.* 1,7. 1 *Iohan.* ,10. & 3,11,14,16,18,23. & 4,7, 1,21. 2 *Ioh.* 5. *Iud.* 21. &c.

Sed Caſus cum Relectore illo obii- iunt, quod unio & communio oniugum, liberorum, & bonorum, maxime in republ. Plat. deteſtabiles int; adeo ut natura quoque abhor- eat eas, quum inceſtus pariant, pro- ibitionem divinam impugnent, pu- orem & morſum conſcientiæ inii- iant, ſtorgen extinguant, viam par- icidiis aperiant, gradus cognationis ollant, ſtudium ſe & ſuos conſer- andi ſuffocent, principia virtutum radicent; quod talis unitas deſtruat ivitatem, communio bonorum ſe- es ſit litium; quod concordia inter- a ſola felicem rempubl. haut præ- ter, inducat neglectum rerumpubli- arum, & publica demum hinc poſt- onantur privatis. Tot calumniæ &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

phantaſiæ inveniuntur *apud Caſum*
Sph.civ.lib.2,cap.1, & 2. Arniſ.in pol
cap. 2, p.40,41, & ſeqq. Item in rel
p.1,ſect.11, num.1,3,6,9,11,15,19
29,42,43,45,46,47, & 49. ſect. 12
per tot. Item cap. 7 rel. num. 4. Se
hæc atque ſimilia per meram calum
niam colligi & torqueri in Plato
nem, ex ſuperioribus patet ſatis
quum nihil aliud ipſe intenderit
quam quaſi ignarus reipubl. Chri
ſtianæ anſam alicui in manum por
rigere. velut etiam ait, quod reſpub
hæc diis, aut filiis deorum, (quc
Chriſtianos eſſe, & Chriſtianorun
filios, Chriſtiano denique ſubdito
regimini, *præter Gen.6,2.Matth.5,9*
Ioh.1,12. Rom. 8, 7, 16, 17. 1 Ioh
3,9. cum primis ex Pſal. 82, 6. & Ioh
10,34, apparet,) rectius competa
quum hominum depravatio indi
gnam ſe hac ſorte faciat, &, uti ia
crebro dictum, ab omni amore iu
ſtitiæ & veritatis penitus prolap
ſint. Porro, qui Platonem public
privatæque conſervationis negliger
tem faciunt, ii totam eius intentic
nem pervertunt. Etenim quare idear
reipubl. delineare voluit? An no
propter conſervationem mortalium
& quidem talem, qua omnes in un
co

pore perennarent? An non, qui
nicum intendit, privatum intime
l curat? Qui corpus ad ſanita-
curando reducit, an ille poſſit
mbra reliqua negligere? An non
harmonica unionis conſonan-
a ſe prodit ut aperte & evidenter
piciatur? Num talis ſanitas de-
m putatur medici curantis? An
, qui virtutum omnium cumu-
in ſuam colligere cupit rempu-
um, earum principia eradicatum
? An non propterea politiam
tiæ epitheto inſignivit, quod nil
iuſta & amoris plena in ea exer-
expetat? An communia miniſte-
oniugum, ſint commixti concu-
s? Num miniſterium cum con-
tu idem? An non pœnas ſtupris,
terio, &c. decernit? An non cui-
ſuam propriam à cuſtodibus ci-
tis vult adſignari coniugem; &
dem accurata ſelectione coniu-
, ne contraria mixtura ſeminis
? An non cuiq; coniugio ſuas de-
at nuptias? An non in his ipſis
o accuratus eſt, ut etiam *lib. 6 de*
ene diſponat quales eſſe debeant;
od tempus, ætas, ſumptus, impen-
locus, quæ perſonæ ad eas contra-
das requirantur? Nonne etiam
ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſatis evidenter *lib.* 7 *de ll.* de edu
tione puerorum agit, ita ut diluc
illius circa hanc ſententia intelli
tur? Etenim, quæ *lib.* 5 *de rep.* Soc
tes ex propria opinione immiſcet, p
ſuis accipi non vult. Quem eti
ita loquentem introducit, ut qui n
tantum invitus hæc & à collocuto
bus plane eo adactus, admodum
men trepidanter, protulerit; ſed
iam, quæ de mulieribus & earum
liis obiter prioribus aſperſa fueru
quaſi cum proteſtatione, & dif
dentia ſui, prorſusque de alia rep
blica, non ſine magnis ambiguita
bus affirmarit. Proinde Plato qu
que excuſationem apertam his v
bis interpoſuit, ne ſcandalum qu
forte inde arriperet. Vis ergo, ut n
pro (N.B.) aliorum cauſſa, *ait*, no
ipſi adverſemur, ne ſine defenſio
quæ ſunt (N. B.) rationes alteri
oppugnentur? Dicamus igitur ſi
eorum perſona hunc in modum, &c
Ex quibus ſatis manifeſte appar
quod in his omnibus Plato non
ſe, ſed ſub aliorum perſona loquatu
Quare, quoties ſuſpiciones culpan
ve malevoli in hisce aucupantu
non tantum ambiguitatibus id om
ne laborat; ſed etiam aliorum, &

nu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

latenus Platonis, ab iſtis refelli- ſententia. Nihilominus obſcuræ locutiones ſapientem & perquam ditum requirunt lectorem, cen- mque longe cautiorem, quam hi importuni iudicii auctores. od vero tandem Plato philautiam atrociter ſemper impugnat, & s ſuos in ſua republ. ita à donis bonis mortalibus retrahit, ut ea fratribus communiter partici- velit; idem ferme agit atque qui ad veram Chriſtianitatem i omnes ſuos exoptaret cives. nim an non & ipſe Chriſtus in o ſuo noſtri noſtrorumque bo- um abnegationem nobis adſidue lcat? *Matth.* 16,24. *Marc.* 8,34. 9,23. & 14,26. *Roman.* 6,4. .4,10. & 5,17. *Gal.* 5,16. *Eph.* 1,2,22. & 5,2. *Tit.* 2,12. *Hebr.* . & 12,16. 1 *Pet.* 1,22. & 2,5, & 4,1. 1 *Ioh.* 5,19. *Ioh. Arn. de Chriſt. lib.* 1, *cap.* 28, & *cap.* 30. , *cap.* 10, & *cap.* 21. Præclara eſt illa ſententia Pauli *ad Phil.* 2,1. omnia hæc continet.) Si qua ſolatio eſt in Chriſto, *ait*, ſi quod ium charitatis, ſi quæ commu- ſpiritus, ſi quæ viſcera ac miſe- ones: Explete meum gaudium,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ut itidem ſitis affecti, eandem
ritatem habentes, unanimes &
tentiis uni: nihil gerentes per
tentionem, aut per inanem glo
ſed ex modeſtia alius alium ſe
ſtantiorem exiſtimans. Ne ſua
que ſpectate; ſed unusquisque e
quæ ſunt aliorum. *verſ.* 2, 3, 4,
Quod etiam accurate repetit
10, 24: Nemo quod ſuum eſt
rat; ſed quisque quod alteriu
&c. Ac ne quis mundo ita pra
utatur, addit ulterius: Hoc a
aio, fratres, quoniam tempus
tractum eſt in poſterum; ut &
habent uxores, ſint ut non h
tes: & qui flent, ut non flente
qui gaudent, ut non gaudente
qui emunt, ut non obtinentes
qui utuntur hoc mundo, ut
abutentes: Præterit enim ſpecie
ius mundi. Velim autem vos ab
ſollicitudine eſſe. 1 *Cor.* 7, 29
31. In quo ſanctiſſimo dicto
Paulus cauſſam malorum om
quaſi uno complexu quam arti
ſiſſime exprimit, radicatum det
go fundamentum, ſimulque f
amicabiliter omnes Corinthio
vocitando. quod etiam Chriſt
cit, *Matth.* 12, 47. & 13, 55. *M*

1. & 6,3. *Ioh.* 2,12. *Matth.* 18,21. 23,8. *Rom.* 14,15. *Luc.* 17,4. Sic & ohannes fratres & filios Chriſtianos mnes vocat, 1 *Ioh.* 1, & 2, & 3. Vt ide Platonica analogia ſatis elu-ſcat, quæ vult, ut iuniores loco pa-ntum ſeniores venerentur atque ompellent. &c. Quum autem om-is malitia ex hac pullulet philau-æ radice, & quidem ea quæ in tan-m vitiorum arborem porro ex-eſcit ut univerſum terrarum obte-ebret orbem; eo quod unusquisque innata philautia ſibi quodvis ob-ctum appropriare, & in hoc appeti-s ſui voluptatem carnisque delicias eponere ſatagit: id rite examinan-um eſt nobis hoc loco. Plato, eu vere realis philoſophus, id qui-em omne penetravit. at hominum ervicacia quum nullum horum my-eriorum agnoſcere velit; & tamen latoni Teutonicus noſter in eo ma-um egregie porrigat: eius explica-ionem melioris informationis gratia ubnectere heic lubet. id quod & æ-uitas ipſa poſtulat. *ea deſumpta eſt ex ius Myſterio magno, ſive commentar. in Gen. 33, de exordio ſecundæ monarchiæ, & de fœdere Dei cum Noacho.*

CAP.

CAP. XIII.

*Illuſtratio reipublicæ Platonicæ, ex cau-
ſis politiæ Teutonicæ; unde ſpeculum
& comparatio generalis reli-
quarum rerumpublica-
rum peti queat.*

QVum Iehova Noacho & liber
eius per ſacrificium ex fœde
cum illo compacto benediceret,
fœcunditatẽ illis demandaret ſuan
in libero dominio iiſdem univerſa
rurſus concredebat terram, cum om
exercitu eius; adeo, ut, quodcunq
vita frueretur, illis ſubiectum
proprium eſſet. Omnia illis in com
munem uſum tradebat: nec diſcr
men ullum inter Noachum & libe
ros eius in hoc interponebat. Nem
nem ad proprietatem domini aut ſe
vi, ſed ad paritatem omnes deſtina
bat. Nullum præ alio nobilitate au
ignobilitate donabat: Sed, quemad
modum ex arbore una multi ram
excreſcunt, & tamen omnes ſolum
modo unicam arborem repræſen
tant; ſic etiam conſtituebat huma
nam arborem in terris, & cunctis ſi
mul illis abſque ullo diſcrimine an

pro

prohibitione omne genus animalium, piſcium, & avium, ſubmittebat; excepto eo, quod carnem cum ſanguine non deberent comedere, ne vita beſtiali denuo in monſtroſitatem inciderent. Iehova iubebat quidem, ut omnibus animantibus & creaturis dominarentur; ipſis vero nullum imperium ſingulare hoc loco inter ſe invicem committebat. Namque omnis dominatio, qua alter alterum deprimit, oritur ex Ararat tanquam ex ordine naturæ ſecundum aſtrorum & ſub aſtris dominantium proprietates: At imago Dei non aliud imperium in membra ſua obtinet, quam arbor in ſuos ramos: animalis imago ex aſtris & quatuor elementis ſibi conficit dominationem iuxta matricis ſuæ formam, ex qua emerſit, & in qua vivit. Velut etiam leges omnes & externæ præceptiones, quas Iehova homini demandavit, ad ordinationem naturæ ſpectant, tanquam in effatum & formatum inde verbum; quod Deus homini in proprietatem addixit, ut in eo ſecundum ſophiam Dei cum homine interno ſpirituali dominetur, atque ſibi metipſi ſecundum ſpiritum ſapientiæ intus ordinem conficiat. Quidquid ho

mines in ordinatione ſua heic ſ
conficiunt, in hoc ſe iudicem conſt
tuit, & ultimum ſibi reſervavit iuc
cium, falſitatem à veritate ſeparan
Omne, quod non ex veritate, iuſti
& charitate ſive amore procedit,
hoc iudicium Dei cenſuram agit. na
id per falſos ſpiritus tenebrarum
Turba magna procreatur, & in h
manas proprietates infunditur, ve
in falſam aſtutiam, & mendacem
pientiam, quæ regni Dei hæres nu
quam erit. Regiæ & principales d
gnitates omnes, omnibus cum don
nationibus & iurisdictionibus,
ordinatione naturæ proveniunt.
imagine autem Dei nulla eſt coac
aut vis; ſed libera cupidiſſimi amo
ſervitus: veluti membrum in hum
no corpore, & frutex in arbore, al
rum alteri libentiſſime ſervit, & ga
dia inter ſe mutua participant. Qu
vero homo in externe formatum v
bum ſe malum & bonum intuliſſ
regnum naturæ inde ſanctũ ipſi d
minium eripuit, ſeq; ipſe propriet
humanæ violenter inſinuavit. Qu
ſi vero illud recuperare homo debe
ex Deo neceſſum eſt ut naſcatur;
que ita illi in nova regenerata v
ſecundum Dei Spiritum ipſi imper
natur

naturæ conceditur. In ſpirituali quidem mundo exiſtunt ordines, & angelorum principatus; verum omnes absque ulla violentia in amabili amoris officio & voluntate; ceu membrum corporis unum alteri officia præſtant. Quidquid homo ſub regno naturæ in ſuam rapit poteſtatem, eo per ſuperfluitatem abutens, membriſque ſuis congenitis id ſubducens, ut inde in egeſtatem redigantur, & iure libertatis ſimul ſuo priventur; illud omne in Turbam magnam, ceu naturæ abominationem detruditur, Iudicio Dei ad diem extremæ ſententiæ ſiſtendum. Natura nil præter ordinationes exigit; differentias autem & officia ſingulorum ipſa ſubminiſtrat: at Turba abominationem ſuam ex mundi tenebroſi libidine ſubmiſſet huic; id quod ſuperbia, invidia, cum iracundia, & fraudulentia, abinde teſtantur. Quinque hæc vitia meretricium partum ſuum in naturæ regno producunt, nunquam ad regnum Dei hæreditario nomine tranſitura. Hoc naturæ regnum Iehova loco ordinationis ſuæ tenet, atque homini in manus id tradidit, ut illius ope bonum à malo diſcernat, & perverſi appetitus ac voluptatis

malignitati iudicem ſeligat : qui
ait ; Qui effundet ſanguinem homi-
nis , per hominem eius ſanguis ef-
funditor; nimirum per ordinationem
naturæ, non vero per propriam vin-
dictam; per naturæ ordinem , in-
quam , id eſt , per Dei legem, cui ſol
ultio competit. Quippe Iehova ait
Sanguinem animarum veſtrarum ul-
ciſcendo repoſcam. per quod ordi-
nationem legum ſuarum intelligit
& earum adminiſtratores. Nullate-
tenus autem propterea princeps au
terræ dominus poteſtatem ullam ef-
fundendi ſanguinem extra legem De
habet. Quod ſi hoc agat, ſtatim ea-
dem lex Dei eundem ad mortem
condemnat. Certe nulla omnino po-
teſtas ulli in ſanguinem humanum
heic competit , ſive rex ſive princeps
ſit. Omnes enim nudam admini-
ſtrationem in ordinationes legis di-
vinæ repræſentant. Vnde & nemini
quam absque ſingulari Dei mandato
potentiam licet ulterius extendere
Lex naturæ quidem illis concredit
eſt ; ſed tanquam eiusdem miniſtris
iuxta veritatis & iuſtitiæ normam
non autem ſecundum proprium ap-
petitum. Namque Iehova condidi
hominem ad imaginem ſuam i
ham

hanc divinam imaginem regnum na-
turæ in ſuo miniſterio nullam po-
tentiam illius interficiendi ſibi arro-
gare debet; ſed ſolummodo externam
naturæ formam officium hoc divinæ
ordinationis concernit. &c.

Item *cap. 74 eiuſdem commentarii, ubi de Iacobi ad Pharaonem adventu agit*, hæc verba leguntur: Hæc figura Ioſephi, ubi Ægyptum emptione ſua Pharaoni in proprietatē redegit, atque ſubditos mancipia effecit, nihil aliud ſignificat, quam, quod Chriſtus nos in ſummis anguſtiis & fame exitii noſtri pereuntes, ab ira Dei, per gratiam mancipationis ſuæ, proprio ſanguine ac morte redemerit; atque inde nobis verbi ſui ſemen largiatur, ut eo vitam hanc noſtram naturalem, tanquam ipſius coemptum agrum, conſeminemus, atque ex huius ſeminis fructu quintam ipſi partem, videlicet partum amoris, ceu quintam proprietatem vitæ, (id eſt, amorem,) reddamus. Namque in quinta proprietate hac (*ſeptem proprietates, ex numero planetarum petitas, explicat alibi: heic autem venerem intelligit*) conſiſtit fides, quam filii ipſius [...]tem reddere tenentur. Hanc con-[...]trit in horreum parentis ſui, eam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

æternæ vitæ atque manifeſtationi divinæ miraculorum ſuorum deſtinando. Quod vero terreni homines talem ſervitutem commenti ſunt, qua ſeſe invicem in mancipatione detinent & torquent, angendo alter alteri ſudorem exſugentes, ut inde ſuperbiam fovere queant; hoc imaginem iræ Dei refert. qui etiam iuxta cœleſtem figuram ſe ita depingit. Omnia enim iuxta verbum Dei figurationem adſumunt: quanquam nonnullæ res in malum, tanquam ad iram Dei, ſive iuxta infernales proprietates, figuram recipiant; nonnullæ in bonum, regno Chriſti accedentes. Sanctis enim ſanctum ſe exhibet Dei verbum, perverſis autem in furore Dei manifeſtatur. Qualem populus ſeſe exhibet, talem quoque Deum ſortitur: *ait S.Scriptura.* Terreni homines imaginem ſuam in iram Dei detrudunt, dum mutua ſervitute terribiliter ſe invicem discruciant, affligunt, & enervant; atque hoc iuri tamen adſcribere non verentur. In naturæ quidem & iræ Dei furore ius ſibi talia invenit, & figuram inferni inde repræſentat: attamen figuram ſimul regni Chriſti in cœleſti proprietate declarat. Nam

quid

uidquid homo terrenus in dolore
t mœrore peragit, id Chriſtus in ſuo
gno in liberis per gaudium, amo-
m, humilitatem, & virtutem ope-
tur. Terrenus homo fratrem ſuum
bore, genio, ſudore victuque frau-
at. Chriſtus itidem filiis ſuis vo-
ntatem malam & conflictus, dum
Deo operantur, & in dolore mul-
que anxietate eo tendunt, adimit.
unc laborem, inquam, omnem
hriſtus ab illis aufert, atque in the-
uri ſui conditorium colligit. &c.
t quandoquidem veteris Adami o-
ager ſemper refugit divinum ſubire
ous, proinde ſæpius ita compelli-
r, ut nil niſi pœnas ſentiat pun-
ntes, quando Spiritus Chriſti ge-
ennam & iram Dei conſcientiæ
us minitatur: Sicuti etiam terreni
omini in mundo ſubditis ſuis oneri
nt, figuram Chriſti quidem, mune-
tamen inæquali, exprimentes.
hriſtus enim parenti ſuo per opera-
ones filiorum ſuorum multos cœli-
os fructus colligit; qui reddentur
omini, ut inde in æternum exatu-
tur. at mundanus ex afflictorum
idore ingentes opes congerit, in ar-
amque ſuam honori proprio recon-
t. qui labor equidem nunquam re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ſro in afflictos exundat in hoc mundo; ſed Chriſtus magnum iis præmium ipſe eſt, eo quod huic figura iræ Dei heic in miſeria operam hanc navare cogebantur. Cæterum in fine ubi terrena officia & dignitates in horrea atque repoſitoria ſua, quibus hanc præſtitere ſervitutem, receptæ erunt, ibi inæqualia promptuaria aperientur. Longe plurimi erunt, qui in regno iræ Dei infinita congeſſerunt, è quibus in æternũ alimoniam ſibi ſument. uti ſunt egenorum imprecatio, dolores, timores, cruciatus & inquietudines miſerorum. Quidquid illi per coactiones ſuas in ſubditos properrant, hoc ipſis poſt hæc tempora in æternum nutrimentum cedet. Nam quod heic ſeminatur, ibi in æternæ vitæ horreo invenietur repoſitum. Omnia huius mundi officia, Dei ſunt, & omnes officiarii à Cæſare usque ad infimum, Dei ſunt. Verum imparibus miniſteriis defunguntur. Hic in amore eius ipſi ſervit, tanquam ſervus Chriſti, alter vero in ira eius ipſi ſervit, tanquam mancipium inferni. Quisquis mortalium in mundanis iſtis miniſteriis appropriatione ſua ſibi multa convehit, neque Deum neque ordinationem

eiu

ius reſpiciens, neque hominibus nſerviens; is ſervitutem ſervit iræ Dei, & inferno colligit meſſem. Nam omnes principum theſauri & poten-tum opes in utilitatem publicam fratrum pro ſuſtentatione ordinis boni, officiorum, egenorum, & ægrotantium convehi deberent. Quemadmodum paterfamilias in bonis ſuis negotiatur, & manuum labores in ειμήλιον recipit, unde tamen omnes eius miniſtri alimenta percipiant; quod vero abundat, in communem uſum liberorum coniugisque, aut aliam neceſſitatem adſervetur: eamdem quoque officiatiorum collectio rationem habet. Omnia in commune bonum conferri debent; alioqui tale gazophylacium iræ Dei ſubiectum, & iudicio illius expoſitum manet. Quando hodie potens dynasta nihil honoribus, voluptati, ſuperbiæ non vendicatum ſinit; ad eam conferciendam graviori ſubditos exactione opprimens & exſiccans; vix etiam egenum canis loco habens; ſic porro in corde ſecum loquens; Hæc iure mihi debentur: ſunt empta; hæreditate acquiſita: Omnia iſtæc in ira Dei peraguntur. In hac appropriatione omnes ſerviunt ſatanæ, tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

quam in figura iræ Dei. &c. Qualibet appropriatio hæc opus gehennæ eſt, utut agas. Nullum coram Deo valet exceptionis refugium. Quidquid eorum eſt, id omne gehennæ colligitur. Iehova cordis radicem exigit, & ſibi fideles poſtulat adminiſtratores. Aſt miſer & egenus discat, quod in dura hac ſervitute (ſi absque murmuratione fideliter ea defungatur) Chriſto ſuo ſerviat, dum in hac miſeriarum domo theſaurum cœleſtem ſibi acervat, quum alias in voluptate carnis ſibi pereundum fuiſſet. &c. Ideoque illis, qui Deo ſerviunt, cuncta in bonum cedunt. Sic figura in hiſtoria Ioſephi hoc loco intelligenda eſt: quamvis eius acta ſingulari prorſus cura, ſecundum dictamen Spiritus Dei conſcripta ſint; qui in omnibus ſemper potiorem regni Chriſti, quam externæ hiſtoriæ cum cura conſignandæ rationem habuit. Hiſtoriæ enim biblicæ non tantum propterea annotatæ ſunt, ut inde nobis veterum res geſtæ & vita innoteſcerent, ut Babel ſomniat; Minime: Chriſti, ut & orci regnum, undiquaque in iis nobis eſt depictum. Viſibilis figura ſemper indicat internam ſive inviſibilem, quæ in ſpi-
ritnali

ituali homine manifeſtabitur. &c.

Proinde quoque idem autor *in lib. de triplici vita* talem nobis præſcribit politicæ vitæ & Chriſtianæ normam, ut ex ſequentibus id rectius pateſcere poteſt. *Cap.* 12. *Quomodo ſemita vitæ per hunc mundum ducens in regnum Dei inveniri poßit.* Ex ratione, ſpiritu carnali videlicet, egrediendum eſt omnibus, & quisque cordis ac mentis ſenſus omnino in voluntatem Dei deponere debet, atque ſuam voluntatem voluntati Dei prorſus inſinuare; ne quis peculiarem viam commentis rationis aut perſcrutationibus ſibi excogitet, quærendo, Vbi eſt Chriſtus? Dirigite ſemitam omnem in Chriſtum, & certo eſtote, quod ille corda veſtra inhabitet. Huic conſecrate vos in plena humilitate; in eius voluntatem & arbitrium omnes veſtras actiones & propoſita coniicite: nihilque aliud ſingulis momentis cogitate, quam ſtare vos perpetuo coram ipſius clariſſima facie; Chriſtum autem in vobis iridi inſidentem à dextris eſſe Dei. Hæc omnino adſidua ſit meditatio veſtra, quod ſingulis momentis ſanctæ Triadi ſiſtamini, & Iehova ſemper cordium veſtrorum triada in abyſſo quoque ſuo probet

probet & perſpiciat. Quin etiam hoc date operam, ne ullam in profunditatem penetrare conemini, præterquam ut in unum eius amorem & miſericordiam vos penitus immittatis, nec inde ulla parte recedere, potius autem inibi in perpetuum manere & ſubſiſtere cupiatis. Secundo hoc quoque apud vos concludite, quod ſummum Iehovæ beneplacitum omnino expleatis, ſi fratres ac ſorores veſtras in hoc mundo, ſint quiqui velint & cuiuscunque opinionis, per amorem veſtrum quæratis, & viſceribus veſtris complectamini, proque iisdem preces effundatis; pro expugnatione diaboli denique ſubeatis luctam; eosque, quantum fieri poteſt, in humilitate informetis: Si vero hoc non admittant, induite veſtitũ Chriſti, & exemplo veſtro illis doctrinam vividam exhibete. Prompti illis ſitis in ſervitio præſtando: remittite iisdem, ſi in vos quid deliquerint. Quod ſi vos calumniis proſcindant, benedicite eis: Si vim vobis inferant, niſi id molliter avertere queatis, & aufugere, nil curetis, & cogitetis, quod heic hoſpites duntaxat ſitis. Nulli mortalium amorem veſtrum ſubducite: quippe Deus veſter, qui in vobis

vivit,

vivit, nemini ſe ſubducit qui illum
quærit. Sis promptus adverſario tuo,
ſi quando ſe forte convertat. In
commerciis & negociis rerum diligi-
te iuſtitiam: cogitate, quod omnia
opera Deo operemini: digne nobis in
hoc mundo vivendum eſt, tanquam
iis, quorum operationibus & com-
merciis omnibus vitæ huius miſeriæ
& ærumnæ adhærent. Non debemus
nos in latebras & clauſtra angulosve
abſcondere; quia Chriſtus ait; Luceat
lux veſtra coram hominibus, ut vi-
deant opera veſtra bona, ac pater ve-
ſter cœleſtis inde celebretur. Omnia
ex toto corde peragite, & ſincera
mente: Cogitate, quod Chriſto ea
faciatis, & quod Chriſti ſpiritus in
vobis ea operetur. Parati ſitis ſingu-
lis horis, & expectetis ſponſum ve-
ſtrum. Nullam cordi veſtro, ad aliam
amplectendam ſententiam, aliave
præter Chriſtum meditanda, interca-
ledinem concedite. Multa ſcire non
expedit vobis. Quiſque ſuum opus
curate pernoſcat, ut inde alimenta
corpori procuret, ſeu nunc illuſtris ſit
ſeu idiota. Illuſtris juſtitiã & falſum
a puero addiſcat diſcernere, quia ad-
miniſtrator Dei eſt. Quidquid agit,
judicatve, Deo iudicat, Deusque per
illum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

illum. Idiota ſit humilis & ben
moratus, ut coram ordinatione De
Si vero iniuria ipſi fiat, nec ea poſſ
emendari; conſideret, quod iniuriam
hanc propter veritatem perferat, &
ſibi ſummus in Chriſto ſit honos co
ram Deo. Semper in omnibus actio
nibus, negotiis, vitæ uſu, & commer
ciis, ante oculos vobis obverſetur iu
dicium Dei, diſpicientes vobiscum
quei innocenter vivatis. Namqu
temporis huius mora brevi elabitu
In agro accretionis heic floreſciti
videte, ut Deo bonum edatis fru
ctum, in quo omnes angeli & exerci
tus cœleſtis lætentur. Neminem od
perſequimini; Nam, qui alium odi
diabolum excipit convivio. Eſto
ſobrii & temperantes. nec vobis mun
di huius libido perſuaſione ſua im
ponat, acſi vere alicubi exiſteret
pauxillum ei ne immoramini, ſingu
lis horis è morte in vitam concedit
vosmetipſos cruce pœnitentiæ affl
gite ſeria, malumque deſerite. Quo
ſi propter pietatem contumelioſe vo
perſequantur alii, & calumnientur
ac mendaces in eo ſint; lætitia ſum
ma exultate, quod digni facti ſit
propter Chriſti gloriam aliquid pe
peti. ignominiæ. Quod ſi calamit
qua

quædam ſit ſuperanda, abſit deſperatio; ſed cogitate, quod in voluntate Dei vivatis: non ille plura vobis imponi ſinet, quam poſſitis perferre. Avertite oculos veſtros ab avaritia, & ſuperbia, atque faſtu: ad illa ne reſpiciatis: quippe diabolus per haſce ſuperbiæ artes retia ſua exponit: nolite eius incurrere caſſes. Sẽper eſtote prudentes, nec unquam ſecuri; quia auceps ille circumit vos undique, & inveſtigat qua ratione capere quem valeat. Vbi boni exagitantur, nec accedas, nec eorum in flagitiis capias partem: neutiquam talia veſtras tangant aures, ne diabolus riſibili ſtultitia vos titillet, & ita veneno hoc inficiamini. In ſumma, Iehovæ in Chriſto vos totos conſecrate, & adorate Patrem in nomine & promiſſione Chriſti, & poſcite vobis ſpiritum eius ſanctum ex pollicitatione Chriſti. Sic accipietis eum; quia ipſe verax, qui illum promiſit nobis: nullus ille mentitur: certo accipietis. Huic ſoli totos vos dedite; quod omnium maximum præcipuumque eſt. Omnia in eius deponite voluntatem. Quod ſi iſtum habeatis, is ſatis vos informabit quid ſit agendum. Ille docet vos loqui: Ille ſuggerit ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

mum & intellectum, quomodo vo
gerere debeatis. Nolite curas conci
pere propter res, quæ vobis apud ho
mines gerendæ incumbunt. Sed com
mittite ipſi omnes actiones veſtras
ille in vobis perficiet quod Deo ſi
gratum. Quod ſi zelotem agat, &
ignem ex cœlo à Domini Domin
advocet in improbos; hoc ei place
ita, quia impius hunc concitavit
Solummodo in virtute Dei incedite
atque ſic omnes actiones veſtræ De
placebunt: Nam ſiquis in neceſſitat
periculi ſe ab hoſte ſuo defendat, abſ
que aliqua cupiditate; non adverſa
tur Deo: quia, cuius ardent ædes,
extinguit flammas. Annon Iſraël
conceſſit defenſionem ſui? Qui bell
initium facit, ille eſt adminiſtrato
diaboli. Omnia enim bella urget ir
Dei, in qua diabolus habitat. Iehov
nullius belli auctor eſt, quia nos i
amore creabat, ut paradiſum in mu
tua & amabili charitate coniunctin
velut filii optati, incoleremus: A
diabolus invidebat hoc nobis, & n
in ſpiritum mundi deducebat; q
bella & omnis generis mala in ir
Dei exſuſcitat, ut invicem nos odi
perſequamur, & mutuo interfici
mus. Quandoquidem igitur in h
mi(

miſeriarum valle tantis inimicitiis
circumdati ſumus, & inter perpetuas
ſpinas & aculeos excreſcimus; ſum-
mam certe noſtri curam habere
debemus. omnium autem maxi-
me ab eo nobis cavendum eſt ho-
ſte, quem in ſinu nobiscum circum-
feſtamus, exitialem noſtri perdito-
rem; animum dico noſtrum cum
ſenſibus ſuis, in quibus arcem deprę-
datoriam diabolus ſibi delegit. ne-
que exiguo labore inde expelli po-
teſt. Sæpius ille ſubrepens animum
noſtrum occupat, & in inſidioſas vias
nos blande ſeducit, ut exiſtime-
mus, nullo in errore viventes, totos
in Dei viis nos incedere. Tunc ne-
ceſſum eſt, ut ſtatim nobis Lydius
ille lapis adſit, id eſt, dulciſſimus ille
erga Deum & proximum amor, con-
ſcientiæ dictitans, quousque in veri-
tate ambulemus. Et omnium maxi-
me hoc cavendum eſt, ne quis ſibi
ſit amicus philautos; opera autem
obeunda, ita ingrediamur, ut Deo piis-
que hominibus noſtras in beneplaci-
to virtutes probemus. Atque tunc
demum, quando in amore Dei, iuſti-
tiaque & obedientia fidei, ita ince-
dimus, tunc, inquam, Chriſtum in-
duimus, qui coronam ex meris mar-
Mm garitis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

garitis concinnatam, coronam ſcilicet myſterii magni, nobis imponit. Ille coronat nos ſophia ſua, ut mirabilia eius agnoſcamus, in quibus antehac cœci viximus. Velut huic contigit manui, quæ ante tempus denarii numeri, quum adhuc in primario hæreret, in ſimplici ignorantia myſterii, tanquam ultimus inter minimos hallucinabatur. Verum, quod auro, quando per ignem probatur, id ipſum & huic evênit. Non ſane putrefactio ulla defuit. Vnusquisque pedibus conculcare hanc ſtudebat, quum ipſi primitus corona porrigeretur: quantum laboravit tunc diabolus, ut commacularet eam, aut prorſus conſcinderet! Opſtupeſcens ad talia, gratias habere cogor Iehovæ meo, quoties recordatio machinationum talium mihi ſubit. Tot inſtigatione fiebant apud ſummos. &c. Confidite vero, ô amabiles filii Dei, & ad hanc perficiendam luctam fideliter pergite. Namque omnes hanc luctam in vita hac propter angelicam coronam ſubimus, quam olim in capite ſuo geſtabat dominus Lucifer. An vero ille non in furorem abeat, qui ditiones & regna amiſit? perinde ac aliquis veniat, & alii eripiat coronam

ſuam

ſuam, eundemque ad ima detrudat, captivumque detineat arctiſſime. Luctamini vero confidenter dulciſſimi filii Chriſti; Tempus adhuc breve reſtat, dum ſceptrum cum corona obtineamus. Melior Dominus eſt, quam mancipium vinctum. Afflictiones huius mundi, ſi quidem ita tolerandum eſt, ab omni proportione longiſſime abſunt, ſi cum venturis gaudiis, quæ in nobis manifeſtabuntur, comparentur. Conſtituti heic ſumus inter cœlum & orcum, in agro fertili; aut angelus aut diabolus ex nobis naſcitur. Cuicunque igitur cœlum arridet potius, & angelicam appetit formam, vigilans ille ſui ſit cuſtos. homo facile in momento fatiſcit: liberam habes voluntatem; quocunque eas, ibi eris; quale ſemen eiicis, tale & metes. Hæc ſic dicta tibi ſunto. &c. Hactenus Teutonicus.

Si iam igitur quis pius & vere ſanus non tantum ſemetipſum hoc modo & ſua ſecum vitæ acta examinet; ſed etiam omnes ad infallibilem hanc reipubl. Platonicæ normam reliquas comparet politias, & commoda ab incommodis, quæ ex hujus ad alias iam conſtitutas applicatione pridem ſubnata ſunt, abſtra-

hat: profecto vix veſtigia aut Platonicæ aut vere Chriſtianæ inveniet politiæ. Etenim, quum omnes adulatores carnis, & qui in huius ſervitute ætatem degunt, à fundamento vero, quod in regno amoris & regno iræ Dei conſiſtit, aberrent, & ſolummodo fucatæ neſcio cui applaudant honeſtati & ſaluti, ad quam oblique tanquam ad ipſum bonum publicum declinant: fit, ut tales conſtitutiones abuſivæ ad priſtinum amoris gratioſi ſtatum reduci nequeant. Memini optime, quæ ipſe à puero in aulis paſſim & rebuspubl. obſervavi & annotavi ſedulo: quantopere fucata ſint omnia, & ementitis coloribus depicta: ab amore autem omnes adeo ſunt alieni, ut nec amplius conſtet quid is ſit; adeo ſinceritatem qui amat, pro ludibrio habetur. Carnales illi adulatores & fora & ſubſellia undique poſſident; nec ad aliud ſuperioribus vacat, quam talibus ambas aures ut præbeant apertas. Si quis ſit, qui vitia interna vel leviter tangat, camarinam certe non movet tantum, ſed etiam pardos & leones cum urſis ſtimulare, imo & in cavernam formicarum inſpuere videtur. Expertus multa perſpexi,

acta

acta & facta cum damno perdidici: novi ſummos, medioximos, & imos: ſpectator fui pro mediocritate mea plurimorum caſuum. Namque omnes tantisper boni apparent, dum occaſio ſeſe aperiat malitiam diu interne occultatam exerendi. Peſſimos amicitiæ defraudatores novi, qui ultra triginta annos celare malitiam potuêre, donec deſineret lucrum: Ita cum commodo evanuit amicitia. Etiam luporum catulos nutrivi ſæpius; & plerumque eos, qui Chriſti nomen relligioſiſſime venditare videbantur, hoſtes ſum nactus ſæviores. Ita nusquam propemodum veri amoris veſtigia patent. Quæ cauſſa? Educatio Platonica nullibi cernitur, nequidem Chriſtiana. Etenim ubinam tenera ætas amorem erga Deum & dilectionem proximi addiscat? quum ſemper in cœco ethnicismo ad philautiam retrahatur, & occinatur ipſi illud malorum ſemper caput; Proximus ſum egomet mihi: item; Ordinata charitas incipit à ſemetipſa: quum tamen D. Paulus huic falſo axiomati ita ſe opponat; dicens: Nemo, quod ſuum eſt, quærat; ſed quisque quod alterius eſt. 1 *Cor.* 10,24 *&* *Ph.* 2,4. Quum igitur non amor Dei, ſed ſui

 ipſius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

ipſius, in maledicta appropriatione propagetur paſſim, nec dum de remedio cacoëthi huic Iſraëlis applicando ſpes ſit; dum omnes non ex Deo, ſed ex regno mundi, & quidem eius ethnicismo, perverſas doctrinas promunt, quibus ſe longe ſapientiſſimos eſſe ſibi ſomniant: Hinc ira Iehovæ merito ſuam exerit ultionem tantæ perverſitatis, & tot atrocibus malis malos confundit; nec deſinet, quamdiu malum hoc non curatur aut ſe curari non fert. Vtinam homines ad iſtud Platonis ſpeculum in reip. forma tandem aliquando recurrant; nec nimium credant tam loquacibus ſeductoribus, & ethniciſmi commendatoribus perpetuis, qui Chriſtum cum verbo ſuo tam immaniter extenuant, & facto ipſo contemptim habent; aures, inquam, præ iis tandem obturent: tunc ſpes foret alicuius correctionis, ſortisve melioris. Nequaquam homines in eo confirmandi erant, quo ſuapte ſponte plenis abripiuntur velis, à philautia peſſime dementati; ſed prorſus contraria cura adhiberi debebat. Et quænam potior aut ſanior, quam quæ ex ipſo ore Chriſti & verbo cœleſti petitur? Huic, huic à teneris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

unice aſſuefaciendi erant omnes. Sic, ſic ad ſe venire & adduci, ac non aliter infantes iubet. *Matth.* 18. Ac quicquid non inde petitur, ſeductorium eſt, & amori Chriſti contrarium, nec ad naturæ ſanctiorem cognitionem quidquam facit. Sic falſæ philoſophiæ ſpecioſo veneno undique vera inducitur, & ſuam huic illa eripit palmam. Væ autem talibus, qui vel minimam remoram tenellis animis obiiciunt, ſcandalaque tot creant.

Verum hæc de reipubl. Platonicæ meliori deformatione, occaſione aliorum, qui in politicis ſuis ſcriptis oppugnationem Platonis male primo loco & quaſi in frontiſpicio ponere ſolent, heic ad calcem eorum quæ de ſocietate privata commentati ſumus, inſerere voluimus: quamvis & aliæ ſubſint rationes; quas ſuo loco reſervamus, ubi de triplici republica Platonis plenius cum Deo agemus: ut tandem agnoſcant plures, quantú errorum & calumniarum in ſummum philoſophum commiſſum fuerit. Etenim in naturæ lumine ea vidit, quæ nulla terminalis phantaſia Stagirenſium aſſequi aut intelligere poteſt. Digne & in vero ſenſu accipito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

pito verba Piccolominæi, *eth. grad.* 10, *cap.* 25. ubi ita ait: Iure itaque optimo Plato, imitatus Deum, naturamque ſecutus, in optima idipſum (quod arctiori amoris & charitatis nodo conſtringitur) eſſe ſervandum cenſuit. Nec Plato huius ſententiæ primus auctor fuit; ſed longe prius id ſervarunt alii populi. &c.

Quid attinet igitur tam ſtudio futili eum oppugnare, quem potius omnibus viribus cuique commendare deberet ſapientior quilibet?

Sed ex inſtituti noſtri ratione nobis nunc ad partem ſecundam transgrediendum eſt; ubi de ſocietate civili, & maxime publica, ut & fœderibus, nec non in ſpecie de laudabili ſocietate Hanſeatica, & eius confœderatione, accuratius agemus.

FINIS PARTIS PRIMAE.

INDEX

INDEX CAPITVM.

Introductio ſive Proœmium. Pag. 1.

Contentorum in hac introductione conſpectus.

DE Imperij Romani Germanici duratione, fundamentis & columnis veris, eiusdemque ornamentis illuſtrioribus & munimentis. Pag. 1.
Mutationes & paroxyſmi Imp. Romani. 9
Comparatio Imperij Romani cum corpore humano generalis. 10
Comparatio Imperij Romani cum corpore humano ſpecialior. 11
Membra Imperij Romano-Germanici alia interna, alia externa. 12
Membra externa Imperij quæ? 14
Vires Germaniæ. 19
Situs & natura Germaniæ. Ibid.
Status Imperij quid & qui? 25
Numerus Statuum in generali diſtributione. 27
Differentia Statuum Imperij generalis. 30
Differentia Statuum ſpecialis iuxta diſpoſitionem claßium. 32
De civitatibus, tanquã tertio mẽbro. 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Enumeratio Civitatum iuxta ſubſelli[a] Imperij. 37
Vera diviſio Statuum ex dignitate privi[le]legiorum deſumpta. 38
Civitatum vera diviſio, iuxta moder[nam] nam Imperij Germanici formam. 3[9]
Optima & boni Imperij nota ex Diſtin[...] gavio. 44
Circuli ſive Provinciæ quot? 52
Circuli cuiuſque contenta quæ? 5[...]
Ordinatio Circulorum in quibus conſi[...] ſtat? 56
De conventibus & Comitijs Imperij. 5[8]
Comitia quid & quotuplicia? Ibid.
Vniverſalis Conventus ſive comitia in quibus conſiſtat? 59
Cauſæ & negotia Comitiorum ordinaria. Ibid..
Extraordinaria comitia quæ? 6[0]
Conventus particulares. Ibid.
Conventus Electorales. 62
Conventus Circulares. Ibid.
Officia publica Electorum in comitijs E[-] lectoralibus quæ? 6[...]
De vicarijs Electorum, qui ſint. 6[...]
De origine Electorum Imperij Romano[-] Germanici. 76
Concluſio Proœmij. 11[...]

Prima

Prima pars tractatus generalis de Rebuspublicis Hanſeaticis.

CAP. I.

DE univerſitate, communione & origine civitatum. Vbi inſignis ex hac occaſione locus Platonis ex ſympoſio eius, iuxta Teutonicum, explicatur. Pag. 115

CAP. II.

lterior explicatio loci Platonici de fundamentali origine ſocietatis, & de myſterio regiminis paradiſiaci, ſancta ex Teutonico informatio. 137

CAP. III.

Caput hoc membra continet duodecim.

Membrum I. *De ſocietate univerſim, quid ſit; & eius veris ſive genuinis ſpeciebus, & quomodo inter ſeſe differant, opinionis via prius remota, & re ad veritatem complanata.* 158

Membrum II. *Verbum Iebovæ minime à politicis negotÿs ſeparandum, quum unice veras ÿs ſupponat concluſiones.* 167

Membrum III. *Summaria Societatis enumeratio.* 171

Mem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Membrum IV. *Plenior Societatis ſolidior explicatio.* 1

Membrum V. *De Societate priva* 176

Membrum VI. *De Societate coniug li.* 1

Membrum VII. *De Societate pater & filiali, & utriuſque officio.* 1

Membrum VIII. *De Societate milia, & eius notatione.* 1

Membrum IX. *De Societate herili, eius poteſtate.* 2

Membrum X. *De iure patrisfamil & patronatus.* 2

Membrum XI. *De ſervitutis ſpecie apud Romanos.* 2

Membrum XII. *An ſervitus ſit à n tura?* 2

C A P. IV.

De ſervitute; quomodo libertati ſit opp ſita naturæ? quod exemplis declarat

I. *Romanorum.* 2

II. *Germanorum mores, antea ſemp libertati addictorum, à Romanis i fecti.* 2

III. *Franci maxime primi ſervitutis i troductores in Germaniam* 2

IV. *Hiſtorica deductio, quomodo S xones per aliquot ſecula libertate conſervarint ſuam contra quam vim forti manu: cum correctione a*

qu

quot Hiſtoricorum. 226
tor Chronici Buntingi. 237
cus notabilis Reyn. Reneceij. 245

C A P. V.

callida & ſecreta quadam ſervitutis lura ſuggeſtione, & eius effectibus diis. 252
ivilegium Sigiſmundi Imperatoris contra nimiam ſubiugationem iudicio-rum, &c. 256

C A P. VI.

iuſte Imperator in Florentino refu-tetur ab aliquibus, quod ſervitutem ontra naturam ſtatuat? 281

C A P. VII.

quo ſervitutis definitio, ut ab Impe-ratore eſt promulgata, & à ICtis ex-licata, iuſte defenditur, & à calum-nijs vindicatur. 307

C A P. VIII.

iuſtitia belli, & ſervitute eius, diſqui-ſitio & examen. 349

C A P. IX.

libertate vera, & ſervitute Chriſtia-a; quomodo hæc accipienda, & quid roprie ſit. 284

C A P. X.

fructibus Chriſtianæ ſervitutis, liber-atem demonſtrantibus genuinam: de-ue occulte ſubrepentibus ſervitutis ecibus aut exotis. 423

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

CAP. XI.
De reſiduis privatæ ſocietatis ſpecie[b] accidentalibus & acceſſoriis. 4[…]

CAP. XII.
De republica Platonica: quod illa pr[o]xime ad Chriſtianiſmum accedat, præ reliquis quam commodiſsime [...] veram caritatem reduci poſsit. 47[…]

CAP. XIII.
Illuſtratio reipublicæ Platonicæ, ex cau[ſ]ſis politiæ Teutonicæ; unde ſpeculu[m] & comparatio generalis reliquaru[m] rerumpublicarum peti queat. 5[…]

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 1